
OSMANLICA DERSLERİ

Prof. Dr. MUHARREM ERGİN

Istanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin
785 No.lu yayınından aynı basım

19 BASKI

Rakamlar	24— 25
Rakamlar 24—25	
Ebced hesabı 25	
İKİNCİ BÖLÜM : ARAPÇA UNSURLAR	27— 75
Türkçede Arapça kelimelerin aldığı şekiller	28— 29
Söyleyiş değişiklikleri 28—29	
Diğer değişiklikler 29	
Arapça kelimelerin imlâsı	29— 30
Vokal yazılışı 29	
İkiz konsonant 29	
Yuvarlak t 29	
Kısa elif 29	
Hemze 30	
Arapça kelime çeşitleri ve vezinleri	30— 33
Arapça kelimelerin yapısı 30—31	
Üçüzlü, dördüzlü, beşizli kökler 31	
Asıl harfler, zâit harfler, vezinler 31—32	
Aksûm-ı seb'a 32	
Kelime çeşitleri 33	
Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl	33— 54
Sülâsî semâi masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri 33—40	
Masdar 33—38	
İsm-i fâil 38	
İsm-i mef'ûl 38—39	
Sülâsîler cetveli 39—40	
Rübâî semâi masdar, ism-i fâili, ism-i mef'ûlü 40	
Sülâsî kıyâsî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri 41—42	
Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl 41—51	
Sülâsî kıyâsîler cetveli 50—52	
Rübâî kıyasî masdarlar, ism-i fâilleri 51— 52	
Masdar, ism-i fâil 51	
Rübâî kıyasîler cetveli 52	
Câil masdarlar 52	
Sıfat-ı müğebbehe	53— 54
Mübâlâga sıgası	54— 55
İsm-i tafidîl	55
İsm-i tasgîr	55
İsm-i mensûb	55— 56
İsm-i zamân, ism-i mekûn	56— 57
İsm-i âlet	57
Müennes, müzekker	58
Arapça isimlerde çokluk	58— 65
Tesniye 59	
Çokluk 59—65	
Cem'-i sâlim 59—60	
Cem'-i mükesser 60—65	
Arapça sayılar	65— 67

Arapça zamirler ve edatlar	67—73
Zamirler 67—68	
Edatlar 68—73	
Arapça terkipler	73—75
İlaveler	75
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM : FARSÇA UNSURLAR	77—89
Farsça ve Türkçedeki Farsça unsurlar	78—79
Birleşik kelimeler	79
Birleşik isim	79
Başta gelen edatlar	79—80
Sona gelen edatlar	80
Sona gelen yapım ekleri	80—83
Fill isimleri	83—87
Masdarlar 83	
Mazi gövdesi 83	
Emir veya hâlihazır gövdesi 83—86	
Kıyasî yapmak 86	
Ca'li masdar 86	
Emir gövdesinin kullanılışı 86	
İsm-i fâil, ism-i mef'ûl	86—87
Farsça çokluk	87
Farsça sayılar	87—88
Farsça terkipler	88—89
İlaveler	89
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM : YAZI ÇEŞİTLERİ	91—120
Yazı çeşitleri	92—94
El yazıları	94
Örnekler (yazı çeşitleri)	95—106
Rik'a yazısı 95—97	
Nesih yazısı 98	
Ta'lik yazısı 99	
Divânî yazısı 100	
Celi Divânî 101	
Sülûs yazısı 102	
İcazet yazısı 103	
Muhakkak yazısı 104	
Küfî yazısı 105	
Siyâkat yazısı 106	
El yazısı örnekleri	107—120
Talebelerin el yazıları 107—108	
Hocaların el yazıları 109—120	
BEŞİNCİ BÖLÜM : ARUZ	121—124
Aruz	122
Türkçede kullanılan aruz vezinleri	122—124
ALTINCI BÖLÜM : METİNLER	(Sağ baştan) 1—16
	1—236

10. BASKININ ÖN SÖZÜ

Bu kitap İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde okutulan Osmanlıca derslerini içine almaktadır. İlk baskısı 1958'de yapılmıştı. O zaman kitabın hacmi Fakültenin baskı ve kâğıt imkânlarını aştığı için bir çok bahisler çıkartılmış, bir çok bahisler de kısaltılmıştı. 1962'de yapılan ikinci baskıda, çıkartılan ve kısaltılan o bahisler eklenmiş ve tamamlanmış, böylece eser gerçek hüviyetine kavuşarak bu sahadaki bütün ihtiyacı en geniş ölçüde karşılayacak bir duruma gelmiştir. Şöyle ki:

Eski Yazı bölümü yeniden gözden geçirilmiş, düzenlenmiş, imlâ bahsine gerekli ilâveler yapılmıştır.

Arapça Unsurlar bölümü çok genişletilmiş, mevcut bahisler tamamlanmış, ayrıca yeni yeni bahisler ilâve edilmiştir.

Farsça Unsurlar bahsi hemen hemen tamamıyla yeniden konulmuş, bu sahadaki boşluk doldurulmuştur. Osmanlıca için gerekli bilgileri tamamıyla veren bu bölümün daha ilerisine gidilmek istendiği takdirde elde mükemmel bir Farsça gramerin mevcut olduğunu da hatırlatalım. Bizim de çok faydalandığımız bu kitap Prof. Ahmet Ateş'in Farsça Grameri adlı eseridir.

Yazı Çeşitleri bölümü tamamıyla yeniden ilâve edilmiştir. Bu bölüme hem başlıca yazı çeşitleri, hem de el yazısı örnekleri konmuştur. Yazı çeşitlerinden rik'a, nesih, sülüs, icâzet, muhakkak yazılarını hattat Halim hoca; ta'lik divânî, celif divânî ve rik'a yazılarını da hattat Ali Alparslan yazmıştır.

Aruz Bölümü aynen muhafaza edilmiştir.

Metinler Bölümü geniş ölçüde tarih metinleri ile takviye edilmiş, böylece Türkoloji talebelerinden başka Tarih talebelerinin de tam olarak karşılantmıştır.

Bu neşirle eserin onuncu baskısını yapmış bulunuyoruz.

BİRİNCİ BÖLÜM

ESKİ YAZI

Eski yazı

Bu bölüm *Eski yazı*'yı içine almaktadır. *Eski yazı* tabiri, şüphesiz, ilmi bir tabir değil, pratik bir tabirdir. Bu yazı türklerin kullandığı en eski yazı olmadığı gibi, türkler eskiden bu yazıdan başka yazılar da kullanmışlardır. Bu yazının doğru ve normal ismi *arap harfli türk yazısı*'dır. Fakat bu isim de bir tabir için fazla uzun olup pratik değildir. Türkiyede bu yazı için umumiyetle *Eski yazı*, arap harfleri için de *Eski harfler* tabiri kullanılır. Umumî Türkçe için doğru olmamakla beraber Türkiye Türkçesi için, Batı Türkçesi için bu, yanlış da değildir. Türkiye Türkçesinin yeni yazısı bugünkü lâtîn harfli yazı, eski yazısı da arap harfli yazıdır. Onun için Türkiyede umumî olarak bu iki yazı kısaca *Yeni yazı*, *Eski yazı* diye adlandırılır. İşte biz de hem bu umumî temayüle uyarak, hem de türkoloji yönünden pek yerinde olmamakla beraber, pratik bir tabir olması bakımından, arap harfli türk yazısı için, burada *Eski yazı* ismini kullanıyoruz.

Türkler tarafından başlangıçtan bugüne kadar geniş ölçüde kullanılan dört alfabe vardır. Bunlar Orhun alfabesi, uygur alfabesi, arap harfli alfabe ve lâtîn harfli alfabedir. Bunlardan başka, türkler tarafından veya Türkçe için uygur alfabesinin aslı olan soğd alfabesi, Mani, Brahmi, süryani, yunan ve istav alfabeleri de kullanılmıştır. Fakat bunlar muhtelif zamanlarda mahdut sahalarda mahdut zümreler tarafından kullanılan alfabeler olup hiç birisi umumî alfabe hâline gelmemiştir. Gerek zaman, gerek saha bakımından umumileşerek geniş ölçüde kullanılan, böylece umumî alfabe, millî alfabe hâline gelen alfabeler Orhun, uygur, arap ve lâtîn harfli alfabelerdir. Bunlardan Orhun ve uygur harfleri Eski Türkçe devrinin, arap harfleri ondan sonraki yeni yazı dilleri devrinin umumî alfabeleridir, lâtîn harfleri ise bugünkü umumî alfabemizdir.

Arap harfleri türklerin arasına İslâmiyetle birlikte girmiş, 10. asırdan 20. asrın başlarına kadar bin seneye yakın bir zaman süresince kullanılmıştır. Türkler arap harfleri ile temasa geldikleri zaman umumî alfabe olarak uygur harflerini kullanıyorlardı. Arap harfleri girdikten sonra uygur harfleri bir müddet daha kullanılmış, yavaş yavaş kullanıştan düşerek sonunda yerini tamamiyle arap harflerine bırakmış, böylece arap harfleri tam bir umumî alfabe hâline gelmiştir. Bu geçiş devresinde uygur ve arap harfleri bir müddet çifte alfabe olarak aynı türk muhitinde yan yana kullanılmış olduğu gibi, aynı eserde satırların alt alta bir uy-

gur, bir de arap harfleri ile yazıldığı da olmuş, böylece bir intikal devresinin bütün safhalarından geçilmiştir. Bu geçiş devri Eski Türkçenin sonları ile yeni yazı dillerinin başlarını içine alır. Demek ki arap harfleri yazı dili devresi olarak Eski Türkçenin sonları ile yeni yazı dili devrelerinde, yani Kuzey-doğu Türkçesi, Kuzey Türkçesi, Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi devrelerinde kullanılmıştır. Türkçenin en geniş sahalara yayılmış bulunan bu büyük devrelerinin bütün mahsullerinden başka, Eski Türkçenin bu devrelerdeki bazı istinsahları da arap harflidir. Türkçenin gerek saha, gerek zaman bakımından en çok kullanılmış umumî alfabe olan bu alfabe nihayet 1928'de lâtîn harflerinin kabulü ile tarihe karışmıştır. Bu alfabanın Türkiye dışındaki bazı türk zümrelerinde bugün bir parçalama ve gerilik unsuru olarak hâlâ muhafazaya çalışıldığı görülmekte ise de bunun türk yazı sisteminin umumî gidişi yanında hiç bir kıymeti yoktur. Arap harfleri türkçe için artık çoktan tarihin malı olmuştur.

Türkler tarafından çok uzun zaman ve geniş ölçüde kullanılmış olmasına rağmen arap harfleri Türkçe için hiç de elverişli bir yazı vasıtası değildi. Bu alfabede Türkçe için bir yandan lüzumundan fazla bir konsonant kalabalığı, öte yandan bir kaç konsonantı bir tek işaretle karşılamak gibi yetersizlikler vardı. Vokal işaretleri ise Türkçenin zengin vokal sistemini karşılamaktan çok uzaktı. Türkçenin iki veya dört vokali için bir tek harfi olduğu düşünülürse bu alfabanın Türkçe bakımından nasıl yetersiz olduğu kolayca anlaşılır.

Şekil bakımından da arap harfleri iyi bir yazı vasıtası olmaktan çok uzaktır. Harflerin başta, ortada ve sonda ayrı ayrı şekillere girmeleri yüzünden büyük bir işaret kalabalığı ile karşılaşılır. Bir çok harflerin şekilleri, gövdeleri aynı olup bunlar sadece noktaları ile birbirinden ayrılmaktadır. Harflerin bazıları sondan bitişmezler. Bu yüzden kelimeler ortalarından hölünür ve yazı içinde şekil bütünlüğü taşımazlar. Büyük harf, küçük harf gibi harf şekilleri, dolayısıyla belirtici unsurları da yoktur. Bütün bunlar bir alfabe için kusur sayılırlar. Bu kusurlardan bazıları bu alfabanın müttekâmil bir alfabe olmadığını gösterecek kadar büyüktür. Enver Paşa zamanında bir aralık harflerin kelimedede ayrı ayrı yazılmasına teşebbüs edilmiş, fakat bu sistem tutunmamıştır.

Eski yazının imlâ an'anesi de Türkçeye hiç bir zaman uygun olmamıştır. Bu, alfabe ile ilgili bir kusur olmamakla beraber Türkçeye uygun bir imlânın kurulamamış olması da her halde arap harfli yazının lehine kaydedilecek bir nokta değildir. Gerek bu kusurlu, sistemsiz ve gelişmiş güzel imlâ, gerek arap harflerinin uygunsuzluğu ve yetersizliği Türkçeyi asırlarca yarısı yazılıp yarısı yazılmayan, yazılan kısımları da tam sarîh olmayan bir dil hâlinde tutmuştur. Bu yüzden Türkçenin tarihî gelişme seyrini takip ederken büyük güçlüklerle karşılaşmaktayız.

Eski yazı, arap harfleri sağdan sola doğru yazılır. Eski yazı daha çok el yazısıdır. Bu yazının *nesih*, *rik'a*, *ta'lik*, *sülüs*, *divânî*, *celî divânî*, *reyhânî*, *kûfî*, *si-yâkat* gibi çeşitleri vardır. Türkiyede Osmanlılarda kullanılan umumî kitap yazı-

sı nesih yazısına dayanır, umumî el yazısı ise rik'a yazısıdır. Eski yazma eserlerde, fermanlarda, resmî kayıtlarda, kitabe ve levhalarda ve bazı basma eserlerde, başta ta'lik, sülûs ve divânî olmak üzere, diğer yazı çeşitleri de bol bol kullanılmıştır. Umumî kitap ve el yazısındaki şekilleri ile arap harfleri şunlardır :

Alfabe

Kitap yazısı

Transkripsiyonu	Sonda (Sağdan bitişik)	Ortada (Her iki taraf- tan bitişik)	Başta (Soldan bitişik)	Harfler	İsimleri	Karşılıkları
â, a, e	ا	ا	ا	ا	elif	a, e
b	ب	:	ب	ب	be	b
p	پ	:	پ	پ	pe	p
t	ت	:	ت	ت	te	t
s	س	:	س	س	se	s
c	ج	ك.خ	ج	ج	cim	c
ç	چ	ك.خ	چ	چ	çim, çe	ç
h	ح	خ	ح	ح	ha	h
b	خ	خ	خ	خ	hı	b
d	د	د	د	د	dal	d
z	ذ	ذ	ذ	ذ	zel	z
r	ر	ر	ر	ر	re	r
z	ز	ز	ز	ز	ze	z

Transkrip siyonu	Sonda (Sağdan bitişik)	Ortada (Her iki taraf- tan bitişik)	Başta (Soldan bitişik)	Harfler	İsimleri	Karşılıkları
j	ژ	ژ	ژ	ژ	je	j
s	س	س	س	س	sin	s
ş	ش	ش	ش	ش	şin, şın	ş
s	ص	ص	ص	ص	sat	s
v	ص	ص	ص	ص	dat	z, d-
t	ط	ط	ط	ط	tı	t
z	ظ	ظ	ظ	ظ	zı	z
ayın	ع	ع	ع	ع	ayın	c
ğ	غ	غ	غ	غ	ğayın	ğ, ğ (ğı)
f	ف	ف	ف	ف	fe	f
k, g, n	ك	ك	ك	ك	kaf	k
l	ل	ل	ل	ل	kef	k, g, n (ñ)
m	م	م	م	م	lam	l
n	ن	ن	ن	ن	mim	m
v, o, ö, u, ü	و	و	و	و	nun	n
b, c, a	ب	ب	ب	ب	vav	v, o, ö, u, ü
y, ı, i	ی	ی	ی	ی	he	h, e, a
	ی	ی	ی	ی	ye	y, ı, i

El yazısı

Sonda	Ortada	Bağta	Harfler
ا	ا	ا	ا
ب	ب	ب	ب
پ	پ	پ	پ
ت	ت	ت	ت
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
چ	چ	چ	چ
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	د	د
ذ	ذ	ذ	ذ
ر	ر	ر	ر
ز	ز	ز	ز
ژ	ژ	ژ	ژ
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص

El yazısı

Sonda	Ortada	Başta	Harfler
ض ص	ض	ض	ض ص
ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق
ك ك	ك ك	ك	ك ك
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن ن	ن	ن	ن ن
و	و	و	و
ه	ه	ه	ه
ی	ی	ی	ی

Harfler ve birleşmeleri üzerinde tamamlanmış bilgiler

1 Yukarıya aldığımız harflerin sayısı 31'dir. Aslında arap alfabesinde 28 harf vardı. Arapçada *p, ç, j* sesleri olmadığı için bunların karşılıkları olan harfler de yoktu. Arap alfabesine Farsçada bulunan bu sesleri karşılamak için *پ, چ, ج* harfleri *be, cim, re* gövdelerine üçer nokta koymak suretiyle sonradan ilâve edilmiştir. Yine Arapçada olmayıp Farsçada bulunan *g* sesi için farslar *kef*'in keşidesine (başta ve ortada *kef* gövdesine çekilen yatık çizgi) bir çizgi daha ilâve ederek *gef* (*gäl*) harfini meydana getirmişlerdir. Bu çift keşideli harf Türkçede de *g* sesi için kullanılmıştır. Farsların sondaki *kef*'i de keşideli yazmalarına karşılık Türkler yalnız baştaki ve ortadaki *kef*'leri keşideli yazdıklarından, tabii, *gef*'in yalnız baştaki ve ortadaki şekilleri *kef*'ten farklı olarak çift çizgilidir. Yani *gef* tek başına *ك*, başta *ك*, ortada *ك*, sonda *ك* şeklindedir. Fakat *g* için bu çift çizgi başta ve ortada da her zaman kullanılmamış, az kullanılmış, umumiyetle bu ses de *k* gibi *kef*'le yazılmıştır. Onun için *gef*'i ayrı ve müstakil bir harf olarak alfabenin içine almıyoruz. Bundan başka Türkçede *ñ*, yani *sağır kef* (*sağır nun*) için de *kef*'in üstüne üç nokta konmuş (*ك*) fakat *nef* diye adlandırılan bu harf de unumleşmemiş ve *k, g* gibi *ñ* de esas itibarıyla *kef* harfi ile gösterilmiştir. Tabii biz bunu da alfabece ayrı bir harf olarak koymadık. Böylece yukarıya koyduğumuz eski alfabe 31 harfi içine alıyor demektir.

2. ع, ه, ط, ض, ح, ث harfleri Arapçaya mahsustur, yalnız Arapça kelimelerde bulunur. Arapçada *ث* pelték *s* harfi olup bu ses dil ucunun üst dişlere değmesi ile çıkarılan bir *s*'dir. ح boğazın arkasında, hançerenin sonunda telâffuz edilen kalın bir *h*, teşekkül noktası en arkada olan bir konsonanttır. *ض* *d* ile *z* arasında *d*'ye yakın telâffuz edilen bir *z*'dir. *ظ* *z*'den daha arkada telâffuz edilen kalın ve sert bir *z*'dir. ع hançerenin sonunda kapalı ve sıkışık ses tellerinin birden açılması neticesinde bir çatlama ile telâffuz edilen konsonanttır. Türkler bu seslerden dördünü Türk hançeresine uydurarak, Türkçeleştirerek *ث* 'yi *s, ç* 'yi *h, ض* 'yi *d* veya *z, ط* 'yi *z* gibi telâffuz ederler. ع 'ı ise kelime başında daima atarlar, kelime sonunda atmağa temayül eder ve bazan atarlar, kelime ortasında *kesme* gibi telâffuz ederler. Kelime sonunda atılmadığı zaman hafif *kesme* şeklinde söylendiği gibi, kelime ortasında atma temayülü de görülür.

ذ harfi de esas itibarıyla yalnız Arapça kelimelerde bulunur. Dilin ucunun dişlere teması ile çıkarılan pelték *z*'dir. *d, z, y* seslerini içinde toplayan bu ses eskiden Farsçada ve Türkçede de bir müddet mevcut olmuştur. Türkçede *d-y, z* inkişafının bir merhalesinde, Eski Türkçenin sonları ile Kuzey-doğu Türkçesinin başlarında bir müddet bu ses var olmuş ve *ذ* harfi kullanılmıştır. Bunun dışında

Türkçede bu ses ve **ذ** harfi görülmez. Bugünkü Farsçada da yoktur. Türkler bu harfi de **z** gibi telâffuz ederler.

ز harfi esas itibarıyla Farsçaya mahsus olup Farsça kelimelerde veya Avrupa dillerinden Türkçeye geçmiş kelimelerde görülür.

ح hırıltılı **h**'dir. Arapça ve Farsçadan başka Türkçede de vardır. İstanbul Türkçesinde **h** gibi telâffuz edilir.

ص ve **ط** kalın **s** ve **t** olup Türkçede **s** ve **t**'den farksız telâffuz olunurlar. Türkçede kalın kelimelerde kelime başındaki veya kökündeki **s**'ler ve **t**'ler umumiyetle bu harflerle yazılır. Fakat başta ve kökte bunların yerine **س** ve **ت** harfleri de kullanıldığı gibi eklerde **ص** hiç kullanılmaz, kalın ekler de **س** ile yazılır. **ط** aslı **t**'li olup **d**'ye dönmüş bazı kelimelerde eski imlânın devamı olarak muhafaza edildiği için bazı Türkçe kelimelerde ise **d** şeklinde telâffuz edilir.

3. Harflerin isimleri aslında Arapça ve Farsçada Türkçedekinden biraz farklı olup şöyledir : *alif, bâ, pâ, tâ, sâ, cîm, çim, hâ, hâ, dâl, zâl, râ, zâ, jâ, sîn, şin, sâd, idad, tâ, zâ, ayn, gayn, jâ, kâf, kâf, lâm, mîm, nûn, vâv, hâ, yâ*. Tabii 2. maddede zikrettiğimiz konsonantların harf isimleri Arapçada kendi telffuzları ile söylenir.

4. Alfabe cetvelinde de görüldüğü gibi **و ز ر ذ د ا** harfleri soldan, yani soldan bitişmezler. Bu yüzden ortasında bu harflerden biri bulunan kelimeler ortalarından bölünür ve yazıda kelime bitişikliği ve bütünlüğü kalmaz.

5. Başta ve ortada gövdesi dış hâline gelen **ی ن و ت پ ب** harfleri **ج ج ج** gibi. **ح ح ح**dan önce gelince dişleri aşağıya döner : **ح ح ح** gibi.

6. Dişli harflerden üç tanesi yan yana gelince, karışmasın ve belirli olsun diye ortadaki diş diğerlerinden daha uzun olur : **یت** misallerinde olduğu gibi El yazısında dişler arasındaki bu fark gözletilmez.

7. **س و ش و ص** harfleri tek başına veya sonda oldukları zaman burada görüldüğü gibi sondaki dişlerini kaybeder, baştaki ve ortadaki şekillerinden bir diş eksik yazılırlar.

8. **ر** ve sondaki **ن** harfi ortadaki bir dişli harften sonra gelince dişin tepesinden bir köprü ile birleşirler : **ر ن** gibi.

9. **ی م خ س ج ح** gibi aşağıya dönen harfler de ortadaki bir dişli

harfin sonunda dışın başından birleşirler. Bu bilhassa el yazısında böyledir :
بني ، صي ، ثم ، عيه ، بني

10. Bir kelimede biri vokal biri konsonant olarak yan yana gelen iki ي 'nin birleştirilmemesi, ayrı yazılması tercih olunur. كمي misalinde olduğu gibi.

11. م harfi vokal karşılığı olduğu zaman soldan yani sondan bitişmez ve hep م veya م şeklinde yazılır. Konsonant olduğu zaman ortada her iki yandan م veya م şeklinde bitişir.

12. Kolay ve sür'atli yazıldığı için el yazısı olarak rik 'a seçilmiştir. Alfabe cetvelinde de görüldüğü gibi el yazısı ile kitap yazısı arasındaki başlıca farklar şunlardır :

Kitap yazısındaki noktalar el yazısında birleştirilir. Böylece iki nokta bir çizgi, üç nokta bir çengel hâlini alır. Kitap yazısında harfin üstündeki üç noktanın ikisi aşağıda, biri yukarıda, harfin altındaki üç noktanın ikisi yukarıda, biri aşağıdadır : ش ، پ ، ش . El yazısında ise altta da, üstte de çengelin tepesi, yani tek nokta yukarıda olur.

El yazısında ج ، ح ، خ harfleri sağdan daima aşağıya düşecek şekilde üst çengellerinden birleşirler. Kitap yazısında ise ancak م ، ن ve dişli harflerden sonra aşağıya düşecek şekilde yazılır, diğer harflerle yan yana gelirler. م harfi de el yazısında dâima aşağıya düşecek şekilde gözünün yuvasından birleşir.

ج ، ح ، خ harflerinin kitap yazısında açık olan gözleri el yazısında kapatılır. Harfler başta olunca bu kapatma çizgisi, aşağıda rik'a yazısında da görüldüğü gibi, bazı harflerle birleşirken sadece gözü kapatmakla kalır, bazılarında ise aşağıya geçer. Çizgi aşağıya geçiyorsa göz köşeli olur.

د ، ذ harflerinin açılıarı kitap yazısında daha dardır. Bu harfler ortada kitap yazısında köşelerinden, el yazısında yatık çizgi hâline gelecek tepelerinden birleşirler.

ز ، ذ ، ذ harfleri el yazısında daha yatık ve açık bir çizgi gibi yazılırlar. Kitap yazısında bu harflerin bilhassa bitişik şekillerinin başında olan küçük nokta, küçük çıkıntı el yazısında düşer ve harfler kendilerinden öncekilere köşesiz yuvarlak çizgi ile birleşirler. El yazısında ز ، ذ ve sondaki ي ortadaki ك ve ل harflerinden sonra gelince satır çizgisinin altına düşmesinler diye onların ortalarından birleşirler.

س ، ش harfleri el yazısında dişsiz yazılır ve dişli kısımları düz birer çizgi hâlini alır. El yazısında başta bu harflerin aşağıya doğru birer de çengeli bulunur.

ن ، ق ، د ، ذ harfleri el yazısında sonda veya tek başlarına olunca nokta-

ları atılıp onun yerine köşeli bir hâl alan kuyruklarına birer çizgi eklenmek suretiyle yazılırlar.

13. Sondaki ى kendisinden önce ف, ق, ك, ل ve dişli harflerin baştaki şekilleri gelince umumiyetle onların tam altına gelecek şekilde yazılır: ل, ك, ل, ل, ق, ق, ق, ق gibi. ك ve ل'dan sonra gelen م de böyledir: كم, لم gibi. Buna bilhassa el yazısında itina edilir.

14. ك, ل harfleri kendilerinden sonra gelen ا, ك, ل harfleri ile hususi bir şekilde şöyle birleşirler:

$$\begin{aligned} \text{ك} &= \text{ا} + \text{ك} \\ \text{كك} &= \text{ك} + \text{ك} \\ \text{كل} &= \text{ل} + \text{ك} \\ \text{لا} &= \text{ا} + \text{ل} \end{aligned}$$

Bu bilhassa el yazısında böyledir. Kitap yazısında ك gözleri bazan açık olduğu gibi ل ile ا de ۷ şeklinde birleşir.

15. El yazısında ayrıca sür'atten doğan şu keyfi birleşmeler vardır:

$$\begin{aligned} \text{ك} &= \text{ك} + \text{ك} \\ \text{ع} &= \text{ع} + \text{ر} \\ \text{ع} &= \text{ع} + \text{ر} \\ \text{ع} &= \text{ا} + \text{ط} \\ \text{ب} &= \text{ا} + \text{ك} \\ \text{ل} &= \text{ى} \\ \text{ع} &= \text{ع} + \text{ر} \end{aligned}$$

16. *ي د م خ ح ج د ج* gibi altı düşen bir harften önce gelen harf, satır aşağı düşmesin diye biraz yukarıdan başlatılır.

17. Gövdeleri düz çizgi hâlinde olduğundan el yazısında birleşen *ش س* harflerinin arasına bir diş konur. Ayrıca bu harflerden üçü yan yana gelince fazla uzamasın diye biri ayrı yazılır: *سرسز* gibi.

18. Bilhassa el yazısında noktalar harflere yapışacak gibi yaklaştırılmaz, mümkün olduğu kadar uzak konulur. Bundan başka el yazısında harfler kitap yazısındaki kadar düz değil, biraz meyilli yazılır. Dişleri ve aşağıya yukarıya çekilen gövde çizgileri küçük olduğu nisbette yazı güzel görünür.

İşaretler

Eski yazıda yukarıdaki harfler dışında bazı işaretler de görülür. Bu işaretler şunlardır :

1. Şedde. Üzerine konduğu konsonant harfini çift okutan şu işaretlerdir : - Yani çift konsonant işaretidir. Arapça ve Farsçada bir kelimedeki yan yana gelen aynı iki konsonant (*millet, hurrem, hürr, redd* misallerinde olduğu gibi) tek harfle yazılır, fakat çift okunur. İşte bu harflerin ikiz konsonantı karşıladığını göstermek için şedde işareti kullanılır. Başlangıçta Türkçe kelimelerde de kullanılan bu işaret sonradan Türkçede tamamiyle atılmıştır. Yani Türkçe kelimelerde şedde kullanılmaz, çift konsonant çift harfle yazılır. Şedde Arapça ve Farsça kelimelerde de diğer işaretlerle birlikte gittükçe az kullanılmış, normal imlâda hemen hemen tamamiyle atılmıştır. Ancak kelimenin okunuşu tasrih edilmek istendiği zaman şeddeye baş vurulur.

2. Tenvin. Nunlama işaretidir. Arapçada bazı kelimelerin sondaki kısa vokallerine ilâve edilen *n* sesi bu işaretle gösterilir. Şöyle iki yatık çizgiden ibaretler : " *n*'den evvelki vokal *a* (Osmanlıcada *a, e*) ise tenvin umumiyetle elif üzerine veya bazan doğrudan doğruya yukarıya konur. *n*'den evvelki vokal *i* ise " şeklinde aşağıya konur. *n*'den evvelki vokal *u* (Osmanlıcada *u, ü*) ise yine yukarıya, fakat iki çizgi yerine kuyruğu yukarı doğru kıvrılmış bir vav şeklindeki bir işaret olarak konur : " Osmanlıcada yazıda bunlardan umumiyetle yalnız birincisi kullanılır. Yani *an, en*'li tenvin işareti kullanılır, *in*'li ve *ün*'lularda ten-

vin işareti kullanılmaz. *şahsen, nisbeten, kısmen, nazaran* gibi kelimeler hep tenvinlidir: *شاهساً , نِسْبَةً* gibi. Türkçede eskiden *n*'li bazı eklerde *an, en, in, in* için tenvin kullanılmış, sonradan bu kullanım kalkmıştır.

3. Sükûn. Hece sonundaki konsonantın üzerine konan, o konsonantın sâkin olduğunu, hece sonunda olduğunu, kendisinden sonra vokal bulunmadığını gösteren şu işarettir: * . *cezim* adı da verilir.

4. Vasla. Arapça terkiplerde yazılan fakat okunmayan harf-i tarif *elif* 'leri üzerine konan ve aşağıda gösterilen işarettir.

5. Harekeler. Kısa vokal işaretleridir. Arapça ve Farsçada yalnız uzun vokaller yazılır. Yazılmayan kısa vokaller için *hareke* denen işaretler kabul edilmiş ve başlangıçta geniş ölçüde kullanılmıştır. Harekeler umumiyetle vokal işareti olup yazılan vokaller üzerine de konur. Türkçede de başlangıçta uzun bir hareketli yazı devri geçirilmiş, sonradan harekesiz yazıda karar kılınmıştır. Harekeler şunlardır:

a. Üstün. Arapça adı *fetha* olan, Türkçede *üstün* denilen bu işaret *a, e* vokalini gösterir ve şöyledir: -

b. Esre. Arapça adı *kesre* olup Türkçede *esre* denilen bu işaret *i, i* vokalini gösterir ve şöyledir: -

c. Ötre. Arapça adı *zamme* olup Türkçede *ötre* denilen ve yuvarlak vokalleri (*o, ö, u, ü*) karşılayan, küçük bir *vav* 'dan ibaret olan şu işarettir: -

Görüldüğü gibi *üstün* ve *ötre* kelimenin üstüne, *kesre* ise altına konur.

Konsonantları okutan, onları harekete getiren vokal işaretleri olarak asıl hareketler şüphesiz bu üçüdür. Fakat pratikte *harekeli* metin deyince *şedde* ve bilhassa *sükûn* da akla gelir. *Üstün, ötre, esre* 'nin bulunduğu yerde diğer işaretler de bulunur. Bilhassa *sükûn* bunlardan ayrılmaz. Onun için *sükûn* da geniş mânası ile hareke çerçevesine girer.

Bütün bu işaretler el yazısında şöyledir: sağdan sola doğru *şedde, üstün, esre, ötre, sükûn, tenvin, vasla* :

Fethalı tenvin hâriç, bütün bu işaretlerin umumî ve normal yazıda kullanılmadığını belirtmeliyiz. Bunlar ancak eski hareketli metinlerde görülür. Osmanlıca-

da normal harekesiz yazıda bu işaretler kullanılmaz. Ancak, dediğimiz gibi, bir kelime bilhassa belirtilmek istenirse bu işaretlere baş vurulabilir. Yazıya lüzumsuz bir kalabalık veren ve yazının sür'atini kesen bu açıklık, vuzuh, sarahat işaretlerinin ilk devirler geçtikten sonra normal ve umumî kullanıştan kalkmış olması tabiidir.

6. Hemze. Arapçaya mahsus bir konsonanttır. Hançerenin sonunda gevşek kapalı ses tellerinin hava akımı ile birden açılması neticesinde teşekkül eder. *ayın* 'ın hafifi dürumundadır. Bu konsonantın arap alfabesinde müstakil ve değişmeyen ayrı bir harfi yoktur. Küçük bir *ayın* başına benzeyen bir işareti vardır :

Bu *hemze* işareti hemzenin yerine ve yanındaki vokale göre *elif*, *vav* ve *ye* üzerine konur : ا , و , ي , ؤ . Üzerine hemze konan bu *elif*, *vav* ve *ye* 'ye *hemzenin kürsüsü* veya *hemzenin merkezi* adı verilir. Türkler bu konsonantu *ayın* gibi yerine göre ya *kesme* şeklinde söyler veya atarlar. *Hemze* işareti bir de Farsça terkiplerde birinci kelimenin sonundaki *e*, *i* vokalleri üzerine konur ve izafet *i* 'sini karşılar.

Vokallerin yazılışı

Arap alfabesinin vokal işaretleri Türkçe için çok yetersizdir. Türkçenin birkaç vokali ancak bir işaretle karşılanır, bir harf iki veya dört vokal ifade eder. Bu vokal harflerinin üçü, hatta, *elif* 'in de aslında hemze olduğunu düşünürsek, hepsi aynı zamanda konsonant işaretleridir. Bu yüzden vokalle başlayan kelimelerin vokalle başladıklarını göstermek için, yani kelime başındaki vokaller için harf kombinzonlarına baş vurulmuştur.

Vokaller için kullanılan harfler ا , و , ي , ؤ 'dir. Bunlardan ا, e; و, ö, u, ü; ي, i; ؤ, e vokallerini karşılar. Baştaki vokali konsonanttan ayırmak üzere yapılan harf kombinzonunun başında daima, Arapçada vokalle başlıyor görünen kelimelerin başında hakikatte daima hemze bulunması esasına dayanarak, ا bulunur. Böylece baş vokaller için ا, و, ي, ؤ kombinzonları meydana gelmiş olur. Bunlardan ا 'de iki eliften biri öbürünün üstüne alınarak harf آ şekline sokulmuştur. Baştaki e için tek elif kullanılır. ؤ de ortada ve sonda vokal işarefi olarak kullanılır. Bütün bunları toparlayınca vokal işaretleri tablosunun şöyle olduğunu görürüz :

Sonda	Ortada	Başta	Vokaller
ا	ا	آ	a
ء	ء	ا	e
ى	ى	اى	i, i
و	و	او	o, ö, u, ü

İ yani elif arapçada aslında hemzenin harfi idi, yani hemze idi. Vokal de karşılıdığı için bu harf sonradan elif adı ile hemzeden ayrılmış, hemzeliği hemze için esas işaret olan *hemze*'nin kürsüsü olarak kalmak olmuştur. Yani vokal olarak ا (elif), konsonant olarak ء (hemze) şekli normal şeklidir. Osmanlıcada Arapça kelimelerin başındaki hemzeler söylenişten düştüğü gibi, yazıda da tepedeki hemze işareti atılarak umumiyetle yalnız elif kalmış, atılmadığı zaman da bu hemze işareti bir konsonant işareti olarak değil, bir vokal işareti olarak kabul edilmiştir. Böylece Osmanlıcada başta ا ve آ birbirinden farksız olarak bir vokal harfi muamelesi görmüş, böyle olunca da vokal işareti olarak umumiyetle ا tercih edilmiş ve ayrıca hemze işaretini koymak külfet sayılmıştır. Buna karşılık önceleri ا 'in kelime başında a için de kullanılması dolayısıyla, ondan ayrılmak için umumiyetle kelime başındaki e sonradan آ ile yazılmış, böylece آ baştaki e harfi durumuna geçmiştir. Fakat umumî ve normal yazıda, bilhassa el yazısında buna pek itina edilmez ve ا kullanılır.

Şu halde Türkçede kelime başında a eskiden ا ile de yazılırdı. Sonradan daima, *medli elif* (tepesindeki *med* işaretidir) veya *hemze-elif* (ا ء) 'den çıktığı için) denen işaretle yazılmıştır. Ortada ve sonda a normal olarak ا ile, bazan da, bilhassa bazı eklerde olmak üzere ء ile yazılır.

e kelime başında ا veya pratikte ا ile yazılır. Kelime ortasında ve sonunda eskiden ا ile de yazıldığı görülür, fakat sonradan ء ile yazılması umumileşmiş ve kesinleşmiştir.

Baştaki ا, i 'nin elifi hemzesiz yazılır.

Baştaki o, ö, u, ü 'nün de elifi hemzesiz yazılır. Yalnız bazan ö, ü karşılığı olduğu zaman hemze konabilir. Hatta ا yerine ء de yazıldığı olur.

Demek ki Türkçede vokallerde hemze işareti yalnız e için, bir çeşit, e 'yi belirtme işareti gibi kullanılır.

Ortada ve sondaki bazı u, ü 'lerin ى ile yazıldığı da görülür. Fakat bu, sesin menşei ile ilgili bir inlâ meselesidir ve ى 'nin u, ü 'nün harfi olduğu demek değildir.

Vokallerin imlâsı

Harfler, karşılıkları ve şekilleri hakkında yukarıdan beri verdiğimiz bütün bu bilgilerden sonra şimdi arap harfleri ile yazılmış şu parçayı okuyabiliriz :

سرسزگی Sessiz gemi

آرتیق دمیر آلاما کونی کلمه زماندن
Artık demir almak günü gelmişse zamandan

مجهوله کیدن بر کی دلفار بو لیماندن
Meçhûle giden bir gemi kalkar bu limandan

هیچ یولجیسی بوقش کی سسزجه آلیر یول
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol

صالانماز او دلفینده نه مندیل نه ده بر قول
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol

یحییٰ کمال Yahya Kemal

Görülüyor ki eski yazıda bir kısım vokaller yazılmamaktadır. Yazılmayan vokaller hususunda Arapça ve Farsça kelimeler için elde kesin bir ölçü vardır. Arapça ve Farsça kelimelerde uzun vokaller yazılır, kısa vokaller yazılmaz. Bu iki dildeki uzun vokaller olan *â, û, î* yazıda harfleri olan *آ, ا, ی* ile yazılır.

î baştaki uzun *a*'yı karşılar. *ı* kelime başında henüz veya sadece kısa vokal işareti olarak tabii uzun okunmaz ve kelimenin kısa bir *a, u, i* (Osmanlıcada *a, e, u, ü, ı, i, o, ö*) ile başladığını gösterir. Kelime içinde ve sonunda ise *ı* uzun *a* karşılığıdır. *و* ve *ی* de, kelime başında tabii elif'ten sonra gelmek üzere, başta, ortada ve sonda uzun *u* ve uzun *i*'yi karşılarlar. Böylece Arapça ve Farsça kelimelerde sâdece uzun vokaller yazılır, kısa vokaller yazılmaz.

Türkçede ise durum bambaşkadır. Türkçede uzun vokal yoktur. Hepsi kısa olan vokallerin umumiyetle büyük bir kısmı yazılır, fakat bir kısmı da yazılmaz. Bunun kesin bir ölçüsü olmadığı gibi eski ve yeni devirler arasında da bu bakımdan bir çok farklar vardır. Umumiyetle eski yazıda, fakat bilhassa vokallerin yazılıp yazılmaması bakımından Türkçenin hiç bir zaman kesin ve sağlam bir imlâsı olmamıştır. Türkçenin ancak bazı şekillerinin ve eklerinin zamanla sağlam bir imlâları meydana gelmiş, fakat bunlar da umumiyetle Türkçenin gelişmesine ayak uyduramayan donmuş kalıplar şeklinde kalmıştır. Kesinleşmiş bu sayılı imlâ

şekilleri dışında eski yazıda Türkçe için sağlam imlâ kaidelerinden değil, ancak umumî imlâ temayüllerinden bahsedilebilir. Bu imlâyı bir esasa bağlamak icap ederse, kelimenin mümkün olduğu kadar doğru okunmasına, kelimenin başka bir şey okunmamasına, kelimenin kendisine yakın bir kelimeyle karışmamasına dikkat etmek şeklinde umumî ve geniş bir prensip ölçü olarak kabul edilebilir.

Eski yazının son zamanlarında bir aralık Türkçedeki bütün vokallerin yazılması şeklinde bir cereyan ortaya çıkmış, fakat tutmamıştır. Eski yazıda yalnız doğru okunsun diye batı dillerine ait, bilhassa az yaygın kelimelerle şahıs adlarında bütün vokalleri yazmak âdet olmuştur.

Türkçe kelimelerin imlâsı

Eski yazıda Türkçe kelimelerde konsonantların hepsi yazılır. Vokallerin ise bir kısmı yazılmaz. Yalnız bazı konsonantların, eski şekillerine dayanan tarihi imlâları veya klişeleşmiş imlâ şekilleri dolayısıyla kendilerine yakın konsonant harfleri ile yazıldığı görülebilir. Türkçe kelimelerin alışılmış ve umumîleşmiş imlâsını ana çizgileri ile şöyle toplayabiliriz :

Köklerin yazılışı

Köklerin yazılışı ile burada yalnız kelime köklerini kastedmiyoruz. Belirli bir imlâsı olmayan eklerle yapılan kelime gövdeleri de yazılış bakımından köklerden farksızdır. Köklerde yazılışın başlıca kaideleri veya umumî temayülleri şunlardır :

Kelime başında vokal yazılışı

Kelime başında bütün vokaller yazılır : *أل el, اك ek, آق ak, اكي iki, ايلق ılık, اون on, اوركون üzgün* misallerinde olduğu gibi. Eskiden baştaki vokalın sâdece hareketli veya harekesiz elif veya hemze ile yazıldığı, *med* işaretinin, *و*'nın ve *ى*'nin yazılmadığı çok görülür.

Kelime içinde vokal yazılışı

Kelime içinde *e* vokali hariç bütün vokaller yazılır : *كل gel, ياز yaz, صيچاق sıcak, چيچك çiçek, قوون koyun, سوز söz, بويك büyük* misallerinde olduğu gibi. *e* bilhassa baştaki kapalı hecede hiç yazılmaz. Sonraki hecelerde veya başta-

ki açık hecelerde nadir olarak yazıldığı görülebilir : كوزمەل güzel, دەدە dede, دەمىر demir misallerinde olduğu gibi. Tabii كوزل, دەدە, دەمىر şekilleri normal ve umumdür.

Kelime içinde umumiyetle yazılan diğer vokallerin de bazan yazılmadığı olur: بىر, بىز, سىز, كە, يىگىت, دوكوز, بۈيۈك misallerinde olduğu gibi. Bilhassa iki hecesi de yuvarlak vokalli olan kelimelerin ilk vokalin yazmamak eskiden âdetti: كۈچۈك küçük, gibi. Fakat sonradan bu vokaller de yazılmış olduğu gibi قارىمە, موقوز, يىگىت, موقوز, بۈيۈك şeklindeki yazılışlar da vokalsiz yazılışlara tercih edilmiştir.

Burada vokallerin yazılmasının veya yazılmamasının hiç bir zaman kesin olmadığını tekrar hatırlatmalıyız. İmlânın en istikrarlı hâle geldiği son devirde bile bir kelimenin bir kaç şekilde yazıldığını görmek dâima mümkündür: قارىمە, دەدە, ترمە, قارىمە gibi. Eski devirlere çıktıkça vokallerin yazılışındaki keyfilik büsbütün artar. Aynı eserde, aynı sahifede değil, aynı satırda bile bir kelimenin başka başka şekillerde yazılması eski yazıda dâima görülmüş bir şeydir. Onun için Türkçe kelimelerde, normal ve alışılmış imlâda yazılan bir vokalin yazılmaması veya normal ve alışılmış imlâda yazılmayan bir vokalin yazılması hiç bir zaman yanlış sayılmaz.

Kelime sonunda vokal yazılışı

Kelime sonunda bütün vokaller yazılır. Sondaki yuvarlak vokaller çok defa قوزو, طولو, طوغرو ile yazılır: طوغرى doğru, قوزى kuzu, طول dolu gibi. Bunlar طوغرو, قوزو, طولو ile de yazılabilirler. İki şekilden birini tercih keyfi olmakla beraber طوغرى daha çok tutulur. İlk devirlerde kelime sonundaki vokallerin bazan hiç yazılmadığı, bazan da hareke ile işaretlendiği görülür.

e'lerin i ile yazılması

İlk vokalleri eskiden i iken sonradan e olan kelimelerin bu vokalleri i yani قارىمە ile yazılır: قارىمە ver, قارىمە demek, قارىمە etmek, قارىمە yemek, قارىمە er, قارىمە gece, قارىمە (yer) yer gibi.

d'lerin t ile yazılması

Kalın kelimelerin başındaki d'ler, eskiden t oldukları için, son zamanlara kadar hep ط ile yazılmıştır: طور dur, طوقوز dokuz, طار dar, طاغ dağ, طوداق dudak, طوغماق doğmak gibi. Bunlar د ile de yazılabilirler. Kelime içinde de böyle ط ile yazılan d'ler vardır: آده ada gibi.

Sonda t, p, ç yazılması

Kelime sonundaki bazı t'lerin de d ile yazıldığı görülür: تورقود *Turgut*, تورقود *Korkut*, كچيد *geçit*, چورد *yurt* gibi. Aynı şekilde bazan p'lerin b, ç'lerin c ile yazıldığı görülür: ديب *dip*, كنج *genç* gibi. Bütün bunlar ت , پ , چ ile de yazılırlar.

Eklerin yazılışı

Yapım eklerinin büyük bir kısmının belirli, hususî imlâsı yoktur. Belirli imlâsı olan yapım ekleri ile işletme eklerinin ve yardımcı seslerin yazılışları şöyledir (sırayla önce ekler, sonra yazılışları gösterilmiş ve arkasından misaller verilmiştir):

Yardımcı sesler

y ve n yardımcı sesleri tabii daima yazılırlar. Vokal yardımcı sesleri ise gövdelerde, yani yapım eklerinden önce umumiyetle daima, işletme eklerinden önce bazan yazılırlar: بابايى , باشنده , آيىق , چىكنىك , دوغوم , قارديم , كايم , misallerinde olduğu gibi.

İsimden isim yapma ekleri

-luk, -lik, -luq, -luk — لك , لىق : كورموراك , كنجلىق , باشلىق , آغالىق

-ci, -ci, -cu, -cü, -çi, -çi, -çu, -çü — جى : سونجى , بولجى , اوداجى

-li, -li, -lu, -lü — لى : كويلى , سوزلى , طاشلى : لو yuvarlaklarda bazan

باقىشلم , بويلىم , لم — lum, -lim, -lum, -lüm - تورلو , تورلى

-sız, -siz, -suz, -siüz — سىز : كوركوسىز , صوسىز , باباسىز

-ki — كى : بركونكى , داغدهكى , دونكى , شىمدىكى

-cık, -cik, -cuk, -cük — چىق , چىك : ياوروجىق , خانىچىق , كوجوجىق

-cak, -cek — چاك , چىك : بروجىك , اورونچاق

-ca, -ce, -ça, -çe — چە , چە : توربىكە , آلمانچە

-ncı, -nci, -ncu, -ncü — نىچى : اوچىچى , اونىچى , رنىچى

Fiilden isim yapma ekleri

- mak, -mek — ماق ، مق ، مك : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماك ، اوقوماك .
 -ma, me — ما ، مه : اوقومه ، اوقومه ، اوقومه .
 -ici, -ici, -ucu, -ücü — يىجى : اوقومجى ، اوقومجى ، اوقومجى .
 -tu, -ti, -tu, -tü — تى : اوقومتى ، اوقومتى ، اوقومتى .

Fiilden fiil yapma ekleri

- ma-, -me-, — ما ، مه : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -t- — ت : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -dur-, -dir-, -dur-, -dür-, -tir-, -tir-, -tur-, -tür- — در ، در : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .

İsim işletme ekleri

Çokluk eki

- lar, -ler — ل : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .

İyelik ekleri

- m — م : اوقوماق ، اوقومق .
 -n (aslı n̄) — ن : اوقوماق ، اوقومق .
 -ı, -i, -u, -ü — ى : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -si, -si, -su, -sü — سى : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -mız, -mız, -muz, -müz — مىز : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -nuz, -niz, -nuz, -nüz, (aslı n̄ 'li) — نىز : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -ları, -leri — لرى : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .

Hal ekleri

Gentlîf eki

- ın, -in, -un, -ün (n̄) — نك : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .
 -nun, -nin, -nun, -nün (n̄) — نك : اوقوماق ، اوقومق ، اوقوماق .

Akkuzatif ekleri

-ı, -i, -u, -ü — ی : صوبی ، کوزلکی ، اوچونی ، جای ، آتایی
 -nu, -ni, -nu, -nü — نی : آتی ، اوننی ، شوننی ، چونی .

Datif eki

-a, -e — ا ، ه : بوللره ، صوبه ، آه دته ، آرهداش :
 Zamirlerin bir kısmında : ا ، بکا ، سکا ، اوکا ، بوکا ،
 آکا ، شوکا .

Lokatif eki

-da, -de, -ta, -te — ده : بونده ، یرده ، آپالده ، آغانچده ، بوراده .

Ablatif eki

-dan, -den, -tan, -ten — دن : بکچیدن ، اوندن ، آندن ، کوزکدن ، چوجوقدن .

Eşlilik eki

-ca, -ce, -ça, -çe — جه : کوزکلجه ، چوجوقجه ، انسانجه .

Soru eki

-nu, -ni, -mu, -nü — می (bitişik yazılır) : کوجومی ، صوبی ،
 سننی ، کوزلکمی .

Fiil ekleri

Şahıs ekleri

Birinci tip :

-ım, -im, -um, -üm — م : یازمالیم ، اوپورمشم ، آعلارم ، کلپورم .
 -sın, -sin, -sun, -sün (Osmanlıcada ñ 'li) — سک : ویرمه لیک ، بیلیورسک : سک
 ، کلده چکسک ، بازارسک .
 -ız, -iz, -uz, -üz — ز : اولامه یز ، سومه یز ، باشلاپورز ، کیدرز .

، كوردسكز : سكز — *-suz, -sünüz, -sunuz, -sünüz* (Osmanlıcada *ñ*'li)
 ، آئاليسكز ، بئكەنسكز ، يوردیوسكز
 ، ديبەجكار ، قوقزىل : آراپورل ، قاپازل : ل — *-lar, -ler*

İkinci tip:

، اولدردم ، ائوسم ، آلمم ، كدم : م — *-m*
 ، ييلك ، ايتمەك ، اوزاندك : ك — *-n* (aslı *ñ*)
 ، ايچمەك ، ورسك ، آتسق ، ييقادق : ك ، ق — *-k, -q*
 ، ييلەكز ، سوردىكز ، باشلادىكز : كز — *-nuz, -nüz, -nuz, -nüz* (aslı *ñ*'li)
 ، چالشمەل ، اوبتادىلر ، طوتدىلر : ل — *-lar, -ler*

Şekil ve zaman ekleri

Geniş zaman eki

، كيدەر ، قوشار : مر ، ار — *-ar, -er*

Şimdiki zaman eki

، بئكەنوم ، اوچوچور : چور — *-yor*

Geçmiş zaman eki

، دى ، دك ، دم : (çekim) دى — *-dı, -di, -du, -dü, -tu, -ti, -tu, -tü*
 ، ووردىكز ، اولدك ، اولدق ، كوردى ، دوشدك ، آچدم : (ديلر ، دىكز ، دك-دق
 ، كولدیلر
 ، صوسامشز ، چكشدر ، بويامشم ، ارلمش : مش — *-muş, -miş, muş, -miş*

Gelecek zaman eki

، صايەجەك ، بولاجق ، قونوشاجم : جەك — *-ecek*; دىق ، اچق — *-acak*
 ، چوپرەجك ، كەجك

Emir ekleri

، كينەيم ، سوردەيم ، واراييم : يم — *eyim* ، يم ، ايم — *-ayım*
 ، كلىين : سين ، son zamanlarda düzlerde ، سون — *-sın, -sin, -sun, -sün*
 ، آچسين ، آچسون ، بولسون

اولدینی ، اولدینک ، اولدیم ، تایدق : (دکاری ، دیککز ، دیکمز ، دیکی ، دیکک
 سودیکمز ، سودیکی ، سودیکک ، سودیکم ؛ اولدئیزی ، اولدینکز ، اولدینیز
 سودکاری ، سودیککز
 . بیلمز ، اولز ، بولومز ، اوصلانماز : مز — *mez* ; مز ، ماز — *maz* .

Gerundium ekleri

. بولوورمک ، کوریورمک ، بولیورمک : و yuvarlaklarda bazan و *-i, -i, -u, -ü*
 . فورقوب : یب bazan düzlerde son zamanlarda ووب *-ip, -ip, -up, -üip*
 ، بیلیب ، کاوب

. کیده، رک ، یا، ارق ، یا، ارق : *-erek* — *erek* ; ارق ، هرق — *arak*
 . طوتجه ، کورنجه ، کانهجه : نجه ، نجه — *-inca, -ince, -unca, -ünce*
 . اولالی ، چیقئلی ، کیدهلی : الی ، الی — *-alı, -eli*
 . دیمدن ، فاچدن ، یازمادن : مدن ، معدن — *-madan* — *madan* ; مدن ، مادن
 . کورمدن
 . یا، ارقن ، کا، ارقن ، ایکن : کن — *-ken* .

Bazı edatlar

. بنله ، سورله : له — *-la, -le* ; ایله — *ile*
 . بلکه — *belki* . چونکه (*çünkü*) . دخی — *dahi*
 . ایچین ، son zamanlarda ایچین — *için* . که — *ki* . ده — *da, de*
 . قادار — *kadar* . کی — *gibi*

Rakamlar

Kitap yazısında rakamlar şöyledir :

.	0 (sıfır)
۱	1
۲	2
۳	3
۴	4

•	5
٦	6
٧	7
٨	8
٩	9

El yazında 2, د 'in tersi şeklindedir. 3 de kitap yazısındaki 2 (٢) 'dir. Başka bir değişiklik yoktur.

Büyük sayıların rakamları, yazının tersine, soldan sağa yazılır: ١٩٦٢ 1962 gibî.

Ebced hesabı

Arap yazısında sayı ifadesi için bazan harflerden faydalanılır. Bu hesaba *ebced hesabı* denir. Ebced hesabı harflerin sayı değerlerine dayanan bir sayı sistemidir. Alfabenin başka ve eski bir sırasına göre her harf 1 'den 1000 'e kadar bir sayıyı karşılar. Bu sıra ve harflerin sayı değerleri şöyledir:

20 ك , 10 ی , 9 ط , 8 ح , 7 ز , 6 و , 5 هـ , 4 د , 3 ج , 2 ب , 1 ا
 ل 30 , م 40 , ن 50 , س 60 , ع 70 , ف 80 , ص 90 , ق 100 , ر 200 ,
 ش 300 , ت 400 , ث 500 , خ 600 ; ذ 700 , ض 800 , ظ 900 , غ 1000

Arap alfabesine sonradan ilâve edilen ب , ج , و , ح harflerinin değeri de sırasıyla ب , ج , ز 'nin değeridir. Bu sıradaki harfler gurup gurup birleştirilerek mânâsı olmayan şu pratik kelimeler meydana getirilmiştir:

سفن سفن sa'fas , kelemen كمان , hutli حطلي , hevvez هوز , ebcad ابعاد
 قرشت karaşat , نخذ sahbıضظظع zazıg

Ebced hesabı bilhassa tarih düşürmekte kullanılan bir sistemdir.

İKİNCİ BÖLÜM

**ARAPÇA
UNSURLAR**

Türkçede Arapça kelimelerin aldığı şekiller

Söyleyiş değişiklikleri

Arapça kelimeler Türkçede bir takım telâffuz değişikliklerine uğramıştır. Bu değişiklikleri şöyle toplayabiliriz :

1. Arapçanın ث , ذ , ح , د , ض , ظ konsonantları Türkçenin sırasıyla s, h, z, z veya d, z seslerine çevrilmiştir. ع ve hemze konsonantı kelime başında söylenişten düşmüş (اتر *eser*, عمر *ömür* gibi), kelime içinde hüviyetlerini kaybederek sâdece *kesme* şeklinde söylenmiş (تأسر *te'sîr*, صنعت *san'at* gibi) veya son zamanlarda bâzı kelimelerde kesmelikten de çıkarak yanlarındaki vokali uzatmış (رؤيا *rü'ya-rü'ya*, مشوق *ma'sûk-mâ'sûk* gibi), kelime sonunda bazan kesme gibi söylenmiş, çok defa düşmüşlerdir (شيء *şey*, منشاء *menşe'*, جامع *câmi'-câmi*, طبع *tab'-tabı* gibi). س ve ط s ve t şeklinde söylenmiştir. Arapçada çok arka ve kalın bir k konsonantı Türkçenin k'sına, Arapçada ğ olarak söylenen غ ğ'ya, Arapçada çok yuvarlak olan و Türkçenin v'sine çevrilmiştir.

2. Arapçada uzun ve kısa ikişer şekilleri olmak üzere şu üç vokal vardır: a, u, i (â, û, î). Fakat Türkçede Arapça kelimelerin vokalleri çoğaltılmış, bu kelimelerin vokalleri de aşağı yukarı Türkçede olduğu gibi sekize çıkarılmıştır. Değişiklik kısa vokallerde olmuş ve Arapçanın kısa a'sı Türkçede a, e; Arapçanın kısa u'su Türkçede ü, ü, o, ö; Arapçanın kısa i'si Türkçede i, ı şekline sokulmuştur. Bunlardan kısa a Türkçede umumiyetle e şekline sokulmuş, ancak civarında kalınlığı muhafaza edecek bir ses, bir fonetik sebep varsa a olarak kalmıştır. Kısa u da Türkçede umumiyetle ü'ye çevrilmiş, ancak civarında kalınlığı muhafaza edecek unsurlar varsa u olarak kalmış, nâdir olarak da bazan o veya ö şeklinde sokulmuştur. Kısa i umumiyetle i olarak saklanmış, fakat kalınlaştırıcı unsurların yanında bazan ı'ya çevrilmiştir. Uzun vokallere gelince bunlar vokal olarak değişmemiş, yalnız bir çok kelimelerde kısalmışlardır. Kapalı hecelerde de umumiyetle kısa söylenirler. Bütün bunları şu misallerde görmek mümkündür : *machûl - meçhûl, mâ'lîm, mufrad - müfret, munâkaşa - münâkaşa, mutlak, umr - öniür, Usnân - Osman, mantîk - mantık, râzî - râzı, rizâ - rızâ, muhim - mühim, kitâb - kitap, maktûb - mektup, Ahmad - Ahmet, cavâb - cevap*. Burada, ح , خ , ص , س , ط , ظ , ع , غ , ق konsonantlarının ve civardaki kalın vokallerin kalınlığı muhafaza edici unsurlar oldukları hâirda tutulmalıdır.

3. Arapçada kelime ve hece sonundaki *b, c, d* konsonantları Türkçede *p, ç, t* şeklinde söylenmektedir.

Diğer değişiklikler

Bunlardan başka Osmanlıcada Arapça kaidelerine göre Arapçada olmayan bir çok kelimeler türetildiği gibi, bir çok Arapça kelimeler de değişik mânâda kullanılmıştır. Ayrıca Arapça kelimelerdeki bazı hemze işaretlerini atmak, bazılarının kûrsülerini değiştirmek, Arapçanın yuvarlak *t (ة)*'sini *ت* veya *م (e)*'ye çevirmek gibi yazı, şekil ve ses değişikliklerini de bunlara katabiliriz. Bütün bunlarla Osmanlıcada bir çeşit Osmanlı Arapçası meydana gelmiştir denilebilir.

Arapça kelimelerin imlâsı

Vokal yazılışı

Arapça kelimelerde yalnız uzun vokaller yazılır, kısalar yazılmaz : *كاتب kâtip, شهيد şehîd, حقوق hukûk* misallerinde olduğu gibi. Şu bir kaç Arapça kelime-de, Kur'an imlâsına uyularak, klişe hâlinde uzun vokallerin yazılmadığı görülür : *إله ilâh, الله Allâh, رحمن rahmân, لكن lâkin, كذلك kezâlik, هذا hâza, هâkezâ, ملكة melâike, تسه selâse*. Bunlardan bazılarının uzun vokalli yazıldığı da olur.

İkiz konsonant

Arapça kelimelerde ikiz konsonant tek harfle yazılır. Gerekirse üzerine şedde işareti konur : *مكت millet, رد red* gibi.

Yuvarlak t

Arapça kelimelerde yuvarlak *t (ة)* harfi vardır. Osmanlıcada bu harf *ت* veya *م (e)*'ye çevrilmiştir. *t* ile biten tenvinli kelimelerle bir kaç kelime Osmanlıcada da kullanılır : *جملة cümleten* gibi.

Kısa elif

Bazı Arapça kelimelerin sonunda *elif-i muksûre* «kısa elif» denen ve *a* okunan bir *ى* vardır : *عقبى ukba, دعوى dâ'va* gibi. *ى* 'ler kullanışta, kelime ek alınca *l* şekline girer.

Hemze

Arapça kelimelerde, yukarıda da gördüğümüz gibi, hemze konsonantı için kullanılan bir hemze işareti vardır. Bu işaret kelime başındaki hemzelerde, yanındaki vokal ne olursa olsun, ı üzerine konur: *أساس*, *استقبال*, *أمت* (*ümmet*) gibi (Araplar baştaki kesreli hemzelerde hemze işaretini elifin altına koyarlar: ٱ). Osmanlıcada bütün bu baştaki hemzelerin hemze işareti umumiyetle atılmış ve sadece ı kalmıştır: *اساس*, *استقبال*, *امت* gibi.

Kelime içinde hemze işareti hemzenin yanındaki, hemzeden önce veya sonra gelen, hemzenin hecesindeki vokale göre *ا*, *و* veya *ى* dışı üzerine konur. Eğer vokal üstün (*a*, *e*) ise normal olarak *ا*, ötre (*u*, *ü*) ise *و*, kesre (*i*) ise *ى* dışı üzerine konur: *تأثير*, *رؤيا*, *دائرة* gibi. Yalnız, yuvarlak vokalden sonra gelen hece başındaki üstünlü hemzelerin işareti *و* üzerine konur: *سؤال*, *مؤسه* gibi. Arapçada yuvarlak *i*'den önce uzun vokalden sonra gelen ve kürsüsüz yazılan üstünlü hemzenin işareti de Osmanlıcada dışı üzerine konur: *قراءة*-*قراة* gibi. Bazan da kesreli hemzenin *ى*'ye çevrildiği görülür: *فائدة*-*فايده* gibi. Ötreli hemze işaretinin düşürüldüğü de olur: *مؤمن*-*مؤمن* gibi. Osmanlıcada ötreli hemzeden sonra gelen yuvarlak vokal harfi düşürülerek hemzenin kürsüsü olan *و* ile yetinilir:

«işler» gibi. *شؤون*-*شؤن*, *رؤف*-*رؤوف*, *مشؤم*-*مشؤوم*.

Kelime sonunda kısa vokalden sonra gelen hemzelerin işareti yine vokallerine göre *ا*, *و*, *ى* üzerine konur; *توضؤ*, *قارى*, *منشأ* «adest olmak» gibi. Uzun vokalden veya konsonanttan sonra gelen hemzelerin işareti ise kürsüsüz yazılır: *سوء*, *جزء*, *اشياء*, *اشياء*, *شيء*, *جزء* gibi. Fakat Osmanlıcada uzun vokalden sonra gelen hemze işaretleri atılır: *اشياء*, *بنا* gibi. Sondaki diğer hemze işaretlerinin de bazan atıldığı olur: *توضؤ*, *شىء* gibi.

Besmele'deki *بسم اسم* (*ism*) yerine *بسم بسم* (*bism*) kelimesi ile iki isim arasındaki *بن* «oğul» kelimesinin (*بن*) hemzesinin de düşürüldüğünü kaydedelim.

Arapça kelime çeşitleri ve vezinleri

Arapça kelimelerin yapısı

Arapça menşee bakımından Sâmi dillerinden, yapı bakımından çekimli dil-

lerdendir. Arapça düzenli bir çekimli dildir. Köklerden yeni kelimeler çekimli olarak, bir içten kırılma ile yapılır. Fakat bu içten kırılma hem ölçülüdür, hem kaidelere bağlıdır. Bir kökten türeyen kelimeler arasında kökün aslı sesleri ve bu seslerin sırası daima aynı kalır. Böylece aynı kökten çıkmış kelimeler arasında açık bir münasebet olduğu görülür. Aynı zamanda her kökten yeni kelimeler hep aynı kaidelerle türetilir. Böylece kelime aileleri arasında tam bir paralellik bulunur. Arapçada böyle ölçülü ve kaideli olarak bir kökten çok sayıda kelime türetilir. Böylece her kökten büyük bir kelime âilesi meydana gelmiş olur. Kelime âilelerinin birbirinden farklı tarafları aslı sesleri, kök sesleridir. Kök sesleri dışındaki sesler ve kelime şekli bakımından âileler hep aynı biçimde kelimeler ihtiva ederler. Bazan vokaller de aslı ses olmakla beraber köklerin aslı seslerini umumiyetle konsonantlar teşkil eder. Arapçanın konsonantlara dayanan bu bünyesi yazıya da tesir etmiş, esas itibarıyla daima konsonantlar yazılmış, yazıda vokaller ancak uzun olurlarsa işaretlenmiş, yazı—ımlâ kaideleri ile dil kaideleri, seslerle harfler birleştirilmiştir. Arapça kelimelerde seslerden değil, harflerden bahsedilir.

Üçüzlü, dördüzlü, beşizli kökler

Arapça kelime kökleri üç, dört veya beş aslı harfi ihtiva ederler. Üçüzlü köklere *سُلَاسِي* *sülâsî*, dördüzlülere *رُبَاعِي* *rubâî*, beşizlilere *خَمْسِي* *humâsî* adı verilir. Dördüzlü ve beşizli kökler çok azdır. Arapça esas itibarıyla üçüzlü köklere dayanan bir dildir, köklerin tamamına yakın büyük bir kısmı üçüzlüdür: *عَلِمَ* علم, *جَبَرَ* جبر, *عَدَقَ* صدق, *فَكَرَ* فكر gibi. Bütün üçüzlü kökler kullanım sahasına böyle mücerret şekilleri ile, yalnız aslı harfleri ile çıkmaz, bazıları biraz genişletilmiş olarak kullanılırlar: *كَمَّلَ* kemâl, *طَلَعَ* tulû', *خَدِمَ* hidmet gibi. Fakat bütün sülâsilerde yalnız üç harfli kök mazi üçüncü şahısta ortaya çıkar: *كَتَبَ* ketebe «yazdı», *دَرَبَ* darabe «vurdu» gibi.

Aslı harfler, zâit harfler, vezinler

Arapça kolimelerdeki kök harflerine *aslı harfler* (*hurûf-ı asliye* *حُرُوفِ اصْلِيَّةٍ*), kökler kullanım sahasına çıkarken veya köklerden yeni kelimeler yapılırken köke ilâve edilen harflere *zâit (ilâve) harfler* (*hurûf-ı ziyâde* *حُرُوفِ زِيَادَةٍ*) adı verilir. Bütün harfler tabii, aslı harf olabilir. Zâit harfler ise muayyen olup şunlardır: *hemze*, *ا*, *س*, *ت*, *ل*, *م*, *ن*, *و*, *ه*, *ي*. Bir kelime ailesi içinde kelimelerin aslı harfleri hep aynı, zâit harfleri farklı olur. Kelime âileleri arasında ise zâit harfler aynı, aslı harfler farklı olur. Bir kelime âilesinde aslı harflerin, kelime âileleri ara-

sında zâit harflerin sırası da hep aynı kalır. Böylece bütün kelime âilelerinin aynı cins kelimeleri harf sayısı, hece sayısı, vokal, şekil bakımından hep aynı biçimde, aynı kalıpta olur. Kelime âileleri arasındaki bu müşterek kalıplara, Arapça kelimelerin bu ortak kalıplarına *vezin* adı verilir. Demek ki her Arapça kelimenin bir vezni vardır. Vezinler kelime âilelerinin müşterek temsilcileridir. Vezinlerin muhtelif kelime âilelerindeki karşılıkları da onların *mevzan*'larıdır. Vezin için, bu müşterek kalıpları ifade için *fîl* kelimesi seçilmiştir. *ف* kelimesinin *ا*, *ل*, *ل* sırasıyla üçüzlü bir kökün birinci, ikinci, üçüncü asli harfini karşılar. Yani *faale* üçüzlü kökün veznidir. Dördüzlü kökün vezni olarak *fa'lele*, beşizli kökün vezni olarak da *fa'lele* kabul edilmiştir. İşte *fa'lele* kelimesinden türeyen *fî'let*, *if'âl*, *tef'îl*, *istif'âl* gibi kelimeler Arapça kelimelerin vezinleridir.

Aksâm-ı seb'a

Bütün kelime âilelerinde köklerden yeni kelimeler işte bu vezinlere göre türer. Böylece, dediğimiz gibi, aynı cins kelimeler hep aynı vezinde olur. Yalnız bazan vezin dışına kaymalar, esas vezinden bazı uzaklaşmalar olduğu görülür. Böylece bazı vezinler bazı köklerde ufak tefek bazı değişiklikler gösterirler. Meselâ *tef'îl*, bazan *tef'île*, *if'âl* bazan *if'âle* şekline girer. Bunu yapan şey köklerdeki bazı asli harflerdir. Köklerde vezne tesir eden şey asli harfler arasında hemzenin, *harf-i illet* *حرف علة* (değiştirme harfi) denen *ا*, *و*, *ي*'nin veya şeddinin bulunmasıdır. Kökler bunları ihtiva edip etmeme bakımından, yani taşıdıkları sesler bakımından şu yedi çeşide ayrılırlar ki buna *aksâm-ı seb'a* (اقسام سبعة) «yedi kısım» denir :

İçinde hemze bulunan köke *mehmûz* *mehmûz* «hemzeli» denir : *جزء*, *أمر* gibi. Birinci harfi harf-i illet (*ا*, *و*, *ي*) olan köke *misâl* *مثال* denir : *عظ*, *يقظ*, *وعظ* gibi. İkinci harfi harf-i illet (*ا*, *و*, *ي*) olan köke *ecvef* *عجوف* denir : *قول* (*kavl*), *حال*, *مجال* gibi. Üçüncü harfi harf-i illet (*ا*, *و*, *ي*) olan köke *nâkıs* *ناقص* denir : *میل* gibi. Birinci harfi ile üçüncü harfi yahut ikinci harfi ile üçüncü harfi aynı zamanda harf-i illet olan köke *tefîl* *تفيل* denir : *تأي*, *وحى* gibi. İkinci ve üçüncü harfi aynı olan, yani şeddeli köke *muzâaf* *مضاعف* denir : *عد*, *ضن*, *شکل* gibi. İçinde hemze, illet harfi, şedde bulunmayan köke ise *sâlim* *سالم* denir : *شکل*, *ذکر* gibi.

Sâlim kelimelerde hiç bir vezin kayması olmaz. Vezinlerin normal şekilleri *sâlim* vezinleridir.

Kelime çeşitleri

Türkçeye geçen Arapça kelimeler umumiyetle isim einsinden olup şu çeşitlere ayrılırlar: مصدر *masdar*, اسم فاعل *ism-i fâil*, اسم مفعول *ism-i mef'ûl*, صفت مشبهة *sıfat-ı müşebbehe*, صيغ مبالغة *sıyag-ı mübâlagâ*, اسم تفضيل *ism-i tafdü'l*, اسم تسمية *ism-i tasgîr*, اسم منسوب *ism-i mensûb*, اسم زمان *ism-i zamân*, اسم مكان *ism-i me-kân*, اسم آلت *ism-i âlet*. Bu isim çeşitlerinin hepsinin kendilerine mahsus ayrı ayrı vezinleri vardır. Tabii, bir kökten bu kelime çeşitlerinin hepsinin türemesi şart değildir. Meselâ bir kökün masdarı kullanılır, ism-i fâili kullanılmaz; ism-i fâili bulunur, ism-i mef'ûlü bulunmaz.

Masdar, ism-i fâil, ism-i mef'ûl

Bu üç kelime çeşidini, birbiri ile yakından ilgili oldukları için, bir arada incelemek lâzımdır. Masdar hareket isimleri olup Türkçenin fiil isimlerinin (-mak, -mek; -ma, -me; -ış, -iş, -uş, -üş 'lü isimler) karşılığıdır. İsm-i fâil bu hareketi yapanı, ism-i 'mef'ûl hareketin tesirinde kalanı, yapılanı gösterir. Yani ism-i fâil Türkçenin normal aktif fiil geniş zaman partisipinin, ism-i mef'ûl pasif fiil geniş zaman partisipinin karşılığıdır. Demek ki bu üç kelime çeşidi Türkçeye hareket-yapan-yapılan (fiil-fâil-mef'ûl) diye tercüme edilir: *sevmeek-seven-sevilen, bilme-bilen-bilinen* gibi.

Sülâsi semâi masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri

Sülâsi semâi masdarlar, olduğu gibi var olan, önceden var olan, bir kaide ile türetilmeyen, işitmeye dayanan kelimelerdir. Köklerin önceden var olan gelmiş, kullanım sahasındaki ilk şekilleridir. Türkçenin isim ve fiil kökleri gibi sonradan yapılmayan asli unsurlardır. Bu masdarların hepsinin ism-i fâilleri ve ism-i mef'ûlleri aynı vezinde olur. Bu masdarların, ism-i fâil ve ism-i mef'ûllerinin vezinleri şunlardır:

Masdar

1. نل 'a'l

Tek heceli, kapalı (konsonantla biten) heceli ve vokali üstün olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve vokali düz geniş (a, e) olan kelimeler bu vezinde-

dir : أمر *emr*, قطع *kat'*, ظن *zann* gibi.

2. فـل *fi'l*

Tek kapalı heceli ve vokali esre olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve düz dar vokalli (*t, i*) kelimeler bu vezindedir : علم *ilm*, فكر *fıkr*, حس *hiss* gibi.

3. فـل *fu'l*

Tek kapalı heceli ve vokali ötre olan bir vezindir. Aynı şekilde tek heceli ve yuvarlak vokalli (*u, ü*) kelimeler bu vezindedir : حكم *hük*m, شكر *şükr*, ظم *zulm* gibi.

4. فـل *faal*

Biri açık, biri kapalı iki heceli ve her iki vokali üstün olan bir vezindir. Aynı şekilde birincisi açık (vokalle biten) iki heceli ve iki vokali de düz geniş (*a, e*) olan kelimeler bu vezindedir : طلب *taleb*, كرم *kerem*, زار *zarar* gibi.

5. فـل *fial*

Biri açık, biri kapalı iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık iki heceli ve ilk vokali düz dar (*t, i*), ikinci vokali düz geniş (*a, e*) olan kelimeler bu vezindedir : صغر *sıgar*, كبر *kıber*, نقل *sikal* gibi.

6. فـلة (فـلت) *fa'let*

İki vokali de üstün olan, aslında ikisi de kapalı iki heceli ve sonu yuvarlak *t* ile biten bir vezindir. Fakat, evvelce de kaydettiğimiz gibi, bu yuvarlak *t*'ler Osmanlıcada düz *t*'ye veya *e*'ye çevrilmişlerdir. Bu sebeple: Osmanlıcada bu vezin bazan *fa'le* olur. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve iki vokali de düz geniş (*a, e*) olan kelimeler bu vezindedir : رحمت *rahmet*, ندرت *nedret*, كثرت *kesret*, ضربة *darbe* gibi.

7. فـلة (فـلت) *fi'let*

Birincisi kapalı, ikincisi bazan açık (bk. *fa'let*) iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün olan bir vezindir. Osmanlıcada bazan *fi'le* olur. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve ilk vokali *t, i*, ikinci vokali *a, e* olan

kelimeler bu vezindedir : خدمت *hidmet* (*hizmet*), نعمت *ni'met* , عفت *iffet* , فِرْقَة *fır-ka* gibi.

Misâllerde bu vezin فِة *fi'et*, daha doğrusu اِة *ilet* (*ile*) şekline geçer : صفت *sıfat* (وصف *vasf'tan*), صلة *sıla* (وصل *vasl'dan*), هبة *hibe* (وهب *vehb'-den*) gibi.

8. فِة (فلت) *fu'let*

Bu da bundan önceki iki vezin gibi aslında iki kapalı heceden kurulu bir vezindir, fakat Osmanlıcada bazan şon hecesi açık olarak فِة *fu'le* şekline geçer (bk. *fa'let*). İlk vokali ötre, ikinci vokali üstündür. Demek ki birincisi kapalı, ikincisi bazan açık iki heceli ve ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *a, e* olan kelimeler bu vezindedir : قدرت *kudret*, قوت *kuvvet*, سرعت *sür'at*, قرع *kur'a* gibi.

9. فَاة *faâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve her iki vokali üstün olan, ikinci vokali uzun bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *a, e*, ikinci vokali *uzun a* olan kelmeler bu vezindedir : کمال *kemâl*, قرار *kar-râr*, بعا (Osmanlıcada بعا) *beka* gibi.

10. فِاَل *fiâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali esre, ikinci vokali üstün ve uzun olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *i, î*, ikinci vokali *uzun a* olan kelimeler bu vezindedir; فرار *visâl*, فِرَار *fi-râr*, بنا (Osmanlıcada بنا) *binâ* gibi.

11. فَاَل *fuâl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali ötre, ikinci vokali üstün ve uzun olan bir vezindir. Demek ki birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *uzun a* olan kelimeler bu vezindedir : سؤال *suâl*, تَرَاب *türâb* (isim), دعا (Osmanlıcada دعا) *duâ* gibi.

12. فَاة (فَاك) *feâlet*

İlk ikisi açık, sonuncusu kapalı (Osmanlıcada bazan açık, bk. *fa'let*) üç heceli ve üç vokali de üstün, ikinci vokali uzun olan bir vezindir, Demek ki hece düzeni böyle ve ilk vokali *a, e*, ikinci vokali *uzun a*, üçüncü vokali *a, e* olan keli-

meler bu vezindedir : . سلامت *selâmet*, ندامت *nedâmet*, دنائت *denâet*, صدقات *saddâkat* gibi.

13. فآلة (فاك) *fiâlet*

İlk ikisi açık, sonuncusu kapalı (Osmanlıcada bazan açık, bk. *fa'let*) üç heceli ve ilk vokali esre (*ı, i*), ikinci vokali uzun *a*, üçüncü vokali üstün (*a, e*) olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir : شکات *şikâyet*, روایت *rivâyet*, قرأت *kırâat*, حکایه *hikâye* gibi.

14. فوؤل *fuûl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve her iki vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali uzun *u* olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir : حضور *huzûr*, طلوع *tulû'*, وجود *vücûd* gibi.

15. فوؤلة (فوؤك) *fuûlet*

İlk ikisi açık, üçüncüsü kapalı (aslı yuvarlak *t*'li) üç heceli ve ilk iki vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali uzun *u*, son vokali üstün (*a, e*) olan bir vezindir. Hece düzeni böyle olan kelimeler bu vezindedir : سهوك *sühûlet*, حكومت *hükûmet*, خصومت *husûmet* gibi.

Nâkıslarda fuullet şekline geçer : اخوت *uhuvvet*, نبوت *nübüvvet* gibi.

16. فوؤلة (فوؤك) *fa'lûlet*

Birincisi ve üçüncüsü (aslı yuvarlak *t*'li) kapalı, ikincisi açık üç heceli ve ilk ve son vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali uzun *u* olan kelimelerin veznidir : عيوبت *gaybûbet*, بيتوت *beytûtet*, شيوخت *şeyhûhat* gibi.

17. فلان *fi'lân*

İki kapalı heceli ve ilk vokali esre (*ı, i*), ikinci vokali uzun *a* olan kelimelerin veznidir : فكدان *fıkdan*, عرفان *irfân*, نسیان *nisyân* gibi.

18. فلان *fu'lân*

İki kapalı heceli ve ilk vokali ötre (*u, ü*), ikinci vokali uzun *a* olan kelimelerin veznidir : شكران *şükrân*, كفران *küfrân*, خسران *hüsran* gibi.

19. فلان *faulân*

İlk ikisi açık, üçüncüsü kapalı üç heceli ve üç vokali de üstün (*a, e*), üçüncüsü *uzun a* olan kelimelerin veznidir : جرمان *çereyân*, هيجان *heyecân*, فيضان *feyezân*, خلعان *halecân* gibi.

20. فيل *faîl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali *uzun i* olan kelimelerin veznidir : عين *enîn*, يمين *yemin*, طين *tanîn* gibi.

21. قول *faûl*

Birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli ve ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali *uzun u* olan kelimelerin veznidir : قول *kabûl* gibi.

22. تفال *tef'âl*

İki kapalı heceli ve iki vokali de üstün (*a, e*), ikinci vokali *uzun a* olan kelimelerin veznidir : تكرار *tekrâr*, تعداد *ta'dâd* gibi.

23. مفل *mef'il*

Bu masdarla aşağıdaki üç masdara *mimli masdarlar* adı verilir. Kendilerine benzeyen ism-i zaman, ism-i mekân vezinlerine karışmasınlar, onlardan ayrılınlar diye şekilleri onlara benzeyen, fakat masdar mânâsı taşıyan sülâsinin bu dört masdarı mimli masdarlar adı ile belirtilir.

mef'il iki kapalı heceli, ilk vokali üstün (*a, e*), ikinci vokali esre (*i, i*) olan ve *m* ile başlayan masdarların veznidir : منطق *mantık*, مولد *mevlid*, موهب *mevhib* gibi.

Ecveflerde *mef'il* şekline geçer : مزيد *mezid*, مسير *mesîr* gibi.

24. مفل *mef'ul*

Mimli masdar veznidir. İki kapalı heceli, iki vokali de üstün (*a, e*) olan ve *m* ile başlayan masdarlar bu vezindedir : مقصد *maksad* gibi.

Ecveflerde *mef'ul* şekline geçer : مرآة *merâm*, ممت *memât* gibi.

Nâkışlarda *mef'a* (مفعلى) şekline geçer : منى *ma'na* gibi.

25. منلة (منلت) *mef'alet*

Mimli masdar veznidir. Aslı yuvarlak *t*'li; birincisi ile üçüncüsü kapalı (üçüncüsü Osmanlıcada bazan açık), ikincisi açık üç heceli; üç vokali de üstün (*a, e*) olan ve *m* ile başlayan masdarlar bu vezindedir : *مرحمت merhamet, مصلحت maslahat, مسئله me's'ele* gibi.

Muzâafalarda *mefallet* şekline geçer : *محبته mahabbet, ممرته meserret, مذك مزellet* gibi.

Ecveflerde *mefâlet* şekline geçer : *ملمات melâmet, مخافات mehâfet* gibi.

26. منلة (منلت) *mef'ilet*

Mimli masdar vezni olup aslı yuvarlak *t*'lidir. Birincisi ile üçüncüsü kapalı (üçüncüsü Osmanlıcada bazan açık), ikincisi açık üç heceli; ilk ve son vokali üstün (*a, e*), ortadaki vokali esre (*t, i*) olan ve *m* ile başlayan masdarların veznidir : *معرفة ma'rifet, موعظه mev'ize* gibi.

Ecveflerde *mefilet* şekline geçer : *معيشت maişet* gibi.

İsm-i fâil

Bütün bu sülâsî masdarların ism-i fâili فاعل *fâil* vezninde olur. فاعل *fâil* فعل üçüzlü köküne *fe* 'den sonra bir *elif* ilâvesiyle yapılan dört harfli, iki heceli, ilk hecesi *uzun a* ile biten, ikinci hecesi kapalı ve *i* (Osmanlıcada *t, i*) vokalli bir vezindir. İşte sülâsî ism-i fâillerin harf ve hece durumları hep böyle, vezinleri hep *fâil* kalıbındadır : عاشق *âşık* (عشق *işk - aşk* 'tan), عالم *âlim* (علم *ilm* 'den), جاهل *câhil* (جهل *cehl* 'den), سائق *sâik* (سوق *sevk* 'den), شائق *şâik* (شوق *şevk* 'ten), دائر *dâir* (دور *devr* 'den), سائر *sâyir* (سير *seyr* 'den), سائل *sâil* (سؤال *sual* 'den) gibi.

Yalnız bazan bu vezin فاع *fâ* veya فاع *fa* ' şekline geçer : صنوت *sâf* (صنوت *safvet* 'ten), فار *fârr* (فرار *firâr* 'dan), دال *dâll* (دلالت *delâlet* 'ten) gibi.

İsm-i mef'ûl

Bütün bu sülâsî masdarların ism-i mef'ûlü منول *mef'ûl* vezninde olur. منول *mef'ûl*, görüldüğü gibi, فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, son harfinden evvel de *vav* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli, kapalı iki heceli, ilk hecesinin vokali *a, e*, ikinci hecesinin vokali *uzun u* olan bir vezindir. İşte sülâsî ism-i mef'ûlleri hep bu ka-
hıpta olur : مجهول *ma'lûm* (علم *ilm* 'den), عشق *işk - aşk* 'tan), مشتوق *mâ'şûk*

mechûl (جهل *cehl* 'den), *me'mûr* (أمر *emr* 'den), *me'zûn* (إذن *izn* 'den), *ma'dûd* (عد *add* 'den) gibi.

Yalnız bu vezin ve 'li ecveflerde *meşûl* (مصون *sûn* 'dan *masûn*, *zâyde* *meşil* (زيادة *zâyde* 'den *meşid* *mezid*, *heybet* 'ten *mehib* *mehib* gibi), ve 'li nâkışlarda *meş'uv* (منى *menî* 'den *da'vet* 'ten *med'uv* gibi), 'li nâkışlarda *meş'i* (منى *menî* 'den *rivâyet* 'ten *mervî*, *rû'yet* 'ten *mer'î* gibi) şekline girer. Geçişsiz masdarların tabii, ism-i mef'ûlü olmaz.

Sülâstler cetveli

Bütün bu semâi sülâsi masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl ana vezinlerini kolay ezberlenmesi için hülâsa olarak şöyle bir cetvel hâlinde toplayabiliriz :

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
<i>meş'ûl</i> مفعول	<i>fâil</i> فاعل	<i>fa'l</i> فعل	1
»	»	<i>fi'l</i> فعل	2
»	»	<i>fu'l</i> فعل	3
»	»	<i>faat</i> فعل	4
»	»	<i>fial</i> فعل	5
»	»	<i>fa'let</i> فعلة	6
»	»	<i>fi'let</i> فعلة	7
»	»	<i>fu'let</i> فعلة	8
»	»	<i>faâl</i> فاعل	9
»	»	<i>fiâl</i> فاعل	10
»	»	<i>fuâl</i> فاعل	11
»	»	<i>feâlet</i> فعالة	12
»	»	<i>fiâlet</i> فعالة	13
»	»	<i>fuâl</i> فاعل	14
»	»	<i>fuâlet</i> فعولة	15
»	»	<i>fa'lûlet</i> فعلولة	16
»	»	<i>fi'lân</i> فعلان	17
»	»	<i>fu'lân</i> فعلان	18
»	»	<i>faalân</i> فعلان	19
»	»	<i>faîl</i> فعيل	20

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
»	»	fa'il فاعل	21
»	»	'tef'âl تعمال	22
»	»	mef'il مفعل	23
»	»	mef'al مفعول	24
»	»	mef'alet مفعلة	25
»	»	mef'ilet مفعلة	26

Rübâi semâi masdar, ism-i fâili, ism-i mef'ûlü

Bu masdarın tek vezni فاعل *fa'le*'dir. Beş harfli, birincisi kapalı, diğerleri açık, her üç hecesi de *a, e* vokalli bir vezindir. Hece ve harf kalıbı buna uygun olan *ترجمه terceme*, *وسوسه vesvese*, *دبدبه debdebe*, *سلطنت saltanat*, *ولوله velvele*, *عريده arbede*, *كاهقهه kahkaha* gibi kelimeler bu vezindedir.

Bu masdarın ism-i fâili مفاعل *müfa'il* vezindedir: مترجم *mütercim*, *مؤسس müvesvis* misallerinde olduğu gibi.

Bu masdarın ism-i mef'ûlü ise مفعول *müfa'el* vezindedir: مترجم *mütercem*, *مدبب müdebdeb* misallerinde olduğu gibi.

Şu halde bu masdarın masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl tablosu şöyledir:

مفعول *müfa'el* مفاعل *müfa'il* فاعل *fa'le*

Sülâsi kıyasî masdarlar, ism-i fâilleri, ism-i mef'ûlleri

Bu masdarlar üçüzlü köklerden kaide ile türetilmiş masdarlardır. Türkçenin aşağı yukarı fiil gövdelerine tekabül ederler. Vezinleri şunlardır:

1. افعال *i'fâl*

Beş harfli, iki kapalı heceli, vokalle başlayan, ilk vokali *i*, ikinci vokali *uzun a* olan bir vezindir. فعل üçüzlü köküne biri başa, biri son harfin önüne iki *elîf* ilâvesi ile yapılır. Umumiyetle geçişli, bazan geçişsiz olur. Bu kalıba uygun *إخبار icbâr* (*عبر* *cebr*'den), *إدراك idrâk* (*درک* *derk*'ten), *إدخال idhâl* (*دخول* *dü-hûl*'den) gibi masdarlar hep bu vezindedir.

ایجاز *ifâl* şekline geçer: *ایجاز* *i'fâl* mehmuzlarında ve misallerde bu vezin

imân (أمن *emn*'den), ايجاد *icâd* (وجود *vücûd*'dan), اعطاء *ikâz* (يقظة *yukuza*'dan) misallerinde olduğu gibi.

Ecveflerde ائالة *ifâle* (ائالك *ifâlet*) şekline geçer : ادارہ *idâre* (دور *devr*'den), ائابات *icâbet* (جواب *cevâb*'dan), ائامہ *ikâme* ve ائامت *ikâmet* (قئام *qıyâm*'dan) misallerinde olduğu gibi.

Nâkışlarda ائاض *if'â* şeklinde olan bu vezin Osmanlıcada ائا *if'â* şekline geçer : ائرضا *irzâ* (رئضا *rızâ*'dan), ائجرا *icrâ* (جريان *cereyân*'dan), ائنا *ifnâ* (فنا *fenâ*'dan) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili مئفول *müf'il* vezindedir. *müf'il* فئل üçüzlü kökünün başına *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli, kapalı iki heceli, ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *i, ı* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir : ائجار *mücbir* (ائجبار *icbâr*'dan), ائدرک *müdrîk* (ائدراک *idrâk*'ten), ائکرام *mükrîm* (ائکرام *ikrâm*'dan), ائمسلم *müslîm* (ائسلام *islâm*'dan) gibi.

Mehmuzlarda (ilk harfi hemzeli olanlarında) ve misallerde مئول *mûil* şekline geçer : مئومن veya مئؤمن *mümin*, مئؤمن (ائمان *imân*'dan), مئوجد *mücid* (ائيجاد *icâd*'dan) gibi.

Muzââflarda مئفل *müfîl* şekline geçer : مئصر *musırr* (ائصرار *ısırâr*'dan), مئقر *mukırr* (ائقرار *ıkrâr*'dan) gibi.

Ecveflerde مئفیل *müfîl* şekline geçer : مئدیر *müdir* (ادارہ *idâre*'den), مئشیر *müşîr* (ائشارت *ışaret*'ten) gibi.

Nakışlarda مئفئی *müf'î* şekline geçer : مئحئ *muhyî* (ائحئا *ihyâ*'dan), مئعطئ *mu'tî* (ائعطا *i'tâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü

İsm-i mef'ûlü مئفل *müf'al* vezindedir. *müf'al* فئل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli, kapalı iki heceli, ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *a, e* olan bir vezindir. İsm-i fâille tek farkı son vokalin, birinde esre (*ı, i*), diğesinde üstün (*a, e*) olmasıdır. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: مئسبت *müsbet* (ائبائت *isbât*'tan), مئجمئل *mücmel* (ائجمال *icmâl*'den) gibi. İsm-i fâilde olan vezin değışiklikleri esre, üstün farkı ile aynen bunda da olur. Şöyle ki :

Mehmuzlarda (ilk harfi hemzeli olanlarında) ve misallerde مئول *mûal* şek-

line geçer : موجر *mücer* (ايجار *icâr* - اجر *cer* 'den); موجب *müceb* (ايجاب *icâb* - dan) gibi.

Muzâafalarda مغل *müfall* şekline geçer : مقر *mukarr* (اقرار *ikrâr* 'dan) gibi.

Ecveflerde ممال *müfâl* şekline geçer : مشار *müşâr* (اشارة *işaret* 'ten), محاط *muhât* (احاطه *ihâta* 'dan), مصاب *musâb* (اصابت *isâbet* 'ten) gibi.

Nâkısarda منا *müfa* şekline geçer : موما , موى *mûma* (ايا *imâ* 'dan), مطى *mu'ta* (اعطى *f'îdâ* 'dan) gibi.

2. تفتيل *tef'il*

Fonksiyonu geçişli, kuvvetli faktitif ve isimden fiil yapmaktır. فعل üçüzlü kökünün başına bir *te*, son harfinden evvel bir *ye* getirmek suretiyle yapılır. Beş harfli; kapalı iki heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *uzun i* (*î*) olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir : تشكيل *teşkil* (شكل *şekl* 'den), تحسین *tahsîn* (حسن *hüs'n* 'den), تأدب *te'dib* (أدب *edeb* 'den) gibi.

Nâkısarda, mehmuzlarda (son harfi hemzeli olanlarında) ve bazı sâlimlerde bu vezin تفتيل *tef'ile* şekline geçer : تجزیه *tecziye* (جزا *cezâ* 'dan), ترضیه *tarziye* (رضا *rızâ* 'dan), تسوية *tesviye* (سوى *seviy* 'den), تصفية *tasfiye* صفوت *savfet* 'ten), تذكير *tezkire* (ذكر *zıkr* 'den), تجرید *tecribe* (جرب *cerb* 'den) gibi. Bazan da تفتيل *tefillle* olur : تمام *tetimune* (تمام *tamâm* 'dan) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili مغل *müfa'il* vezindedir. *müfa'il* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, ikincisi ve üçüncüsü kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *i* olan bir vezindir. Hece ve harf durumu bu kalıba uygun kelimeler bu vezinde olur : مرتب *mürettib* (ترتب *tertib* 'den), منقذ *münekkid* (تنقيد *tenkid* 'den), موحد *muvahhid* (توحيد *tevhid* 'den), مسكن *müsekkın* (تسكين *teskin* 'den) gibi.

Nâkısarda منى *müfa'i* şekline geçer : مربى *mürebbi* تربية *terbiye* 'den), مسمى *müsemmi* (تسمية *tesmiye* 'den) gibi.

İsm-i mef'ülü

İsm-i mef'ülü مغل *müfa'al* vezindedir. *müfa'al* فعل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesi ile yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, ikincisi ve üçüncüsü kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü* ikinci ve üçüncü vokali *a*, *e*

olan bir vezindir. İsm-i fâil vezninden tek farkı son vokalinin *a, e* olmasıdır. Bu kalıba uyan kelimeler bu vezindedir : مؤسس *müretteb* (ترتيب *terfîb* 'den) *müesses* (تأسيس *tesîs* 'den) gibi.

Nâkışlarda منى *müfa*'a şeklinde olur : بحلى *mücella* (بحلى *teclîye* 'den), مسمى *müsemma* (تسميه *tesmiye* 'den) gibi.

3. فاعل *müfâale* ve فعل *fiâl*

Mânâ ve fonksiyon bakımından aynı olan bir masdarın değişik iki veznidir. Yani *fiâl müfâale* 'nin bir başka şeklidir. İsm-i fâil ve ism-i mef'ûller de aynıdır. Bu masdarın fonksiyonu umumiyetle müşareket ve geçişsiz yapmaktır. *müfâale* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, ilk harfinden sonra *elif*, sonuna da *he* (*e*) [*e* veya *e*, ت, ت] ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; dört açık (dördüncüsü bazan kapalı, معاملة *müfâalet* şeklinde) heceli; ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali uzun *a* (*â*), üçüncü vokali *a, e*, son vokali *a, e*, olan bir vezindir. Bu kalıba uyan kelimeler bu vezindedir : محاربة *muharebe* (حرب *harb* 'den), مكالمه *mükâleme* (كلام *kelâm* 'dan), مشاركة *münâkaşa* (نقش *nakş* 'tan) *münâzara* (نظر *nazar* 'dan), شرکت *müşâreket* (شرکت *şirket* 'ten) gibi. *fiâl* ise فعل üçüzlü köküne son harfinden evvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; birincisi açık, ikincisi kapalı iki heceli; ilk vokali *i*, ikinci vokali uzun *a* (*â*) olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir : نفاق *nifâk*, نزع *nizâ* gibi.

müfâale vezni nâkışlarda (معاملة) *müfâât* şekline geçer : مجازات *mücazât* (جزا *cezâ* 'dan), مساوات *müsâvât* (سوى *seviy* 'den) gibi.

İsm-i fâili:

Bu masdarın her iki vezninin de ism-i fâili معال *müfâil* vezindedir. *müfâil* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, ilk harfinden sonra da *elif* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; sonuncusu kapalı üç heceli; ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali uzun *a* (*â*), son vokali *i, i* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir : محارب *muhârib* (محاربة *muhârebe* 'den), محارب *muhâbir* (محاربة *muhâbere* 'den), متناق *münâfık* (نفاق *nifâk* 'tan) gibi.

Muzâaflarda معان *müfâ*'a şekline geçer : ضد *müzâdd* (تضاد *tezâd*, ضد *zıdd*), مسماس *mümâss* (تماس *temâs*) gibi.

Nâkışlarda معانى *müfâi* şeklinde olur : مساوی *müsâvi* (مساوات *müsâvât* 'tan), مراآت *mürâi* (مراآت *mürâât* 'tan), ریا *riyâ* gibi.

İsm-i mef'ûlü

İsm-i mef'ûlü مفاعل *müfâal* vezindedir. *müfâal*'in ism-i fâilden farkı son vokalinin *a, e* olmasıdır. مبارك *mübârek* (ماکه *mübâreke*, بركت *bereket*'ten), مخاطب *muhâtab* (مخاطبه *muhâtaba*, خطاب *hitâb*'dan) gibi kalıbı böyle olan kelimeler bu vezindedir.

Muzâaflarda ism-i fâil ile birleşir: مضاد *müzâdd*, ماس *mümâss* gibi.

4. انفعال *infiâl*

Fonksiyonu dönüşlü ve geçişsiz yapmaktır. *infiâl* فعل üçüzlü kökünün başına *elif* ve *nun*, son harfinden cvvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; birinci ve ikinci vokali *i*, son vokali uzun *a* (*â*) olan bir vezindir. Harf ve hece durumu böyle olan masdarlar bu vezindedir: انقلاب *inkilâb* (قلب *kalb*'den), انشراح *inşirâh* (شرح *şerh*'ten), انحماد *incimâd* (جود *cümûd*'dan), انعكاس *in'ikâs* (عكس *aks*'ten), انفساح *infisâh* (فش *fesh*'ten) gibi.

Ecveflerde انفعال *infiyâl* şekline geçer: انسياق *insiyâk* (سوق *sevk*'ten) gibi.

Nâkışlarda انفعال *infiâ* şeklinde olur: انحناء *inhina* (حنو 'dan) *inzivâ* (زوى 'dan), انجلاء *incilâ* (جلا *cilâ*'dan) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili مفاعل *münfa'il* vezindedir. *münfa'il* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *nun* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *ü*, ikincisi *a, e*, üçüncüsü *i* olan bir vezindir. متقلب *münkalib* (انقلاب *inkilâb*'dan), منشراح *münşerih* (انشراح *inşirâh*'tan), منجمد *müncemid* (انجماد *incimâd*'dan), منفسح *münfesih* (انفساح *infisâh*'tan), منعكس *mün'akis* (انعكاس *in'ikâs*'tan) gibi.

Muzâaflarda منفع *münfa* şekline geçer: منشق *münşakk* (انشقاق *inşikak*'tan), منجر *müncerr* (انجرار *incirâr*'dan) gibi.

Ecveflerde منفعال *münfâl* şekline geçer: منقاد *münkâd* (انقياد *inkiyâd*'dan) gibi.

Nâkışlarda منفع *münfa* şeklinde olur: منزهى *münzevî* (ازوا *inzivâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü yoktur.

5. اتصال *istiâl*

Fonksiyonu dönüştürücü, geçişsiz, bâzan da geçişli yapmaktır. *istiâl* فعل üçüzlü kökünün başına bir *elif*, ilk harfinden sonra bir *te*, son harfinden evvel bir *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk iki vokali *i*, son vokali *uzun a (â)* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun masdarlar bu vezindedir: اتصال *intikâl* (نقل *nakt*'den), اقتدار *iktidâr* (قدرت *kudret*'ten), ارتجاع *irticâ* (رجعت *ric'at*'ten) gibi.

Misallerde اتصال *ittiâl* şekline geçer: اتحاد *ittihâd* (وحدت *vahdet*'ten), اتفاق *ittifâk* (وفق *vefk*'ten) gibi.

Nâkıslarda ve mehmuzlarda (son harfi hemzeli olanlarında) اتصال *istiâ* (*iftiâ*) şeklinde olur: ابتداء *ibtidâ* (بدء *bed*'ten), ابتدأت *ibtidâyet*'ten), انتہا *intihâ* (نيهت *nihâyet*'ten) gibi.

Bu veznin ت'si ط, ض, س, ط, ظ ile başlayan köklerde يا; ذ, د, ز ile başlayan köklerde ا'a çevrilir. Yani bu köklerde veznin zâit te'si yerine u ve dal getirilir: اضطراب *iztirâb* (ضرب *darb*'dan), ادعاء *iddiâ* (دعوى *da'va*'dan) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili مفعل *müftail* vezindedir. *müftail* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *u, ü*, ikincisi *a, e*, üçüncüsü *i, i* olan bir vezindir. Harf ve hece durumu bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: مفتخر *müftahir* (افتخار *iftihâr*'dan), مختلط *mühtelit* (اختلاط *ihtilât*'tan), معتدل *mu'tedil* (اعتدال *i'tidâl*'den), منتظر *muntazır* (انتظار *intizâr*'dan) gibi.

Misallerde مفعل *muttail* şekline geçer: متحد *müttehîd* (اتحاد *ittihâd*'dan), متفق *müttefik* (اتفاق *ittifâk*'tan) gibi.

Evvelerde مفعل *müftâl* şekline geçer: مختار *muhtâr* (اختيار *ihitiyâr*'dan) *mu'tâd* (اعتياد *i'tiyâd*'dan), مشتاق *müştâk* (اشتياق *iştîyâk*'tan), محتاج *muh-tâc* (احتياج *ihitiyâc*'dan) gibi.

Muzâaflarda مفعل *müftall* şekline geçer: مضطر *muztarr* (اضطراب *iztirâr*'dan), مشتق *müştakk* (اشتقاق *iştikâk*'tan) gibi.

Nâkıslarda مفعل *müftai* şeklinde olur: مبتدى *mübtedî* (ابتداء *ibtidâ*'dan), منتهى *müntehî* (انتها *intihâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü

İsm-i mef'ûlü *müfteal* şeklindedir. *müfteal* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve ilk harfinden sonra *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ortadaki kapalı, diğerleri-açık üç heceli; ilk vokali *u, ü*, ikincisi *a, e*, üçüncüsü *a, e* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: منتخب *müntehab* (انتخاب *intihâb*'dan), مقبیس *muktebes* (اقتباس *iktibâs*'tan) gibi.

Misallerde *mütteal* şekline geçer: متحد *müttehed* (اتحاد *ittihâd*'dan), متنق *müttefak* (اتفاق *ittifâk*'tan) gibi.

Ecveflerde ve muzâafalarda ism-i fâile birleşir: محتاج *muhtâc* ve مشتق *müş-takk* gibi.

6. تفعّل *tefe''ül*

Fonksiyonu umumiyetle *tef'il*'in dönüşlüsünü yapmaktır. Bâzan da geçişli yapar. Bir de geçici hâl ve devam bildirir. *tefe''ül* فعل üçüzlü kökünün başına bir *te* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; üçüncü harfi şeddeli; birincisi açık, diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *a, e*, ikinci vokali *a, e*, üçüncü vokali *u, ü* olan bir vezindir. Hece ve harf durumu bu kalıpta olan masdarlar bu vezindedir: تكبر *tekebbür* (كبر *kibr*'den), تدرس *tederrüs* (درس *ders*'ten), تشكّل *teşekkül* (شكل *şekl*'den), تحطّر *tahattür* (خطور *hutûr*'dan), تحقّق *tahakkuk* (حقيقت *hakikat*'ten) gibi.

Nâkışlarda ve mehmûzlarda (üçüncü harfi hemze olanlarında) تفعّل *tefe''i* şekline geçer: تواقّف *tevakkî* (ويكف *vikâye*'den), تمنى *temennî* (مني *münye*'den), تجزى *tecezzî* (جزء *cüz*'den) gibi.

İsm-i fâili

İsm-i fâili *mütefa''il* vezindedir. *mütefa''il* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; dördüncü harfi şeddeli; ilk ikisi açık, üçüncüsü ve dördüncüsü kapalı dört heceli; ilk vokali *ü, u*, ikinci vokali *a, e*, üçüncü vokali *a, e*, son vokali *e, i*, olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: متشكّل *müteşekkil* (تشكّل *teşekkül*'den), متكبر *mütekebbir* (تكبر *tekebbür*'den), متعلق *müteyakkız* (تعلق *teyakkuz*'dan) gibi.

Nâkışlarda ve mehmûzlarda (üçüncü harfi hemze olanlarında) متفعّل *mütefa''i* şeklinde olur: متجزى *mütecezzî* (تجزى *tecezzî*'den), متعننى *müteennî* (عننى *teennî*'den) gibi.

İsm-i mef'ûlü:

İsm-i mef'ûlü متعل *mütefa'al* vezindedir. *mütefa'al* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; dördüncü harfi şeddeli; ilk ikisi açık, üçüncü ve dördüncüsü kapalı dört heceli; ilk vokali *u, ü*, ikinci vokali *a, e*, üçüncü vokali *a, e*, son vokali *a, e* olan bir vezindir: متيمن *müteyemmen* (تيمين *teyemmün*'den, aslı ism-i fail *müteyemmin* olup galat olarak ism-i mef'ûl şekline sokulmuştur) gibi. Az kullanılır.

Nâkışlarda متنى *mütefa'a* şeklinde olur: متنى متنا *mütemenna* (تمنى *temennî*'den), متوق متوقا *müteveffa* (وق ,وات *vefât*'tan)

7. تفاعل *tefâül*

tef'il'in dönüşlüsünü yapar, geçişli, geçişsiz, müşareket olabilir, bilmezlikten gelme ve öyle görüne ifade eder. *tefâül* فعل üçüzlü kökünün başına *te*, ilk harfinden sonra da *elif* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; ilk ikisi açık, sonuncusu kapalı üç heceli; ilk vokali *a, e*, ikinci vokali *uzun a (â)*, üçüncü vokali *u, ü* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: تامل *temâyül* (ميل *meyl*'den), تكامل *tekâmül* (كمال *kemâl*'den), تعاهل *tecâhül* (جهل *cehl*'den), تطابق *tetâbuk* طبك *tıbk*'tan) gibi.

Muzâaflarda تفاع *tefâ* şekline geçer: تضاد *tezâdd* (ضد *zıdd*'dan), تماس *temâss* (مس *mess*'ten) gibi.

Nâkışlarda تفاعی *tefâi* şekline geçer: تداوى *tedâvî* (دوا *devâ*'dan), تناهى *tenâhî* (نهایت *nihâyet*'ten) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili متاعل *mütefâil* vezindedir. *mütefâil* فعل üçüzlü kökünün başına *mim* ve *te*, ilk harfinden sonra *elif* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; ilk üçü açık, sonuncusu kapalı dört heceli; ilk vokali *u, ü*; ikinci vokali *a, e*; üçüncü vokali *uzun a (â)*, son vokali *ı, i* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: متاعل *mütemâyil* (تامل *temâyül*'den), متکامل *mütekâmil* (تکامل *tekâmül*'den), متعاض *mütecânîs* (تعاض *tecânüs*'ten) gibi.

Muzâaflarda متاع *mütefâ* şekline geçer: متعاض *mütezâdd* (تضاد *tezâdd*'dan), متعاب *mütehâbb* (حب *hubb*'dan) gibi.

Nâkışlarda متاعی *mütefâi* şeklinde olur: متداوى *mütedâvî* (دوا *tedâvî*'-

den), متاوى mütesâvî (تساوى tesavî 'den), متباق mütebâkî (تباق tebâkî 'den), متامى mütenâhî (تامى tenahî 'den) gibi.

İsm-i mef'ûlû

İsm-i mef'ûlû متاعل mütefâul vezindedir. mütefâul فعل üçüzlü kökünün başına mim ve te, ilk harfinden sonra elif ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; ilk üçü açık, sonuncusu kapalı dört heceli; ilk vokali u, ü, ikinci vokali a, e, üçüncü vokali uzun a (â), son vokali a, e olan bir vezindir: متاول mütedâvel (تاول tedâvil 'den) gibi. Çok az kullanılır.

Muzâafalarda ism-i fâille birleşir: متعاب mütehâbb, متعاد mütezâdd gibi.

8. استئمال istif'âl

Geçişli, geçişsiz, dönüşlü yapar; istek, sayma ve çareye bakma bildirir. istif'âl فعل üçüzlü kökünün başına elif, sin ve te, son harfinden önce elif getirmek suretiyle yapılır. Yedi harfli; kapalı üç heceli; birinci ve ikinci vokali i, son vokali uzun a (â) olan bir vezindir. Harf ve hece durumu bu kalıba uyan masdarlar bu vezindedir. استحصال istihsâl (حصول husûl 'den), استحقاق istihkâr (حقاقت haqâret 'ten), استنتاج istintâc (نتیجه netice 'den), استنتاج istintâk (نطق nutk 'tan), استمرار istikrâr (قرار karâr 'dan), استمداد istimdâd (مدد meded 'den) gibi.

vav 'lı misallerde استئمال istifâl şekline geçer: توضیح istizâh (وضوح vuzûh 'tan), استیجاب isticâb (وجوب vüçûb 'dan) gibi.

Mehmuzlarda da (ilk harfi hemzeli olanlarda) استئمال istifâl şekline geçebilir: استئذان istizân (إذن izn 'den), استیجار isticâr (أجر ecr 'den), استیناس istinâs (انس üns 'ten) gibi. Veya bunlarda asıl hemzeli şekiller de kalabilir: استئذان isti'ân, استیجار isti'câr, استیناس isti'nâs gibi.

Ecveflerde استئمال (استئمال) istifâle (istifâlet) şekline geçer: استئاده istifâde (فائدة fâide 'den), استئانه istiâne (عون avn 'dan), استراحة istirâhat (راحت râhat 'tan) gibi. Bâzı ecveflerde değişiklik olmayabilir: استیجاب isticvâb (جواب cevâb 'dan) gibi. Fakat bunun asıl ecvefî استیجاب isticâbe (جواب cevâb 'dan) 'dir. isticvâb galatır.

Nâkışlarda ve mehmuzlarda (son harfi hemze olanlarında) استئمال istifâ (istifâ) şeklidir: استئافه istifâ (افه afv 'den), استئباqa istibka (باقا beqâ 'dan), استئلا istilâ (ولا vely 'den), استئهاqa istihza (هزاه heza 'dan) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili *müste'fil* vezindedir. *müste'fil* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, *sin* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *i*, *i* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler bu vezindedir: *müstahsil* (استحصال *istihsâl*'den), *müste'lik* (استهلاك *isti'hlâk*'ten), *müstenkif* (استنكاف *istinkâf*'tan) *müstantik* (استنطاق *istintâk*'dan) gibi.

Ecveflerde *müste'fil* şekline geçer: *müste'fid* (استفادة *istifâde*'den), *müsta'kim* (استقامت *istikâmet*'ten) gibi.

Muzâaflarda *müste'fi* şekline geçer: *müstakırr* (استقرار *istikrâr*'dan), *müste'bidd* (استبداد *istibdâd*'dan), *müstakill* (استقلال *istiklâl*'den) gibi.

Nâkışlarda ve mehmûzlarda (son harfi hemze olanlarında) *müste'fi* şekline geçer: *müste'vli* (استيلاء *isfilâ*'dan), *müsta'gni* (استغناء *istig'nâ*'dan), *müste'hzi* (استهزاء *istihzâ*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü:

İsm-i mef'ûlü *müste'fal* vezindedir. *müste'fal* فعل üçüzlü kökünün başına *mim*, *sin* ve *te* ilâvesiyle yapılır. Altı harfli; kapalı üç heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e*, son vokali *a*, *e* olan bir vezindir. Bu kalıba uygun kelimeler bu vezindedir: *müstakbel* (استقبال *istikbâl*'den), *müstahzar* (استعمار *istihzâr*'dan), *müstahkem* (استحكام *istihkâm*'dan) gibi.

Ecveflerde *müste'fâl* şekline geçer: *müste'şâr* (استشارة *istişâre*'den), *müste'şâd* (استفاد *istifâde*'den), *müste'âr* (استارة *isti'âr*'den), *müste'câb* (استجابة *isticâbe*'den) gibi.

Muzâaflarda *müste'fall* veya *müste'fa* şekline geçer: *müstakarr* (استقرار *istikrâr*'dan), *müstahakk* (استحقاق *istihkâk*'dan), *müstedall* (استدلال *istidlâl*'den) gibi.

Nâkışlarda *müste'fa* şeklinde olur: *müstesnâ* (استثناء *istisnâ*'dan), *müste'vlâ* (استيلاء *isfilâ*'dan) gibi.

9. افعال *if'ilâl*

Fonksiyonu geçişsiz yapmaktır. Hiç geçişli olmaz. *if'ilâl* فعل üçüzlü kökünün başına *elif*, sonuna *elif* ve *lâm* ilâvesiyle yapılır. Bu ilâve *lâm* فعل 'deki

lâm'ın tekrarıdır. Yani örneklerde de üçüzlü kökün son harfi bu vezinde tekrar edilir. *if'îlâl* altı harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk vokali *i*, ikinci vokali *i*, son vokali *uzun a* (â) olan bir vezindir: اغبرار *iğbirâr* «tozlu olmak, gülcenmek» (غبار *gubâr*'dan), اصفرار *isfirâr* «sararmak» (صفرت *sufret*'ten), احمرار *ihmirâr* «kızarmak» (حمرة *humret*'ten) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili منعل *müf'all* vezindedir. *müf'all* ضل üçüzlü kökünün başına bir *mim* ilâvesiyle yapılır. Dört harfli; son harfi şeddeli; kapalı iki heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci vokali *a*, *e* olan bir vezindir: منبر *muğberr* (اغبرار *iğbirâr*'dan) gibi.

İsm-i mef'ûlü yoktur.

Bunlardan başka sülâsî kıyâsî üç masdar daha vardır. Vezinleri , اضوال *avval* اميال *amiyal* 'dir. Fakat bunlar Türkçede kullanılmaz.

Sülâsî kıyâsîler cetveli

Görülüyor ki bu masdarların ism-i fâilleri ile ism-i mef'ûlleri arasında sadece son vokalin *esre* (*t*, *i*) veya *üstün* (*a*, *e*) olması farkı vardır.

Demek ki sülâsî kıyâsî masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ûl ana vezinlerinin tablosu şöyledir :

İsm-i mef'ûl	İsm-i fâil	Masdar	
<i>müf'al</i> منعل	<i>müf'il</i> منعل	<i>if'âl</i> اضال	1
<i>müf'd'al</i> منعل	<i>müf'a'il</i> منعل	<i>tef'il</i> تفيل	2
<i>müfâal</i> مناعل	<i>müfâil</i> مناعل	<i>müfâale</i> مفاعله <i>fiâl</i> فبال	3
yoktur	<i>münfâil</i> مننعل	<i>infîâl</i> انفال	4
<i>müfteal</i> منتعل	<i>müftail</i> منتعل	<i>iftîâl</i> افتال	5

<i>mütefa'al</i> متفعل	<i>mütefa'il</i> متفعل	<i>tefe'lül</i> تفعل	6
<i>-mütefâal</i> متفاعل	<i>mütefâil</i> متفاعل	<i>tefâül</i> تفاعل	7
<i>müstef'al</i> مستفعل	<i>müstef'il</i> مستفعل	<i>istif'âl</i> استفعال	8
yoktur	<i>müf'all</i> منفعل	<i>if'ilâl</i> افعلال	9

Rübâi kıyasî masdarlar, ism-i fâilleri

Rübâi kıyasî masdarlar dördüzlü köklerden kaide ile türetilmiş masdarlardır. Çok az kullanılırlar, örnekleri çok azdır. İsm-i mef'ûlleri kullanılmaz. Bu masdarların üç vezni vardır :

1. *tefa'lül* تفعل

tefa'lül فعل dördüzlü kökünün başına bir *te* ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; birincisi açık diğerleri kapalı üç heceli; ilk vokali *a*, *e*, ikinci vokali *a*, *e*, üçüncü vokali *u*, *ü* olan bir vezindir. Bu kalıptaki kelimeler şu vezindedir : *tesel-sül* (*silsile* 'den), *tahasbus* (*basbasa* 'dan), *tezebzüb* (*zebzebe* 'den), *tevesvüs* (*vesvese* 'den), *tezelzül* (*zelzele* 'den) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili متفعل *mütefa'il* vezindedir. *mütefa'il* فعل dördüzlü kökünün başına *mim* ve *te* ilâvesiyle yapılır. متفعل *mütefa'il*'e paralel, onun dördüzlülüğü durumdadır. Altı harfli; ilk ikisi açık, diğerleri kapalı dört heceli; ilk vokali *u*, *ü*, ikinci ve üçüncü vokali *a*, *e*, dördüncü vokali *i*, *i* olan bir vezindir: *müteselsil* (*teselsül* 'den), *mütehasbus* (*tahasbus* 'tan), *mütezebzüb* (*tezebzüb* 'den), *mütevesvis* (*tevesvüs* 'ten), *mütezelzül* (*tezelzül* 'den) gibi.

2. *if'illâl* افعلال

if'illâl فعل dördüzlü kökünün başına ve son harfinden önce birer *elif* ilâvesiyle yapılır. Yedi harfli (şeddeli *lam* iki sayılarak); kapalı üç heceli; ilk iki vokali *i*, üçüncü vokali *uzun a* (â) olan bir vezindir. Bu kalıba uyan dördüzler bu vezindedir : *izmihlâl* (*izmihlâl* 'den), *itmi'nân* veya *itmiyân* (*itmi'nân* 'dan) gibi.

İsm-i fâili:

İsm-i fâili منل müf'alil vezindedir. müf'alil منل dördüzlü kökünün başına mim ilâvesiyle yapılır. Beş harfli; birincisi ve üçüncüsü kapalı, ikincisi açık üç heceli; ilk vokali u, ü, ikincisi a, e, üçüncüsü i olan bir vezindir : مضمحل müz-mahil (اضمحلال izmihlâl'den), مطمئن mutmain (اطمئنان itmi'nân'dan) gibi.

3. افتلال if'inlâl

Kullanılmayan bir masdardır. احرانام ihrinşâm kelimesi bu vezindedir.

Rûbâf kıyâsiler cetveli :

Demek ki rübâi kıyâsilerin tablosu şöyledir :

İsm-i mef'ül	İsm-i fâil	Masdar	
yoktur	mütefa'lil منتل	tefa'lül تنل	1
yoktur	müf'alil منل	if'illâl افضلال	2
yoktur	yoktur	if'inlâl افضلال	3

Ca'li masdarlar

Şimdiye kadar gördüğümüz bütün bu masdarların dışında bir de mesâdir-i mec'ûle « uydurma masdarlar, yapma masdarlar, düzme masdarlar » denen arapça masdarlar vardır. Bunlar çeşitli sıfat ve isimlerin sonuna şeddeli ye ve te ilâvesiyle yapılırlar ve mücerret isim olurlar. Vezinleri yapıldıkları kelimelerin vezinlerinin sonlarına -iyyet unsuru getirilmiş şekilleridir : فاعل faâliyyet (فاعل faâl'den), مجبور mecbûriyyet (مجبور mecbûr'dan), بشرية beşeriyyet (بشر beşer'den), حرية hürriyyet (حر hür'den), انسانية insaniyyet (انسان insân'dan), موفقية muvaffakiyyet (موفق muvaffak'tan) gibi. Bu gibi kelimelerdeki çift y'ler Türkçede sonradan tek y'ye çevrilmiştir.

Böylece buraya kadar masdar, ism-i fâil ve ism-i mef'ül vezinlerini görmüş olduk: Şimdi artık diğer kelime çeşitlerini ve vezinlerini gözden geçireceğiz. Yalnız bundan sonra göreceğimiz vezinlerin hece ve harf durumlarını şimdiye kadar olduğu gibi belirtmeyecek, vezinlerin geniş tavsiflerini yapmayacağız. Bunu buraya kadar yaptık. Şimdiye kadar yaptığımız bu tavsifler, bu hece, harf ve vokalleri

belirtmeler vezinler hakkında yeter derecede bir alışkanlık meydana getirmişlerdir. Vezin ile mevzûn yani vezin ile örneği arasındaki kalıp uygunluğu artık gereği gibi kavranılmıştır. Bundan sonraki vezinleri yalnız okunuşları ile verecek, ayrıca arif ve tavsife girişmiyeceğiz. Her veznin okunuşundan kaç harfli, kaç heceli olduğu, vokal durumu anlaşılacak, vezinle örneği arasındaki kalıp aynılığı münasebeti kendiliğinden kurulmuş olacaktır. Bunun için şu esasları bir kerre daha hatırlayalım :

1. Bütün vezinlerde ف , ع , ل , ر aslı harflerdir. Vezinlerin örneklerinde de bu harflere tekabül eden harfler aslıdır. Yani فل üçüzlü kökü temsil eder.

2. Vezinlerde فل dışında kalan harfler zâittir. Bu zâit harfler örneklerde de aynen vardır. Örneklerin yalnız üçüzlü kökleri birbirinden ve vezinlerden farklıdır. Vezinlerin ve örneklerin zâit harfleri hep aynıdır.

3. Bir vezinde kaç harf varsa örneğinde de o kadar harf vardır.

4. Bir vezinde kaç hece varsa örneğinde de o kadar hece vardır.

5. Bir vezinle örneğinin vokalleri üstün, esre, ötre olmak bakımından birbirinin aynıdır. Yani veznin a, e vokali, t, ı vokali, u, ü vokali örneğin de aynı yerinde ve a, e olarak, t, i olarak, u, ü olarak aynen bulunur.

6. Böylece harf sayısının, zâit harflerin, hece sayısının ve vokallerin aynılığı vezinle mevzûn, vezinle örneği arasında bir kalıp aynılığı meydana getirir.

İşte bu esasları ve bu kalıp aynılığını göz önünde bulundurarak şimdi diğer kelime çeşitlerine ve vezinlerine geçebiliriz.

Sıfat-ı müsebbehe

Bunlar normal sıfatlardır. Başlıca vezinleri şunlardır :

1. افعل ef'al

Renk ve ayıplara âit sıfat veznidir. احمر ahmer, اصفر asfar, اعمى a'ma, ابكم ebkem, اسود esved, اسمر esmer, ابيض ebyaz gibi sıfatlar bu vezindedir.

Muzâaflarda efall şekline geçer : اصم asamm gibi.

2. فلان fa'lân

حيران hayrân, سكران sekrân, عطشان atşân gibi sıfatlar bu vezindedir.

3. فاعل *fa'il*

rezîl, رذیل *rezîl*, اسیل *asîl*, صغیر *sağîr*, حليم *halîm*, شرير *şerîr*, جسيم *cesîm*, عظيم *azîm*, ادیب *edîb*, انیس *enîs* gibi sıfatlar bu vezindedir.

Nâkıslarda *fa'* şekline geçer : کوی *kavî*, شق *şakî*, غی *gabî*, دنی *denî*, غنی *ganî*, می *sabî* gibi.

Mübâlaga sigası

Bunlar mübalaga isimleridir. Başlıca vezinleri şunlardır :

1. فاعل *fa'âl*

چار *cebbâr*, خطاط *hattât*, عیاش *ayyaş*, سیار *seyyâr*, سیاد *sayyâd*, حال *hammâl*, غدار *gaddâr* gibi kelimeler bu vezindedir. Bu vezindeki bazı kelimeler görüldüğü gibi mübalaga mânâsı taşımazlar.

Nâkıslarda *fa''â'* (*fa''â*) şekline geçer : سا *sağğâ* (*saka*) gibi.

2. ماله *fa''âle*

علامه *allâme*, فهامه *fahhâme* gibi mübalaga isimleri bu vezindedir.

3. فاعل *fa'ûl*

صبور *sabûr*, غیور *gayûr*, ولود *velûd*, صوت *samût*, شكور *şekûr* gibi kelimeler bu vezindedir.

4. فاعل *fu'âl*

سجاع *şücâ'* gibi mübalaga bildiren isimler bu vezindedir.

5. فاعل *fi''il*

صديق *siddîk*, شرير *şirîr* gibi mübalaga bildiren isimler bu vezindedir.

6. مفعیل *mif'il*

مکین *miskîn* gibi mübalaga isimleri bu vezindedir.

7. فاعل *fa'il*

علیم *âlim*, رحیم *rahîm*, کریم *kerîm* gibi Allahın vasıfları bu vezindedir. *fa'il* vezinindeki sıfatlar Allahın vasıflarında mübalaga ifade ederek mübalaga ismi, mübalaga ifade etmeyince de sıfat-ı müşebbehe olurlar.

8. مفعال *mif'âl*

mi'mâr gibi kelimeler bu vezindedir. *mi'mâr* kelimesi mübalaga ifade etmez.

İsm-i tafdîl

İsm-i tafdîl büyültme ismidir. Bu kelimeler daha çok veya en çok ifadeleriyle büyültme ve aşırılık ifade ederler. Bir vezni vardır : افعال *ef'al*. Sifat-ı müşebbehe vezni olarak *ef'al* renk veya kusur ismi yapan vezindir. Büyültme ifade edince ism-i tafdîl vezni olur. Büyültme ifade eden اكبر *ekber*, اعظم *a'zam*, اصغر *asgar*, اجمل *echel* gibi kelimeler bu vezindedir.

Muzâaflarda افعال *efell* şekline geçer : اشد *eşedd* (شديد *şedid*, شدت *şiddet*), اشرف *eşerr* (شريف *şerîr*, شرت *şirret*) gibi.

Nâkışlarda ef'â şekline geçer : اقوى *akvâ* (قوى *kavî*), اعلى *a'lâ* (على *alî*), اولى *evlâ* (ولى *velî*) gibi.

İsm-i tasgîr

İsm-i tasgîr küçültme isimdir. Küçültme isimleri Türkçede az kullanılırlar. Üç vezni vardır :

1. فيل *fuayl*

عبيد *ubeyd* (عبد *abd*) gibi kelimeler bu vezindedir.

2. فيل *fuay'il*

عويليم *uveylim* (عالم *âlem*) gibi kelimeler bu vezindedir.

3. فييل *fuay'il*

كنديل *kuneydîl* (قنديل *kandîl*) gibi kelimeler bu vezindedir.

İsm-i mensûb

Bunlar -aidiyet, nisbet isimleridir. Diğer kelime çeşitleri gibi vezinleri yoktur. Ek ile yapılırlar. Çeşitli vezindeki kelimelere *nisbet ye*'si (*yâ-yi nisbet*) adı

verilen bir *ی* ilâve etmek suretiyle ism-i mensûb yapılır. Aslında Arapçada nisbet eki *-iyyun* şeklinde olup *ی* 'si şeddeldir. Bu şedde *ی* 'den sonra başka ek gelince ortaya çıkar. Fakat Türkçede bugün tek *ی* 'li şekle gidilmiştir. Demek ki Türkçede asıl ekin şeddesi ve tenvini atılır ve nisbet eki *uzun i* (?) şekline geçer. İsm-i mensûbun kaideleri şunlardır :

1. Nisbet *ی* 'si konsonantla biten kelimelere doğrudan doğruya getirilir : عسکری *askerî* (عسکر *asker*), عبری *cebrî* (عبر *cebr*), مالی *mâlî* (مال *mâl*), ملکی *mülkî* (ملك *mülk*), علمی *ilmî* (علم *ilm*) misallerinde olduğu gibi.

2. Sonda zait *t* (ت *t*, ة *e*, ة *e*) varsa bu atılır : عادى *âdî* (عادت *âdet*), تجربى *tecrübî* (تجربة *tecrübe*), سياسى *siyasî* (سياسة *siyâset*), ادارى *idârî* (ادارة *idâre*), طبى *tabî* (طبيعت *tabiât*) misallerinde olduğu gibi. مدینه *medîne* kelimesinde ortadaki *ی* de düşürülerek ism-i mensûbda şekil değişikliği olur : مدنى *me-denî*.

3. Nâkışlarda, *ی* ve *ا* (ى) ile bitenlerde son harf düşürülerek nisbet *ی* 'si bir *و* ilâvesiyle getirilir : منوى *ma'nevî* (منى *ma'na*), موسوى *mûsevî* (موسى *mûsa*), دنيوى *dünyevî* (دنيا *dünyâ*), تربويى *terbiyevî* (تربيه *terbiye*), لغوى *lügavî* (لغة *lügat*) misallerinde olduğu gibi.

4. Hemzesi düşürülmüş uzun vokalden sonra ya *وى* veya *ئى* getirilir : سماوى *semâvî* (سما *semâ*), صحراوى *sahrâvî* (صحراء *sahrâ*), ابتدائى *ibtidâî* (ابتدا *ibtidâ*) misallerinde olduğu gibi.

İsm-i zamân, ism-i mekân

Bunlar zaman ve mekân isimleridir. Vezinleri şeklen mimli masdar vezinlerinin aynıdır. Şu halde bir mimli vezin masdar mânâsını taşıyorsa mimli masdar, zaman ve mekân ismi mânâsını taşıyorsa ism-i zaman ve ism-i mekân vezni olur. Zaman ve mekân isimlerinin üç vezni vardır :

1. مفعول *mef'al*

مكتب *mekteb* (سكون *mesken*), مكن *mesken* (مبان *menba*), منبع *menba* (قبر *makber*), مخرج *mahrec* (كتب *mekteb*), مبداء *mebde* (سلوك *meslek*), (خروج *mahrec*), (مخرج *mahrec*), (كتب *mekteb*) gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefâl* şekline geçer : مدار *mezâr* (زيارت *mezâr*), مقام *maqâm* (قيام *maqâm*), مدور *medâr* (دور *medâr*), مكان *mekân* (كون *mekân*) gibi.

Muzâaflarda *mefall* şekline geçer : مقر *makarr* (قرار), محل *mahall* (حلول) gibi.

Nâkışlarda *mef'a* şeklinde olur : ماوى , ماوا *me'va*, مجرى , مجرا *meccra* (جريان) gibi.

2. مفعل *mef'il*

مسجد , (وقوع) *mevki* موقع , (وسم) *mevsim* موسم , (جلوس) *meclis* مجلس *mescid* (وقفه , وقوف) *mevkiş* موقف , (ولادت) *mevlid* مولد , (سجده , سجود) *mescid* gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefil* şekline geçer : مسيل *mesil* (سيل) , مبيت *mebit* (بيتوت , بيت) *mesir* (سير) - مسير *mesir* gibi.

Muzâaflarda *mefill* şekline geçer : مفير *mefirr* (فرار) gibi.

3. مفعلة *mef'ale*

مدرسه , (حكم) *mahkeme* محكمه , (ملح) *memleha* ملحہ , (طبع) *matbaa* مطبعہ *medrese* (درس) gibi kelimeler bu vezindedir.

Ecveflerde *mefâle* şekline geçer : مسافه *mesâfe* gibi.

Muzâaflarda *mefalle* şekline geçer : محله *mahalle* (حلول) , محله *mecelle* (جليل) gibi.

Bunlardan başka kıyasî masdarların ism-i mef'ûlleri de mekân ismi olabilir. Çünkü ism-i mef'ûlün « yapılan » mânâsında « yapılan şey » 'den başka « yapılan yer » mânâsı da vardır : متكا *müttekâ* (اتكا) *ittikâ* « dayanmak », « dayanılan şey, yer », ملجأ *mültecâ* (التجا) *ilticâ* « sığınılan şey, yer », صلاة *musallâ* (صلات) *salât* « salât edilen şey, yer » gibi.

İsm-i âlet

Bunlar âlet isimleridir. Vezinleri şunlardır :

1. ميفال *mi'fal*

منبر *minber*, منبر *miğfer*, مطر *mistar* (سطر) gibi âlet isimleri bu vezindedir.

Muzâaflarda *mişall* şekline geçer : محك *mihakk*, ميحك (حك) gibi.

2. مِفَال *mi'âl*

مِفَال (زوق) *mizrâk* مِزْرَاق, (ضرب) *mizrâb* مِزْرَاب, (فتح) *miştâh* مِشْتَاه, *mişkâl* (تكت) gibi âlet isimleri bu vezindedir.

Misallerde *mi'âl* şekline geçer : مِيزَان *mîzân* (وزن) gibi.

3. مِيفَالَة *mi'f'ale*

مِيفَالَة (تقل) *minkale* مِيفَالَة, (رجح) *mirvaha* مِيفَالَة gibi kelimeler bu vezindedir.

Muzâafalarda *mi'falle* şekline geçer : مِيفَالَة *mîkatta* (قط) *katt* gibi

Nâkışlarda *mi'âl* olur : مِيفَالَة *mîr'ât* (رؤت) gibi.

Müennes, müzekker

Arapçada kelimelerin müennesliği ve müzekkerliği vardır. Yukarıdan beri gördüğümüz mevcut vezinler umumiyetle müzekkerdir. Bunlara yuvarlak *t e* (Türkçede *e, a*) ilâve edilerek müennesleri yapılır : كَاتِب *kâtib* — كَاتِبَة *kâtibe*, مَوْلِي *muallim* — مَوْلِيَة *muallime*, مِعْرُوح *mecrûh* — مِعْرُوحَة *mecrûha*, عَسْكَرِي *askeri* — عَسْكَرِيَّة *askeriyye* (*askeriye*), حَرْبِي *harbî* — حَرْبِيَّة *harbiyye* (*harbiye*), مَلِيح *melih* — مَلِيحَة *meliha* gibi.

Demek ki sondaki bütün zâit *t e* 'ler (Türkçede *t, e*) müenneslik alâmetidir. Sonu böyle olan masdarlar tabii hep müennestir.

İkinci müenneslik alâmeti sondaki zâif *elif* 'tir : دُنْيَا *dünyâ*, دَعْوَى *du'va* kelimelerinde olduğu gibi.

Bunlardan başka aşağıdaki iki veznin müennesi de vezinle yapılır :

İsm-i tafdil أَفْئِل *ef'al* 'in müennesi فِئَلِي (فِئَلَا) *fu'la* vezninde olur : اكْبَر *ekber* — اكْبَرِي *kübra*, اعْظَم *a'zam* — اعْظَمِي *uzma* misallerinde olduğu gibi.

Sıfat-ı müşebbehe أَفْئِل *ef'al* 'in müennesi فِئَلَا *fa'lâ* vezninde olur : اَحْمَر *ahmer* — اَحْمَرِي *hamrâ*, اَيْض *eb Yaz* — اَيْضِي *beyzâ* gibi.

Ayrıca harf isimleri; kadın isimleri; çokluklar; شَمْس *şems*, نَار *nâr*, نَفْس *nefs*, يَد *yed* kelimeleri; çift uzuv isimleri; memleket, şehir, kabile ve kavim isimleri; ilâveli masdarlar müennes sayılırlar.

Arapça isimlerde çokluk

Arapçada hem belirli çokluk (ikilik — تَنِيَّة *tesniye*), hem belirsiz çokluk (çokluk — جَم *cem*) vardır.

Tesniye

Tesniye این -eyn veya ان -ân ekleri ile yapılır : طرفین *turafeyn* « iki taraf », دولتân *devletân* « iki devlet », كاتبین *kâtibeyn* — كاتيبان *kâtibân* « iki kâtib », قلمين *kalemeyn* — قلمان *kaleman* « iki kalem », اباوين *ebeveyn* (اب , ابا *ebû*) « ana baba », قمرين *kamereyn* « ay ile güneş » misâllerinde olduğu gibi.

Çokluk

Çokluk ise iki türdür : جمع سالم *cem'-i sâlim* « sâlim çokluk, sağlam çokluk », جمع مكسر *cem'-i müesser* « mükesser çokluk, kırık çokluk, vezinli çokluk ».

Cem'-i sâlim

Cem'-i sâlim ek ile yapılır. Bu ekler müzekkerlerle müenneslerde ayrı ayrıdır. Müzekkerlerde cem'-i sâlim ekleri ون -ûn ve ين -în'dir : حاضرین *hâzırûn* (حاضر *hâzır*), مأمورين *me'mûrîn* (مأمور *me'mûr*), معلمين *muallimîn* (معلم *muallim*) misallerinde olduğu gibi. Bunlardan Türkçede daha çok -în'li çokluklar kullanılmıştır.

Müenneslerde ise cem'-i sâlim eki ان -ât'tır. معلمات *muallimât* (معلمة *muallime*), مجزات *mu'cizât* (معجزة *mu'cize*), حكايات *hikâyât* (حكاية *hikâye*), تاديآت *te'diyât* (تادية *tediye*) misallerinde olduğu gibi. Görülüyor ki -ât eki getirilince müenneslerin sonundaki e (t ve e) kalkmaktadır.

Bu ان çokluk eki çok kullanılmakta, çeşit çeşit çokluklar yapmaktadır. Şöyle ki :

İlâveli masdarlar da müennes sayıldığı için tabii bunların çoklukları da ان ile yapılır : وقوعات *vuqûât* (وقوع *vuqû*), طلوعات *tulûât* (طلوع *tulû*), كالات *ke-mâlât* (كال *kemâl*), تشكيلات *teşkilât* (تشكيل *teşkil*), تدریسات *tedrîsât* (تدريس *tedrîs*), انشآت *inşâât* (انشا *inşâ*), اجراءات *icrâât* (اجرا *icrâ*), ادخالات *idhâlât* (ادخال *idhâl*), اخراجات *ihrâcât* (اخراج *ihrâc*) gibi.

İnsan ifade etmeyen ism-i fâil ve ism-i mef'ûllerin de ان ile çokluk yapıldıkları görülür : كائنات *kâinât* (كائن *kâin* — كائنة *kâine*), موجودات *mevcûdât* (موجود *mevcûd* — موجوده *mevcûde*), معلومات *ma'lûmât* (معلوم *ma'lûm* — معلومه *ma'lûme*), واردات *vâridât* (وارد *vârid* — وارده *vâride*), مندرجات *mündericât* (مندرج *münderic* — مندرجه *münderice*) gibi. Tabii bu çokluklar da müennesler üzerinden yapılmaktadır.

حسيات *his-* çokluk eki nisbet ي 'sinden sonra gelerek de çokluk yapar :

siyyât (*hissiyât*) فِئِيَّات *fî'liyyât* (*fî'liyât*), ادبيات *edebiyât* (*edebiyât*) gibi. Tabii aslında burada da ism-i mensûbun müennesi üzerinden (*حسيه* *hissiyeye*, فِئِيَّية *fî'liyye*, ادبيه *edebiyeye* gibi) çokluk yapılmakta ve sondaki müenneslik harfi dürrül-mektedir. ات 'in bu -iyyât (-iyât) kullanışıyla Osmanlıcanın son devirlerinde Türkçede geniş ölçüde ilim isimleri yapılmış, böylece bu çokluk eki bir çeşit yapım eki durumuna da geçmiştir : تور كيات *türkiyât* « türkoloji », اجتماعيات *ictimâiyât* « sosyoloji », روحيات *rûhiyât* « psikoloji », خليات *halkiyât* « folklor » misallerinde olduğu gibi.

Sonu ات *ât* şeklinde biten müenneslerin, çokluklarında, bu *ât* kalkar ve yerine geçen çokluk eki başına bir ى veya و alarak يات -*eyât* veya وان -*evât* şekline girer : وفیات *vefeyât* (وفات *vefât*), ادوات *edevât* (ادات *edât*), صلوات *salevât* (صلوات *salât*, صلوة *salwa*) misallerinde olduğu gibi. Yani nâkıs köklerin و ve ى 'leri burada meydana çıkmaktadır.

فلة *fa'let* (فله *fa'le*), فلة *fî'let* (فله *fî'le*), فلة *fu'let* (فله *fu'le*) veznindeki kelimeler son harflerini atıp ات ekini alırken, çok defa, ikinci harflerinin sonuna bir vokal alırlar. Şöyle ki :

fa'let (*fa'le*) vezni a, e vokalini alarak çokluk eki ile *faelât* şekline geçer : ضربات *darebât* (ضربه *darbe*), دفات *defeât* (دفة *def'a*) misallerinde olduğu gibi. Umumiyetle ecveflerde araya vokal girmez : زوجات *zevcât* (زوجة *zevce*), صيحات *sayhât* (صيحة *sayha*) misallerinde olduğu gibi.

fî'let (*fî'le*) vezni umumiyetle a, e vokalini, bazan t, i vokalini alır, bazan da vokal almaz; böylece çoklukta *fielât* veya *fiilât* veyahut *fî'lât* olur : خدمات *hidemât*, *hidimât*, *hidmât* (خدمت *hidmet*) misalinde olduğu gibi.

fu'let (*fu'le*) vezni ya u, ü, ya a, e vokalini alır, bazan da vokal almaz; böylece çoklukta *fuulât* veya *fuelât* veya *fu'lât* olur : ظلمات *zulumat*, *zulemât*, *zulmât* (ظلمت *zulmet*); شهبات *şühubat*, *şühbehât*, *şühbât*, (شهبه *şühbe*); شوبات *şuubat*, *şuebât*, *şu'bât* (شهبه *şu'be*) misallerinde olduğu gibi.

-ât eki Türkçede galat olarak bazı Farsça ve Türkçe kelimelere de atlamıştır : پشینات (*peşin*), گیدیسات (*gidiş*), گلیرات (*gelir*) misallerinde olduğu gibi.

Cem'-i mükesser

Cem'-i mükesser çekimle, içten kırılma ile, yani vezinle yapılır ve vezinleri şunlardır (vezinlere misal olarak verilen çokluk şeklindeki kelimelerin teklikleri yanlarında parantez içinde gösterilmiştir) :

1. افعال *ef'âl*

حکم (*ahkâm*), اوراق (*evrâk*), اشعار (*eş'âr*), ذوق (*ezvâk*), اخلاق (*ahlâk*), اجداد (*ecdâd*), اغیار (*ağyâr*), ایام (*eyyâm*) gibi çokluklar bu vezindedir.

İlk harfi hemzelilerde *â'âl* şekline geçer : مال (*âmâl*), آثار (*âsâr*), اثر (*âter*), آفاق (*âfâk*), آلام (*âlâm*), آداب (*âdûb*), آب (*âb*), آب (*eb*), آب (*ebû*) gibi.

Nâkısarlarda ve son harfi hemzelilerde *ef'â'* (*ef'â*) şekline geçer : اجزاء (*eczâ'* - *eczâ*), اعداء (*a'dâ'* - *a'dâ*), ابناء (*ebnâ'* - *ebnâ*), اسماء (*esmâ'* - *esmâ*) gibi.

2. افعله *ef'ile*

امكانه (*emkine*), اسلحه (*esliha*), ازمته (*ezmine*), ادويه (*edviye*), لباس (*libas*), ابله (*elbise*) gibi çokluklar bu vezindedir.

Muzâaflarda *efille* şekline geçer : ادله (*edille*), ائمه (*eimme*), دليل (*delil*), امام (*imâm*) gibi.

İlk harfi hemzelilerde *âfile* şekline geçer : آله (*âlîhe*) gibi.

3. افعلا *ef'ilâ* (افعلاء *ef'ilâ'*)

اقربا (*akribâ*), اشقيا (*eşkiyâ*), اقرب (*karîb*), اغنيا (*ağniyâ*), اوليا (*evliyâ*), غنى (*ganî*) gibi çokluklar bu vezindedir.

Muzâaflarda *efillâ* şekline geçer : اطبا (*etibbâ*), احباب (*ahibbâ*), اشرا (*eşirrâ*), طبيب (*tabîb*) gibi.

4. افعال *efâil*

اراذل (*erâzil*), اسافل (*esâfil*), اكابر (*ekâbir*), اعسكر (*asâkir*), اعجاب (*ecnâb*), اعنبي (*ecnebî*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görüldüğü gibi daha çok ism-i tafidilin çokluk veznidir.

Nâkısarlarda *feâil* şekline geçer : اداني (*edânî*), ادانا (*ednâ*), اعالي (*edâlî*), اعلا (*a'lâ*) gibi.

5. اعاجيل *efâil*

اعاجيب *eâcib* (اسطوره *üstûre*), اساطير *esâtîr* (اقليم *iklîm*), اعقاب *ekâlim* (ابريق *ibrîk*), ابريق *ebârîk* (اسلوب *üstûb*), اساليب *esâlîb* (عجوبه *u'cûbe*), احاديث *ehâdis* (حديث *hadîs*), اباطيل *ebâtîl* (باطل *hâtîl*) gibi çokluklar bu vezindedir. *hadîs* ve *hâtîl* kelimelerinin çoklukları teklik - çokluk münasebeti bakımından diğerlerinden farklı olup bu vezin için istisnadırlar.

6. فاعله *faale*

جاهل *câhil* (جهله *cehele*), كاتب *kâtîb* (كتهبه *ketebe*), اعجز *uceze* (اعجز *âcîz*), ظالم *zâlim* (ظلمه *zaleme*), عامل *amele* (طالب *tâlib*), طلبه *tâlebe* (ظالم *zâlim*), عامل *âmil* (تابع *tâbi*), تبعه *tebaa* gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *fâil* vezninin çokluğunu yapmaktadır.

7. فعال *fu'âl*

تاجر *tâcir* (تاجر *tâcir*), حاضر *hâzır* (حاضر *hâzır*), حاكم *hâkîm* (حاكم *hâkîm*), تالاب *tâllâb* (طالب *tâlib*), تالابه *talebe* (تالاب *tâlib*), تالابه *talebe* (تاجر *tâcir*), تاجر *tâcir* gibi çokluklar bu vezindedir. Bu da umumiyetle *fâil* 'in çokluğunu yapar.

8. فاعلة *fuât*

عاصم *usât* (عاصم *usât*), كاضى *kâzî* (كاضى *kâzî*), كاضى *kuzât* (غزاة *guzât*), غزاة *guzât* (عاصم *usât*), عاصم *usât* gibi çoklukların veznidir. Görüldüğü gibi bu da *fâil* vezninin nâkıslarının çokluk veznidir.

9. قول *fuûl*

نفس *nefs* (نفس *nefs*), فنون *fünûn* (فنون *fünûn*), علوم *ulûm* (علم *ilm*), امور *umâr* (امر *emr*), فروع *furûc* (فرع *fer'*), قويد *kuyûd* (قويد *kuyûd*), اصول *usûl* (اصل *asl*), فروع *furûc* (فرع *fer'*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle üçüzlü kök masdarların çokluğunu yapmaktadır.

10. فعل *fual*

جمعه *tuhaş* (جمعه *cümle*), جمعه *cümel* (جمعه *cümle*), زمره *zümer* (زمره *zümer*), كعبه *kubeb* (كعبه *kubbe*), كعبه *kubeb* (كعبه *kubbe*), كعبه *kubeb* gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *fu'let* (*fu'le*) vezninin çokluğudur.

Nâkışlarda *fua* şekline geçer: *قوى كورة* (*kurye kura*); *قوا، قوى* *kuva* (*kuvvet* قوت) gibi.

11. فعل *flal*

عن *mihen* (*مخت* *mihnet*), *علل* *ilel* (*علت* *illet*), *ثم* *niam* (*ثمت* *nî'met*), *فتن* *fiten* (*فته* *fitne*), *قيم* *kıyem* (*قيمت* *kıymet*), *فرق* *firak* (*فرقه* *furka*) gibi çokluklar bu vezindedir, görülüyor ki umumiyetle *fi'let* vezninin çokluğudur.

12. فعل *fuul*

كتب *kütüb* (*كتاب* *kitâb*), *رسل* *rüsül* (*رسول* *resûl*), *سنة* *süfün* (*سنة* *süfîne*) gibi çokluklar bu vezindedir.

13. فاعل *feâil*

حقائق *hakâik* (*حقيقت* *hakikat*), *رسائل* *resâil* (*رسالة* *risâle*), *فضائل* *fazîlet* (*فضيلة* *fazîlet*), *صحائف* *shâif* (*صحيفة* *sahîfe*) gibi çokluklar bu vezindedir.

14. فاعل *fevâil*

عوانب *avâkıb* (*عائبة* *âkibet*), *عوالم* *avâlim* (*عالم* *âlem*), *جوانب* *cevânib* (*جانب* *cânib*), *قواعد* *kavâid* (*قاعدة* *kâide*), *شواهد* *şevâhid* (*شاهد* *şâhid*) gibi çokluklar bu vezindedir.

15. فواعيل *fevâil*

قوانين *kavânin* (*قانون* *kânûn*), *فوانيس* *fevânis* (*فانوس* *fânûs*) gibi çokluklar bu vezindedir.

16. تفاعل *tefâil*

تواريخ *tevârih* (*تاريخ* *târîh*), *تصاویر* *tesâvîr* (*تصوير* *tasvîr*), *تمائیل* *temâsîl* (*تمثال* *timsâl*), *تساویح* *tesâbih* (*تسبیح* *tesbîh*) gibi çokluklar bu vezindedir.

17. مفاعل *meşâil*

مکاتب *mekâtib* (*مکتب* *mekteb*), *مساجد* *mesâcid* (*مسجد* *mescid*), *مساکن* *mesâkin* (*مسکن* *mesken*), *ممالک* *memâlik* (*ملکت* *memleket*), *مصالح* *mesâlih* (*مصلحة* *maslahat*), *مساطر* *mesâtır* (*مسطر* *mustar*) gibi kelimeler bu vezindedir.

Nâkışlarda ve son harfi hemzelilerde *meşâil* şekline geçer: *مبانی* *mebâni* (*منا*

mebnâ), مجاری *mecârî* (مجرا *mecrâ*), مادی *mebâdî* (مبدأ *mebde'*) gibi.

Görülüyor ki bu vezin umumiyetle mimli masdar, ism-i mekân, ism-i âlet gibi mimli vezinlerin çokluğunu yapmaktadır. Fakat tekliği mimli olmayan bazı kelimelerin de çokluğunu yapar: ماسوی *mesâvî* (سوء *su'*), محسن *mehâsin* (حسن *hüsn*), ماسی *mesâî* (سى *sa'y*), مكارم *mekârim* (كرم *kerem*), مزاحم *mezâhim* (زحمت *zahmet*), مظالم *mezâlim* (ظلم *zulm*) gibi. Bunlar istisna olup çokluklar tabii burada da aslında tekliklerin mimli şekilleri üzerinden yapılmıştır.

18. مفاعيل *me'fâil*

ساكنين *mesakîn* (مسكين *miskîn*), مجانين *mecânin* (مجنون *mecnûn*), مفاعيل *me'fâ-tih* (مفتاح *miştâh*), مكاتيب *mekâtib* (مكتوب *mektûb*), مزامير *mezâmîr* (زمور *mez-mûr*), محاذير *mahâzîr* (محذور *mahzûr*) gibi çokluklar bu vezindedir.

19. فاعل *fîal*

جبال *cibâl* (جبل *cebel*), نقاط *niğât* (نقطة *nokta*), نكات *nikât* (نكتة *nük-te*), كرام *kirâm* (كريم *kerîm*), عظام *izâm* (عظم *azm* « kemik ») gibi çokluklar bu vezindedir.

20. افضل *ef'ül*

عنجم *encüm* (نجم *necm*), انفس *enfüs* (نفس *nefs*), عين *a'yun* (عين *ayn* « göz ») gibi çokluklar bu vezindedir.

21. فعلان *fîlân*

مسيان *sıbyân* (صبي *sâbi*), اخوان *ihvân* (اخي *ahi*, اخ *ah*, اخو *ah*) gibi çokluklar bu vezindedir.

22. افعاله *efâile*

استاذ *esâtîze* (استاذ *üstâz, üstâd*), ابليس *ebâlise* (ابليس *iblis*) gibi çokluklar bu vezindedir.

23. فعلا *fueld*

علما *ulemâ* (عالم *âlim*), عقلا *ukalâ* (عاقل *âkil*), حكما *hükemâ* (حكيم *hakim*), وكلا *vükelâ* (وكيل *vekîl*), وزرا *vüzerâ* (وزير *vezîr*), غربا *gurebâ* (غريب *garîb*), فقرا *fukarâ* (فقير *fakîr*) gibi çokluklar bu vezindedir. Görülüyor ki umumiyetle *faîl* ve *fâil* vezinlerinin çokluğunu yapmaktadır.

24. فاعل *feâil*

ترجمہ *terâcim* (ترجمہ *terceme*), سلسلہ *selâsil* (سلسلہ *silsile*), دفتر *defâtir* (دفتر *defter*) gibi kelimeler bu vezindedir. Rübâilerin çokluk veznidir.

25. فاعل *feâla*

مرآة *reâya* (رعبه *raiyye*, رعيت *raiyyet*), قضايا *kazâyâ* (قضيه *kaziyye*), مزایا *mezâyâ* (مزيت *meziyyet*) gibi çokluklar bu vezindedir.

26. فاعل *feâlil*

كناديل *kanâdil* (قندیل *kındil*, kandil), دکاکین *dekâkîn* (دکان *dükkân*) gibi çokluklar bu vezindedir. Rübâi ve humâsilerin çokluk veznidir.

27. فاعل *fa'la*

موتى *mevta* (ميت *meyyit*) gibi çokluklar bu vezindedir.

İstisnâlar

Bunlardan başka ارض *arz*, اهل *ehl* ve لیل *leyl* kelimelerinin çoklukları *feâli* şeklinde olur : اراضى *arâzî*, اهالى *ahâli*, لىالى *leyâlî* gibi. لیل 'in çokluğu لىالى 'den başka لىال *leyâl* (*feâl*) şeklinde de olur. ماء *ma* « su » 'ın çokluğu ise مياہ *miyâh* şeklindedir. فم *fem* « ağız » 'in çokluğu da افواه *efvâh* (فوه 'den *ef'âl*) şeklindedir.

Arapça sayılar

Osmanlıcada eski eserlerde bilhassa tarihleri göstermek için Arapça sayılar çok kullanılmıştır. Tarihlerde senelerin zikrinde, eski eserlerin telif ve istinsah tarihlerini gösteren kayıtlarda umumiyetle Arapça sayı sözleri ile karşılaşılr. Bu gibi belirli yerler dışında Arapça sayılar Türkçede pek az kullanılmıştır.

1. Asıl sayı sıfatları şunlardır :

أحد <i>ahad</i> , واحد <i>vâhid</i>	bir	عشرين	<i>ısrîn</i>	yirmi
أثنين <i>isneyn</i>	iki	ثلاثين ، ثلاثين	<i>selâsîn</i>	otuz
ثلاثة ، ثلاثة	<i>selase</i>	أربعين	<i>erbâin</i>	kırk
أربعة	<i>erbaa</i>	خمسين	<i>hamsîn</i>	elli
خمس	<i>hamse</i>	ستين	<i>sittîn</i>	altmış
ست	<i>sitte</i>	سبعين	<i>seb'in</i>	yetmiş
سبعة	<i>seb'a</i>	ثمانين	<i>semânîn</i>	seksen
ثمانية	<i>semâniye</i>	تسعين	<i>tis'in</i>	doksan
تسعة	<i>tis'a</i>	مائة	<i>mie</i>	yüz
عشرة	<i>aşere</i>	الف	<i>elf</i>	bin

«bir» 'in dışında kalan diğer asıl sayılar daima müennestir. أحد 'in müennesi إحدى *ihda* 'dır, fakat yalnız kullanılmaz, gurupta kullanılır. إحدى و خمسين *ihda ve hamsîn ve elf* «bin elli bir» gibi. İki, müennes olmakla beraber إحدى gibi إحدى *isna* şekli de vardır: إحدى عشرة *isna aşere* «on iki» de olduğu gibi. Diğer on 'a kadar olan sayıların müennesleri aslında (ة) 'siz olarak ثلاث *selâs*, أربع *erba*, خمس *hams*, ست *sitt*, سبع *seb*, ثمان *semân*, تسع *tis*, عشر *aşer* şeklinde ise de Arapçada kullanılan bu şekiller Osmanlıcada bilhassa tek olarak pek kullanılmaz.

Sayı guruplarında küçük sayı önce, büyük sayı sonra gelir ve araya ve ilâve edilir: أربعة وعشرون *erbaa ve aşere* «on dört» و سبعين *hamse ve seb'in* «yetmiş beş» و تسعين و ثمانون *tis' ve hamsîn ve elf* «bin elli dokuz», و ثمانون و تسعين *isneyn ve sittîn ve tis'a-mie ve elf* «bin dokuz yüz altmış iki» gibi.

Sıfat tamlaması şeklindeki sayılarda sıfat önce gelir ve teklikler sonlarında ki (ة) 'yi kaybederler. سبعين و ثمانون *seb'a-mie* «yedi yüz», ثمانون و تسعين *semâne-mie* «sekiz yüz» gibi.

Görüldüğü gibi *onlar*, *birler* 'in sonundaki *-e* ve *-iye* 'yi kaldırıp *-in* çokluk eki eklemek suretiyle yapılırlar. Yalnız *ısrîn* 'de kök vokali değişir. Kullanışta *-in* yerine *-ân* çokluk eki de getirilir: عشرون *ısrûn*, ثلاثون *selâsân*, أربعون *erbuân*, خمسون *hamsân*, ستون *sittûn*, سبعون *seb'ân*, ثمانون *semânân*, تسعون *tis'ân* gibi.

2. Sıra sayı sıfatları şöyledir :

اول	<i>evvel</i>	birinci	سادس	<i>sâdis</i>	altıncı
ثاني	<i>sânî</i>	ikinci	سابع	<i>sâbi'</i>	yedinci
ثالث	<i>sâlis</i>	üçüncü	رابع	<i>sâmin</i>	sekizinci
رابع	<i>râbi'</i>	dördüncü	تاسع	<i>tâsi'</i>	dokuzuncu
خامس	<i>hâmis</i>	beşinci	عاشر	<i>âşir</i>	onuncu

Görülüyor ki sıra sayıları umumiyetle asıl sayılardan *fâil* vezni ile yapılmıştır. « bir, ilk » mânâsına gelen *vâhid*'i de buraya katabiliriz. Aynı zamanda *حادى* *hâdi* « birinci » şekli de vardır : *حادى* *hâdi aşer* « on birinci » gibi.

Sıra sayılarında اول *evvel*'in müennesi اولاً *ûlâ*'dır. Diğerlerinin müennesleri müenneslik eki ile yapılır : ثانياً *sâniye*, ثالثاً *sâlise*, رابعة *râbia* gibi.

3. Kesir sayı sıfatları da şöyledir :

نصف	<i>nisf</i>	yarım	سبع	<i>sub'</i>	yedide bir
ثلث	<i>süls, sülüs</i>	üçte bir	ثمان	<i>sümm</i>	sekizde bir
ربيع	<i>rub'</i>	dörtte bir	تسع	<i>tüs'</i>	dokuzda bir
خمس	<i>hums</i>	beşte bir	عشر	<i>üşr, üşr</i>	onda bir
سدس	<i>süds</i>	altıda bir			

Görülüyor ki bunlar umumiyetle *fu'l* (*biti j'i'l*) veznindedir.

Arapça zamirler ve edatlar

Türkçede çok kullanılmış olan ve bir kısmı bugün de kullanılan bazı Arapça tâbirlerde ve terkiplerde bir takım zamirler ve edatlar yer alırlar. Bu Arapça tabirlerin anlaşılması için onlarla ilgili zamirlerin ve edatların bilinmesi lâzımdır.

Zamirler :

1. أنا	<i>ene</i>	ben	1. نحن	<i>nahnü</i>	biz
2. انت	<i>ente</i>	sen	2. انتم	<i>entüm</i>	siz
3. هو	<i>hüve</i> (müzekker)	o	3. هم	<i>hüm</i>	onlar
هي	<i>hiye</i> (müennes)				

Bunların beş tanesi Türkçedeki Arapça tabirlerde pek geçmez. Umumiyetle yalnız teklik üçüncü şahıs kullanılır : كما هو حقته *kemâ hüve hakkuhu* « hakkıyla » هو الخلاق الباقي *hüve'l-hallâk el-bâki* « o yaratıcı bâkidir », هو الباقي *hüve'l-bâki* « Tanrı bâki » misallerinde olduğu gibi. هوسى هوست *hüvesi hüvesine* « tıpa tıp, tıpkısı tıpkısına » gibi Türkçe tabirde de bu zamir vardır. *hû* « allah », *hû çekmek* « *hû* (Allah) ismini çağırarak ve tekrarlamak », *yâ hû* « ya Allah! ya Rab! » tabirlerindeki *hû* Allah adı da bu zamirden gelmektedir. *yâhu* seslenme edatındaki *hu* da buradan gelmektedir.

Fakat asıl, Türkçede kullanılan Arapça tabirlerde Arapça izafet zamirleri, iyelik zamirleri çok geçerler. Onlar da şunlardır :

1.	ى	<i>ye, yi, i</i>	benim, beni, bana
2.	ك	<i>ke, ki (müennes)</i>	senin, seni, sana
3.	ه (müzekker)	<i>hü, hi, h (Türkçede)</i>	onun, onu, ona
	ها (müennes)	<i>hâ</i>	» » »
	هما (tesniye)	<i>hümâ, himâ</i>	» » »
1.	نا	<i>nâ</i>	bizim, bizi, bize
2.	كم (müzekker)	<i>küm</i>	sizin, sizi, size
	كن (müennes)	<i>kün</i>	» » »
	كما (tesniye)	<i>küma</i>	» » »
3.	هم (müzekker)	<i>hüm, him</i>	onların, onları, onlara
	هن (müennes)	<i>hünne</i>	» » »

Burada zamir vokallerinde görülen *ü - i* farkı eklendikleri kelimenin sonuna göreler. Zamir kesre veya *ى* 'den sonra gelirse vokali *i*, diğer harf ve hareketlerden sonra gelirse vokali *ü* olur.

Bu iyelik zamirleri ربى *rabbî* (ياربى *yârabbi*) « rabbım », سيدي *seyyidi* « efendim », سيدنا *seyyidnâ* « efendimiz », مولانا *mevlânâ* « efendimiz » gibi kelimelerde de görülür. Fakat bunlar Türkçedeki Arapça tabirlerde daha çok aşağıdaki edatların bir kısmı ile birleşmiş olarak bulunurlar.

Edatlar

ان hariç diğerleri harf-i cer « çekme edatı » olan bu edatlar aşağı yukarı Türkçenin son çekim edatlarına tekabül eden çekim edatlarıdır ve başlıcaları şunlardır : من , مع , ل , ك , في , عن , على , ب , ان , الى .

الى *ila, ile* datif ve kadar'lık ifade eden bir edattır. «-e, -ye, -e kadar, -ye kadar» mânâsını taşıır: الى آخره *ila âhirihi* (Türkçede *ila âhir* şeklinde kısalmıştır da) «sonuna kadar», الى ماشاء الله *ila mâşallah* «Allahın istediği vakte kadar», الى لا يد *ile'l-ebed* «ebede kadar, ebediyen», الى النهاية *ile'n-nihâye* «sonuna kadar», من الباب الى المغرب *min evvelihî ila âhirihi* «başından sonuna kadar», من الباب الى المخراب *mine'l-bâb ile'l-mihrâb* «kapıdan mihraba kadar» misallerinde olduğu gibi. Bu

الى edatı yukarıda kaydettiğimiz zamirleri sönuna alarak teklik ve çokluk şahısların kadar'lığı: nı ifade eden, kadar'lığın hangi şahsa ait olduğunu gösteren الى *ileyye* «bana», الى *ileynâ* bize, الى *ileyka*, الى *ileykümâ*, الى *ileyküm*, الى *ileyh*, الى *ileyhâ*, الى *ileyhimâ*, الى *ileyhüm* gibi birleşik şekiller meydana getirir. Bu şekilleri ism-i mef'ûllerin sonuna getirmek suretiyle yapılan terkipler Türkçede görülen Arapça tabirlerdendir: الى *mûma ileyh* «kendisine imâ olunan, adı geçen (erkek)», الى *müşârün ileyh* «kendisine işaret olunan, adı geçen (erkek)», الى *müsnedün ileyh* «kendisine isnâd olunan (erkek)», الى *muzâllün ileyh* «kendisine izafe olunan (erkek)», الى *me'ûlün ileyh* «kendisine yapılan (erkek) -datif hâli», الى *mûmâ ileyhâ* (kadın) الى *mûma ileyhima* (iki kişi), الى *mûma ileyhim* (çokluk); aynı şekilde الى *مشار اليها*, الى *مشار اليها*, الى *مشار اليها* gibi.

ان *in* şart edatıdır: ان شاء الله *in-şâ'llah* (inşallâh) «Allah isterse» tabirinde olduğu gibi.

ب *bi* datif, akkuzatîf, ile ve için edatıdır. «-e, -ye, için» ifade eder: توذ بالله *neûzu bi'llah* «Allaha sığındık», ب اسم الله (aslî باسم الله) *bi's-mi'l-lah* (*bismillah*) «Allahın ismi ile», بالله *bi'llah* (*billâh*) «Allah için» tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da «ona, onunla, onda, onlara, onlarla, onlarda» mânâsında ب *bih*, ب *biha*, ب *bihima*, ب *bihim* gibi zamir birleşikleri vardır: بالحكومة *mahkûmun bih* «ona, kendisine hüküm olunmuş», ب *ma'mûlün bih* «onunla, kendisiyle amel olunan», ب *me'ûlün bih* «ona, kendisine yapılan - Akkuzatîf hâli», ب *fe-bihâ* «böyle olursa, bu halde» tabirlerinde olduğu gibi.

على *ala, ale* «üzere, üzere, üst» mânâsında üzere'lik ve ile'lik edatıdır: على الإطلاق *ale'l-itlâk* «umumiyet üzere, umumiyetle, mutlaka», على التمتع *lâ ale't-ta'yîn* «gelişi güzel, lâlettayin», على التصيل *ale't-ta'sîl* «tafsilâtla», على حاله *ala hâlihi* «kendi halinde», على الخصوص *ale'l-husûs* «hususiyetle, bâhusus», على الصباح *ale's-sabâh* «sa-

bah erkenden », على الادمه *ale'lâde* « adet üzere, alclâde », على الجبله *ale'l-ucele* « acele ile, acele olarak », على العموم *ale'l umûm* « umumiyette », على كل حال *ala külli hâl* « her halde », على مراتبهم *ala merâtîbihim* « mertebeleri üzere, sırasıyle », على ملا الناس *ala melâi'n-nâs* « insan kalabalığı önünde, halkın gözü önünde, umumun içinde, herkesin içinde » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da « üzerime, üzerimize, üzerine, üzerinize, üzerine, üzerlerine » mânâsında على *alleyye*, علينا *aleynâ*, عليك *aleyke*, عليكم *aleyküma*, عليكم *aleyküüm*, عليه *aleyh*, عليها *aleyhâ*, عليهم *aleyhimâ*, عليهم *aleyhim* gibi zamir birleşikleri vardır : عليك السلام *aleyke's-selâm* « senin üzerine selâm olsun, selâm sana », عليكم السلام *es-selâmü aleyküüm* (Türkçede *selâmüaleyküüm* de olmuştur) « size selâm olsun, selâm sizin üzerinize olsun, selâm size », عليكم السلام *aleyküümü's-selâm* « size de selâm olsun, size selâm », عليه السلام *aleyhi's-selâm* « ona selâm olsun », رحمه الله *rahmetü'l-lahi aleyh* « ona Allahın rahmeti olsun », عليه الرحمة *aleyhi'r rahme* « ona rahmet olsun », müddeاه عليه *müddea aleyh* « üzerine dâvâ açılan, kendisine dâva ikame edilen, aleyhinde dâvâ ikame edilen », مبنى عليه *mebni aleyh* « üzerine bina olunan şey, bahis konusu, mevzuubahis », بناه عليه *binâen aleyh* « bunun üzerine, buna dayanarak, ona binâen » tabirlerinde olduğu gibi. له 'in zıddı olan *aleyh* عليه kelimesi böyle bir zamir birleşigidir.

عن *an* « -den » mânâsında ablatif ifadeli zarf edatıdır : عن اصل *an asl* « aslından », عن جبل *an cehl* « cehaletten, bilmeyerek », عن صميم القلب *an samimi'l-kalb* « yüreğin içinden, yüreктen, kalpten », عن الغياب *ane'l-giyâb* « gıyaben », عن قصد *an kasdın* « kasıtle » عن يد *an yedin* « elden ele » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da « ondan, onlardan, bizden, sizden » mânâsında عنه *anh*, عنها *anhâ*, عنهم *anhüma*, عنهم *anhüm*, عنها *annâ*, عنكم *anküm* gibi zamir birleşikleri vardır : رضى الله عنه *radiya'l-lâhü anh*, *anhâ*, *anhümâ*, *anhüm* « Allah ondan, onlardan razı olsun », رضى الله عنه و عنكم *radiya'l-lahü annâ ve anküm* « Allah bizden ve sizden razı olsun », عنها منها *anhâ minhâ* « şundan bundan, şu bu, öte beri, şöyle böyle ederek », منقول عنه *mes'ûlün anh* « ondan, kendisinden yapılan, olan - Ablatif hâlî », مسح عنه *mebhûsün anh*, مسح عنها *mebhûsün anhâ* « bahsedilen şey, kendisinden bahsedilen » tabirlerinde olduğu gibi.

في *fi* « -de, içinde, içre » mânâsında bulunma ifade eden, lokatif ifadeli zarf edatıdır : في الأصل *fi'l-asl* « aslında », في الحال *fi'l-hâl* « derhal, o anda », في الحقيقة *fi'l-hakika* « gerçekten, hakikatte », في سبيل الله *fi sebî-lî'l-lâh* « Allah yoluna, hak yoluna », في ما بعد *fi mâ ba'd* « bundan sonra », في الواقع *fi'l-vâkı* « vâkıa, gerçi, hakika-

ten, gerçekte » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın tarihlerin başına konması eskiden âdetti : ١٣١٨ محرم سنة ١٨ ج gibi. Bu edatın da « onda, onlarda, ona dair, onlara dair » mânâsında فيه *fihi*, فيها *fihâ*, فيها *fihümâ*, فيهم *fihüm* gibi zamir birleşikleri vardır : منازع فيه *münâziün fih* « kendisine dâir münâzâa olan, münâzaalı », ممانحن فيه *meş'ûlün fih* « onda, ona yapılan, olan - lokatif hâli », ما نأهين فيه *mâ nahünün fih* « bahsettiğimiz şey » tabirlerinde olduğu gibi.

ك *ke*, « gibi, ki » mânâsında benzetme edatıdır : كما *ke-mâ* « olduğu gibi, nitekim », كما كان *ke-mâ kân* « olduğu gibi », كما في السابق *ke-mâ fi's-sâbık* « eskisi gibi, geçmişteki gibi », كما هي حقها *ke-mâ-hiye hakkuhâ* « hakkiyle », كذلك *ke-zâlik* « bunun gibi, böylece, aynı şekilde », كذلك *ke-zâ* « böyle, öyle, aynı şekilde, kezâ, yinc » tabirlerinde olduğu gibi.

ل *li* « için, sebebinden, dolayı » mânâsında sebep edatıdır : لهذا *li-hâzâ* « bunun için », ل سبب *li-sebebin* « bir sebepten dolayı », ل الحكمة *li-hikmetin* « bir hikmete dayanarak », ل اجل *li-eceli* « için, maksadiyle », ل اجل التفرج *li-eceli'teferrüc* « eğlenmek için », لله *li'l-lâh* « Allah için » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da « onun için, ona, onlar için, onlara » mânâsında له *leh*, لها *lehâ*, لهما *lehümâ*, لهم *lehüm*, gibi zamir birleşikleri vardır : مقبول له *mağfârün leh*, مقبولها *mağfârün lehâ* « af ve mağfiret olunmuş, kendisi için mağfiret olunan », مقبول له *meş'ûlün leh* « kendisi için yapılan - sebep zarf hali » tabirlerinde olduğu gibi. *aleyh* 'in zıddı olan *leh* له böyle bir zamir birleşigidir.

مع *ma'a* (*maa*) « ile, ile beraber, ile birlikte » mânâsında beraberlik ve vasıta edatıdır : مع هذا *maa hâzâ* « bununla beraber », مع ذلك *maa zâlik* « bununla beraber », مع المنونيه *maa'l-memrûniye* « memnuniyetle », مع القسم *maa'l-kasem* « yeminle », مع المافيه *maa-mâfih* « bu hal ile beraber, bununla beraber », مع الاسف *maa'l-esef* « esefle », مع التأسف *maa't-teessüf* « teessüfle », مع ائله *maa âile*, مع ائله *mâ âile* « ailece, ailecek, aile ile beraber » tabirlerinde olduğu gibi. Bu edatın da zamir birleşigi vardır : مع *maah* « onunla beraber », مقبول مع *meş'ûlün maah* « kendi ile yapılan - vasıta hâli » misallerinde olduğu gibi.

من *min* « -den, -den beri, -den dolayı, sebebiyle, -ce » mânâsında ablatif, süre ve sebep ifadeli bir edattır : من اوله الى آخره *min evvelihî ila âhirihi* « başından sonuna kadar », من الازل *min'e'l-ezel* « ezelden, ezelden beri », من الايام *yevmen mine-l-eyyâm* « günlerden big gün », من بعد *min ba'd* « bundan sonra, ondan sonra », من كل الوجوه *min külli'l-vücûh* « bir cihetten, bir cihetçe ».

المطلوب *ni'me'l matlûb* « tam aradığımız, tam istediğimiz » tabirlerinde olduğu gibi.

إلا *illa* (ان *in* « eğer », لا *lâ* « değil ») « -den başka, aksi hâlde, hele, bilhassa, mutlaka » mânâlarında istisna edatıdır. Normal tek kullanımından başka ولا *ve-illâ*, لا *fe-illâ* « olmadığı takdirde, aksi halde » tabirlerinde olduğu gibi.

ما *mâ* « o şey ki, -deki, -ki » mânâsında ism-i mevsûl « birleşme ismi » denen zamir, bağlama ve birleştirme edatıdır : ما قبل *mâ-kubl* « öndeki, üstteki, önceki, geçmiş », ما بعد *mâ-ba'd* « sonraki, arkadaki, sondaki, arkası, alttaki » ما فوق *mâ-fevk* « üstteki, üstte bulunan, âmir, üst », ما دون *mâ-dûn* « alttaki, alt makam sahibi, ast », ما دام *mâ-dâm* « var oldukça, devam ettikçe », ما شاء الله *mâ-şâ'â'llah* « Allahın istediği », ما بين *mâ-beyn* « aradaki », ما جرا *mâ-cerâ* « cereyan eden », ما حصل *mâ-hasal* « hasıl olan, netice », ما صدق *mâ sadak* « mutabık, uygun », ما نحن فيه *mâ-nahnün fih* « bahs ettiğimiz », ما حضر *mâ-hazer* « hazır ne varsa », ما به الافتخار *mâ-bih'il-iştihâr* « kendisiyle iftihar olunan », ما تقدم *mâ-takaddüm* « tekaddüm eden şey, geçen şey, geçmiş zaman », ما خلق الله *mâ-halaka'l-lah* « Allahın her yarattığı, bütün mahlûkat », ما سبق *mâ-sebak* « geçmiş, geçen », ما فات *mâ-fât* « fevt olan, elden çıkan, kaybedilen şey », ما عدا *mâ-ada* « geçen, başka, gayri », ما مضى *mâ-mezâ* « geçmiş, geçen şey », ما ملك *mâ-melek* « malik olunan mal ve mülk, var, varlık » tabirlerinde olduğu gibi.

Arapça terkipler

Türkçede Arapça isim tamlaması (izâfet terkihi) ve sıfat tamlaması (tav-sif terkihi) de kullanılmıştır. Sıfat tamlamasına çok az baş vurulmuş, bilhassa isim tamlaması çok kullanılmıştır. Bir çok şahıs adları Allahın isim ve sıfatları ile ve din kelimesiyle kurulmuş Arapça izâfet terkipleri hâlinedir : عبد الفادر *Abdü'l-kâdir*, عبد الحميد *Abdü'l-humîd*, حمد الله *Hamdu'l-lah*, شمس الدين *Şemse'd-dîn*, نظام الدين *Nizâme'd-dîn* gibi. دار الفنون *dârü'l-fünûn*, دار الشريعة *dârü's-şarî'aka*, دار المعززة *dârü'l-aceze*, دار المعلمين *dârü'l-muallimîn*, مدرسة الفضاة *medresetü'l-kuzât* gibi müessese adlarında da böyle isim tamlamaları görülür.

Tabii, iki isimden yapılan tamlama isim tamlaması (دار الفنون *dârü'l-fünûn*, نورالانوار *nûrü'l-envâr* gibi), bir sıfatla, bir isimden yapılan tamlama ise sıfat tamlamasıdır (امور السكرية *umûrül-askeriye*, « askeri işler », مدينة النور *medinetü'l-münevvere* « aydınlık şehir », حروف الشمس *hurû'ü's-şemsiyye* « güneş harfleri » ,

بحر الاحمر *bahrü'l-ahmer* « kızıl deniz » المصنّف الحظيّن *el-musannifinü'l-muhakkikin* gibi).

Arapça isim tamlamasında olsun, sıfat tamlamasında olsun, Türkçedekinin aksine, tamlanan önce, tamlayan sonra gelir. Tamlayanın, yani ikinci kelimenin başına ال harf-i tarifi getirilir. Bu harf-i tarifi al 'i okunmaz. ل 'i ise kendisinden sonra gelen harfin, yani tamlayanın başındaki harfin cinsine göre ya l olarak okunur, veya kendisinden sonraki harfle benzeşerek o harf gibi okunur. ل 'i olduğu gibi l okutan harflere *hurûf-ı kameriye*, ل 'i kendisine benzeten harflere *hurûf-ı şemsiye* adı verilir. Hurûf-ı şemsiye şunlardır :

ت , ث , د , ذ , ر , ز , س , ش , ص , ض , ط , ظ , ل , ن

Geri kalan harfler hurûf-ı kameriyedir. *hurûf-ı şemsiyye* ve *hurûf-ı kameriyye* Arapça terkiplerinde bu harflerin rolü görülmektedir (ل 'i okuttuğu, öbürü okutmadığı için harfleri ayırmakta bu kelimeler kullanılmıştır). Biraz yukarıda geçen terkiplere ilâve olarak kamer ve şems, ay ve güneş harflerinin tesirini şu misallerde de görebiliriz :

bî'l-hayr بالخير, *bî'l-farz* بالفرس, *bî'l-cümle* بالجملة, *bî'l-akıs* بالاكس, *bî'z-zarûr* بالضرورة, *bî'z-zât* بالذات, *bî'n-nefice* بالنتيجة, *maa'l-esef* مع الالف, *maa't-tees-süf* مع المتونيه, *maa'l-memrûniyye*.

Yine yukarıdaki misallerde görüldüğü gibi terkipte birinci kelime, sonuna kısa bir vokal olarak ikinci kelimeye bağlanmaktadır. Birinci kelimenin durumunu şöyle hülâsa edebiliriz :

1. Birinci kelimenin sonuna getirilen vokal umumiyetle, normal olarak ötre (Ar. u - Türk. ü) olur (*dârü'l-eytâm* دارالایتام, *bahrü'l-maarif* بحر المعارف, *emîr-ü'l-müminin* امیر المؤمنین, *Hayru'l-lâh* خیراته misallerinde olduğu gibi.
2. Nisbet isimleri şeddeli ی ile bağlanır : *veliyyü'n-nü'met* ولی النمت, *arabiyyü'l-ibâre* عربی البیارة, *kaviyyü'l-bünye* قوی البنية misallerinde olduğu gibi.
3. Birinci kelimenin sonundaki elif-i maksûre üstün (a, e) okunur ve doğruca bağlanır : *ma'ne'l-beyt* من البيت, *ile'n-nihâye* الی النهایة, *ale'd-devâm* علی الدوام, *cemâde'l-ûla* جمادی الاولی misallerinde olduğu gibi.
4. Kendisinden önce من , ال , علی , ن , ب , ز , ن , علی (bi), ك (ke), تحت gibi edatlardan biri, veya bir tamlanan gelirse birinci kelime i ile bağlanır : *Behcetü'l-hadâik* بهجت الحدائق فی موعظة الملائکة, *bî'smi-l-lâhi-r-rahmâni-r-rahîm* بسم الله الرحمن الرحيم, *Divânü lugâtü't-türk* دیوان لغت الترک, *izetü'l-halâik* ایزت الہالکة misallerinde olduğu gibi.

5. Şeddesiz ى ile biten birinci kelime i ile bağlanır : باني الدولة *bâni'd-devle*, كادى الحاجات *kâdi'hacât*, حى المعارف *hâmi'l-maârif*, منى الامم *müftü'l-enâm* misallerinde olduğu gibi.

6. Birinci kelimenin sonu bâzan (zaman ve mekân, yön isimlerinde) a, e okunur : بدالاسلام *bu'de'l-islam*, بين الملل *beyne'l-millel*, قبل التاريخ *kable't-târih*, فوق الشتر *sevka'l beşer*, فوق الماده *sevka'l-âde*, تحت البحر *tahte'l-bahr*, تحت الصفر *tah-te's-sıfır* misallerinde olduğu gibi.

7. *din* kelimesi ile yapılan şahıs ismi terkiplerde birinci kelime Türkçede keyfi olarak e, a ile bağlanır : نورالدين *Nûre'd-din*, نجم الدين *Necme'd-din*, صباح الدين *Sabâha'd-din* misallerinde olduğu gibi.

8. İkinci kelimenin sonundaki zâit ت (ت) , ة e'ye çevrilir (ات çokluk ekinin t'si hâriç) : حفظ الصحه *hıfzu's-sıhha* (صحت) , دارالسماده *dâriü's-saâde* (سمادت) , معين السلطنة *muiniü's-saltana* (سلطنة) misallerinde olduğu gibi.

Misallerde de görüldüğü gibi Arapça sıfat tanılamalarında sıfat ile isim arasında unumiyetle müenneslik ve müzekkerlik, teklik ve çokluk, harf-i tarif alıp almama bakınlarından uygunluk bulunur. Fakat Türkçede buna tam riayet edilmez.

İlâveler

Harf-i ta'rif :

Türkçeye geçmiş bulunan bazı Arapça kelimelerin başında ال harf-i tarifi saklanmıştır. Bunlarda harf-i tarifin vokali e okunur : الوداع *el-vidâ* (*elveda*), الامان *el-amân*, الحاصل *el-hâsil*, الحاج *el-hâc*, السيد *es-seyyid* gibi.

Elif-i maksûre :

Elif-i maksûre ye 'den sonra *elif* ile, diğer harflerden sonra *ye* ile yazılır : *ma'na*, دنيا *diünya* gibi. Fakat bilhassa Türkçede buna pek riayet edilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**FARŞA
UNSURLAR**

Farsça ve Türkçedeki Farsça unsurlar

Hind-Avrupa dillerinden olan Farsça düzensiz çekimli bir dildir. Çok sâde ve kolay bir grameri vardır. Farsça unsurlar Türkçeye, bilhassa edebiyat diline çok geniş ölçüde sokulmuştur.

Farslar Arap alfabesine, başta da söylediğimiz gibi, Farsçada bulunan fakat Arapçada olmayan *p, ç, j, g* harfleri için *be, cim, re* ve *kef* gövdelerine üçer nokta ve keşide ilâve ederek. *ب, ج, ز, ك* harflerini katmışlardır. Vokallerin imlâsında Arapça gibi Farsçanın da yalnız uzun vokalleri yazılmış, kısa vokalleri yazılmamıştır.

Arapça unsurlar gibi Farsça unsurlar da Türkçede bir takım söyleyiş değişikliklerine uğramıştır. Farsçada kısa ve uzun olarak üç ilâ beş vokal vardır. Kısa olarak üç vokal vardır: *a, i, u*. Uzun olarak da bunların uzunları olan *â, î, û*, ve *î* ile *û*'nun ikinci şekilleri durumunda olan *ê, ô* vokalleri vardır: *bar, man, şikast, dil, pusar, çün, du, agar, mard, panc, dard, şâyad, cang, rang, mâdar, guft, dûr, mûr, duhtar, gül, pîr, tîr, şîr* « süt », *şêr* « arslan », *sêr, şôr, zôr, hôrşîd, yâr-i cân* misallerinde olduğu gibi. Uzun vokallerden *â* (*başta* 'î), *î* ve *ê* *ی, ü* ve *ö* , ile yazılır. Türkçede Farsçanın bu vokalleri çok değiştirilerek umumiyetle kısa *a e*'ye (kalınlığı saklayan bir ses yanında değilse), kısa *i bazan* *t*'ya, kısa *u ü*'ye, uzun *ê* *i*'ye, uzun *ô ü*'ya, konuşma dilinde de *ô* bazan *o*'ya, bir çok defa da uzun vokaller kısa vokale çevrilmiş, böylece Farsça kelimeler vokal bakımından geniş ölçüde Türkçeleştirilmiş, Farsçanın vokal sayısı artırılmıştır. Konsonantlarda da *ğ* (*گ*)*ge*'ye, sondaki *b, c, d, g—p, ç, t, k*'ye çevrilmiş, Farsça kelimelere onlarda olmayan *ğ* sesi sokulmuştur. Böylece meselâ yukarıdaki kelimeler Türkçede şu şekillere girmişlerdir: *ber, men, şikest, dil, püser, çün, dü, eger (eđer), mert, penç, dert, şâyet, cenk, renk, mâder, güft, dûr, mûr, duhtar, gül, pîr, tîr, şîr, şîr, sîr, şîr (şor), zûr (zor), hurşîd, yâr-t cân*. Ayrıca *pâdişâh, dâstân, âyyân, târmâr, Kâmrân* gibi kelimelerin ortasına vokal sokulmuştur: *pâdişâh, dâsitân (destan), âşiyân, târiümâr, kâmurân* gibi. Bâzan kelimenin yapısı (*nerdübân -merdiven*), bâzan mânâsı değiştirilmiştir (*şafak* « gün batışı — gün doğuşu ») Arapça kelimelerde de farklı söyleyişler görülür. Meselâ sondaki yuvarlak *t*'yi *te*'ye veya *e*'ye çevirmek bakımından fark vardır: Türkçede *hikâye, nisbet* — Farsçada *hikâyet, nisbe (hikâya, nisba)* gibi. Hülâsa bütün bunlar ve daha başka bu gibi değişikliklerle Osmanlıca Osmanlı Arapçası gibi bir çeşit Osmanlı Farsçası da meydana gelmiştir.

Türkçedeki Farsça unsurlar isim cinsinden kelimeler ve terkiplerdir. Farsça kelimelerin Arapça kelimeler gibi çeşitli kaide ve sistemleri yoktur. Bu kelimelerin elde edilmesi onların lügat olarak ezberlenmesi, öğrenilmesi denektir. Onun için burada kelimelerle ilgili kısa bazı bilgiler verecek, bir de Farsça terkipler üzerinde duracağız.

Birleşik kelimeler

Farsçada aynen tekrarların arasına bâzan bir takım unsurlar ilâve edilerek bir birleşik kelime çeşidi yapılıdır. Bu unsurlar ا *â*, ب *be*, م *me*, تا *ta*, تـب *tâ-be*'dir : *هر-آ-هر* *her-â-her*, *لب-آ-لب* *leb-â-leb* « ağzına kadar, dudak dudağa » *سر-سر* *ser-â-ser* « baştan başa », *سر-سر* *ser-be-ser*, « başbaşa », *يك-يك* *yek-be-yek* « birer birer » *دست-دست* *dest-be-dest* « el ele », *سو-سو* *sû-be-sû* « taraf taraf, her taraf », *كشكش* *keş-me-keş* « karışıklık », *سر-سر* *ser-tâ-ser* « baştan başa », *سر-تأ-سر* *ser-tâ-be-ser* « baştan başa » misallerinde olduğu gibi.

Birleşik isim

Farsçada birleşik isim çok yapılmaktadır : *مخامه* *meç hâne*, *روزنامه* *rûz nâme*, *پür-حیدت* *pür-hiddet*, *بدبخت* *bed baht*, *شیرین-زبان* *şirin-zebân*, *شوایگاه* *hâb-gâh*, *نمازگاه* *namâz-gâh* gibi.

Farsçada *m* 'li tekrarlar da vardır : *تار-مار* *târ mâr*, *تار-ü-مار* *târ ü mâr*, *هرج-مهرج* *herc merc*, *هرج-ü-مهرج* *herc ü merc* gibi.

Başta gelen edatlar

ن *nâ* — Menfilik edatıdır : *ناخوش* *nâ-şâd* « şad olmayan, sevinçsiz », *ناخوش* *nâ-hoş* « hoş olmayan », *نامتناهی* *na-mütenâhi* « sonsuz » misallerinde olduğu gibi.

بی *bî* — Menfilik edatıdır : *بی-پروا* *bî-pervâ* « korkusuz », *بی-تاب* *bî-tâb* « tâkatsız » misallerinde olduğu gibi.

از *ez* — Ablatif edatıdır (-dan, -den) : *از-کازا* *ez-kazâ* « kazâdan, kazâ ile », *از-جمله* *ez-cümle* « cümleden, bu cümleden olarak » misallerinde olduğu gibi.

در *der* — Lokatif edatıdır (-da, -de, içinde) : *در-دست* *der-dest* « elde », *در-حال* *der-hâl*, *در-عقب* *der-akab* « hemen, akabinde » misallerinde olduğu gibi.

ندر *ender* — Lokatif edatıdır (-da, -de, içinde) : خراب اندز خراب *harâb ender harâb* « harap içinde harap » misalinde olduğu gibi.

ر *ber* — Üzerilik edatıdır (üzeri, üzerine, üzerinde) : بردوام *ber-devâm* « devam üzerinde », بر باد *ber-bâd* « berbat, rüzgâr üzerinde, yele verilmiş » misallerinde olduğu gibi.

با *bâ* — Vasıta edatıdır (ile -a, -e) : با وفا *bâ-vefâ* « vefa ile », با کمال *bâ-kemâl* « kemal ile », با صفا *bâ-sefâ* « sefâ ile » misallerinde olduğu gibi.

ب *be* — Datif edatıdır (a, -e, -ile, -da, -de). Yukarıda da görüldüğü gibi تا *tâ* kadarlık edatı ile de kullanılır. تا بحر *tâ-be-seher*, تا صبح *tâ be-subh* « saba-ha kadar », به حال *be-heme-hâl* « her hal içinde, mutlaka » misallerinde bu edat vardır.

Sona gelen edatlar

را *râ* — Akkuzatif ve sebep edatıdır (-i, -i, için). قاضا *kazâ-râ* « kazâdan, kazâ ile » misalinde bu edat vardır.

ا *â* — Hitap edatıdır : ندما *Nedim-â* « ey Nedim », شه ا *şeh-â* « ey şâh » misallerinde olduğu gibi.

Sona gelen yapım elderi

دان *-dân* — Âlet ismi yapar : نمکدان *nemek-dân* « tuzluk », شمندان *şemî'-dân* (şamdan) « mumluk », چایدان *çay-dân* « çaydanlık », جامه‌دان *câme-dân* (çemedan) « çamaşır dolabı » gibi.

ستان *-sitân, -istân* — Yer ismi yapar : گلستان *gül-sitân* (gülistan), تورکستان *Türk-istân* gibi. Bâzan بهارستان *buhâr-istân*, زمستان *zem-istân* « kış » gibi zaman ismi de yapar.

زار *-zar* — Yer ismi yapar : چمنزار *çemen-zâr* « çimenlik », گلزار *gül-zâr* « gül bahçesi » gibi.

سار *-sâr* — Yer ismi yapar : کوهسار *kûh-sâr* « dağlık », چشمسار *çeşme-sâr* « çeşmelik » gibi.

گده *-gede* — Yer ismi yapar : میخانه *mey-gede* « meyhane », آتشکده *âteş-gede* « ateş mabedi, ateşlik » gibi.

ش - *-şen* — Yer ismi yapar : گلشن *gül-şen* « gül bahçesi » gibi.

بار - *-bâr* — Yer ismi yapar : چوبار *cûy-bâr* « nehir », رودبار *rûd bâr* « çay, nehirleri bol olan yer » gibi.

لاخ - *-lâh* — Yer ismi yapar : سنگلاخ *seng-lâh* « taşlık », دیلاخ *div-lâh* « dev yatağı » gibi.

بان - *-bân*, (وان - *-vân*) — Meslek sahibi ve muhafaza edici isimleri yapar : باغبان *bağ-bân* « bahçevan », نگهبان *niğeh-bân* « muhafız, bekçi », سایه بان *sâye-bân* « gölgelik, şemsiye », بادبان *bâd-bân* « yelken, rüzgârlık » gibi.

مند - *-mend* — Sifat yapar : خردمند *hured-mend* « akıllı » gibi.

وند - *-vend* — Sifat yapar : پولادوند *pûlâd-vend* « kuvvetli, çelik gibi, çelik-ten », خداوند *hudâ-vend* « sâhip, malik, efendi » gibi.

وار - *-vâr*, -*ver* — Sifat yapar : امیدوار *ümîd-vâr* « ümitli », نامور *nâm-ver* « namlı » gibi.

ور - *-ûr* — Sifat yapar : رنجور *rene-ûr* « hasta » gibi.

یار - *-yâr* — Sifat yapar : باختيار *baht-yâr* « bahtiyâr », هوشیار *hûş-yâr* « akıllı », شهریار *şehr-yâr* « padişâh, şehri ülkesi olan » gibi.

یر - *-îr* — Sifat yapar : دلیر *dil-îr* « yürekli, cesur » gibi.

ناک - *-nâk* — Sifat yapar : دردناک *derd-nâk* « dertli », سوزناک *sûz-nâk* « ateşli, hararetili », گمانناک *gam-nâk* « gamlı » gibi.

گین - *-gîn* — Sifat yapar : گمانگین *gam-gîn* « gamlı », شرمگین *şerm-gîn* « utançlı, mahcup » gibi.

وش - *-veş* — Benzerlik ekidir : مهوش *meh-veş* « ay gibi », سایهوش *sâye-veş* « gölge gibi » misallerinde olduğu gibi.

آسا - *-âsâ*, -*sâ* — Benzerlik ekidir : دیوآسا *div-âsâ* « dev gibi », همایرزا *humâyûn-sâ* « şâhâne » misallerinde olduğu gibi.

فام - *-fâm* — Renk ekidir : سیهفام *siyeh-fâm* « siyah renkli », گولفام *gül-fâm* « gül renkli » misallerinde olduğu gibi.

کار - *-kâr*, -*gâr*, -*ger* — Meslek sahibi ve kâlici isimleri yapar : کناکار *günâh-kâr*, زیانکار *ziyan-kâr*, یادکار *yad-gâr*, ستمکار *sitem-gâr*, ستمگر *sitem-ger* « sitem, zulüm edici, zâlim », آهنگر *âhen-ger* « demirci », خداوندکار *hüdâvend-gâr* « hâkim, hükmeden » gibi.

بچه -çe, -içe — Küçültme ekidir : باغچه *bâğ-çe*, کمانچه *kemân-çe* « ke-mençe », در بچه *der-içe* « pencere, küçük kapı » misallerinde olduğu gibi.

ك -ek — Küçültme ekidir : مردمك *merdüm-ek* « göz bebeği » misalinde olduğu gibi.

ا -â, -nâ — Sıfatlardan mücerret isim yapar : گرما *germ-â* « sıcaklık », درازا *dirâz-â*, درازنا *dirâz-nâ* « uzun-luk », پهنا *peh-nâ* « genişlik » gibi.

اك -âk — Fiillerin şimdiki zaman gövdelerinden isim yapar : خوراك *hûr-âk* (*horek*) « yiyecek » gibi.

ال -âl — İsimden isim yapar : چنگال *çeng-âl* « çengel, pençe (çeng « pençe ») », ديمال *dümh-âl* « arka (*düm, dümh* « kuyruk ») » gibi.

ان -ân — İsimden kendisine yakın bir isim veya yer ismi yapar : چانان *cân-ân*, کوهان *kûh-ân* « hörgüç », بيابان *beyâb-ân* (بی آب *biâb* « susuz ») « çöl », اسپهان *Sipâh-ân*, توران *Tûr-ân* « Tûr'un ülkesi, Tûran », ايران *Îr-ân* « İr'in ülkesi, İran », سپاهان *Sipâh-ân*, *Sipâh-ân*, *İspâh-ân* « ordu yeri, 'stahan (arapçalaşmış şekli) » gibi.

انه -âne — Sıfat ve zarf yapar : دوستانه *döst-âne*, پدرانه *peder-âne*, شاهانه *şâh-âne*, جهانگیرانه *cihân-gir-âne*, عاجزانه *âciz-âne* gibi.

گان -gân — İsimden isim yapar : خدایگان *hüdây-gân* « efendi, hâkim », بازارگان *bâzâr-gân*, *bâzâr-gân* « tâcir (بازار *bâzâr* « pazar ») » gibi.

ی -î — Dört fonksiyonu vardır : 1. Mücerret isim yapar : هستی *hest-î* « varlık », هیچی *hiç-î* « hiçlik », خوبی *hûb-î* « güzellik », نевمیدی *nevmid-î* « ümitsizlik » gibi. Bu ek e vokali ile biten kelimelere gelince he harfi düşer ve ek -gî şeklini alır : زندگی *zinde-gî* « zindelik, canlılık, hayatiyet », ساهتیگی *sâhte-gî* « sahtelik », شیکستیگی *şikeste-gî* « kırıklık » gibi. Fonksiyonu bu olan ی 'ye « masdarit bay *yâ-vi masdarıyet* « masdar ye 'si » denir. 2. Memleket, âile, millet isimlerinden mensûbiyet ismi yapar : ایرانی *Îrân-î* « İranlı », شیرازی *Şîrâz-î* « Şîrazlı », پهلوی *Pehlev-î*, زردشتی *Zerdüş-t-î* gibi. Burada ise بای نسبت *yâ-yi nisbet* 'tir. 3. Bilhassa çiçek isimlerinden renk ismi yapar : سنبلی *sünbül-î*, نیلی *nîl-î* « mâvi », بنفشه *benefşe-î* « menekşe renginde » gibi. Tabii burada da yâ-yi nisbet 'tir. 4. Meşguliyet ismi yapar : چنگی *çeng-î* « çalgıcı », جنگی *çeng-î* « harpçi » gibi.

ه -e — İsimden kendisine yakın isim yapar : چشمه *çeşm-e*, دست *dest-e*, بچه *penc-e* gibi.

Fiil isimleri

Masdarlar

Farsçada masdarların sonu ya *دن* *den* ile veya *تن* *ten* ile biter: کردن *kerden* « yapmak », خواندن *hânden* « okumak », ساختن *sâhten* « yapmak », آراستن *ârâsten* « süslemek » gibi. *den*'li masdarlarda *d*'den evvel ا, و, ر, ل, ن, ی seslerinden biri bulunur (آمدن *âmeden* « gelmek », شدن (شود) *şuden* « olmak », زدن *zeden* « vurmak », شدن (تادن) *siteden* « almak » masdarları müstesna). Buna göre *den*'li masdarlar beşe ayrılır. *ten*'li masdarlarda ise ت'den evvel ف, ش, خ, س, گ seslerinden biri bulunabilir. Buna göre *ten*'li masdarlar da dörde ayrılır.

Farsçada fiillerin asıl yalın kökleri iki ayrı şekilde ortaya çıkar: mazi gövdesi, emir veya hâlihazır gövdesi. Fiil çekimleri fiillerin bu iki temel şekli üzerine kurulur. Bir kısım kipler mâzi gövdesine, bir kısmı da emir gövdesine ekler getirmek suretiyle yapılırlar. Mâzi gövdesi ile mâzi kipleri, emir gövdesi ile emir ve halihazır kipleri kurulur. Fiil çekiminin bu iki temel gövdesi tek başlarına isim olarak da, partisip şeklinde de kullanılırlar. Bu fiil isimleri Türkçeye de geniş ölçüde geçmiştir.

Mâzi gövdesi

Masdarların sonundaki ن harfi atılınca mazi gövdesi ortaya çıkar. Bu gövde çekimli fiil olarak geçmiş zamanın teklik üçüncü şahsı, isim olarak da bir fiil ismidir: رفت *rest* « gitti - gitme, gidiş », آمد *âmed* « geldi - gelme, geliş » gibi. Onun için buna hafif masdar adı da verilir. Esasen bu gövde aslında ism-i me'ûl, yani partisip idi. Mâzi gövdesi Türkçede birleşik kelimelerde veya tek olarak görülür. خدا آمد *ser âmed* « başa gelmiş, başa geçmiş olan », خدا داد *Hudâ dâd* « Allah vermiş, Allah vergisi », مادر زاد *mâder zâd* « anadan doğma, doğuştan », انداخت *endaht* « atış », پیوست *peyvest* « ulaşma », شکست *şikest* « kırık, kırılmış », گفت *güft* (*güft ü gü* « dedi kodu ») gibi.

Emir veya hâlihazır gövdesi

Emir gövdesi fiil olarak emir kipinin teklik ikinci şahsı, isim olarak da bir partisip, bir fiil ismidir. پروردن *perverden* « beslemek » — پرور *perver* « besle,

besleyen », خواندن *hânden* « okumak » — خون *hân* « oku, okuyan », شکتن *şikesten* « kırmak » شکن *şiken* « kır, kıran » gibi. Bu gövde masdarına göre çok çeşitli şekillerde ortaya çıkar. Yapılışı bir hayli karışık, bulunması oldukça güçtür. Kesin kaideleri yoktur. Masdarların çeşidine, masdar ekinden önceki sese göre bazı umumî kaideleri olmakla beraber bunların istisnaları da çoktur. Farsçanın çekimli dil hüviyeti burada açıkça ortaya çıkar. Masdar ile emir gövdesi arasında geniş ölçüde kök, yapı değişikliği görülür. Çekimlilik Arapça gibi düzenli olmadığı için masdarla emir gövdesi arasında bazan hiç bir münasebet, hiç bir ses benzerliği kalmaz. Emir gövdesinin umumî durumu ve başlıca kaideleri şunlardır :

Bir kere *den* ve *ten* masdar eki daima düşer. Ondan sonra :

den 'li masdarlarda

1. ا 'lılarda (masdar ekinden önce ا olanlarda) ya ا 'e bir ی ilâve edilir (آمدن *âmâden* « hazırlamak » - آمای *âmây*, زادن *zâden* « doğmak » - زای *zây* gibi. Bunlar آما *âmâ*, زآ *zâ* şekline d: geçerler), ya ا düşer (ائادن *üstâden* « düşmek » - ائت *üft*, نئادن *nihâden* « koymak » - نئ *nih* gibi). دادن *dâden* « vermek » - ده *dih* ise istisnâdır.

2. ر 'ilerde ya ر kalır (پروردن *perverden* « beslemek » - پرور *perver*, خوردن *şurdan* « yemek » - خور *hûr* gibi), ya ر 'den önce ا getirilir : سپردن *sipiürden* « teslim etmek » - سپار *sipâr*, سیپ *süpiür*, آزدن *âzürden* « incitmek » - آزار *âzâr* gibi) veya kök vokali değişir (آوردن *âvürden* « götürmek » - آور *ber*, آوردن *âvürden* « getirmek » - آور *âver* gibi). کردن *kerden* « yapmak » 'inki ise کن *kün* 'dür.

3. 'lılarda ya و kalır (بودن *bûden* « olmak » - بو *bû* veya باش *bâş* gibi), ya kökte vokal ve konsonant değişikliği olur (شوندن *şinûden* « işitmek » - شون *şinev*, شدن *şûden* « olmak » - شو *şev* gibi), ya آ و ا 'a çevrilir (فرمودن *fermûden* « buyurmak » - فرمای *fermây*, فرما *fermâ*, بخشودن *bahşûden* « başlatmak » - بخشای *bahşây* gibi).

4. ن 'ilerde ن kalır (ماندن *mânden* « kalmak » - مان *mân*, راندن *rânden* « sürmek » - ران *rân*, خواندن *hânden* « okumak » خون *hân* gibi).

5. ی 'ilerde ya ی düşer (آرامیدن *ârâmîden* « dinlenmek » - آرام *ârâm*, بوسیدن *bûsîden* « öpmek » - بوس *bûs* gibi), ya aslî kökten düşmüş olan ن meydana çıkar (چیدن *çîden* « toplamak » - چین *çin*, گزیدن *güzîden* « seçmek » - گزین *gzîn*)

güzîn, آفریدن *âferîden* « yaratmak » آفرین *âferîn* gibi). دیدن *dîden* « görmek » - nki ise بین *bîn* 'dir.

Bu beş tipe girmeyen آمدن *âmeden* « gelmek » ve زدن *zeden* « vurmak » masdarlarınınki ise آی *ây* ve زن *zen* 'dir.

ten 'li masdarlarda :

1. خ 'lılarda umumiyetle خ yerini ز 'ye bırakır (ریختن *rihten* « dökmek » - ریختن *rîz*, سوختن *sûhten* « yakmak » - سوز *sûz*, آویختن *âvihten* « asmak » - آویختن *âvîz*, نواختن *nûvâhten* « okşamak » - نواز *nûvâz* gibi). پختن *puhten* « pişirmek » 'de vokal de değişir: پختن *pez*. Öte yandan فروختن *fûrûhten* « satmak » - فروش *fûrûş*, شناختن *şînâhten* « tanımak » - شناس *şînâs*, آهیختن *âhihten* « çekmek » - آهنج *âhenc*; گسیختن *gûsihten*, گوسیتن *gûsîsten*, گûsîsten) - گوسیل *gûsîl* şekilleri de vardır.

2. س 'lilerde س 'nin yerine یا « geçer (خواستن *hâsten* « istemek » - خواه *hâh*, جستن *cesten* « sıçramak » - جه *ceh* gibi), یا ز « geçer (شکستن *şikesten* « kırmak » - شکن *şiken*, نشاستن *nişâsten*, نشانیدن *nişânden* « dikmek » - نشان *nişân* gibi) veya س düşer (توانستن *tûvânîsten* « muktedir olmak » - توان *tûvân*, دانستن *dânîsten* « bilmek » - دان *dân* gibi). Öte yandan نشستن *nişesten* « oturmak » - نشین *nişîn*, بستن *besten* « bağlamak » - بند *bend*, پیوستن *peyvesten* « ulaşmak » - پیوند *peyvend*, آراستن *ârâsten* « süslemek » - آرای *ârây*, پیرâستن *pirâsten* « süslemek » - پیرای *pirây*, چۈستن *çüsten* « aramak » - چوی *çûy* (جو *çû*) - رۈستن *rûsten* « bitmek (ot) » - روی *rûy*, نگرستن *nîgrîsten* (نگرستن *nîgerîsten*) « bakmak » - نگر *nîger* olur.

3. ش 'lilerde ش yerini یا ر 'ye bırakır (داشتن *dâştên* « mâlik olmak » - دار *dâr*, گذشتن *gûzêştên* « geçmek » - گذر *gûzer* gibi), یا یس 'e bırakır (نوشتن *nûviştên* « yazmak » - نویس *nûvîs* gibi). گشتن *geştên* (گردیدن *gerdîden*) « dolaşmak, olmak » - گوردیدن *gûrdîden* (neverdîden) « katetmek » - گورد *neverd*, افرâشتن *efrâştên* (اfrâhtên) « dikmek, yükseltmek » - افرâز *efrâz*, گۈشتن *gûştên* « öldürmek » - گۈش *gûş*, هیشتن *hiştên* « bırakmak » - هیل *hil* olur.

4. ف 'lilerde ف ya kalır (شکفتن *şikûftên*, شکوفتن *şikûftên* « çiçek açmak » - شکف *şikûf*, شکافتن *şikâftên*, شکاف *şikâf* gibi), یا ب 'ye

çevrilir (یافتن *yâftan* « bulmak » - یاب *yâb*, آشفتن *âşuftan*, آشوب *âşub* « karıştırmak » - آشوب *âşub* gibi), ya و olur (رفتن *resten* « gitmek, yürümek » - رو *rev*, کافتن *kâftan* « kazmak » - کاو *kâv* gibi). Öte yanda گفتن *giiften* « söylemek » - گوی *gûy* (گو *gû*), گرفتن *giriiften* « tutmak » : گیر *gir*, خفتن *huiften* « uyumak » - خواب *hâb* (خب *husb*), سفتن *süiften* « inceltmek » - سفت *süft* (سب *sünb*), پذیرفتن *nihiüiften* « gizlemek » - نهنفت *nihiüift* (نهنفت *nihiüft*), پذیرفتن *pezürüiften* « kabul etmek » - پذیر *pezür* olur.

Kıyasî yapmak :

Kıyasî olmayan bir masdarın emir gövdesine *iden* eklemek suretiyle o masdar kıyasî yapılabilir. Böylece aynı fiilin aynı mânâda iki masdarı olmuş olur : گذشتن *geşten* - کردیدن *gerdiden* « olmak, dolaşmak » gibi.

Ca'li masdar :

Farsça veya Arapça bir ismin sonuna *iden* getirilerek kıyasî bir masdar yapılabilir : طلبیدن *talebiden* « aramak, istemek » (طلب *taleb*), غارتیدن *gâretiden* « yağma etmek » (غارت *gâret*) gibi. Bunlar *ca'li masdar* « yapma, uydurma masdar »'dır.

Emir gövdesinin kullanılışı :

Emir gövdesi Türkçede ism-i fâil partisipi olarak bilhassa birleşik kelimelerde çok geniş ölçüde kullanılmıştır: *vak'a nüvis* « vak'a yazan », *dilber* « gönül götüren, alan, sevgili », *dil-rübâ* « gönül çalan », *reh-nümâ* « yol gösteren », *merdüm-gürüz* « insandan kaçan » gibi.

İsm-i fâil, ism-i mef'ül

İsm-i fâil emir gövdesine *-â*, *-ân*, *-ende* ekleri getirilerek yapılır. Bunların üçü de geniş zaman partisipi yaparlar : گویا *gûyâ*, گویان *gûyân*, گویندن *gûyende* « söyleyen » gibi. Bunlardan *-â* kalıcı sıfatlar yapmağa daha mütemâyildir : دانای *ûânâ* « âlim », روا *revâ* « revâ, câiz », بینا *bînâ* « gören, görücü » misallerinde olduğu gibi. *-ân* aynı zamanda gerundium ifâdesi de taşır : لزان *lerzân* « türeyen, türeyerek », گürیزان *gürizân*, « kaçan, kaçarak », امان و خیزان *uf-*

tân ü hîzân « düşe kalka, düşerek kalkarak » misallerinde olduğu gibi. *-ende* tam partisip ekidir: خواننده *hânende* « okuyan », آمده *âyende* « gelen », تابه *tâbende* « parlayan », رونده *revende* « yürüyen » misallerinde olduğu gibi.

İsm-i mef'ûl mazi gövdesine *-e* eki getirilerek yapılır: ساخته *puhte*, ساخته *puhte* gibi. Bunlardan geçişli fiille yapılanlar hem ism-i mef'ûl hem ism-i fâil mânası taşırlar: دیده *dâde* « görülmüş, görmüş », نهاده *nehâde* « konmuş, konulmuş », داده *dâde* « vermiş, verilmiş », گفته *güfte* « söylemiş, söylenmiş » gibi. Geçişsiz fiille yapılanlar sade mazi ism-i fâili olurlar: افتاده *üftâde* « düşmüş », زاده *zâde* « doğmuş », مرده *mürde* « ölmüş » gibi.

Farsça çokluk

Farsçada çokluk ek ile yapılır. Canlılarda çokluk eki ان *-ân*, cansızlarda ها *-hâ* 'dır: مرغان *murğân* kuşlar, مردان *merdân* « insanlar », زنان *zenân* « kadınlar », آبها *obhâ* « sular », سنگها *senghâ* taşlar, باغها *bâghâ* « bağlar » gibi. Fakat bunun istisnaları da vardır: چشمها *çeşmhâ*, چشمان *çeşmân* « gözler », درختان *direhtân*, درختها *direhthâ* « ağaçlar », زنان *zenân*, زنها *zenha* « kadınlar » gibi.

-ân ekinden önceki uzun *i* ve *u* 'lar *y* ve *v* 'ye çevrilir: ایرانیان *İrâniyân* « iranlılar », آهوان *âhuvân* « ceylanlar » gibi. uzun *u* 'lardan sonra *-ân* eki başına *ی* alır: دانایان *dânâyân* « alimler », گدایان *gedâyân* « fakirler, kullar » gibi. *e* ile biten kelimelerin ise düşmüş olan *g* 'si meydana çıkar ve *he* atılır: بندگان *bendegân* « bendeler », خواجهان *hâcegân* « hocalar » gibi. Sondaki düşürülen *y* 'ler de ortaya çıkar: رویان *rûyân* « yüzler ». (روی , رو) gibi.

-hâ çokluklarında da sondaki *he* umumiyetle yazılmaz: لالهها *lâlehâ*, دیدهها *didehâ* (دیده) *lâlehâ* (لاله) gibi. Fakat karışıklık olacaksa yazılır: بادها *bâdehâ* - بادها *bâdhâ* gibi.

Farsça sayılar

Farsça sayılar da Türkçede kullanılmıştır. Bilhassa bazıları, meselâ tavla oyununda birden altıya kadar olanları, sonra bir, yüz, bin, yüz bin gibi belirlileri çok kullanılmıştır.

Asıl sayı sıfatlarının başlıcaları şunlardır :

یک *yek* 1, دو *dü* (*dû*) 2, سه *si* 3, چهار *şehâr* veya چار *çâr* 4, پنج *penc* 5, شش *şes* 6, هفت *heft* 7, هشت *heşt* 8, نه *nüh* 9, ده *deh* 10, بیست *bist* 20, سی *sî* 30, چهل *çihil* veya چیل *çil* 40, پنجاه *pencâh* 50, شصت (شت) *şust, şest* 60, هفتاد *heftâd* 70, هشتاد *heştâd* 80, نود *neved* 90, صد *sad* 100, هزار *hezâr* 1000, صد هزار *sad hezâr* 100.000.

Sıra sayı sıfatları asıl sayı sıfatlarına م -*üm*, ی -*ümi* veya مین -*mîn* eki getirilerek yapılır : چهارم *şehârüm*, چهارمی *şehârümü*, چهارمین *şehârмін* « dördüncü » gibi.

Üleştirme sayı sıfatları یک یک *yek yek*, یک یک *yekâyek*, یک یک *yek be-yek*, یک یک *yegân yegân* « birer birer », دو دو *dü dü*, دو تا دو *dü tâ dü*, دو بدو *dü be-dü* « ikişer ikişer », سه سه *si si* üçer üçer şeklindedir.

Sayılarda toptan ifâde için de گانه -*gâne* veya -e eki getirilir : یگانه *yegâne* « biricik », دو گانه *dügâne* « hepsi iki tâne, ikicik », سی گانه *sîgâne* « otuzluk », چله *çile* « kırklık, çile », پنجاه *pencâhe* « ellilik » gibi.

Çarşamba, perşembe gün adları aslında *şehâr şenbe* « dördüncü gün », *penc şenbe* « beşinci gün » şeklinde sayı ismi taşırlar. Çarşaf (*şehâr-çâr şeb* « dört gece »), çardak (*şehâr-çâr tâk* « dört tâk »), sehpa (*si pa* « üç ayak ») gibi kelimelerin bünyesine de sayı isimleri girmiştir.

Farsça terkipler

Türkçede Farsça izafet ve sıfat terkipleri çok geniş ölçüde kullanılmıştır. Gerek Farsça, gerek Arapça kelimelerle yapılan bu isim ve sıfat tamlamaları basitten başlayarak asırlar geçtikçe katmerlenmiş, Türk yazı dilini en sadесinden en büyük zincirleme tamlamalara kadar bir sürü Farsça isini ve sıfat tamlamaları sarmıştır.

Farsçada da Arapçada olduğu gibi tamlamalarda Türkçedekinin aksine tamlanan önce, tamlayan sonra gelir. Birinci kelime ikinci kelimeye bir *i* (Osm. *ı, i*) ile bağlanır. Bu izafet *i*'si

1. Konsonantla biten kelimelerden sonra normal olarak işaretlenmez : دل چمن *dil-i Mecnân*, چشم سیاه *çeşm-i siyâh* gibi.

2. *e, i* vokali ile biten kelimelerde o vokallerin harfî (ه , ی) üzerine hemze işareti konarak gösterilir : مثوی* مولانا *mâhî-i deryâ*, دریای دید* *dîde-i yâr*, دریا *Mesnevî-i Mevlânâ* gibi.

3. *l* veya *v* ile biten kelimelerden sonra *ی* ilâve edilerek işaretlenir : دریا نور *deryâ-yı nûr*, آرزوی چشم *ârzû-yı şeşm* gibi.

4. *'li* *'siz* iki şekli bulunan kelimelerin *y* konsonantı ortaya çıkar : بوی ویا *bûy-ı vefâ*, جوی بهار *cûy-i bahâr*, جای وصال *cây-ı vuslat* gibi.

Arapça kelimelerle yapılan sıfat tamlamalarında sayı ve bilhassa müenneslik - müzekerlik bakımından sıfat ile isim arasında unumiyetle uygunluk olduğu görülür : هاده مهمه *hâdise-i mühimme* دول اسلامیه *düvel-i islâmiye*, علمای کرام *ulemâ-yi kirâm*, روایان مختلفه *rivâyât-i muhtelife*, مورخین محققین *müverrihîn-i muhakkikîn* gibi. Fakat uygunluk olmadığı da olur.

İlâveler

Başa gelen ve bir iki kelimedede görülen şu ön ekleri de buraya ilâve edelim :

1. دش *düş*, دژ *düj* — fena, kötü mânâsındadır : دشمن *düş-men* « *düş-men* », دشوار *düş-vâr* « zor, güç », دشنام *düş-nâm* « küfür », دژ آهك *düj-âhenk* « kötü huylu, fena huylu » misallerinde olduğu gibi.

2. ن *ne* — Menfilik ekidir : ناب *nâb* « saf, hâlis (susuz) », نومید *nevîd* « ümitsiz » misallerinde olduğu gibi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAZI
ÇEŞİTLERİ

Yazı çeşitleri

Oldukça iptidâî bir yazı olan arap yazısı zamanla bilhassa türklerin elinde çok gelişmiş, büyük bir estetik değer kazanarak bir san'at yazısı hâline gelmiştir. Bu gelişme neticesinde bir çok yazı çeşitleri ortaya çıkmıştır. Bu yazı çeşitlerinde bir san'at endişesi, bir de pratik gaye olmak üzere iki istikamet göze çarpar. Yazı çeşitlerinin bir kısmı san'at endişesi ile gelişmiş, bir kısmı pratik gaye ile ortaya çıkmıştır. Fakat her iki istikamette de daima güzellik fikri hâkim olmuş, harflerin şekilleri için ideal ölçüler aranmış ve bulunmuştur. Böylece hüsn-i hat « güzel yazı, yazı güzelliği » adı altında güzel san'atların bir kolu, hattatlık adı altında bir san'at mesleği meydana gelmiştir. Resmin ve heykelin yasak olduğu islâm muhitinde güzel yazı mimarî ile el ele vererek asırlarca doğunun san'at dehasının tecelli ettiği başlıca sahalardan biri olmuştur.

Yazı çeşitlerinde harflerin esas gövdeleri hep aynıdır. Fakat bu gövdelerin çeşitli parçalarına çeşitli şekiller verilerek ayrı ayrı biçimde yazılar meydana getirilmiştir. Başlıca yazı çeşitleri *sülüs*, *nesih*, *rik'a*, *ta'lik*, *divânî*, *celî divânî*, *kûfî*, *siyâkat* yazılarıdır. Bunlara bağlı *reyhânî*, *icâzet*, *muhakkak*, *rikağ* gibi yazılar da vardır. Ve yine esas yazıların çeşitli *celî*'leri mevcuttur. Bunlardan hattatlarca en çok üzerinde durulanları, belli başlıları, hat derslerinde bugün de öğretilenleri *hutât-ı sitte* « altı yazı » adı ile anılan *rik'a*, *nesih*, *sülüs*, *ta'lik*, *divânî*, *celî divânî*'dir. Aşağıda belli başlı yazı çeşitleri verilmiştir. Bu örneklerde önce o çeşidin alfabesi verilmiş, sonra tipik birleşmeler gösterilmiş ve nihayet bir beyitlik bir yazı nümunesi sunulmuştur.

Rik'a

Rik'a türklerin ortaya çıkardığı bir yazıdır, türk yazısıdır. Türk el yazısı *rik'a*dır. Kolay ve sür'atli yazıldığı için el yazısına esas olmuştur. İnci dizisi gibi görünen, teferruattan sıyrılmış, fakat harikulâde kalıplara dökülmüş, son derece mazbut, ferah, dik hatlı ve tok bir yazıdır. Divânî yazısından çıkmış olduğu söylenebilir. Kitabın başında Eski Yazı bölümünde el yazısı olarak *rik'a* harfleri, başta, ortada ve sondaki şekilleri ile birlikte verilmişti. Aşağıda bazı harflerin noktalarla ölçüleri de gösterilerek *rik'a* alfabesi tekrar alınmış ve hat derslerinde tatbik edilce usulle gövdeleri ayrı olan harflerin bütün birleşmeleri verilmiştir. Böylece el yazısını öğrenmenin, güzel yazı yazmanın bütün imkânları hazırlanmıştır.

Nesih

Nesih kitap yazısının dayandığı yazıdır. Dolgun, rahat, açık ve tok bir yazıdır. Rik'adan biraz daha teferruatlı ve daha sarıhtır. En okunaklı yazı durumundadır. Sülüsten çıkmıştır, daha doğrusu sülüsün bir çeşidi sayılır. Sülüsle rik'a arasında bir yer tutar. Umumiyetle dik hatlıdır. Metinler bölümünde kitap yazısı olarak örneği bol bol görülmektedir. Aşağıda alfabesi, bitişmeleri ve nümunesi ile birlikte hat olarak da verilmiştir.

Sülüs

Karışık ve eğri hatlı, tok olmayan, hatları uzun, uzun boylu ve ince görünüşlü, istife elverişli bir yazıdır. Eğri büğrü çizgili ve hendesiliktен uzaktır. Kûfiden çıkmış, bozulmuş, fakat ona zıt istikamette serpilmiştir. Kûfiden sonra en eski yazıdır. Yazı çeşitlerinin en önemlilerinden biridir. Hattatlık deyince ilk akla gelen yazıdır. Daha çok levha ve kitabe yazısıdır. Mimarîde çok kullanılan ve *sülüs celsi* veya *celi* denilen yazı sülüsün bir çeşidi, daha doğrusu onun irisidir. *İcâzet*, *reyhânî*, *muhakkak*, *rikağ* yazıları da sülüsün çeşitleri durumundadır. Aşağıda sülüs yazısının da örneği verilmiştir.

Ta'lik

Yatık çizgileri uzun, dik çizgileri kısa bir yazıdır. Yaygın ve hafif sağa, geriye yatıktır. Çizgileri incedir. İnce ve zarif bir görünüşü vardır. İranlılarda kitap ve el yazısı olmuştur. Teferruatsız, yalın ve açık görünüşlüdür. Levha, kitabe ve kitap yazısıdır. Üç çeşidi vardır: *şikeste*, *çârdank*, *kamış kalem*. Şikeste nesihe yaklaşan toparlanmış ta'lik, çârdank sülüse çalan ta'lik, kamış kalem ise celi yani iri ta'liktir. Aşağıda ta'lik yazısının da örneği verilmiştir.

Divânî

Türk yazısıdır. Kolay ve süratli yazmak ihtiyacından doğmuş olduğu söylenebilir. Sola meyilli, harfleri kıvrılmış, harfleri ve kelimeleri bitişik yazılan, satırları gittikçe yukarıya doğru çıkan, fantazi görünüşlü bir yazıdır. *Divânî*, *celi divânî*, *divânî kırması* olarak üç çeşidi vardır. Aşağıda divânî yazısının da örneği verilmiştir.

Celi divânî

Divânînin bir çeşidi olup onun irisi ve süslüsüdür. Aşağıda örneği verilmiştir.

Kûfi

En eski islâmî yazıdır. Bariz karakteri hendesî olmaktadır. Köşeli ve düz çizgili bir yazıdır. Hendesî olduğu için sadece yazılmaz, çizilir de. Çok eskiden yerini diğer yazılara bırakmış, yalnız süslemede ve mimaride kalmıştır. *Kûfi nesihî*, *kûfi sülüsü*, *kûfi celisi*, *satrançlı kûfi* (*hendesî kufi*) olarak dört çeşidi vardır. Aşağıda kûfi örnekleri verilmiştir.

Siyâkat

Eski yazının şifresi durumundadır. Hiç bir güzelliği yoktur. Güç okunur, çetrefil bir yazıdır. Eskiden mâlî işlerde, resmî kayıtlarda kullanılırdı. Aşağıda alfabesi verilmiştir.

Muhakkak

Sülüsün uzun çizgilisidir. Yalnız besmelelerde kalmıştır. Aşağıda besmelesi sülüsünkü ile birlikte verilmiştir.

Reyhâni

Sülüsün bir çeşidi, onun daha istiflisidir. *İcazet* ile karıştırılmaktadır.

İcazet

Sülüs ile nesihden azma bir yazıdır. *Reyhâni* ile karıştırılmaktadır. *Tevki* ve *kırma* adları da verilir. Aşağıda örneği verilmiştir.

Rikağ

İcâzet kırması gibi bir şeydir. Umumiyetle bitişik yazılır.

El Yazıları

Yazı çeşitlerinden başka aşağıda el yazısı örnekleri de verilmiştir. Önce talebelerin, sonra hocaların el yazılarından örnekler konulmuştur. Böylece bir yandan kitap yazısının yanında el yazısına da alışma imkânları hazırlanmış, öte yandan el yazısının çeşitli, işlek veya güzel örnekleri ile hat rik'asının tatbikatta ne şekillere girdiği gösterilmiştir.

صا صب صج صد جد صس صسه صص صصه صصه صط
 صع صف صو صك صك صك صل صم صه صن
 صوره صه صره صهه صلا صي صي

ن طا طب طج طد طر طس طسه طص طصه طط
 طع طف طو طك طك طل طم طه طن طو
 طه طه طهه طلا طي طي

ع عا عح عد عر عس عه عن عص عصه عط
 عع عف عن عك عك عل عم عهد عن عوره
 ع عهه عه عه عه عي عي

فا فب فح فد فر فس فه فص فصه فط فع فف
 فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو
 فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو فو

Ta'lik yazısı

ا ب ج د ر س ص ط ع ف
ف ق ک ل م ن و ہ لای یے

یے یے مے ما مب مد مل مر
مہ نہ جنہ ہا سب ہد مر سر ہک
مک ہل ہ ہی یے

خلق ایچندہ معتبر برسنہ یوق دولت کبی
اولیہ دولت جہا اندہ بر نفس صحت کبی

Celi divânî yazısı

و ب ج ح د ر س ش ص ض ط
 ظ ع ح ح ق ك ع ه م ن
 ن و ه ه ل ل ل ل

خ ل و م ن و ه ه ل ل ل ل

ل و م ن و ه ه ل ل ل ل

ابشج چ در دست
 صطع ع ف ق ك
 ل مرت و و ه ه ر م ه ل لا
 ی ی ی

خ ل و ا ی چ ن د م ع غ ی ن ن ش ر د و ا ی ک ی
 ا و ل ی ر ل ی خ ن ا ن د ب ر ن ف ی س ص ی ک ی

İcâzet yazısı

لوانح در دستر صطع
 فوق لمرننا ووهه
 لایه

خاؤلچندک معنبر نشینا وقت اولت کیم
 اولییر اولت جمانا بفر صحت کیم

Muhakkak yazısı

Muhakkak besmele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Nûlûs besmele

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Kûfi yazısı

Kûfi celîsi (Postâ ve telgraf nezâretî, İstanbul
Büyük Postahane kapısın da)

Kûfi celîsi (Dârü'l-muallimât ı âliye Çapa Eğitim
Enstitüsü kajısında)

Hendesî kûfi — satraçlı kûfi (lâ ilâhe illâ' ilâh muhammedün resûlu'lâh)
Muhammedün resûlu'lâh)

Siyâkat yazısı

سند الفاس

ا	ب	پ	ت
ث	ج	چ	ح
د	ذ	ر	ز
س	ش	ص	ض
ط	ظ	ع	غ
ف	ق	ک	گ
م	ن	ی	ر
و	ه	و	ز

EL YAZISI ÖRNEKLERİ

Talebelerin el yazıları

استقلال مارشی

قورق سوغز بو تفقارده یوزده آل سانجامه
 سوورده یوردک اوستده توتنه اک صوک اوطام
 او بزم ملتمک ییلدیریدر پارلداجامه
 او بندر او بزم ملتمک آجامه

Türkoloji 1. sınıftan Alev Ergür'ün el yazısı

چاتمه قوربان اولام خیره کی ای نازی هلال
 قهرمان عرفه بر ظل نه بو شدت بو جلال
 مکا اولماز دوکول قانلوز صوکره حلال
 حقیر حقه ظایان ملتمک استقلال

Türkoloji 2. sınıftan Nâdire Saltık'ın el yazısı

بن ازلده بریدر هر یاشادم هر یاشادم
 هانکی صیغین بفا زنجیر دورا جقمه شاشادم
 کوکره سه سل کبییم بندی میکنه آشارم
 بیرتارم داغلی انگینده صیغم طاشادم

Türkoloji 3. sınıftan Işıl Ergin'in el yazısı

غربك آفاقنى صار شه جليك زهلى دووار
 بنم امانه دولو كوكسم كېي سر صدم وار
 اولوسوه قورقمه فاصل بويد بر ايمان بوغار
 مدنيت ديديك تك ديشى قالمه جانادار

Türkoloji son sınıftan Mehmet Çavuşoğlu'nun el yazısı

Hocaların el yazları

آرقاراسه پرورد آجا قلى اوغرانه صانیه
 سیر ایت کوره کی در رسوه بو میا سزجه آتیه
 در غا جقدر سکا وعده ایتدیکى کر نلر حقلک
 کیم بیلیر بلله یارینه بلله یارینه نه یاتیه
 با صدیقک یزلی طریانه دینه ره کچمه طانی
 در رسوه آتله ده کی بیگجه کفشز یاتانی
 سن مشیه اوغلبسه اینجیتیه یاز یقدر آتانی
 ویره دنیالری آلهک ره بر جنت وطنی

*Ali Alparlar'ın el yazısı (ilk kıta kamaş kalemlerle,
 ikincisi demir uçla yazılmıştır)*

کیم بو صنت و طنک اوغرینه اولمز که فدا
شهدا، فیتقیرا جو طوراغی صیقک شهدا
جانانی بوتونه وارمی آسین ده خدا
ایتر سین تک و طمنده - بنی دنیا ده - جدا

Orhan Okay'ın el yazısı

روحک سفدن الای شور آنجه املی
دکیم بعدما کوکنه نامیم آلی
بو ازانلر که شهادتاری دینک تملی
ابدی یوردماک اوستده بنم ایلماری

Bekir Kütiükoğlu'nun el yazısı

ارزنا - دجه ایله بیله کجه ایله وار کاشم
هر جریسه - الیه بوشلف قاندریا تم
فتقر اوع بجد کایدو - فشم
ارزنا - یوک دیت کوشو کیم بیا بتم
کالفلر - سه ده تنقل کما امانلی صلوات
ارمه - آرتنه ددکته قاندریا صیب حلال
ایلیک سالیوب ک خوشیوب انجملار
حقیه - کویاتسه بایر انجملار حریه
حقیه - حقه کایا - مکتف استقلال

Fahir İz'in el yazısı

بىك سوپاي مائىسى

توك اوردى تىلىز مردك ده نىم سىده
 لهر آرى بىلدىرم دىمكلىك نىم سىده
 يوردى جمهورى تورومقد غىزىز
 جوتار استقلال عقى نىمكلىك هر سىده
 توكلىك نوز جهورى طاشا تىمىز قاندى
 بىك سوپاي قولور ده دىمىز ار مىداتىدە

توك باراغى خىر او سىده توك صابىد-
 قارىز قىرمانلار توكلىك آرمغانىد-
 گونگى لهر قارىسە طورار اوغوزىد قىر اوللا
 عىك احموم ان غىزى سوپاي : وطنىد-
 توكلىك نوز جهورى طاشا تىمىز قاندى
 بىك سوپاي اولور ده دىمىز ار مىداتىدە.
 عبدالقادر قرەخانىد

عبدالقادر قرەخانىد

۱۸۶۰

پریشان حالک اولدم صورمدک حال پریشانم
 عملدن درده دوشدم قبلمدک تدبیر درمانم
 نه دیرسنی روزگارم بویدمی کجسوفه گوزل خانم
 گوزم جانم اقدم سودیکم دولتو سلطانم

Münir Aktepe'nin el yazısı

اسیر دام عشقک اوله لی سندن وفا کورمن
 سنی هر قنده کورسم اهل درده آشنا کورمن
 دفا و آشنالق رسنی سندن روا کورمن
 کوزم جانم اقدم سودیکم دولتو سلطانم

Şahabeddin Tekindağ'ın el yazısı

در کدام و فاسد صحت با بنده بقا بیست اوله
 کبر سحر ایلم کیم کسسه و اندوه و دردم هرده
 کما قاله رفته سنده اوزکده ایلم کیم بون
 کوزم جانم اقدم سوزنیم در قلعه سلطانم

کوزده و بدم بدم ازوب یا ستم کیم کیم
 سحر ترک ایتم هرده کیم سنده ترک این
 اماند کمال اوله به کیم فطوری اینجه
 کوزم جانم اقدم سوزنیم در قلعه سلطانم

قلم کوزلک نده بو قلعه بیداره ایلم
 کوزله سوزنیم اوله بقا سنده نه واجب
 ستم نکت نازینه نازینه ایلم سلطانم
 کوزم جانم اقدم سوزنیم در قلعه سلطانم

نظر فیلمنسه اصر درد کوزده آفیده سیده
 یانقده اینک عاتقده یخت میور سوید
 کص اللم سورسک عاتقده جور ایتمه لطف ایلر
 کوزم بهانم فندم سور کیم دولتمه سلطانم

İbrahim Kafesoğlu'nun el yazısı

فضولی شیوه احساند ایستر برله ایلدر
 دیرله کج سک کو یک اولنده خاک پایلدر
 گرک اولدر گرک فو حکم حکمده ان رایلدر
 کوزم جام افندم سو دیکیم دولتمه سلطانم

Ahmet Caferoğlu'nun el yazısı

حده در کعبه نزاکت یال و بال اوسه سکا
 می سوزیسه نشسته دره های آک اوسه سکا
 لوی کل تقطیر اوسه نازک ایشخسه اوجی
 بری اوسه خوی بری استعمال اوش سکا
 سحر و افسون بود طوطی در رویت ای قلم
 زلفی هاروتک رعیت مکه که نال اوسه سکا
 سوز کرد اوسه فرستان برکینه بریره
 حله کعبه کوشه ابرودم حال اوسه سکا
 اول بت ترما سکا می نوش اید رعیت اوسه
 ادله ای دل نه حقه سوال اوسه سکا
 من نه جامت مستی آیانمک حیرت
 کند آرد دن کوهن فولدک نه حال اوسه سکا
 لعلک مروج اولور دندان سین نوسه دن
 لعلک او بود و درک بولکده حال اوش سکا
 بود تو کهر ایجره سکا وصف اید لعلک و لبریدیم
 بری صورت کوهن بر خیل اوش سکا

محسن مغانی بیدار که دهد کوه خا میست کافر
 اما نه دنیا ای با قدر آتسه سوزانمست کافر
 قیز او عدل نازی نازک شالوند آواری آوازک
 بدست بن ده بلایم قیزمست او عدل عمست کافر
 نه معنی کومتر درو شنده بی اول آتسه الحسن
 که یعنی سغه ها سوز حسن و آتسمست کافر
 نه در بو کزلی کزلی آهدر ها کزلیاندر
 عجب ر شوض من ده عا شوه نادر عمست کافر
 مکارنمستی ها نمی ها نامم دلو کومر
 نه دست من طوغری سوبه ها عمست و ها نام عمست کافر
 شراب آتسمت و کسفی رو دیک شعله ندر مش
 بو حالده جریغ بمبوس مستامست کافر
 بخورده صوبه صوبه باقارمست بویه راتت حله دیه
 قدر من دایمی کندی حسنه حیرانمست کافر
 ندیم نازیم رکافر امیر اتمبه ایشتمدم
 سن اول جلد دین اول دشمن ایمانمست کافر

چو بود قلین نخل

آهسته چنگ کورطری سرتاپه اریاغون
 بو عالم خیمه دنای آبه اریاغون
 آکدر نو بهارده ضه ابیده در جهران
 سورسون صباح حته قادر خواهه اریاغون
 دورسون بومو سیتیغ ساری ایچنده ساز
 لیل طریده بو دخی مضراب اریاغون
 ای کل کدته دارغی آسرایله بلیله
 کلغنه ه سته ذوقه اودن اهرابنه اریاغون
 دکور کمال اریاغنه کمال عمر ایچون
 وارسون بو اریاغون دن کجه تاب اویاغون
 -چی کمال

Mehmet Kaplan'ın el yazısı

بر سوز دیدی جانان که کرامت وار ایچنده
 درن کجوبه دائر بر اشارت وار ایچنده
 میخانه نفسی کورینور لشره دن اما
 بر باشقه فرج باشقه لطافت وار ایچنده
 ایواه او اوج چغنه قایقه آلدی قارام
 شرتی اوقویوب کجری بر آفت وار ایچنده
 اولقده دروننده هوا آتسی سوزان
 نایک دینه بیلم که نه حالت وار ایچنده
 ای شوق ندیا ایله بر سیرک ایشیدک
 قنهاب واروب کون هویه شرت وار ایچنده

بنی جانندن اوصاندردی برفادان یار اوصانغزلی
 فلطری یاندی آلهده مرادم شمس یانغزلی
 قهوجی یارینه جانان درای درد ایدر احسان
 نیچوره قیلنر بکا درماه بنی یچاره صانغزلی
 شب هجران یانا جانم دوگرقان چشم کریانم
 اویا در خلقی افغانم قره بختم اویانغزلی
 کل - غبار که قار شو کوزمدن قانلو آقار صو
 حبیب فصلی کلدر بو آقار صو لر بولانغزلی
 غم بنزاه دوتاردم بن دیدیلر یاره قیل روشن
 دیم اول نیوفایلین اینانوری اینانغزلی
 دکلم بن سکا مائل سن ایندک عفاغلی زالی
 بکا طعنه ایلین عاقل سنی کویرکچ اوتانغزلی
 فضولی رند شیدار هیسه خلقه رسوادر
 صو رک کیم بو نه سووادر بو سووادره اوصانغزلی

فضولی' نك بوكتابه کی غزللربنك ابلک بیتلری

یارب صیبت لطفکی ایت رهنما نکا

کوستزه اول طریقکی که بتمز سکا بکا

ای ملک سبها که سندن اوزگه هیراند ر سکا

صن بیلور انسان ر بیز هر کیمکه انساند ر سکا

بیم نك صیج کیم زار و بریشان اولسون یارب

اسیر در رعش و داغ هجران اولسون یارب

گوکلم آهیلور زلف یریشائی گور کج

نطقم طوبیلور غنچه ضدائی گور کج

آه ایله بکم سر و ضامانک ایچونده

قان آغله بغیم غنچه ضدانک ایچونده

بنده مجنوندن فزون عاشقن استعداری وار

عاشق صاردن بیم مجنونک آنجی آری وار

آشیان مرغ دل زلف یریشائنده در

قنده اولسرای یری گوکلم سنک بانگده در

قیلدی زلفک نک یریشان هالمی فالک سنک
 برگون ای بیدر دصور مزسن ندر هالک سنک
 دوست بدیردا فلک بی رحم دوران بی سکون
 در دجوق همدردیون دشمن قوی طالع زبون
 بی جاندن اوصاندردی جفادن یار اوصانغزی
 فلطریانندی آهمدن مرادم شیمی بانغزی
 هرکون عیب ابتدی آب دیدر کربانغی
 ایلم تخفین کورسه کسه بون جانانغی

Ali Alparslan'ın hattı

BEŞİNCİ BÖLÜM

ARUZ

Aruz

Aruz vezni açık ve kapalı hecelerin belirli bir düzen içinde sıralanması esasına dayanan bir sistemdir. Esasları şunlardır:

1. Kısa vokalle biten hece *açık hece* (*kısa hece*), konsonantla veya uzun vokalle biten hece *kapalı hece* (*uzun hece*)'dir: *bu, gel, kork, â(şık)* gibi.

2. Uzun vokalli olup konsonantla biten veya sonunda çift konsonant bulunan Arapça veya Farsça heceler bir buçuk hece, daha doğrusu, birincisi kapalı ikincisi açık iki hece sayılırlar: *âb, hâl, hüsn, çeşm, zülf* gibi. Yalnız, *n* ile biten uzun vokalli heceler bir kapalı hece sayılırlar: *cân, şân* gibi.

3. Mısra sonundaki açık hece de kapalı sayılır. Mısra sonunda uzun vokalli olup konsonantla biten veya çift konsonantlı olan yabancı heceler de bir kapalı hece sayılır, yani bir buçuk hece sayılmazlar.

4. Mısra içinde gerekli *vasıl*'lar yapılarak bir kelimenin sonundaki konsonant kendisinden sonra gelen ve vokalle başlayan kelimeye bağlanır. Böylece tabii, kapalı heceler açık hece, bir buçuk değerli heceler bir kapalı hece durumuna indirilmiş olur.

5. Bir hecenin kendisinden üstün bir değerde kullanılmasına *imâle*, kendisinden aşağı bir değerde kullanılmasına *zihaf* denir. Yani imâle kısa bir vokalin uzun vokal gibi kullanılması, zihaf uzun bir vokalin kısa bir vokal gibi veya bir buçuk hecenin bir kapalı hece gibi kullanılmasıdır. Zihaf her zaman hatadır. Imâle ise bazan hatadır, fakat bazan da âhenk unsurudur.

Türkçede kullanılan aruz vezinleri

Türk şiirinde kullanılan başlıca vezinler, başlıca aruz kalıplağı şunlardır (Açık hece bir nokta ile, kapalı hece de bir çizgi ile gösterilir. Vezinlerin hece dizileri de bu şekilde karşılıklarına konmuştur.):

1. Feilâtün feilâtün feilün .. | | .. | | .. |
(Fâilâtün) (fe'lün) | . | | | |

2. Feilâtün feilâtün feilâtün feilün .. | | . | | . | | . | |
 (Fâilâtün) (fe'lün) | . | | | |
3. Fâilâtün fâilâtün fâilün | . | | | . | | | . |
4. Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün | . | | | . | | | . | | | . |
5. Mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün . | | | . | | | . | | | . | | |
6. Mefâilün mefâilün faûlün . | | | . | | | . | |
7. Mef'ûlü mefâilü faûlün | | . . | | . . | |
8. Mef'ûlü mefâilü mefâilü faûlün | | . . | | . . | | . . | |
9. Mef'ûlü mefâilün faûlün | | . . | . . | |
- Bu vezin bazan *mef'ûlün fâilün faûlün* | | | | . . | | | | şekline geçer ki buna *sekt-i melih* denir.
10. Mefâilün feilâtün mefâilün feilün . | . | . . | | . | . | . . |
11. Feilâtün mefâilün feilün .. | | . | . | . . |
 (Fâilâtün) (fe'lün) | . | | | |
12. Mefâilün mefâilüh mefâilün mefâilün . | . . | . . | . . | . . | . . |
13. Mefâilün mefâilün . | . | . | . |
14. Mef'ûlü fâilâtü mefâilü fâilün | | . | . | . . | | . | . |
15. Faûlün faûlün faûlün faûl . | | . | | . | | . |
16. Müfteilün müfteilün fâilüh | . . | | . . | | . |
17. Müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün | | . | | | . | | | . | | | |
18. Müstef'ilün faûlün müstef'ilün faûlün | | . | . | | | | . | . | |
19. Mef'ûlü mefâilün mef'ûlü mefâilün | | . . | | | | . . | | | |
20. Mef'ûlü fâilâtün mef'ûlü fâilâtün | | . . | | | | . | . | | |
21. Mefâilün faûlün mefâilün faûlün . | | | . | | . | | | . | | |
22. Mütefâilün faûlün mütefâilün faûlün .. | . | . | | . . | . | . | . | |
23. Mütefâilün mütefâilün .. | . | . | . . | . |

24. Müstef'ilâtün müstef'ilâtün | | . | | | . | | |
 25. Müfteilün mefâilün müfteilün mefâilün | . . | . | . | | . . | . | . |
 26. Müfteilün fâilün müfteilün fâilün \ | . . | | . | | . . | | . |

Son taraflarda sıralanan ve iki eşit parçaya ayrılan vezinlerin yarım parçaları da birer vezin olduğu gibi, bunlar ortalarından duraklıdır ve bunlarda iç kafiye yapılabilir. Aynı zamanda birinci parçanın sonu mısra sonu muamelesi görür. Bu listeye başlangıçta ve çok az kullanılan 4 fâilâtün, 4 feilâtün, 4 faülün'den ibaret üç vezni daha katmak mümkündür.

Rübâî vezinleri :

Rübâinin birbirinden küçük farklarla ayrılan 24 vezni vardır. Her mısra da bunlardan birini kullanmak serbesttir. Buraya misal olarak Türk şürinde en çok kullanılan şu dört rübâî veznini almakla yetineceğiz :

1. Mef'ûlü mefâilü mefâilü faül | | . . | | . . | | . . |
2. Mef'ûlü mefâilün mefâilü faül | | . . | . | . | | . . |
3. Mef'ûlü mefâilü mefâilün fa' | | . . | | . . | | | |
4. Mef'ûlü mefâilün mefâilün fa' | | . . | . | . | | | |

ALTINCI BÖLÜM

METİNLER

۷۷۱
 طَبُوسَدَ قَرِيبِشِ اِرْدِي قَانِ جَمِ حَالِ اِنْتِ اَزْ نِي دَنْوِي اِزْ نَا سَاغِيرِ اَزْ سَوْتَا
 بَلْدِي سَوْدَ مَآخِرِ بَلْدِي كِ سَاغِيرِ سَخَا اِطْلَانِ بَرِ سَاوْ دَرِو اِيْدَرِ نَا جَمِ
 اِحْوَنِ اَسْوَلِ مِخَا اِطْلَانِ هِدْ زَا اِنْتَلَرِ سِجْ كِ نِي دَرِو دِلِكِنِ قَرِيْدَكِ سِجْ
 اَنْ دَرِو اِي دَرِو سِنَلَرِ اَنْ سِجْ كِ مَحْلُوْر قِنْدَا اِحْوَمِي اَوْ سَا خَالِقِ قِنْدَا اِحْوَمِي
 جُوْشِ دَرِو مَلِكْ تَعَالِي اَعْرُوْمِشِ سِجْ كِرْ وِ سَقْلُوْ اَوْ بِيخْ كِشِ كَرْ اَوْ مَكْلِشِ
 يَلُوْ اَزْ قَلَرِ اِحْوَمِي دَرِو دِي كَرِ اِحْوَمِي دَرِو دِي حَمِي نَهْرِي مِي كَرِ اَمَقَانِ
 مَنَا يَزْ اِقْلُوْ زَا مَرِشْتَه كَرِمِ اَوْلَمِ مِي بَرِ اَسْتِنْدِكِ اَسْتِرْ لَزْ مَانْطِكِ كِمِ سِجْ كِرْ
 سَقْلَرِي مِي نُوْرِمِ بَرِ لَا اَمْرِ مِشِ دَرِو اِشْبُوْ يُوْ كِ اِحْوَمِي كَلُوْر مِخَا سَا
 مَلْ يَغْمُوْرِ وَا اِحْوَمِي لَاحِيْتِ لَاحُوْمِ يَلُوْ مَانَا اَكَا يَتَانِ مِمْ
 قَاذِ يَغْمُوْرِ وَا اَكَلِي لَاقْرِي لَعُوْرِ جُوْ مَانَا اَنْدَا اَسْبَا مِمْ سَمُوْمِ

نظرة شیتی نقال عجا اینا مین یقدا لستای و النج
 قلت من فرط الحوقول غی خلط الحی و هورد و موج
 تصد اباری عربا لستی خال الحور و نسکنا السخ

فاجابت فیی خا حکه نوو الزرع عند المسح
 سده بلی بکلمتر جا ذر با شنا کم شندی عایشه اونا کلدی اَنْ سَفَا عَمِي دَرِ مِغَا
 کم مفا مبر یو مَسْر اِزْ سَمِ تَارِي مِخَا اِطْلَانِ بَرِ مَسُوْر اَبَلَا اِنْتِ اَدْ نَا بَرِ بَامِ
 اَسْمِ اَلَا اِنْتِ اَرَا سِنْدَه فِرَاقِ بَلْمَسُوْر نِجَانِ مِیْدَ عَالِشَه بَنُوْ سِنَا کَلْدِي
 قَبُوْر دِي سِغَامِ بَرِ عَالِشَه اَوْنِدَه اَزْ دِي سِدَه اَوْنِ نِغَامِ بَرِ قِلَا دِنَا کِرْدِي
 بَلْدِيَا عَالِشَه سِدَه نِکْ مِیْدَه نَا اِسْتِ مِیْسَا وِ سُوْرِي مِیْدَه مَحَلَا قِشْ
 اَلْتِي اَزْ سَا یُوْر کِکْ دِنَا قِلْدِي اَلْ دَعَا یِ قَلْدَرْدِي مِیَا اِنْتِنِ سِجْ کِرْ اَوْرْدِي
 اِنُوْر اِهِي مِجْدَه غَا بُوْ اَلْوِغِي سَا بَرِ دِکْ سِنْبِکْ اَلْوِغِي کِ حَرِ اِحْوَمِي مَانَا مِی

آیدر تو کیم مژمندر دنیا ذالو لاداملدیغی میراث امان و معرفت دورنتکی ایدر
 اولدی که بیله تکریم ایمان اولصیرات کیم بی اسرائل لوز غور ذالدر نخله
 بلوک اینه اکر واندی. و اولصیرات کیم رسول حایلمدی بی نضر ذانصیر ذان
 ایدر نیشدا ایزد لوز اولصیرات کیم سیلانا س داو ذالذکی دیو اینه اکر والدی
 و اولصیرات کیم مؤمنلر دنیامولد امیرات ایدر هر کیز کوز انسا دنیا والزمهم
 کلمه المنقوی و اولصیرات کیم بقعی وانیزد ایدر اجماع دور کوز لوز هر کیز
 کردیغی قیلر و ما فخره عناه کوز جبر کانه بقواع و جل اوموس بی اسرائل کاز
 میراث فرغوندا ایلیرن بر کیم ترکز امیرات و عبودیت و وزوع و معاد کوم
 صغاب و حایلمدن ادا کیم امیرات کافرادا قلمش در سلمات دکا میراث
 داوود دا قلمش دور ستم ادا کیم ستم ایدر اقلش در دستخا امیرات ستم ایدر
 تنسیر ایلر رت العالمین اولدی کیم بلور اقلدی کانی ایدی یوکیم ستم ایدر کانی
 در کیم ستم ایدر کانی ارسا اذک وقت کوز قنور دکیم کیم میراث باقی ارسا
 اذک وقت اینه بلور ستم کیمی باقی میراث کیم ایزدم اکر ایزدم کیم قلمش
 ایزدم باینه سانا صغیر ایلر بلور ستم کیمی باقی ایزدم ایزدم ایزدم کیمی
 ایزدی ایلدی ایزدی کیمی بایلر ایزدم کیمی سنا ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم
 بلور ایزدم و دیستلغا ایزدم ایزدم کیمی ستم ایزدم ایزدم کیمی ایزدم کیمی
 ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی
 ستم ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی

یا چرخ تو اختر نیاید بندلتن در شرط مهنری دواسود اول تو اختر نیاید
 یا سدن هیچ کز ماش اقیماق ایزدم ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی
 ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی
 ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی ایزدم کیمی

۴۴۸

اندا دکل دروغز ما برده لبرز تا ما قصوستک بوز ناخبر انا بر لریک دوزیتشک ائمانا
 بزولونج دوزیتشک ائمانا ائس بوئم دکل ترتیب درئم ترتیب ایبن ائمنیم نم نخطف
 انالیم نم اوزوشنا الصنات نم بوز د اعلف دیمک نانا بلوز تا کیم طوی مستدر
 باسه بر بولا اولسونوز بر بلور ای مویسلر تا سیرت عطف سوو بر بلا ما د قلدیم بر
 قدر ما ائشدر دئم اکر سیز قول سیراز ساکنز ما سیز اول اوجیت صحت
 سخا بر دئم شامان قلدیمک اچون سیز اقساق مویسلر من سیز سیزک ما د
 کدر بلا قلدیم کفرک نم اوز سیز تا اوز سیز ما سیزک بر بلا قلدیم نایق سیز تا
 مر قطن صیور ا صورت قلدیم بر امان دتر کل قلدیم ائسدر ملاز سیزلار اول قلدیم
 کوز کوز بلوز کشل قلدیم کده ویم بوی سیزک کشتور د ا بخلدم بود کل تا ایم
 قلدیم سیزک اچون قلدیم محمد سیر اشغیع قلدیم جبرائیل سیر اهرک قلدیم نهسته
 لوه سیر اعدود بیجی قلدیم کوز سیر ابراع قلدیم ای سیر ایشاحی قلدیم بلوز لریک سیر
 ملا عوز قلدیم کئندیم سیر افراوان قلدیم ما سیر اذی قلدیم انسان قلدیم بوز طبل
 بر ائسنا سیزک کی کشر کوز صو ش قلدیم ائدا بنک کی سیر الو کلمف دوری قلدیم
 اچماقی سیر استرای قلدیم دیدار می سیر اعلا قلدیم کتباب سیر استرای قلدیم سیا
 حوسلر سیر بجای و نانا اوشکیز من سون دکل سوز خطه جوب قلدیم بوجتاب سیر
 سیرات بوز دم سواول الاحصات دور حنی علی کما سیر سیرات بوز دم بدین عطا
 بوز دم دندمی سیرات اول کجئسند ائلا اول اول اول مال فلا فلان مال فلان سیرات
 نلدی دیکر **وهو حی الموت لیل** تشریحی دور اید لیلی
 قران سیرات بوز دم دیدی حواب شریف ایلده دئدا که بر کجئس اچ ما لیلی
 بریسی مخلص لیلیا بریسی عان بقا سیرات وقتند مطیع تا الزور از ساعان ذی اجد
 الوز عا و لیل نا اتر سیرات ذایحی ویم قلماسون متر بوجتاب سیرات دیب بوز دم ش
 مطیع ان قران نواب نینا بلور ائنا عاصی ذی اعیبو بلستون ویدیم چه اید
 بوز در لونی ائشککل قنحی قنحی کم کئنا سئله ائدا اید کجما بریسی جئمد سیا
 ذی بریسی سیر ادم دئسا عقد بونظار بولا بعلتور دوشت مند
 اکر عیسر بر سیر ایدی اعجاب قیلر بلا یه قیلن بر سیر

دَکْرُ کَدْرُ مَا سَعُولَ نَلَامَا وَکَدْرُ مَا دَمْرُ مَا اِنَّمَا وَاذَا الْمَوَدَّةُ سَلَمَتْ اَوَّلُ
 قَرْنِ لَرَمَ اَنْزَادَ شَيْخَا عَرَبِيًّا اَنْ دَرَا كَلْدُو لَوْ دَرُوْنَا اَنْتَرَا اَمَّا مَدْرَمُ بَرْمَلَا سَلَامَا
 بِنْتِ نَشَا دَرِيْلَا حَزْرَتِي دَعْوَا نَلِيدَانَا اَوَّلُ كُنْ ظَالِمًا لَوْ اَمْطَلُوْنَا اَمْطَلُوْنَا رَا دَا اَلْوَقْ
 وَاِنَا وَاذَا الْعَيْفُ نَشَرَتْ وَاوَلَّحْتُنْ كَمِ بِيْلُوْ خَزِيْنَدُ سِيْمِنْ اَخْفَانَا دَعْفَمُ بِنْتِ
 نَعْتِ بِنْتِ مَدْرَمِنْ اَلْمَا نِيْمَانَا وَاذَا السَّمَاءُ كَلَفَتْ وَاوَلَّحْتُنْ كُنْتِ لِيْ اِعْاَجَبُ مَا
 صَبْرُ كِيْ سَبِيْمَانَا وَاذْبَقْتُنْ بِرِيْ بِرِيْمَانَا اَوَّلَا اَمَّا وَاذَا الْحَيْمُ سَعْرَتْ يَدِ طَامِرِيْ اَيْكَ اَبْرَا
 قَرْدَرَانَا مَحْفَا عَا جِيْ نَلْتَلُوْ اَكْ اَلْمَلُوْدَعَا مَا وَاذْبَحْتِ نَا لَفْتِ نَعْرَسْتِ اِحْمَا قِي
 بُوْنَانَا مَوْبِلُوْ اَلْبِنَا كَرَامَا اَلْحِيْمَا حَمِيْتِ دَرَمِ كَمِ بِيْلَا بَلُوْسِيْمِنْ جَوْبِلَا قَلُوْ رَا اَذَلْ
 نَا حَمِيْتِ اَذِيْ حَمِيْتِ اَوَّلُ رَدِيْتِ اَعْرَبِيْ رَدِيْتِ اَوَّلَا اَيْ حَمِيْتِ بُوْنِ دَكْلِ سَبِيْ كَمِ
 وَاذْبَحْتِ اَمْتِ اِحْمَا اَكْلَسْتِ دُوْبُوْدَمِ اَبْتِيْ سَا اَذِيْمَا وَاذْبَحْتِ اَمْتِ اَمْتِ بُوْنِ رَدَا
 صَوْلِيْ لَزْمِيْمِ مَشَا حَا جَمِيْتِ بُوْنِ دَرُوْ لَوِيْ اَلْبِيْحَا اَبُوْبِيْ مَوْبِلُوْ مَوْبِلُوْ
 دَرِيْتِ كَدْرُ خَا مَلِكَا قَلِيْتِ بِنَا نَعْمَلُ كَدْرُ اَبْدِيْ مَوْبِلُوْ اَسْطَهْ اَذِيْ قِيَانِ دَرِيْتِ
 كَلَسَا وَاَسْطَهْ اَبَا نَا كَرُوْلُوْ بِرَسُوْرُ سِيْمَا اَشِيْ كَلْ كَلَسَا اَشِيْمَا بَرْمَلُوْ
 مَرَا رَا نِيْمَانَا دَرِيْتِ بِلَسُوْرُ عَسْرِيْسِنْ قِيَانِ كَمِ بِرِيْسَفِ اَنَا لَادَعْفِ اَرْتِ كَدْرُ اَنَا سِي
 اَلْمَشْرِ اَذِيْ رِيْ اَبْدِيْ اَوِيْ اَبِيْ اَبُوْبِيْ اَنَا اَبَا بَلُوْدِيْرِ اَلْبِيْحَا اَشِيْمَا اَشِيْمَا
 اَذِيْ دِيْرُ خَلِيْمَا اَمَّا اَحْمَدُوْ اَعْلِيْمَا اَبِيْ جَرِيْمِيْمِيْمَا اَشِيْمَا لَزْمَا اَبِيْمَا كَمِيْمَا اَوَّلُ
 عَسْرِيْمَا اَبِيْمَا اَشِيْمَا كَمِ بِرِيْسَفِ اَنَا سِي اَلْمَشْرِ اَذِيْ قِيَانِ كَمِ فَوْشَا اَشِيْمَا كَوْنِ بَلُوْدِيْ اَشِيْمَا
 نَعْرِيْ مَوْجَلْ دَا صَالِ كَمِيْمَا اَنَا سِيْمِيْ جِيْمُوْدِيْ دَرِيْمَا اَشِيْمَا جَرِيْمِيْمَا
 عَلَيْهِمُ اَعْلَانِ لِيْمَا دَرُوْشِ كَرِيْمِيْمَا اَذِيْمَا اَشِيْمَا نَعْرِيْمَا اَشِيْمَا اَبِيْ رَايْتِ
 اَحْمَدُ عَشْرُ كَوْنِيْمَا وَاَلْبَحْمَرِيْنِ اَلْعَرَبِيْمَا رَا بِيْمَا لَوِيْمَا جَرِيْمِيْمَا نَوْسَفِ اَبْدِيْمَا اَبَا رُوْبِيْمَا
 كَرِيْمَا اَوَّلُ بَلُوْدِيْ دَرِيْمَا كَوْنِيْمَا سَعْلَا سَعْلَا قَلُوْ بَلُوْدِيْمَا اَنَا سِيْمِيْمَا اَوَّلُ بَلُوْدِيْمَا اَوَّلُ
 بِرْمَلُوْ سَبِيْمَا دَرُوْ لِيْ كَمِيْمَا اَشِيْمَا اَشِيْمَا دَرْمَلُوْ اَنَا سِيْمِيْمَا اَشِيْمَا رُوْبِيْمَا

سجود او دست با ایضا خلد از ستم و تهاجرت نفس ملکه الخی بدیانه ستم ترازم
 بر قمار اودی سینه استخبا از آن فرود نندازد استام و بلوی عصمت برود
 ایدم که نسام و دیجی و نسوی عصمت برود سیاح شد جعفر دم و زنت اینه ملک
 بینا شد سدم قیامت با زبسی طلو یاز قلو بلسوف دیدم سکا استفاد از آن
 دیدم یا بجمه فایلی ساشکل از جناس کج کلک و دنگ دلخشا و اول ارد
 حکم برک کز اول یغان مکه کرد کصد از سامکده اصدک یاز قلمین
 نیشلرت و بلوی اناذ قلو ک بروسف دخی صریار از کیدی بغدادی و در ا قومی
 خند زنا قول فر و اش و کتا اول لردی حکم نامه یوز کز ایلی قیان کرد اوز سائنگ
 منظر ایضا شرف لقی اناذ قلو کیم نونه سین بلوانیشلیدی مضربلور انملک برودی
 ساتقی سیک استخبا ایلی قضا نلدم اول یاز قی لمرک نینتا یزدم دلخشم
 بؤ ایدم حکم ساجلا از دگ منک سخر انسا نمانا استخشی قنوسین سکا
 نیشلدم بلور لرد ارا لردیم سکا نجان بلور ایدم اورد سکا
و لسنو و لعلیک ایدک قرضی دس ایدم اول ایدم
 راست نلدم جان و جهل انا و سنو بلنسا سیک جی و ن سیک نسوی
 حلقه سینه ایلنسا طیبی هم انلسون کتر کیم سباهی آن سیک نسا کلمک
 سکا کتر کیم غیب آن ایلنسا قیامت با زبسی طلو یاز قلو ک کتر کیم هم معلی
 شفا عینک ساجله بر ایضا ناجیبینا مقام محمود در کیمی کا ایدی ایتقل
 یا مرقب **اوت الله** کبر و اینه اینه دینی قلو سوز خاطر نما کلیدی
 قوسیندا بو عجز باز کرد اوز کیم بر سف انا سنا اوشدی کندیشتر ایلی
 مضرب اهل ایضا دندی ایی سیزد کلیم قلمز سیزد سیزد اوت دکلم اکتوم دود
 ایتلور اوت اندس مضرب انا نلک مالیشتر سیزد ایدم سنا نلک ایتلور نیت
 نلور دیک نسا اونا نلک بستر انا برسی اوز ک نشا دیر قول بسور ل دیک
 نسا ایلی ایزد کیم

بهجت الحدائق * دن

قریبان دد اولار عتد مصطفی قریبان قلیباشنا بیتر دغی ددر فصل اولینک و انحر ۸
 حوتالی ابرهیم بیتر د حکم اسمعیل قریبان قلیباشنا بو محمد مصطفی یونان اسمعیلک التند
 اولدی و انشد بر کشتیلا اسمعیل بن یحیی کسلی حوتالی ابرهیم بر اصغر قلی اول
 فتوی ص حد مصطفی بر کشتیلا اولدی انشا جون حکیم علمبری رخشا اولدی انشا
 حیم رحمتیلا قطیحه بلینا و ما اولسناک الارجحة للعالمین و اکولوا فیما
 جکیر لیللا لمصطفی رخشا جون ابرهیم بر اصلم قلیباشنا اولدی و کشت
 بارسا انشا اولدی قریبان و ایدر بلغا اولدی کتدا غل قریبان قلیباشنا الغریبان سینه
 بر مویک من لکدام سید اسلام قریبان قلیبان بیتر د حکیم مستت در
 ادم زماندا بر دنتا کم ایدر اولدی قریبان اولدی نضری بر و حراچون اولدی و لکک قلیباش
 نینا کت ایدت ادا انسا عقابینا الامین من رسول حی یا نبینا قریبان اولدی کرم کت ابر
 علی اسلام جهود اولدی اسلام دینا اولدی کعب بن اشرف و کعب بن اسد و ما ک
 من ضیف و هب بن هود و او زید بن ثابت و فحاح بن غار و روح بن اخط
 جهود اولدی اولدی اولدی و بیضا سیر قتیبا کلدی از ایتلر و یا بهر شا اولدی
 قلیباشنا نضری محفا بیضا سیر اولدی و سیز ابرهیم دوسک و بر کند و
 اولدی سکت انا سید علما نبینا نضری تعالی تودینه اجندن بزم بر اولدی قلیباش و بر
 بیتر د حکیم حیم بیضا سیر نبینا و حسی یا نبینا قریبان اولدی قریبان قلیباش و ایدر
 کلر اولدی قریبان قتل کلب بیضا سیر و سیز د قلیباشنا اولدی سکت سکت انا
 د حکیم کربلا دین حوتالی ایدر قلیباشنا کرم دین بیضا سیر ایتلر دوسک کلدی سیز ایتلر
 سنه اولدی و بیضا سیر اولدی و اولدی قلم و اولدی انا ایدر سیز نبینا کرم زخربا و حسی
 قلیباشنا نضری علی کلدی و قریبان قلیباشنا اولدی کلدی نلرت قریبان قلیباشنا قلیباشنا سیز اولدی
 علم سیز کرم اولدی ساد قتر د بس اولدی نسا د لک کرم اولدی کرم اولدی کرم اولدی
 بیضا سیر قلیباشنا قریبان در اول قلیباشنا کت ایدر ابرهیم در اولدی کرم اولدی
 قلیباشنا و قلیباشنا قلیباشنا قلیباشنا قلیباشنا قلیباشنا قلیباشنا قلیباشنا

خوجہ ایدر یوسفہ ایتکر اوزرکما بیلم بئو بکا سولہ سوزک
 خوجہ ایدر آدک ایت بیلم سینہ یوسف ایدر ایدم اکلا کل بئو
 یو شرط ایله سولیم چون بیلدسن کمد و کوی خلقا بلدور میلین
 اوله باز کانا آندا اچر سولیم کمد و کور خلقه و ایش ایلدیم
 یوسف ایدر یعقوب نبی اوغلم جدم اسحاق هم ابراهیم اصم
 اول کئی جونکم ایشدی یوزرک آه تلدی ایشدی کیندی اوزی
 ایشدی نیشا دیز بیدر سبکا ایلدور دوم سنه آنا کازنا کا
 دویدی ایدور اول سنی ما تله ک نلد اولور دیک ایت بکا آنلی
 یوسف ایدر نمازلق ایشور دکله نماز اولن کیشلر ایشور دکور
 اول کئی ایدور پیغامبر ایشور کور سن صدیق سن قبولد دعا کینر
 دعا قیل اوغور ویرسون چلبیکه حاجتم شور در دیدم بر سکا
 دعا قیلور دعاس اولور قبول کرب و پرور اول کیشا قران اولور
 امدیک دکله اول قطیف ایشی نجه بیر اوله مالور تشویشی
 پیغمبانا اولور یوسفه الدوغنا اچمی کوی بخر خزینه بوشت والدوغنا
 خن نه وار بوعده واکور دیا قالش وار می مالور مدنا انده دا

آید و اول اوچ کز دوشمه کورد - بودن آخرد بریم بریم او کوم
 نکی مالوم واریسه و پرک اکا، ساتون آلد کاتورک آنه سکا
 سوزی مختصر قلا لوم ای بریا، خبر ایدر لر وار ب قطبقر
 کلدی کوردی یوسنی عجب لایر، حیران اولدی بر زمان کی کلدی
 چونکه کوردی یوسنی قلدی عجب، هم ساتون المخلعا قلدی طلب
 قطبقر سولر باز کان خو جیا، بها سین کس اولوکی استیجا
 دوندی ایدر طار تلوم تروزو، آغریجه قیمنی هر نسنده
 هم قطبقر راضی اولور سوزینا، پیشکالتون قوندر لر ترا زونا
 یوسف قوردی خوجا بریکارو، اندک یوسف قالدی و اتون
 سوز مختصر کتودا هم ویله، خزنه سالی کلدی مالیکه
 حاجن اولدی اول قطبقر سولده، خزند دخی مالوم قالدی
 ناموسوم بیکد وارونم ساغشله، ناموسیه آلد کتولک بلفشغلر
 قتل اولسون دیر سکا باغشلم، سکا بر دیم بقولدی کی شلدم
 کله خوجا باز کان چون ساتینجه، سوزی کوندی ایله کیر یان یغانی
 سکا ایدور یوسنی دیکر انها، دنیلما تیبیا کله سکا

۲۵
 چرم و اشل ایذ لر بودر بکله دلسر اولغل باشکادیر کلاوگر
 چون بولدن ایشد و ماوشیو سوکله آه ایلدن تختدن دوشر شولام اوزیر
 آه ایوبن چنیم اول تختدن دورله تیره و اشلن قاما استنا او شومو
 یله کور قطیفر دور کیرد ، زلیخا اوکن دوشردن طوره اورد
 سویل ایلدن بود کز بنوم بکوم ، او یورکین دوشد اوج کر کوزد کور
 ایندیله صوابلار اسین آکا ، صوابدن خیرا ایترا او کله حکم
 برسوزدی ایدایم سیزه عجب ، چون قطیفر زلیخای قلو رطل
 بر پیک قیزی کلور دی قاتنه ، یازدی اول قطیفر یاننه
 حریف زمان کیم بوسوزدک اوزرده خوجه کتردی یوسنی بازاره
 منادیلر چاغردن شهر لور کور ، آئی بکر قیتمو قوز کیم اولد
 ایدی کاکر کوزدا اوغلان کورگی ، بهاسی چوق عمرانی قولدی
 شهر لوقا سودر لور اولار ایا ، یوسف طردیش صوق بکر زایا
 خهر ایچند ، بانی یوقسولالیدین ، که یوسف اوزرده دیر لوبن کلدی
 ارموننت شهر ایچند ، نه که وار ، یوزد کورده نالو حیران وزار
 لسا کوشک ، یاقر کورده لید ، چاغردن زایا ، ایدم کونور جان

آیتدی بنی کرمده اسکی ، یوخه اوتورغلی بزوکن اکلک
 سلطانیش اکلدم بدم لینه ، مصره کلدیدی بولاسین سنه
 امدی یاندوم بویله اولای اراق ، خسرندک اولوزم ایله براق
 برتی یاز مصره وارسون برکنه ، سولیسوتانده اکا اوش بوانی
 اراقلغین ایتم انک بلسین ، صدقله کر صلوات خوش ایدین
 التے آیده دونی کوی املو کیده ، اولارادن مصره اندن ابر
 بزوی طیموش برتی قُطیفَرَه ، یا قُطیفَر بوجی قاجان وار
 برقریم وار کیدر مری دیلن سنه ، سنن ارتق هیج بکنز کینے
 مهلر یسک کیم قزوم ویرم کما ، کتسه کلسون دیلیون بک یکا
 قُطیفَر بته اوقور احوالین بلور ، جواب یازر ساوینو شاد قلم
 کتسه لاریه کوندور وریل کما ، دیلیوب قیزی آوین کلم
 چون بته کالور اوقوندور کور بندر ، موردی زلیخا کونلدی مصره کیدر
 سوزا کسندور چونکه اولام ^{کلور} پادشاهکر مرانده اوتورور
 زلیخا چون کیر ورا اوقور تخننه ، اول قُطیفَر غدی زلیخا یاشنه
 زلیخا کوردور برقع السنن لینه ، ایدیه اول شو کندیور صوکر

عاشق اولور بر نظرده صورتته عاشق اولن نیجه او یوبه یانه
 بکزی صارار دؤن کونه اغلیوه . اتاسه صورتن اگا فلک دزیو
 زلیخا ایدر دوشده کوردم صوته گرکه اولدر بنه کرگ اوده آت
 عاشق اولدم باحق اول صورتتا ه بلیم قانده لعین آنک اتا
 اتاسه ایدر قانده لعین یز آنک ه سنه ویرم اگا او بنه جانک
 چون نالیخا ایردی بیلک باشته ه بنه کلدی اوز لیخا او شنه
 ایدی بتم او شد اچخل کوزک ه ایزو غمه یز قصل سنه کند زک
 او بچوسند شوبله کورور ساونته او بانور بلن آنی کور بخت قانده
 آه ایدار شما ناک عشق اوی ه ارتوغ اولور اغلای فریادی
 اتاسه ایدر دوردی بقلک الین ه سوزی آزدی بیلر کندو حالین
 زلیخا ایدر اخلویم سنه دلوه عاشق اولن ده لوی ای اشدن الو
 او جموی یینه کوردر صورتته ه قنده اولور سین در صورتتای
 صورت ایدر بتم اول مصرک عزیزکه ه استر سن مصره کل کور کل بزیب
 او بانو کلور زلیخا او بچودت ه بکزی کولامین اولور بخت
 اتا سینا ایدر با با دوشنه ه کیر کوردم بو کچه کینده ایش

« یوسف و زلیخا » دن

22

پرده اولور یوسف یوغیونور ، بر قول اولور یوسف اکا بنور
 اول بالی سولر جلب و نحیلا ، انده کیم طور دوری کولور دیلا
 ایدر یوسف نبی بکا ایلمن ، عاشقیدم بن سکا نجه نمان
 دیلریدم شکریدن سنی کورم ، شمدیک اندر بکا لطف و کرم
 روزی قلدی کور سکا سنی بکا ، حاجتم واردی دیلا شکریدن بکا
 هیچ عیالوم یوقدرور عبدال دیلا ، شکر کی جوهر دور سوزن شکر
 دعا قلدی دعای اولدی قبول ، شکر کی ویزی بالغا انک او خود
 اولر اکی نکر بری یونسی بودر ، بری رانی سلیمانوز کین بودر
 هر رینه شکریدن بر بخشیدک ، لوح اوزر یازیلدی یازیلشدیک
 جن تمام یونسی یوسف جفندی کید ، ایشد امدی اول بار زکاتیندر
 ذر لطفله کید دور اولم اکا ، کیم کورنلر آتی قالور دی طحا
 امدی کله ایشدک لوشیونری ، اولدی یغان سرب استینک فری
 ای آبی طبعی یونسی کندن ارقه ، نیکه و بر سس اکا عالم شکره
 شکر کی ملک طاروی خاچا ، اول نزله عمر می ویردی می
 شکر کی و نیکه و بر سس ، شکر کی و نیکه و بر سس

قَوَاعَتِ قَوَدَوْلَتِ بَخْتَنَدَنَ	كُورُوزَانِغِ شَمَشِي بَخْتَنَدَنَ
اَوْرُوزِ الْوَزْبَا شِنِي دِيرِنَا	سُورُوزِيوْنِي اِيَاغِي بُوْرِنَا
بُونَا زَمِيْدِيْم سَرَارُوكْ سَكَا	صُرُظْكَو دِيكْدِي اِيْدُرَا كَا
اِسْتَمِيْدِي اَنَا سِي سُوْرَا رِي	مَدْرِي تَدِي نِه اَجْرِي كُوْرَا رِي
اِيُوْبَحْتِ اَنْدَن رَوَانِ جَدِي	صَاسِن تَنْدَن رَوَانِ اَجْدِي
كَلَرْدِي اَوْشَاغِي وَايِرِي	قُوْقُوْم قُوْلُغِي مِه پِهْرِي
دُنُز دُوْر كُوْرُوْعُوْدُ مَشْكُ شَكْر	بِرِي دِيْرِي كِي جِي كُوْرِي مَكْر
كَلَايِلَا بُوْنُوكْ كَلَا كَدُوْرِي نِه	بِرِي دِيْرِي كُوْرِي دِيْرِي كُوْرِي نِه
بَلُوْر جَاغ سِي بُوْش دَا رُوْدُ عِي	اَنَا سِي كُوْرُوزِي بَكْرِي صَاوُوْدُ عِي
اَلِي كَلْدِي نِي شَلْدِي نَلْدِي حُرُوْش	كُرْدِي اَكَاوْرِي دَا رُوِي نُوْش
اَنَا سِي وُلْد اِكْلَا دُكْن دِي كَلْدِي	اِجُوْب كُوْرُوزِي زَلُرَا زَا اِكْلْدِي
دِيْرِي مَا كَر اَنْدَن اُوْد اَكْدَن	دِيْرِي اِي جِكْر كُرْم اِچْنَل كُرْم
يُوْكُوْ عِي شُوْ اُوْد لِي طَغْلَدُكْ	دِيْكَدَن تَشْنَا كُوْ كَلْ كِي نَبْلَدُكْ
دِيْحِي خِي خِي سَكَا اِنْدُم حَلَاكْ	بِلَاي حَاغْلَكْ جَانِي كِي كِي مَاكْ
صَقِيَا يِدُم نَا ح تَخْتِي بَا بُوْف	اَكْرَسِي كُوْرَا سِيْدُم كَا بُوْف

دیدی که در مژه آتم سپه
نذر تخت و زیندی بکا حجه
که بیونیا چیدم دین کین
اشیدایم بوقی زک انین
چو حصار زه اکثر قلند نظر
سواجن صورتی کوز را اولمگر

بدیدن سهیل بنفشه

بر میگردشین و ناز لو
بلرکم اولاقدن یاز لو
بش کر و بوق و بختی اول
براکیمی عشتاودنه بختی اول
ینا چو بختیا نظر ایلدی
ایشن کلکی نیر زور ایلدی
شونله بیجی عتردی بختی انی
صا سیر لردی تند بجه
کری باصی آه اندی دندی برما
کمتایه یوننج کرانده کره
الوسیدن چجب آبی شهریان
بو لیم نیرن و ایکن نجیر
دردی خادیم انی سهیل الدردی
اختاری الدی چوز اولدیر و
دیاسنامه که اختارین
کریم بکون کیر و یرم یارین
شه انی اشده و زیندی طون
هماندم سرایه طوندی یون

صَابِر بَرِيدِي يَقَاسِرُ كَلْتِ
 چَو اوز تاد بوقه واردي چا
 كِرَامِدِي التَّوَنِ دِرَا كِي كَشْر
 شو درت درك ديسا درك
 اَرَا رِدِي حَوْضِي يَاقُوتِ دِي
 چو اوقو حوضي و تختي اول
 دَخِي كِر دِر عود اعا چي چوز
 ياشده يتردي قتل الما و ناز
 كَرَب بُونَمِي حِرَا ن قَلَدِي
 طُولِب كوزلري اندي يش يزبه
 دِيدِي كِمَه سَقَلِ اَمِّ اَعَجِبِ
 چيدين چو بر نقلدن يدي
 حَقِيقَتِي يَرِي اِن عَقَلِدَتِ
 چنوب خسته الذي چوزي الا
 چودوزب قوشب زخمه ارد قلده
 فَعَا يِ جَعَزْدِي كُوكَا بَلِيكْتِ
 ايشت و ضغني ايدم كم نجا
 كَرَن دِي يَه فِرْدُوسِ اَعْلَا مِيْنِ
 دزليشدي التوندن اوليك نكته
 سَوَارِدِي كَم جَانَه اَوْلُ قُوتِ دِي
 عَجَبَلَا يِيْنِ بَر زَمَانِ بَقَدِ اَوْلِ
 كه تحت لوزره ياشده دزليش هانز
 دَخِي هَرَه اِسْتَرَسِيك اَنَه وَا ز
 عَجَب اَمَه بُونَمِي نَدَز قَلَدِي
 اِحْنِ سِلْدِي كَلْدُ و كَلْدُ زِيْنَه
 صَقْدِي بَدَن نَرِي سَبَبِ
 صُوبِ حَوْضِ اِحْنِدِه اَلْسِنِي دِي
 يَدِي عَضَه يُونَمِ يَدِي نَقَلْدَنِ
 كه كوكليسي اكلايه يردم چلا
 قَلْتِ كَلْدِي هَر يِي سِي رِي بِلَه

یَا اَغْرَدِیْ بِرِ قُویَا دِجِی
 دِنَلِمَزِیْ چُون کَلِدِیْ مَلُویْ
 قُویْ اِچُون کَرْدِ اَوْلِ اِچَرُو
 دُرُشِیدِیْ رِکَشْتِکْ اَوْلِ اَرَادَه
 یَنَه وارِدیْ قَرَشِ سِنَه دُرُشِ
 بَر نِشِشِ اِشَلَه قِیْرِلَه اَعْلَا
 دِرَاکِیْ کِشِ اَعَا جِی عُو دِرَادَه
 هَر اِوَانِیْ طَرُزِیْ بِنِشِشِ
 بِلَارِیْ تَفْجِ اِدِر کِنَازِی
 صُورِن کَرْدِ قُویَا غِنِ
 بِنِشِشِ کَل سُو سُن یَا سَمَن
 بَر اِجْدَن بَر اَو جَا اَو لَشِیْ
 بَادَم شَقْلُو هَم چِنَا زَا اَعَا جِی
 بَر قَلَر هَوَا یَا اَو زِیْ
 اَنُک یِکِیْ هَم کِسِر کَرْمَشِ دِکَل

صراریم آتامادیمایسند
 بودر جان کم بزمان اوزدم
 نکر صبر لا بونوک اختارن
 کقبضهن دن قاسمی ملکمال
 بی نکر ادب فرصت کوزلدی
 مگر بز کون اولیا وار بختی
 طونیند اول اختاری کزلدی
 بو اول کلید اختاری ددی
 طره کلدی بر نبد اولد روان
 چو شاهدن طونر قلعی تیارلدی
 بچن چیتوباتم طونینی کیا
 دی اختاری صنما یتیش درز
 اختاری لکوب سهیل مین
 چلوب انلندی تین آتسا
 اختاری چوز کلید اوزد اولد
 بلور کد قیغوی پیما پسند
 حکایت تیا سچ اولد کوزدمر
 الگدر او نین بوکون یارین
 بی ملک بولق اول کحاک
 اتا سچ ارین دایم ایزلدی
 طونین اول آرد حصار بخت
 سهیل ای لغلا پین کوزلدی
 کچاتم اولد قیغوی سچ بید
 یاشند اعی بچوعه صلدی روان
 سهیل اولد قلا ددی صهارلدی
 اختارونک خصه بیو سچ
 سهیل ای لوبن کتیش فوزه
 بر ایلک ایشی وار صندیک من
 کلقدم ارشدی قیو قاتسا
 قیو آچلوب چس و کزوی اولک

کردید ملک زاده و دیدن کججهای پدیری خواجه را
 مگر شاه بزکون دردی طوریم بوجگی کردی اثر کونیم
 آختار ائوب کلدی اول اراکیا کججکری قاموس اراکیا
 یکنیم او نوز قاپوی اجددی قو عصه بی یا نه صجددی
 چور قاپوی چو اجدی شاه کرد بر کینلو قو کور شاه
 دوز کلدی نونک الماسدی ای کججنا چان اولما زدی
 سهیل یمن بویری حکلدی ددیکم اتم بونده نه اکلدی
 کد آختارین وزمدی اول بگا کرکیم بویری صور اون اکا
 نه معنی کد فکرم اکا ارصدی کردی قیوم بنی وزمدی
 اتم کور بویله تندی دریغ کریم نسینی نیجه طویدی دریغ
 بگا یہ بو قاپوی اچوق کرکند یہ خود ویرد کین قو صجوق کرکند
 آختار کد اچادی چوق صجددی درودی بشر ما دیم صیدک
 قصدی سرکایه غم ایلدی دخی کویکل اجدده خیم ایلدی
 کججان اولمتم بو طکلا دغم هلا ائیبود کلو دراکلا دغم
 کرک بوندلین برار اولک کمالن اونک بیکی از اولک

چو نخته چوب و زرد او اعدا
 بخلافت آن کوز بر او لیدی شاد
 بوند آینه لجدی بر بجا کوز
 که هر کجه عیبتی کند ز کوز
 مگر ز کوزن آنا سینا و اردی
 پیر او یوبان کنه کاکاطردی
 آید کاکای اغول قنجد
 بوم هر بکم و آرسنگد رفانو
 بکم فریق گنیم و آرایش سکا
 در روزم که دکدی آمدن سکا
 دخی تازی آتینن یوزین قوز
 دخی مجلس الاین آلتون کوش
 دوانیک که اوزده یوکا بون
 کیمت اولدی بیهیم کرماش
 یینا الله بیک ینت طایبی پله
 قلا نرت کیشی صایبی پله
 چورده اکا بو قومالین
 کزدی آیین دعا ای کدی
 دوزیدک تمام اولد احوالین
 کما ای پادشاه عظیم کیم
 نیازیکه یلوزدی و میلدی
 اولد زلف حاجت قلکد رقا
 بولغان سن سبک با غشغند
 بلیغی توردده سندن دوا
 بنم سکا لاین در زایشکل
 بی دیک اوزده آتن یوزت
 دعا ایلری کز شاهک سوزت

که شهید تو یلدر سنسنی
 جهان آنون کی بر شاه یوق
 هنر مند جومردانادور
 برانه انو چکله بوتاج تخت
 درک ایله طکلجی تختی رز
 دکلن کیم اولولار بکلر کلا
 که بن تاجی تختی مای
 چوطندی دیو کشته کلدی خطا
 شهید بیروغی کوزندی قیدی
 اولو کیمی بکلر تو کلدی
 چو مجلس تورلیدی و بی طعام
 درک یلکوز ای کیمی و اولو
 سیر اقلی شاه ادرق این بکن
 پس اعدردی تختاد تو بر این
 کهر انجوانن چچو صحید کد
 تکم بیورز سنک اولدز قلائی
 فلکن آنون کیمی بر ماه یوق
 خیر ز مند خوب توانادور
 برانه داخی زنه اقبان تخت
 قومد عینک امیدی اوند
 بواشتک آسینن پیل اولا
 ورم اعلوه و حکم الو پی
 جهانک یوز نند تلخلد نیقاب
 سزای و تخت دور بدوی
 بیویلیچوب اینا یون کلدی
 تو ریکه شاهک اولد تمام
 چوقامو کوز اصلو سیر کلدی
 چو اولد وردر بریند و کون
 قدی باشنا تاج وردک این
 یزدن کون ییدر اجدل

زما پلاطونلیدی یاشاگا
 شونل پکی اوگرندی اولدانی
 ایسا چو یایا اوب اوق آندی
 هنر جلمی اکا معلومدی
 شاه آبی کورب کوانر دجمن
 قیزی انوک الکی دن چوغدی
 قواصلو لاردی برهنر
 ادی رتطالیردی اول کنگر
 انوک اصل طراعی رومیدی
 شه آبی مکنز کجه اوقدی
 طانیدی کم اغلینه شاه ایلیا
 ددی کم شونل بکی اغلوم اولا
 روادرا کز اغا اولن تختما
 نجاسی کرین سن اشوب اشوب
 باشاوردی پر او دعایلدی
 بولنمزدی عالمک بگدش اگا
 کجشا ایدمزدی انوکلا کیشی
 گرانماسه اوروریا بانهدی
 الذی هراشر صا سن مومدی
 دلردی کتختا کچون ایله
 کرا ایل کرده پیری بکی بوغدی
 آرا بمره لاری کیشی واردی مکنز
 قلابی پلردی شاه اشینک
 هنر قاسه اکا معلومدی
 کرفاشنه هنجیمکنایوغدی
 آبی دشمان اشیدب آه ایلیا
 کدعلم هنر اکا معلوم اولا
 زوال اریا دولت تختما
 ایب طغوسپی ای ایلو کیشی
 شاهنک طاپینسه بی مویلدی

دَرِیَا بُوغْت بُو سَال بُو کَنج
 چورن کیدیز و بَر کیمه قالیست
 بی فکر ادب دایما اغلدی
 خنر کلمین اجمنا بشلدی
 اولوبی و کجی قلدی غنجه
 کینگری نعلای بر اغلا و برن
 چوقا موخلاق دعا ایلدی
 دُر شکر اولما دی هر کز تلف
 آدی بخر دی طن دککل هورلا
 کلوب شهامتلر کین پانے
 پیشلادی لئون قزبل آچی
 چوطلدی طغوزای کلدن جن
 بر اغلان کبکز یوری بدر با
 اچوب یورفی کردی بولد مراد
 اکسونت ورن بیلدی او طیا
 کیدیزدی ددالرومز بدی بیخ
 اقول اولسا دوشمنوم آلسد
 ایسیدین بر تکر یا بشلدی
 مالی دتمکا و صحنما بشلدی
 دخی میدیم نینر دکا کوز پانے
 بتم بوانو کوزمه جان و برن
 انوک حاجت حق روا ایلدی
 مکر انجو قیدی یلیدن صدق
 اگر بخر دن انجو حامل اولا
 چو ایشیدی ایکن سوبد چینه
 صناسین یزین قما دی دخی
 کینگری سکار و دینک کیدز
 ایکی قاشی دخی نور ایشیا
 اولایا موافق سئلادی آد
 کلان قلبن ادنلری کیم صیا

کرمش کاندۀ اول صلوی کیشی	که حق رحمتی اولوز ائونک ایشی
میندا اولو پادشاه وارمش	که عقیدله دولت آکا یارمش
بچا پادشاهیم قوطاش طاع	ائون عدلیله بدی شار باغ
دلم پادشاهلر آکا قول ایدی	دعا چیس هر ای یخسول ایدی
ائونک خرنسی واردی قریخ کنج	ایشی عشرت ذوق عیش کونج
اول ائون کداندزی آتسا	کلردی کین یوز بیلک از قاپتا
آتا ای قش سحر ائونک آدی	اوردی بلیش و خطلا یاد پی
سزین قریخ عورت واردی	که هریری ائونکله یاز ایدی
قوسنک آتا لری پادشاه	خداوندی شهر قریخ اچ شاه
شکر سز لوی یوز لویدی بولاز	قریش قرا کوز لویدی بولاز
ایلی یوز قراوش ارتو عیدی	که هریری باشه برتوخ ایدی
بوتوسلا اغلامی یوعدی	ائونک عصه سی فکری کمنچ عیدی
ددی کزیم اغلام اولمیا	زنا تاج تحت ابرو عاقلمیا
اغلو چون آغا آتا سی تحتنا	روال ارمیا دولت بختنا
آئمن بکا قلدی بو کنج مالک	بز اولم ستم دشمنیدی حلالک

سویل و توهاره دن

دیدم کجایب اشغ پارچه
 دینجا دیش دوشن پارچه
 بکایاری اولرسه اوله کلند
 کیکلی حکایتله ایریش بکن
 شولن بکی شرح ایلم ترجه
 کطانت سئل ایدن شاباش جه
 حکایت همان معنی نیا دونا
 عیارت کفرسه طوندن طنا
 چورک نخدن کخدن طغری
 شفت بکن اولایک بوغنی
 بی عجز نندن علیه السلام
 حسابی بخلی معیجون تمام
 بیچایدی تواریخ اگر صورک
 دیدم او شاقیا کز کور کوز
 کیدی یوز آلوی نیلده
 بنی درمن اول پیلده تدیر

آغاز داستان

ایش سکا بر خوش حکایت قلم
 اگر شکر دن او ش رعایت بولم
 کیم اهلن پیشلایه فرصت ورا
 تمام ایملک لیکد رخت ورا
 همنم بزم واردی بر کجایب
 افردم اونی دایم ای حساب
 دیدم کز اوله شکر نک باری
 بولم حکایت کردار پاری
 دوناتر کیم او قیا خاص عام
 عیانت قلب ساخ اوله عام
 کز تو قیق و باری بنشلا ایر اولد
 عاشقلق باری بنشلا ایر اولد

تقدیرده خود اولسه کرکدی سلیمان پاشا اناطولیه کچدی هجرتک یدی یوز اللی سکزنده
 بیه طرفنه واردی برکون آوه چقدی آو اولرکن قضای آسپانی ایرشوب آتوک آینی
 بر دلوکه پچر آتیه بیله دکرلنوب اول اراده شهید اولدی الحکم الله العلی الکبیر
 میتنی کتورب بولایرده دفن آندلر شمیدی هزاری آنده در هجرتک یدی یوز اللی طقوزنده
 واقع اولدی شمیدی دخی زمانمز فازیلی امور بکوک و سلیمان پاشا مرحومک ولایتلری
 کوزلری آچوقلر ظاهر کوررلر اجازت الوب غزادن اسکک اولمازلرمش کوزلری
 آچوق فازیلردن نقل اولندی بولایرده اولان صالحلر دایما آشکاره کوررلر ایتمش هر
 غزاکم رومده اولورمش انلرک دخی روحلری حق تعالی قبلندن جدوعلا انلرک معاوتنی
 فازیلموزک اوزرلرندن دریغ ایتمیه انشاءالله تعالی بعضلر ایدر اورخان فازی دخی
 اول بیلله فوت اولدی سلیمان پاشادن اکی آی اوکدن کتدی ددر اورخان فازی تک
 عمری سکسن اکی یاشدی قرق بیل پادشاهلق ایلدی دیرلر بوندن سکره مراد فازی
 بروسده تخته کچوب پادشاه اولدی اندن سکره لشکرلر جمع ایدوب قره سی ولایتندن
 و کندو حکم آندوکی یرلردن روم ایله کچمکی نیت ایدوب اول حینده جندرلو قره
 خلیل دیرلردی بلجک قاضی سیدی ازنگه دخی قاضی اولمشدی زمانمزده وزیر خلیل
 پاشانک دده سیدی مراد فازی جندرلو خلیلی کتورب قاضی عسکر آنددی بکلر بکیسی
 لالا شاهین دیرلردی اغر لشکر حاضر ادوب کلوب کلویولیدن کچوب طوغرو بطنوز
 قلعه سی اوزرنه دوشب فتح آندی آندن کلوب چورلو حصارنه واردلر محکم جنک آندلر
 حاقبت یغیاپله الدلر آندن مسن قلعه سن الدلر تکفوری کندو و بردی آندن کچوب
 برغوزه کلدلر کافرلری قاچشدی حصاری بوش بولدلر فازیلر اوده اوردلر بو طرفدن
 حاجی البکی و فازی اورنوس بک کلدلر مریچ کنارنده برغوزی واردی انی الدلر
 شدکی حالده اکا البکی اوغلی برغوزی دیرلر حاجی البکی کونمز حصاره کیردی.

ایچنده کردلر اما کافرلرنی انجتمندلر بلکه انعاملر ائدلر اوغلنه و قزنه و ماللرنه ال اورمیدلر اما ایچندن برار کافرلرنی قارشو لشکره کوندردلر کیرو اول طرفده اولان لشکرده اکی یوز مقدار ادم کچوردلر کلدر حصاره کیردلر اجه بک و فاضل بک حصارک آتیرندن بولدقلرندن آلوب بندلر بولایر یاننده آچمه لیون دبرلردی انده خیلی کیرلر واردی اول کیرلری وارپ اوده اوردلر کلدر کیرو حصاره کیردلر بو چنک قلمه سنک کیرلری حفظ ائدیلر طورمدن برو بقایه آدملر کچوردلر اکی بیکنن زیاده آدم اولدی روم ایکنه کچمکه اول بو ارادن فتح اولندی عجر تک یدی یوز اللی بدسنده اولدی و کیرو اول یوره تک (یوره تک) کافرلرنی انجتمندلر اسالت ویردیلر امن و امان ایچنده اولدلر خانونلرنی اوغلانلرنی قزلرنی بنایت خوش طوبدلر چنک قلمه سنک کافرلری بو غازیلرله اتفاق ائدلرکه ایشلونه دیرلردی بر حصار واردی وارپ اول حصارى دخى الدلر حصار اللرنده اکی اولدی و بونک خلقيله بارشدلر چون حال بویه اولدی ایندیچقدن آدملر کلدر کیرلرله کچدلر روم ایلی تکبیر آوازيله طولدی بوندنصکره کلیولی طرفنه سکرلدر کلیولی تکفوری قارشولوب چنک آندی خیلی آدم اکی طرفدن هلاک اولدی عاقبت فرصت غازیلرک اولوب کافرلری صوب تکفوری قاچدی حصاره کیردی آندن دونب تکوز طاغنی و اول ارای فتح ائدلر آندن کیرو کلوب کلیولی جبراً و قهرأ فتح ائدلر عجر تک یدی یوز اللی سگزنده یلدرم بازید وجوده کلدی یدی یوز قرق دردنده کلیولی فتح ائدکنصکره سلیمان پاشا وارپ خیره بولی و چورلوی و ولایتی وارپ چالوب چاربوب کیرو کلیرلریدی کلیولی به کیرورلردی و دخی اورنوس بک دیرلریدی بر بهادر یکت واردی و حاجی البکی دیرلردی بر بهادر دخی واردی انلر دخی دیمه توفه یوره سنی و حاجی البکی برغوس یوره سنی چالوب چاربوب کیرو کلیویله کلورلردی اول وقت البکی ایدین بکوک اوغلی غازى امور بک دکنیز یوزنده کیرلرله غازیلرله غزا ادردی ولایتی ظاهر اولمش ار ادى سلیمان پاشا بولایری الدقده غازى امور بک بيله ادى سلیمان پاشایه ایتدی پاشا سلطان شمددن کیرو ایرق اناطولیله کچمکه سکا دستور یوقدر ددی سلیمان پاشا امور بکوک سوزنه مقید اولدی

« اوروج تاریخی » ندن

سلیمان پاشا طرغی یکیجسنى و بولوی ومدرنوی فتح ایتدکنصکره اول ولايتلرک
نقدرکافرلری وارسه سلیمان پاشانک عدلنى دادنى انصافنى کوردلر چوغنى مسلمان اولدلر
ایل کون جمله اکا مطیع اولدلر بو طرفدن اورخان غازى قرهسى ولايتنى وبالی کسرى
وبرغمه ادرمیدی نواحيسيله فتح ائدلر تکفورنى ایچنده قودلر ادى صکره خاين اولدی
قتل ائدلر حکایت بر کون سلیمان پاشا ولايتلری سیز آتمکه چقدی سیران ادرکن
ایدنچقده تماشالغه واردی سیر ائدی عجیب و غریب بنالر کوردی ائلری تماشای ایدوب
حیران اولوب فکره واردی اجه بک دیرلردی بر بهادر یکت واردی بر دخی فاضل بک
دیرلردی بو اکسى ضایت بهادرلردی ایتدیلر ای خان نمجب فکره دوشب حیران
قالدکوز باری فکرکوز نیدی ددلر سلیمان پاشا ایتدی فکرم بودر کم بو دکیزی اوته
کچمکه چاره اولیدی کم کسه طومسه کافرلری بی خبر اولسه ددی اجه بک وفاضل بک
ایتدلر سلطانم بیورسه بز اکیموز کچه لوم ددلر سلیمان پاشا ایتدی نه یردن کچرسز
بونلر ایتدلر بونده یرلر واردرکه اوته کچمکه یقیندر ددلر سوردلر کلدلر بر بیر
کوستردلر اول بیرک آدنه وارنچه دیرلر بر حصار واردر کوکر جنلکدن اشاغه دریا
کنارنده اکا چنک حصارى دیرلر آنک مقابله سنده اجه بک وفاضل بک برصال دوزدلر
بندلر کیجه ایله چنک قلمه سنک نواحيسنه چقدلر باغلرنگ ارانسنده برکافر اله کتوردلر
دوندلر ینه صاله بندلر علی الصباح سلیمان پاشایه کتوردلر سلیمان پاشا اول کافر ی خوش
کورب خلعتلدى بو کافره ایتدی حصاره کیرمکه بر بیر وارمیدر کم کافرلری طومیدن
حصاره کیزه وز بو کافر ایتدی بن سزی بر بیردن ایله دین کم کسه طومیدن حصاره
کیرمسه ددی هماندم بر قاج سال دوزدلر سلیمان پاشا یتمش سکسان کیشیله صالره بندلر
کیجیله اوته یقیه کچدلر بو کافر بونلری طوغری چنک قلمه سنه کتوردی حصاره
قارشو ینلمش ترسلک واردی حصاردن یوکسک ادى قلمه نک ایچنده خود زیاده کسه
یوغدی خرمن وقتیدی و باغ وقتیدی حصار خالیدى کیجه ایله اول ترسلکدن قلمه نک

باب — آتی بیان ایدرکم بایزید خانک «استانبول» . وارمنه سبب
نه اولدی و هم آنده نیلیدیلر آتی بیلدر.

کلیولیدن عظیم لشکر جمع ایتدی ادرنه به واردی . نیت ایتدیکم انکروس و لانتنه
غزا ایده . بو طرفدن استانبولک برجاسوسنی طوتدیلر ائنده کاغدی دخی وار . انکروسه
واره خبر ایدمکم ترک سنک اوزروکه واریبورر غافل اوله چاسوسی طوتدیلر بایزید خانه
کتیردیلر ، چاسوس دخی طوغری خبر ویردی . بوندن اوکدین دخی خبر کوندرمشلردر
دیو . بکلریکی قره تمور تاش ایدر « ای سلطانم ، واجب بودرکم اول استانبوله دوشه سک
وبو استانبولک کافری غایت مفسد کافر در دیر . وبو ولایتلریمزک آره سنده بو کافر نیلر
آلاشهری فتح ایتدک بونی دخی فتح ایدمکم » دیدی . خان دخی قبول ایتدی ، کلدیلر
استانبولک اوزرینه دوشدیلر دکزدن قورودن قوشاندیلر قورودن بریجه بردن منجنیقلر
قوردیلر اول زمانده اکنده طوب اولمازدی طوبک کترتی « سلطان مراد اوغلی سلطان
محمد خان » زمانده اولدی ، الحاصل استانبولک حصارنی بوکالتشلردی . ناکاه برخبیر
کلدیکم انکروس « طونه » صوین چکدی « صوفیه » به یوریدی دیدیلر . اوله اولسه منجنیقلری
اوده اوردیلر یوریدی « آلاجه حصار » نواحیسنده قارشولادی و بولشدی کافرکم
استانبول لشکرین کوردی کندنی لشکرین ایکی بولک ایتدیلرکه اسلام لشکرین آرایه
آلار . بوندن اوکدین لشکر اسلام دخی ایکی بولک اولمشدی . بایزید خان کندیس
پوصوده طورمشدی . غازیلر هجوم ایدوب کافرلرک اوزرینه یوریدیلر . اول کافرلر
غازیلری آرایه آلدیلر همان بایزید خان دخی حاضردی کافرلرین آردین آلدی . کافر
همان کوریکم اسلام لشکری دخی وارمش همان قاچمه یوز طوتدیلر . اوکنده کی غازیلر
اوکلرنده کی کافرلری باصدیلر اللهم فضل و عنایتله اول کافر لشکرین شوبله قیردیلرکه
قیرمقدن اوصاندیلر اسیر ایتدکه باشلادیلر و اوقره تمور تاشک اوغلی واردی « اموربک »
دیرلردی بو اوغراشی فقیره اول خبر ویردی . بزم کندنی خلقمنز ایچنده اسیر ایکی
بیکنن زیاده ایدی دیر . الحاصل روم ایلی و آناطولی خلقنده هیچ اسیرسز کیسه
قالمادی و انکروسک قرالی کوچله قور تولدی یالکز قاچدی کیتدی .

بازید خان روم اینده ایکن حمید اینله قرمان اوغلی حرامیلك ایتمشدی. اوره نوزی کیروسیروزده قودیلر وبو یکا « فیروز بك » « ویدین » دن چکدی « افلاق » سکرندی وخیلی طویوم کلدی وبو یکا « بوسنه » ولایتده پاشا بیکیک مشغول اولدی بازید خانه خیلی مال کوندردیله ادرنه ده . بازید خان بروسه یه کلدی بنای خیره مشغول اولدی. جامع یابدی مقابله سنده مدرسه وشهر اوجنده بر عمارت ویاننده مدرسه وعمارت وبر تیمارخانه وزاویه یابدی و « ابو اسحاق » له قره تمورناشی ادرنه ده قودیلر بکلربکی ایتمیلر خبر کوندردیله بروسه یه کلدی .

باب — آتی بیان ایدرکم بازید خان « آلاشهر » . واروب نه صورته

فتح ایتمی آتی بیلدر

آلاشهر ولایتی اهل اسلام آراسنده قالمشدی. پادشاهی کافر دی « آیدین اوغلی » له مدارا ایدوب دیرلك ایدردی . بازید خان نیت غزا ایتمی آلاشهره یوریدی . دخی ولایتنه وارمیدین یوللرده چاغردوب یاساقلرله کیتدی، هیچ کیمسه نك برچوینی ظلمله آلمادیلر . همان کم بازید خان واردی حصارک قپوسنی یابدیلر . جنکه مشغول اولدیلر ، بازید خان دخی یفهادیدی کافرلر یفهای ایتمیلر امان دیله دیلر . عهدله فتح ایتمیلر ، قانون پادشاهی نیسه اولدی . آیدین اوغلی دخی اطاعتله کلدی ولایتک بمضن کندوبه وردی . حصارلرینه قوللر قودیلر ، خطبه وسکه بایرید خان آدینه اولدی . تیمارلرک دخی نشانی بازید خان آدینه اولدی . آیدین اوغلی « آیائلوغ » دن « تیره » یه کتیردیله آیائلوغی کندی قولینه وردی آیدین اوغلنک وقفی تصرفنی کندی آدینه قودی . اول دخی راضی اولدیکم اولنجه کندی ولایتدن چیقمه عهد و پیمان اولندی . بازید خان « صاروخان ایلی » نه یوریدی اول دخی بو صورته فتح اولندی . هله زمان چکدی اول پادشاهلر الله رحمتینه واردی . صاروخان ولایتی قره سی ولایتنه ضم ایتمی . ایکینسی دخی اوغلی « ارطوغزل » وردی . بو فتح تاریخی هجرتک یدى یوز طقسان ایکینسده واقع اولدی .

مصراع

کل بوزنده کورملى زلف سمنسای کوکل قره سوداده یلر بی سر و نی پای کوکل
 دعدمی سکا دولاشمه اکا های کوکل
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
 بزى خاک ایتدی هوا یولنه سودا نیده لوم پایمال ایلدی اول زلف سمنسا نیده لوم
 قول ایدینجیدی کوزلر بزى الانیده لوم
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
 دل دیلر کن بوزینک وصلنی جانندن دخی بیک بر دمین کورر ایکن ایکی جهانندن دخی بیک
 آقدی بر سروه دخی آب رواندن دخی بیک
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
 بن دیزدم که هوا یولنه سرباز کلم فی عشق ایله غمک چنکنه دامساز کلم
 دیر ایدم عشق قوبوزک اشیدوب واز کلم
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل
 احمد کیم او قینور نام ایله نامه عشق کرمدر سوزلرمک سوزیله هنکابه عشق
 دل الندن بیچیلوبدر بویه جامه عشق
 وای کوکل وای بو کوکل وای کوکل ای وای کوکل

«طاشق پاشا زاده تاریخی» نندن

باب . — آتی بیان ایدر کم بازید خان کم نخته کچدی نیلدی آتی بیلدر .

لاس ولایتی نه و «قرت اووا؛ قره طوا» یه نواحیسیله و جمیع معدنلره
 و «اوسکوب» یه «پاشا بیکت بک» ی کوندر دیلر . الحاصل لاس ولایتک اکثرین
 فتح ایتدیلر . آخر ادر نه یه کلیدیلر مرادخان غازی بک میتن خود بروسه یه کوندر مشلردی .

نجاتی؟ دن

چیقالی کولکله آمم شرری دونه دونه
 آیاغی یری باصار زلفنه بردار اولانک
 شام زلفکله کولکله مصری خراب اولدی دیو
 سن اولاسن دیو بیریر آیلوب آینه لر
 ای نجاتی یاراشور مطربی شه مجلسنک

لاله خدلز ینه کلشنده نلر اتمدیلر
 طشره دن کلدی چمن صحنه بیچاره درر
 عادتی خولبرک جور و جفادر اما
 حمد لله عی جانجش ایله ساقیلرمن
 ای نجاتی پوری صبر ایله الکنن نه کلور

یانه قندیلی سپهرک حکری دونه
 ذوق و شوق ایله ویرور جان و سیری دونه دونه
 سکا ایله ندی کبوتر خبری دونه دونه
 کلنه کیدنه ایلر نظرو دونه دونه
 رقص اوروب اوقیا بوشمرتری دونه دونه

سروی یور تمذیلر غنجه بی شویلتندیلر
 دور کل محبتنه لاله بی ایله تمذیلر
 بکا ابتکار بی کیمسه لره اتمدیلر
 آب حیوان ایله کوتر صوبین ایسته تمذیلر
 خوبلر جور و جفایی کیمه اوکر تمذیلر

احمد پاشا، دن

ایا پری بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 شکر دوداقلو قر یوزلو سرو بویولورک
 بهار حسن و بهاده بلالو بلبلینک
 بزومله بر نفس انسانلیغ ایله صورشالوم
 سحر قیلوب کلور احمد که دیبه شهر مزک

کله برو بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 سمنبری بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 کل تری بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 کل ای پری بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین
 کوزلاری بیجه سین خوشمیسین صفاجه میسین

ای فته سی چوق قوی یالان یاندم الکنن
 سن شمع کبی غیر ایله مجلسده کولرسین
 ۵. خوار ایله سن محبت ایدرسین دون و کون بن
 احمد چکه جورو کی کوره لطفکی اغیار

برناز ایله بیگ کولکوم آلان یاندم الکنن
 بن آقیدورم یاش ایله قان یاندم الکنن
 ذردک ایدرم مونس جان یاندم الکنن
 ای شفقی آز شوخ جهان یاندم الکنن

کفتاری و اشعاری وافر، صاحب دیوان و دیوانی متعارف و دیار روسه هر طرف ایاتی طوب طولودر . میر سلیمان اسمنه (چکنامه) نام بر کتاب یزیدشدر . آسمه جوق امثال مجائب و لطائف غرائب درج المشددر . بونمن غیری علم انشایه متعق بر ترسل جمع ابوب خلق مایینده کرك اولان مکاتبات وهر شخصک مرتبمنه کوره کندی دائرمنه لایق مراسلات و بروات تعریف و القاب ذکر ایلیوب یازوب تموین ایتمش . طائفة کتاب اول ترسل یاترنمنه صاقلارلر . مصلحتتری واقع اولدبقه آمن استفاده ایدرلر . و کتابته شروع ایدن بتدیلهر تعلیم ابوب اسلوب انشایی آمن کوسترلر . عوام و خواص آره سنده مرغوب و اهل قلم طائفسی قنده مطلوبدر . عربی و پارسی و ترکی دیبله اشعاری وار . فاضل و کامل ، تمام اشهار بولش کیمه دده . کندی اختراعاتندن بوغزل آنکدر . بو طرزده ولایت رومنه کیمه شعر دیه مشدر :

غزل

ایا خورشید مه پیکر جمالك مشتری منظر
 نه منظر نه منظر طالع ، نه طالع طالع انور
 یوزکدر آیت رحمت ، اوزکدر مظهر قدرت
 نه قدرت قدرت صانع ، نه صانع صانع اکبر
 سلیمان سیرتی سنده ، سکندر صورتی سنده
 نه صورت صورت یوسف ، نه یوسف یوسف سرور
 فلک شطرنجی اوتدک ، سعادت ملکنی طوتدک
 نه ملکت ملکت دولت ، نه دولت دولت قیصر
 قاپوکده قوللرک بی حد ، ولی کتر قولک احمد
 نه احمد احمد داعی ، نه داعی داعی چاکر

اعداء دین و دولت الندن بیجه قلاع متین و حصین الوب فتح ایتمش ایدی لکن سردار اکرم سان پاشا انده واردقده درشت خبر و دلسوز کلمات شورانکیز سویلیوب بلکه قصد مال و جان ایتمکله مزبور عثمان پاشا قلعه تفره بی فتح ایدوب عسکرله درنکده ایکن سردار سان پاشا لغرض دعوت ایدوب عثمان پاشا دخی عسکرله و آغیر لقیله کوچوب سده دولتمدار جابنه توجه ایدوب که کلوب سوز سویلانکه قیشامیوب بریه صربان ایچندن بی مهابا چیقوب کلوب آستانه دولته جمله ارکان دولته پیشکش و هدایا چکوب ملازمته باشلیوب محروسه استانبولک بیجه ایام اسلوب و آیین کورب معلوم ایدمکده ایکن مبارک طاعون قتی وافر یولداشلرین کونوروب بدمه کندولر لحسا و بصره بکریکی اولوب کتدیله (فی سنه ۹۷۶) و بالجله ولایت بمن فتح و تسخیر جدید اولمقده سردار عالیقدر حضرتلری عظیم زحمت و مشقت چکوب حسن رأی و تدبیر برصواب ایله انده قشلابوت بیجه بیجه ضرب و حرب و قتل و قتال ایله فتح قلاع ایتمکله دشمن دین و دولت اوزرینه ظالم و قاهر اولوب منصور و مظفر انواع فتح و ظفر ایله علی رغم اللاحادی بر ییل درت آی قدر مدیده کامکار بخت و نصرت ایله بمعونه تمائی یه عساکر منصوره ایله موسم جه یتیشوب جبل صرافانه چیقوب وقفه یه طوروب حاجی و غازی اولوب یه کعبه معظمه یولندن دیار نصره کلدکلی خبری سده دولتمداره کلدی (فی سنه ۹۷۶)

«سی تذرکسی» نندن

مولانا احمد داعی رحمة الله علیه

اسی احمددر. بو دخی سلطان امیر سلیمان شاهرلرندندر. خوش طبع، سخندان، زنده و نازک و لطیف و جرب زبان و ظریف، بو فنک کاملی و بو علمک قابل اولوب اهل علم قسمندندر. قاضیلق ایتمش کشیدر. مثنوی و قصاید و غزلیات دیمکده ماهر و هر نوع

فی گوکلک نڈن بوظلمله بیداده راغبدر
 گوزلارسن کبی اولمز جفاستندن نه واجبدر
 نازینه نازینه ایشرل مناسبدر
 گوزم بجانم افندم سودیکم دولتو سلطانم
 نظر قلمزسن اهل درد گوزدن آقیدن سیله
 یمانلقدر ایشک عشاقله یحشی میدر سویله
 کل اللهی سورسک عاشقه جورایتمه لطف ایله
 گوزم جانم افندم سودیکم دولتو سلطانم
 فضولی شیوه احسانیک ایستر بر کدایکدر
 دیرلدجه سک کویک اولنده خاک پایکدر
 گرک اولدن گرک قو حکم حکمک رای رایکدر
 گوزم جانم افندم سودیکم دولتو سلطانم
 «سلانکی تاریخی» نڈن

قصه عثمان پاشا ابن اوزدمور پاشا

سابقا ولایت یمن و حبشه بکاربکی اولوب بهادرلق و دلاورلک ایله مشهور آفاق اولان چرکی الاصل اوزدمور پاشا مرحوم جتتمکان سلطان سلیمان خان دورنده قدر و عزت بولوب نام آورلکله دیار عرب سرحدلرنده یحشی رای و تدبیر ایله و یرار بولداسلقده و سلحشورلق فننده ممتاز یکتلر تربیه ایتمکله متعارف اولوب داربقایه رحلت ایتدوکنده محروسه مصرده عثمان نام برفرزید دلبندی متولد اولوب و اول دیارده قالوب کیده رک مزبور دخی سنجاق بکلکله سرافراز اولوب ذات غیرت سمانده شجاعت و شهامت و سخاوت و صروت و دیعه اولمئین مرحوم والدی آدملری داغلمیوب دولت علیه طرفندن هر نه خدمت بیورلدی ایسه اقدام و اهتام ایله حقندن کلوب (الولدسرایه) منطوقجه کیده رک حبش بکاربکی اولوب و ولایت یمن فترتی مقرر اولوب فتح جدیده محتاج اولدقده سردارستان پاشا دخی یمنه واصل اولدین موی ایله اول ولایت محافظه سنده اولوب شجاعت و تدبیری سببیه و کندی آدملری و یمنده بولنان قول طائفه سیله

فضولی رند شیدادر همیشه خلقه رسوادر

صورك كيم بونه سودادر بوسودادن اوصانزمی

ص کورن عیب ابتدی آب دیده کریامی

حظه لحظه خوبار کوردمکه دل قصدنده در

چوق یتورمه کوکله افغانم ای کافر صقن

قلعه هر ساعت نجی رسوای خلق ای برق آه

چیقمه ای دیوانه بازار ملامتدن دیو

قننی بدر ییلمزم ایمانی عارت قیلن

ای فضولی جانہ یتشدم کوکلدن شکر کیم

باغلام بر دلبره قورناردم آدن جامی

سربع

پیشان حالک اولدم صورمدک حال پریشانم نمکدن درده دوشدم قیلمدک تدبیر درمانم

نه دیرسن روزکارم بویله می چکسون گوزل خانم

گوزم جامم افندم سودیکم دولتو سلطانم

اسیردام عشقک اوله لی سندن وفا گورمن سنی هر قنده گورسم اهل درده آشنا گورمن

وفا و آشنالق رسمنی سندن روا گورمن

گوزم جامم افندم سودیکم دولتو سلطانم

دگر هر دم وفا سز چرخ یابندن بکابیک اوق کیمه شرح ایلیم کیم محنت و اندوه و دردم چوق

سکا قالدی سروت سندن اوزگه هیچ کیمسه م یوق

گوزم جامم افندم سودیکم دولتو سلطانم

گوزمدن دمبدم بغرم ازوب یاشم کبی کیمه سنی ترک ایتمزم چون بنی سنداخی ترک ایتمه

اماندر ظالم اوله بن کبی مظلومی ایتممه

گوزم جامم افندم سودیکم دولتو سلطانم

قیلدی زلفک مک پریشان حالی خالك سنك
 کیتدی باشکدن کوکل اول سروقدک سایه سی
 زینت ایچون جسم دیوارنه آمزدم یرک
 تیز چکمزسن جفا تیغین بی اولدورمکه
 غرق خوناب جگر قلمش گوزم مردملرین
 دامگاه عشقندن دوت برکنار ای مرغ دل
 سایه وش چوقدن فضولی خاک پایک یاصلنور

اول امیدله که بر کون اوله پامالک سنک

درد چوق همدرد یوق دشمن قوی طالع زبون
 سایه امید زائل آفتاب شوق کرم
 عقل دون همت صدای طعنه بر یردن بلند
 بن غریب ملک راه وصل پرتشویش و مکر
 هر سهی قد جلوه سی بر سیل طوفان بلا
 یلده برک لاله مک تمکین دانش بی نبات
 سرحد مطلوبه پر همت طریق امتحان
 شاهد مقصد نوای چنک مک پرده نشین
 تفرقه حاصل طریق ملک جمعیت مخوف
 چهره زردن فضولینک دوتوبدر اشک آل

گور آکانه زنگار چکمش سپهر نیلکون

بی جانندن اوصاندردی جفادن یار اوصانغزی
 قوی بیارنه جانان دوا می درد ایدر احسان
 شب عجزان یار جانم دوکر قان چشم کر یانم
 کل رخسار که قارشو گوزمدن قانلو آقار صو
 غم پنهان دوتردم بن دیدیلر یاره قیل روشن
 دکلم بن سکا مائل سن ایتدک عقلی زائل
 فلکدر یاندی آهمدن مرادم شمی یانغزی
 نیچون قیلمز بکا درمان بی بیار سانغزی
 او یادر خلقی افغانم قرا بحم او یانغزی
 حبیب فصل کلدر بو آقار صولر بولانغزی
 دیم اول بیوفا بیلمن اینانوری اینانغزی
 بکا طمن ایلین خافل سنی گور کچ او تانغزی

آه ایلدیکم سرو خراماتک ایچوندر
سرگنت لکم کاکل مشکینک اوچندن
یمار تم زکس مستک المندن
یاقدم تمی وصل کونی شمع تک اما
قورنارمنه ینهای عمکدن دل و جانی
جان و برگوکل اول غمزه به کیم بونجه زماندر

واعظ بزه دون دوزخی وصف ایتدی فضولی

اول وصف سنک کلبه احزانک ایچوندر

بند هجنوندن فزون عاشقلق استعدادی وار
نوله قان دو ککده ماها اوله چشمک مردی
قیل تاخر کیم سنک هم وار تم تک عاشقک
اهل تمکیم بی بکزتمه ای کل بلبله
اویله بدحالم که احوالم کورنده شاد اولور
گزمه ای کوکلم قوشی ظافل فضای عشقده

ای فضولی عشق منمک قیلمه ناممکدن قبول

عقلی تدبیریندر اول صانعاکه بر بنیادی وار

آشیان مرغ دل زلف پریشانکده در
بمشق دردیله خوشم ال چک علاجمدن طیب
چکمه دامن ناز ایدوب افتاده لردن وهم قیل
کوزلم باشن کوروب شور ایته نرت کیم بوم
مست خواب نلذ اول جمع ایت دل صدپاره می
بسکه هجرانکده در خاصیت قطع حیات

قنده اولسم ای بری گوکلم سنک یانکده در
قلعه درمان کیم هلاک زهری درمانکده در
گوکلره آچلمسون اللر که دامانکده در
اول نمکدندر که لعل شکر افشانکده در
کیم آنک هر پاره می برنوک مژگاننده در
اول حیات اهلینه حیرانم که هجرانکده در

ای فضولی شمع تک مطلق آچلمز یاغدن

نابلر کیم سفلیدن رشته جانکده در

ای ملک سہا کہ سندن اوزگہ حیراندر سکا
 ویرمین جان سکا بولمز حیات جاودان
 عالی پروانہ شمع جمالک قیلدی عشق
 عاشقہ شوقکله جان ویرمک سکا مشکل دکل
 چقمه یازم کیچم لر اغیار طعنندن صقین
 پادشاه ظلم ایدوب عاشق سکا ظالم دیش

ای فضولی خوب اولنردن تفاقلدر یمان

کر جفا هم کله آنلردن بر احساندر سکا

بم نك هیچ کیم زار و پریشان اولسون یارب
 دمام جور لدر چکدیکم بی رحم بتلردن
 کوروب اندیشه قتلده اول ماهی بود دردم
 پیارمق اینهل تندن چکوب یکان اول سروک
 جفا و جور ایله معتادم آنلرسز نولور حالم
 دین کیم عدلیوق باطلای چوق حال ایله اولسه

فضولی بولدی کنج عافیت میخاه کنجنده

مبارک ملکدر اول ملک ویران اولسون یارب

کوکلم آچیلور زلف پریشانکی کورکیچ
 باقدنجه سکا قان صاچیلور دیده لرمدن
 رعنائق ایله قامت شمصادی قیلن یاد
 چوق عشقه هوس ایدنی کورددم که هواسن
 کافر که دکل معترف نار جهنم
 نازکک ایله غنجه خندانی ایدن یاد

نطقم طوییلور غنجه خندانکی کورکیچ
 بفرم دلنور ناولک مزکانکی کورکیچ
 اولمزوی خجل سرو خرامانکی کورکیچ
 ترک ایتدی سنک عاشق نالانکی کورکیچ
 ایمانه کلور آتشی هجرانکی کورکیچ
 ایتمزی جیا لعل در افشانکی کورکیچ

سن حال دلاک سوبله سک نوله فضول

ایل فهم قیلور چاک کریبانکی کورکیچ

ذوق تیغدن عجب یوق اولسه کؤکل چاک چاک
 وهم ایلمن سویلر دل مجروح بیگانک سوزن
 صوه ویرسون باغبان کلزاردی رحمت چکسون
 اوخشده بیلمز غباری محروم خطکه
 عارضک یادله نمانک اولسه مژگانم نوله
 غم کونی ایتمه دل بیاردن تیغک دریغ
 ایسته بیگانک کؤکل هجرنده شوق ساکن ایت
 من لبک مشتاقیم زهاد کؤثر طالبی
 روضه کوینه هر دم دور میوب ایلر گذار
 صوبولن اول کویدن طبراق اولوب دوئسم کرک
 دست بوسی آرزو سیله اولورسم دوستلر
 سرو سرکشک قیلور قمری نیازندن مکر
 ایچمک اینتر بلبلک قانک مکر بر رنگیله

غزللر

یارب همیشه لطفکی ایت رهبا بکا
 قطع ایله آشنالغم آبدنکه غیردر
 بر یرده نابت ایت قدم اعتباری
 یوق بنده بر عمل سکا شایسته آه اگر
 خوف خطرده مضطربم وار امید کیم
 بن بیلیمز بکا گرکن سن حکیمسن
 اولدر بکا مرادکه اولدر سکا مراد

کوسترمه اول طریق که یخز سکا بکا
 آنجق اوز آشنالرک ایت آشنا بکا
 کیم رهبر شریعت اوله مقتدا بکا
 اعمالله گوره ویره عدلک جزا بکا
 لطفک ویره بشارت غفو و عطا بکا
 منع ایله ویرمه هر نه گرکز سکا بکا
 حاشاکه سندن اوزگه اوله مدعا بکا

حسین هواده قومه فضولی صفت اسیر

یارب هدایت ایله طریق فنا بکا

بماینک اکثری دواوین فرسدن افراز و انتخابدر. و مرحوم مزبور مشهور و مذکور در ده
 غایتده شاهد باز و محبوب پرست و شور و شوقدن عشق و هوی ایله مست و همدست ایمش.
 بو حیثیتدن طالده زن و زبازده غایتده منفوری و مصاحبت و مقارنتری نهایتده محذوری
 اولوب عالم تجردده عمری اولدقچه تأهل و بوس و تصور و تحیل ایله مش. مسعودر که
 برکون سلطان محمدخان حضرتتری غلمان خواصندن بر سر و سر بلندی نصح و بند ایچون
 بنده چکمش و تخم خشم و کینه بی مززع قهر و غضبه اکش. اول قید ایله مقید اولان
 بنده بی بنده کوردکده مذکور دن بالدهاهه بو نظم وارد و لایح و متوارد اولور:

(نظم)

جهان یاندون که اول شمع شکر خند یاتور کریان ایاغنده دمیر بند
 لبی شیرازی حلوادر صائراسه دگر مصر و بخارا و سمرقند

بو نظم سلطان محمد خان حضرتتری سمع شریفنه یتشوب مشارالیهی یدی قلهده
 حبسی ایدک امر ایشلر. و مرحوم احمد پاشا آمده محبوس ایکن او کناه ایچون عذر
 خواه اولوب عفو ذنوب ایچون کرم قصیده سن دیشلدر. بو بر قاچ بیت اول
 قصیده دندر:

قول خطا ایتسه نوله عفو شهنشاء قی طوبایم ایکی الم قانده ایش قانی کرم
 نه کرم اوله که مغلوب ایدینه آتی کناه نه کناه اوله که مغلوب ایدمه آتی کرم

« فضولی دیوانی » ندن

قصیده درنت حضرت نبوی دن

صاچه ای گوزاشکدن کوکلده کی اودلاره سو کیم بو دکلو دوتشان اودلاره قیلمز چاره سو
 آیکوندر کنبه دوار رنگی بلزم یا محیط اولمش کوزمدن کنبه دواره سو

بعد واقبال سر بر سمدت مصیر جاء و جلاده تجلی ایتمکله دیجور غمده نور سرور دن
 مهجور اولان شکسته دالر تسلی و داور مراد آور سلطان مراد داد کستر شاه خاور
 کی مغرب اختفا ایله کذر ایتمکله مشوش و مدهوش اولان سیه پوشلر درونه خار غمدن
 تجلی کلوب فضای قلوبدن خشاک غم مسلوب و مقارنت صعود شکل اول مقدمه لرینک
 اقترافی کی منتج مطلوب اولدی یعنی سنه (خمس و خمین و ثمانمائه) محمدینک اون آلتنجی
 کونی سابع قیاصره اسلام مسند نشین عز و احتشام ناسب رایات مر باندی صاحب آیات
 از جهندی شهر یار داد کستر و داور هنر پرور متغین قوانین عدل و احسان معین
 مراتب اشرف انسان قریر سر بر سرفرازی ابوالفتح المغازی سلطان محمد خان قازی
 اکرامه الله تالی باسلافه و مد بالاقبال ظلال اخلافه حضرتلری که شرف ایوان شرفی
 جلوه گاه کیواندن ارفع و ساحة جودی فضای وجوددن اوسع ایدی خطه زمین آفتاب
 عدلی افاضه سنبله نمودار بهشت و تعمیر مبانی دین ایچون معیار همتک اول یقدوعی
 دیر و گنشت ایدی.

هنکام جلوس سمدت مآوسلرنده سن شریفلری یکریمی یکی به وصول بولشیدی.

«لطیفی تذکره سی» مدن

سرفراز شعرا و برهان البنا مرحوم احمد پاشا علیه المفرة و الفنا

بروسویدر . وزرائک علماسندن شعرائک فضلاستنددر . بین الانام ولی الدین زاده
 دیمکله معروفدر . باوجودکه علو نسب و کمال حسبه موصوفدر . والدلری مرحوم سلطان
 مراده قاضی عسکر و کندیلری دخی سلطان محمده خواجه ایکن شان بی نظیرله وزیر
 اولوب نظر عالی رینه مظهر دوشمشارددر . نظم جواهر کلامده استاد ماهر و انواع علوم
 اقسام فتونه قادر ایدی . الفاظ نظمی ملایانه و اسلوب شعری اکابرانه در . ابیات پر نکافی
 الفاظ و معانیده متن متین کی محکم و اسلوب قصیدهده خود اجماع و اتفاق اوزره مسلمدر .
 الحق انصاف بودر که زاده طبعی ضایته نادر و کیاب و دیواننده موجود اولان

تاریخ و تاج التواریخ» دن

فراغت کردن سلطان مراد از تحت سلطانی

سلطان سزیر سرفرازی سلطان مراد غازی هر جانبدن دشمن پرغازی فتنه و غوغایی دفع ایدوب بدخواه دولت عثمانی اولان بدزندکانیلرک لوی مکر التوالرینی منکوس و فکر فاسد لرینی حسن تدبیر ایله منکوس ایدوب بمن اهتام مسرت فرجاملری ایله ممالک عروسه عثمانی مقرر امن و امانی اولیحق ضمیر الهام پذیر پادشاهی به که مشکوة انوار الهی ایدی بومعنی لایح اولدی که نظم مصالح خلاقدن عبادت درگاه خالق سوبنه روی توجه لرین توجیه ایدوب تحت و تاج ایله ابتهاجی تازک و گوشه نشینلره مشارک اولر و سلطنت پیرایه سنی مسکنت سرمایه سنه و حکومت آلایشنی عزت آسایشه تبدیل ایله دولت جاودانی بولر لاجرم بو سری خلیل پاشایه افشایه توجه بیورب ایتدیلر که بونجه دمدرکه عبادالله چالشوب میان مملکت اسلامیانی خاشاک فتندن پاک و اعدای دولت و دینک کرییان حیانت چاک ایدوب اقامت جهاد ایچون همیشه پایمز رکابده و عزیمز شتابده اولوب راه دینده مقدور من مذول و سیف مسلولمز ایله دشمن بدخواه شکسته و مخدولدر بر مدت دخی حکومتدن ال چکوت خلوت نشین و عزت کزین اولمق خاطر دن بچر فکر امور خلاق ایله ذکر خلاقدن ذهول اهل عقول قاننده مقبول دکلد.

دنیارفتنک انجای و سلطنت شکوهنک فرجامی بیلندی و نقوش حبهام بمون الله ضمیر آکاهمز لوحه سندن بیلندی .

جلوس حضرت سلطان محمد

بر روز فیروز مسرت اندوز که طایر زرین جناح وقت صباح جمال دلفروز ایله پروازگاه بروز ایدوب جهانی روشن و اهل زمانی شادمان و شن ایتشدی . مهر سپهر

« طاشق چلبی تذکره سی » نندن

نجائی بك

ادرنه لیدر آدی عیسی در حق بودرکه ولایت رومده ملک الشعرا در نجائی بك مرحوم خسرو شعرای رومدر دیو منلا ادریك تواریح آل عثمانده مرحومدر مزدرعه بوم رومی نجائی بك بلبل بوستانه و طوطی شكرستانه دوندرمشدر الحق نظم نجائی رومده فن شرك ماده الحیاتی و شعرای فرسك سنك طعن زخم بی رحندن شعرای رومك سبب نجائیدر اگرچه احمد پاشا بو فنده اوحددر و تقاریر شعرا تابع اولندقدده بنه ضمیر اكا راجع اولماقدده مصداق العود و احمددر اما مرحوم نجائی به فرقی معجزه و سحر و مناسبتی نورشمس و پرتو شمع مباحثی در شعرای سلفك : در ذاتی در لکن شعر آنوك حقندده كدله كسیله تحصیل اولنش امر عارضی و نجائی ده تكلفوز تصفوسوز امر ذاتیدر نجائینك طبی چالاک اداسی پا كدر شعری یكدست و همواردر نظمی سلیس و چاشنی داردر هر بیق مثل آمیز پر لغز و اكثر خیالاری بكر و معنیبری نغزدر و بالجله شعرای رومه استاد اولدر اشعاری دلرده ضرب مثلدر اول زمان شعرا سی ایچنده بویه لطیف ادا ایله رنگین شاعر قویماق نوادر دندر و رومده اول شعره تم اوروب رشك باغ ارم بر قصر خرم ایلدیكه اكا انكار لجاج فهم قاصر دندر بحیه ادرنه دن بر قاریمك قوی اوغوللوعی ایمش تربیت ایدوب تربیت اوزره تحصیل معارف ایدر مش منلا لطینی قسطمونئی نامه سننده قسطمونیلیدر دیدوکی و آخر لفظله استدلالی و شعرنده تمنا قیاسی و اولو حلواسی مذکور اولماقدن قسطمونیل اولماغه انتقال عقل سلیم قاننده معلومدر زیرا آماصیه ده دخی بر تمنا قیاسی اولدوغی و اكثر یا آناطولی شهر لرنده اولو حلواسته نصیب دیدكیری مجزومدر.

حکم قضایه ویردی رضایی اگرچه کم
کردون دونه زار و زیون اولدی صنمکوز
جان و جهانی کوزلر من کورمه نولا
شاه قضا توان و قدر دستگاه ایدی
مقصودی ترک جاه ایله قرب اله ایدی
روشن جمالی عالمه خورشید و ماه ایدی

خورشیده بقسه کوزلری خلقک طولاکلور

زیرا کورنجه خاطره اول مهلقا کلور

کون طوغدی شاه عالم اویانمیزی خوابدن
یوللرده قالدی کوزلریمز کلدی خبر
رنک عذاری کندی یا نور کند و حشک لب
کاهی حجاب ابره کیرور خسروا فلک
طفل سرشکی یرلره کیرسون دعام اودر
یانسون یا قلسون آتیش هر کله آفتاب
یاد ایلبسون هنزلروکی قائلر اغلسون
قلمزی جلوه خیمه کردون طنابدن
خاک جناب سده دولت ما بدن
شول کل کبی که آبرو دوشویدر کلابدن
یاد ایلدیکجه لطفکی دبرلر حجابدن
هر کم نمکدن اغلیمه شیخ و شابدن
در دکله قاره چوللره کیرسون سحابدن
تیغک بویجه قاره یه باتسون قرابدن

درد و غمکله چاک کریبان ایدوب قلم

پیراهینی پاره لسون غصه دن علم

تیغک آچردی دشمنه زخم زیانلری
کوردی نهال سرو سر افراز نیزه کی
هر قنده باصه پای سمندک نثار ایچون
دشت فئاده مرغ هوا طور میوب دور
شمشیر کبی روی زمینه طرف طرف
آلدک هزار بشکده بی مسجد ایلدک
آخر چالندی کوس رحیل ایتدک ارتحال
بخت ایتمز اولدی کسه کسلدی زیانلری
سرکشک آدین اکدی بر داخی بانلری
خانلر یولکده جمله روان ایتدی جانلری
تیغک خدا یولکده سبیل ایتدی قائلری
صالدک دمور قوشقلو جهان پهلو انلری
ناقوس یرلرنده اوقتدک اذائلری
اول قوناغک اولدی جنان بوستانلری

منت خدایه ایکی جهانه قلوب سمید

نالم شریفک ایلدی هم غازی هم شهید

خوش کلدی بکا میكدہ مك آب و هواسی
 منع ایلمش مسئله عشق مدرس
 کتمز او مهك راکی خنجر کردن
 زیبایاره شور خلعت ناز اول بوی سروه
 دقتلر ایله سیر ایدرز یاری سراپا
 دنیا دکر اول ماه لقا دلبر غرا
 والله کوزل یرده یالمش یقلاسی
 ای خواجه انک واریسه یقلشدی قلاسی
 افتادلمرین اولدرر آم اشته بوراسی
 ایکی قولمی قیلم اکا بل طولاماسی
 کورمنی ایدک بزده اگر اولسه وفاسی
 یوسفده دخی یوقدر انک حسن وبهاسی
 مداح اولالی چشم غزالانه باقی
 اوکرندی غزل طرزنی رومک شعراسی

« قانونی مرثیه سی » نندن

ای پای بند دامکه قید و نام ننگ
 آک اول کونی که آخر اولوب نوپهار عمر
 آخر مکانک اولسه کرک جرعه کی خاک
 انسان اودرکه آینه وش قلبی صاف اولا
 عبرت کوزکده نیچه دک غفلت اوبخوسوی
 اول شهسوار ملک سعادت که رخشنه
 باش اکدی آب تیغه کفار انکروس
 تاکی هوای مشغله دهر بی درنگ
 برک خزانه دونه کرک روی لاله رنگ
 دوران الندن ایرسه کرک جام عیثه سنک
 سینه کده نیرل آدمسک کینه پلنک
 تجزی ساکه واقعه شاه شیر جنک
 جولان دمنده عرصه عالم کلوردی تنک
 شمشری کوهربخی پسند ایلدی فرنگ
 یوز بیره قوبدی لطفله کل برک ترکی
 صندوقه صادی خازن دوران کهر کی

حفاکه زیب و زینت اقبال و جاه ایدی
 کردون ایغی توزینه ایلردی سرفرو
 کتر کدایی آرز عطاسی قلوردی بای
 خاک جناب حضرتی درکاه دولتی
 شاه سکندر افسر و دارا شپام ایدی
 دنیا به خاک بارکهی سجده کاه ایدی
 بر لطفی چوق مروتی چوق پادشاه ایدی
 فضل و بلاغت اهله امیدکاه ایدی

منت خدایه دولت دنیا فنا بولور

باقی قالور صحیفه طالمده آدمز

مژه خیلن دیزر اول غمزۀ قتان صف صف
 سفی سیر ایتمکیچون رهگذار کلشنده
 لشکر اشک فراوانیله جنک ایتمکیچون
 کؤکده افغان ایدرک صامه پکر خیل کلنک
 جامع ایچره کوره تاکیملره همزانوسن
 وصف قدکله خرام اتسه علم کیمی قلم
 کویک اطرافنه عشاق دیزلش کویا
 اهل دل درد غمک نعمته مستغرق
 کویا جنکه طور نیزه گذاران صف صف
 ایکی جانیده طور رسرو خرامان صف صف
 کوندرر موجلرین لجه عمان صف صف
 چکیلور کویکه مرغان دل و جان صف صف
 شکل صقاده کزر دیدنه کریان صف صف
 لشکر سطرلی چکر دفتر دیوان صف صف
 حرم کبه ده هر جنبه ارکان صف صف
 دزیلور لر کر مک خوانه مهمان صف صف

قدرکی سنک مصلاده بیلوب ای باقی

طوروب ال بنلیله قرشوکه یاران صف صف

نام و نشانه قالدی فصل بهاردن
 اشجار باغ خرقه تجریده کردیلر
 هر یا کدن ایاغنه التون آقوب کلور
 سخن چنده طوزمه صالسون صبا ایله
 دوشدی چنده برک درخت اعتباردن
 باد خزان چنده ال الدی چناردن
 اشجار باغ همت اومار جویباردن
 آزاده در نهال بوکون برک و باردن

باقی چنده خیلی پریشان ایمش ورق

بکزرکه بر شکایتی وار روزکاردن

مهیا اولدی مجلس ساقیا پیمانه لر دونسون
 دلجام شراب عشق یاری ایله نوشایت کیم
 خیال شمع رخسارک قویسون خانه دلدله
 سن اغیار ایله دور ایتر شهاجمانه بی دام
 بو بزم روح بخشک شوقه مستانه لر دونسون
 فلکلر کم کم اوتسون باشنه خنخانه لر دونسون
 یقوب اول شمعه پرن شوقیله پروانه لر دونسون
 سرکویک طولانوب طاشق دیوانه لر دونسون

بو بزم دلکشایه محرم اولمز باقیا هر کس

دی کلسون اهل دلر کلسون بیگانه لر دونسون

بيك يديوز نونك انداز موجود واخلاری جمعه ایدی اتلوسی دخی التي بلوك اولوب
 صاخ و صول جمله اون بيك ادم بونرك اعاسی حرناوی ایدی دفترلری صكاه حلبه
 بولنوب سجله قيد اولندی . ذكر اولنان جلالیاندن بيك اون التي اوایلنه كلنجه هلاك
 اولانلر اولوب باقي قالانلردن مزبور جانبولاد اوغلی و قلندر اوغلی عصیانلری امتداد
 و طغیان عداوتلری اشتداد بولمغه ارسال سردار مهم كار اولدی .

باقی دیوانی « نون

ازلدن شاه عشقك بنده فرمایوز جانا عبت ملكنك سلطان حالیشانیوز جانا
 سحاب لطفك این تشنه ذلردن دریغ ایتمه بودشتك بغری یامش لاله نعمانیوز جانا
 زمانه زده كوه سرزدیچون دك خراش ایلمر انكچون بغریز خوندر معارف کانیوز جانا
 مكدر قلمون کردك دورت چشمه جانی بلورسن آب روی ملكت عثماییوز جانا

آیل باغك كل ونسری اول رخساری کورسونلر
 قیوكمه حاصل ایندی بو دواسز دردی هب كوكلم
 آبلدی داغلر سینه مده چاك اتم كریانم
 تی زرد مده بولم استخوانی صابور بر

كوزلرل مهربان اولماز ديمك يكلشدر ای باقي
 اولور والله والله همان یلوارى کورسونلر

فرمان عشقه جانله در انقیادمن
 باش اکرزادانی به دنیای دون ایچون
 بز متکای زرکش جاهه طیانمز
 زهد و صلاحه ایلرز التجا هله
 حکم قضایه ذره قدر یوق عنادمن
 الله در توکلز اعتمادمن
 حقک کال لطفنه در استنادمن
 طوتدی اگرچه عالمی کون و فسادمن
 ارباب ظاهره اکلیملر مرادمن
 میدن صفای باطن خمدر غرض همان

احوالی سرداره آنها ابتدکه تسلیم ایتمزه عسکر چکوب اوزرینه وار دیو بر امر کوندردی مزبور دخی اکراد و اعرا بدن اشخاص بی حساب جمع ایدوب حلب اوزرینه کلدکه نصح پاشانک مقابله قدرتی اولمغله استانه دن خبر کله دیو اوچ کون قدر محصور اولدقدنصکره سردار مزبور استانه به مکتوب کوندروب شرق سفرینه مأمور اولانک عزل ونصبی سرداره مفوض اولیه جق مصلحت بجز دیو تمثیت امرنی مطالبه ایتمکله مشارالیه خطاباً حلبی حسین پاشایه تسلیم ایدمن واستانه به کله سن دیو بر امر وارد اولدقدن چقوب کتمشیدی حسین پاشا دخی ایالت مزبورده طویل و عمریض تربیع اوزره اولمغله اعدا محاربه سنه پتشمیوب تهمت تقصیر انده طعمه شمشیر اولمشیدی چون اولای بی وجه احیا اولدوغنی بلاسبب افنا اولندی قوم وعشیرتی خصوصاً قرنداشی اوغلی مزبور (علی پاشا) سینه سی نار غضب ایله سوخته اولوب چون حبلده مقتول مزبورک وکیلی ایلدی تغلب وجهی اوزره تمکن و اخلاط ناسدن جمع ایلدیکی حشرانه تحصن ایلدیکی استانه به منعکس اولیجق لمصلحه حکومت حلب منشوری ارسال وقصد اغفال اولدقدن طغیاننی متاکد اولوب طرابلس شام حاکمی سیف اوغلی امیر یوسف ایله بی تقریب جنک ایدوب اکا غالب اولدقدن مزبور میر یوسف طرابلسه تحصن ایدیجک مال امان دیو نقد فراوان الدقدنصکره بارشوب مصالحه و امید مظاهرت ایله عقد مصاهره ایلدی بده شام عسکری عداوت قدیمه سی جهتندن حرب و قتاله اهنک وحوالی شامده عظیم کارزار و جنت ابتدکه انلردخی هزیمت ایله فرار و درون قلعه ده قرار ایدیجک محاصره و اموال مسلمینی غارت و مصادره ایتمکدن ماعدا محصورلردن بی نهایه مال الوب حلبه دونوب وصولدندصکره ایکی نوع عسکری شکست ایتمکله ذمنجه تمام قوت بولمشیدی من بعد جمع حشرات ایدوب اعلان عصیان و اظهار طغیان ایله استیصال اولنوجمه بر مدت خزینه حلبی استانه به وصولدن منع ایلدی مزبورک سکا نلری اتلو پیاده ایکی فرقه اولوب پیاده سی یکچیری قاعده سی اوزره یوز التمش ایکی بلوک هر برینه برر شورباجی علوفه لری ابتدادن اوچر اچمه برقی ایله سکره وارنجه اوچ ایدم بر پوستال و قیون اچمه سی باروت و قتل و قورشون میزیدن بالجله اونالتی

بکی اولمشکن سابقا ذکر اولدنی اوزره اول منصبده تراحم امثال سببی ایله ضبط ایده مدیکی
اجلدن بیک اون اوج تاریخمده جمع اصحاب اشقیا ایدوب هلاک اولنجه بلادی غارت
واحرار ظلم تمدی غرقانه خانمان رعایایی اغراق ایلدی نه که مال حالی بیان اولنور
بری دخی (قره سعید) نام پلید ایدیکه زنگی قبیح صورت سیس ایکن ارادلدن برنجی
بیک عسکر ایله بلاد و قریه مستولی اولوب تحریب ممالک ایلردی لکن اکثر شقی
مزبور قلندر اوغلتک ضرب حاسرینه ملحق ایدی وری دخی (طویل) نام رذیل
ایدیکه سکا نلقدن کلوب کندی امثالی نیجه پر کشته حالی یانه جمع ایدوب بعض قصابه
ایصال خسارت ایدردی قرنداشی اولان بدبخت انک برینه سراسقیا اولدقدنصکره
مدت قلیله ده منکوب اولیجق قره سعید کچی قلندر اوغلی پیرلکده هلاک اولدی بری
دخی (یوسف پاشا) نام بر ترک ایدی که کتخداسی اولدنی اويس پاشا اوغلی محمد پاشا
ایدیده محصل ایکن وفات ایتدکده یاندم بولان نقدی قبض و مزبور حراست اموال
ایچون بنا ایلدیکی قلعه نی ضبط ایتدکده اتفاق زمره اشرا ایله اول اطرافده فساد
ایتدوکنده بوجه استالاکا دخی بکلربیکلک وریلوب اناطولیده اولان سردارلره
ملحق بیوردلجه تعلل و بهانه ایدوب بعض سرکشان ایله بوجه مشاهره جنک اوزره
اولمغین بالاخره ازاله اولندی و بو ائالرده سپاهی سرکلرندن زوربا نام نیجه باغیر
ظهور ایدوب اکثر سردار مزبور زماننده و بقایاسی نصوح پاشا زماننده سیف انتقام
ایله مقتول اولمشلردر اما بو جمله دن اشد جانبولاد اوغلی علی پاشا نام شقی درکه حلبده
تغلب ایدوب کلیدس سنجانی طوائف اکراددن طائفه جانبولادییه طرف سلطنتدن
اوجاقلق طریقله ویرلمکین ادعای استقلال و اندیشه محال ایلش ایدی فسادنه باعث
مقتول اولدوغی اوزره بودرکه مزبورک عمیسی حسین پاشا که اسن اعقاب جانبولادیه
اولمغله مزبور اوجاقلق انک تصرفنده اولوب مأمور اولدوغی سفرلره عشیرتی ایله
کیده گلشیکن سابقا جغاله زاده حدود مجمه قریب یرده ایالت حلبی نصوح پاشادن اکا
توجیه ایشیدی متسلمی واردقده اوجاقلق صاحبزاده توجیه ایالت خلاف قانوندر دیو
نصوح پاشایه استانه دن فرمان جدید کلنجه تسلیمده توقف ایدیجک مزبور حسین پاشا

تقصیری ایله خایله محاربانه ائدفاع حاصل اولیوب اون بش بیله قریب امد و شد متمد و طغیان اشقیبا مشدد اولمغین عسکر اسلام و وطنرنده ارام اتمدکلری سببندن اناطولی دن اراذل رعایا مملکتی خالی بولوب طریق یغماو غارته سالک و هر صلوك بو طریقله اتمونه مالک اولوب هر فرقیه بر رئیس پیدا اولیجق یات ویراغله اماده بلوك بلوك اتلو و پیاده ممالکه طاغلوب نهب و غارات و هتک خرمات ایتشلر ایدی اول طریق ضالانده رئیس اشقیانک بری (قره یازیچی) دیمکله شهرت بولان عبدالحلیم نام بدبخت ایدیکه بکلربیکلر یاننده گاه سکاانلق گاه صو باشلیق ایله سورینور ایکن وجه مزبور اوزره مملکتی خالی بولیجق اولباش رعایایی کندویه نفر ایدینوب کیدرک امر و حال اوکا ایشدی که مدبرلرک سوء تدبیری ایله ارباب منصب زمان قلیلده عزل اولنوب بر منصبه تناول ایدی ایله هیئت اجتذاب جیاع ظاهر اولمغین اعمال قوت قاهره ایلین غالب مغلوبک منصب و مالی سالب اولدقده تدبیره قادر اولان اهل منصب شقی مزبوره مراجعت و بذل مال ایله اندن استعانت ایلمکین اشقیاسی ایله کلوب اعانت و منصبه اقامت ایلر ایدی چون کندوده رفع و نصبه قدرت مشاهده ایلدی علم عسیانی برداشته ایدوب (تسع والف) خلاننده چورم و سیواس و توقات حوالدیننده باز یغما و نازاجه کر میت و یروب جمع اولان ارباب فساد ایله تخریب بلاد ایلمکین بالدفعات اوزرینه سردار لر توجه ایتدیجه گاه غالب و گاه مغلوب اولوب بعض قلاعه تحصن ایله اله کیرمک میسر اولمش ایدی بری دخی (حسین پاشا) نام بر شقی ایدیکه بکلربیکی اولمش ایکن ظلم و عدوانی عرض اولدقده فرار ایدوب کندویه پناه اولمق اعتقادی ایله روهاده محصور اولان یازیچی به ملحق اولوب مزبور یازیچی خلاصه وسیله اولمق احتمالی ایله سردار قلعه دن ایندروب اول دخی استانه به کوندروب اشد سیاستله قتل اولندینی عئلده مرور ایتدی بری دخی مرقوم یازیچی برادری قتنه افکن (دل حسن) درکه قرندیی رینه قائم و شر فساد اوزرنده دائم اولوب طمشواردن بلغراده کلدکده قتل اولندینی سبق ایلدی بری دخی (قلندر اوغلی) نام شقی ایدی که بکلربیکی چلوشی اولوب بعض سنجاق بکلرینه کتخدا و مسلم اولدقده نصکره جفاله زاده ایله نوع امیزش ایدوب سنجاق

اولنوب اوچویوز پاره کوی مطیم و منقاد اولهرق خراجگذار اولدیلر . هب بونلر ملک احمد پاشانک غیرتیه اولمشدر .

دردنجی تدبیر — ینه کریده امداد ایچون اوج بیک سپاه و اوج بیک یکچیری قوسی یاپیلهرق یدی ایالت وزیرلری ایالتلریله کریده کچدیله . ینه کریده بیقلی مصطفی پاشایه بر طوغ ، سردار حسین پاشا میر محمد ایله مقرر و قلیچ و خفتان کتیردی . طوغ وارنجه بیقلی مصطفی پاشا حالت نزعده ایتمش ! . طوغی کوزوب حمد ایدرک کلمه شهادت ایله تسلیم روح ایدوب اصل بقا طوغنی درباقی به دیکمشدر .

بشنجی تدبیر — اول قیشلقدنه جمله نیک تدبیری ایله قبودان پاشا عزل ایدیلوب یرینه رادوسلی (دریا ماریسی حصام اوغلی علی پاشا) به وزارت ایله قبودان پاشانلی احسان ایدوب التمش پاره دریا بکیله جمله یتمش پاره قدرغه به اوج بیک کیسه کرید عسکری مواجبتی قویوب کریده ایکی بیک شده بارود سپاه و یتمش بیک کلمه قره دشفه و کاح قلمه لرینه کوندردی . نیجه بیک الوان مهمات و لوازمات ایله جبهه خانه لری ، نیجه بیک قومنا و پلامارک و بیک سپاه ، ایکی بیک یکچیری و بیک جبهه چی ، و بیک طویچی عسکر لرینی قبودان علی پاشایه تسلیم ایلدی . و اول شدت شتاده بشکطاشدن متوکلا علی الله دیوب جمله دریا بکریله فرشفه ایام موافق ایله بامرالله تعالی یدی کون یدی کیجده جزیره کریده خانیه قلمه سنه داخل اولوب عسکر و جبهه خانه و سایر مهمات دوکوب سردار حسین پاشا و جمله غزات مسلمین نازه جان بولهرق بو محله (پنج پیریم) اوغلی نیک یتمش بیک عسکریله (ایاقورون) قربنده جنک عظیم ایدوب بامرچی و قدیر کفار مهزم اولدی بوخبر ملک احمد پاشایه کلد کده حسین پاشایه استقلال خلعتی کیتدی .

• فذلکه • دن

ذکر فرق جلالیان

سابقا مرحوم سلطان محمد خان زماننده افلاق و انکروس اعداسی جهندن بلاد اسلامییه توجه ایدن فن و شرور ذمغه صرف همت اولندیجه اصحاب حل و عقدک

«اولياچلی سياحتنامه سی» ندن

ملك احمد پاشا صدرآئنده کی تدابیر حسنه

برنجی تدبیر — ملك احمد پاشا صدراعظم اولدینی زمان التي ایلق قول مواجی چیتماش ایدی. اما قپو ارهسی خزینه سنده اون یدی کیسه وار ایدی. همان اول کون قرض حسن اولهرق بکتاشی اغادن درتیوز کیسه، قاره ییکیچری اغاسندن بشیوز کیسه، چلی کتخدان یدیوز کیسه، الا کوزدن پوز کیسه، زورمازن دفتردار پاشان بیک کیسه؛ قده کتخدان بیک کیسه قیا سلطاندن بیک کیسه، پادشاهدن بیک کیسه، قوجه والدهدن بیک کیسه، طوپ قبولیدن کومروک امینی حسن چلی دن، دلی برادر دن، موقوفاتی محمدافندی دن، باش باقی قبولو مورملی مصطفی چلیدن، صالح چلیدن مناسب مقدار کیسه لر تحصیل اولنوب اون بریک التمش کیسه پاره طوپلانندی. اوچنجی کون غلبه دیوانی ایدوب مواجب چیققدقه ساده بیک التیوز قرق کیسه ییکیچریلر قالدیرمشدر. بو حال قره مصطفی پاشا صدرآئندبری بر دورده اولماشدر. بو منوال اوزره استابولده اولان پادشاه قوللری وظیفه معینه لرینی آلوب بالتام خلق مسرور وشادان اولدیلر.

ایکنجی تدبیر — پاشا التمش بوک آقچه خاص طائدتی وغیری اقلامده حاصل اولان قلمیه فوآئینی بالتام والکمال پادشاه خزینه سنه قویوب آلدینی بوزجلی ادا ایدردی. حالا صدراعظم خاصیه سنک خزینه بی داخل اولماسی ملك احمد پاشان قالمشدر. اوچنجی تدبیر — دلی حسین پاشان فریادجیلر کلوب کزیده عسکر قالمادی خبرینی کتیرنجه دفترخانه نك کاتبلیله و دفتر امینیه دفترخانه حسین پاشایه کوندروب هرکیمه دیرلکی لازم ایسه بردن یوز بیکه وارنجه کزیده کیتسون دیه بتون ممالکه عسکر سوروجی قابوجی باشیلر تمین اولندی. برآیده کزیده یوزبیک عسکر کچوب ماه شوالده سنه، ایاقرونه، میشه لونقا قلعه لرلیله سائر یدی پاره قلعه لر فتح ایدیلوب مارقو کافر یوز بیک عسکرلیله منهنم اولهرق نیجه بیک اسیر آئندی. نیجه قره وقصبات نهب و غارت

کتوردوب مبارک باشلرینه الباس و اوزرینه اوچ قطعه مرصع سرغوج پاش اشافی نصب اولوب هنوز کونش بریحق مزرق چقدینی محل که ساعت اوچده ایدی تحت هایون بخت سعادتلرینه جلوس بیوردیلر و ابتدا نقیب الاشراف افندی و اندن قائمقام پاشا و نشانچی پاشا و روم ایلی و اناطولی قاضیمسکری بده شیخ الاسلام افندیله علماء سایره و سکیان باشیله اوچاق اختیارلری واردودن کلن زور به لر تا قوجی و مطره جی باشی به وارنجه بیعت ایلدیلر و جمله سلامیوب طوغری عرض اوپه سنه اندن خاص اوپه کوشکنه تشریف حوض باشنه اجلاس بیوردیلر خزینه و کیلار و سفرلی خدای دخی کلوب بیعت ایلدکدنصکره خلع اولنان قرنداشی سلطان محمد خان حضرتلری و ایکی شهزاده لری سلطان مصطفی خان و سلطان احمد خان ایله کندولر اولدینی حبسخانه ده محبوس اوللرینه صادر اولان خط هایون ایله دارالسعاده اغاسی علی اغا واروب اوچین بیله قالدرب چشیرک اوپه سنه حبس ایلدی و بو سر خفیدن سرای خلقی و شهرلی بی خبر اولدقلرندن غیری محمد خان حضرتلرینه خط شریفی وروب مرادالله بو ایمش بیورک حبسخانه به دیمینجه دویمدی و بزه قتل واری بیورمشلر حاشا پادشام اولکونی کوسترمیه حبسه امر اولندیکنز دیمشدر اولکون پادشاه جدیدک والده سنه مزده جیلرکیدوب بی نهیبه احسانلر آلدیلر و شهرده منادیلر ندا ایدوب جلوس هایونلرین تبشیر ایتدیلر و خطبه و سکه تبدیل اولوب جمله بلاد اسلامه دخی امر کوندرلدی ویکری سنه دن برو عحدث شاطرلر و رکاب صولاقلری رفع اولوب کیمنه ایتمک و رلدی وکیمی اوچاقلرنده قالب غداره لری ایچرو الندی پیک یازلدی و سرای اموی قپو اغاسنه سپارش اولوب اون الی سنه دن برو رفع اولنان ایچ اوغلان و زلفی بالطه جیلرک کسوله لری معتاد اوزره الباس و اجرا اولنق تنبیه بیورلدی و یدی سنه دن برو رفع اولوب کدوکی معطل قالان خاص اوپه باشیق دخی اق اغالرک اور تانجه لرندن مصرلی حاجی مصطفی اغایه عنایت بیورلدی امام اول کراسته جی زاده عبدالله افندیکن سفاهت و جهلی وجوه علیابه منمکس اولمغه عزل اولوب یرینه سلیمانیه خطیبی شکر محمد افندی نصب اولندی .

وار تختی حاضر ایله دیدی و دارالسعاده اغاسی علی اغا ایله سلحدار مورلی حسن
 اغایی دخی عرض اوپه سی اوکنه چاغروب واقع حالی بلدردی و شهزاده سلیمان خانلی
 کتورمکه تنیه ایلدی کرچه مزبورلر بو حاله واقف ایدیلهر و چاوش باشی دخی جمهوره
 واردقدنصکره بالجمله قالقوب سرایه کلدیلهر و بابهایونه قارشو طوردیلهر و اشارت ایلوب
 تخت هایون چیقوب خارج بابالسعاده ده قورلدی و جمال پادشاهی به منتظر اولندی
 دارالسعاده اغاسی واروب شهزاده سلیمان خانلی محبوس اولدقلری چشیرلک نام عجلدن
 طشره دعوت ایلدی و کندوبنی ازاله ایدر ظنیه خوف ایلوب چیقمندی بئم شوکتلو
 پادشاهم قورقک والله و بالله ضرر قصدینه کلدم جمله وزرا و علماء او جاقلی قوللرک
 سزی پادشاه ایلوب قدومکزده انتظار اوزره لر در بیورک دیمشکن قلبی مطمئن اولیوب
 ازاله امر اولندی ایسه سویله ایکی رکمت نماز قیلایم اندن امری یرینه کتور
 صباو تمدن برو قرق ییلدر حبس چکریم هر کون اولمکدن ایسه بر کون اول اولمک یکدر
 برجان ایچون نه بوچکدیکمز قورق بیورب اغلامشلهر اغا تکرار ایاغن اوپوب استغفرالله
 حاشا که سزه بر قصد اولنه تخت قورلمش جمله قوللرک سزه بقر دیمکله یاننده رفیق
 کوچک برادری سلطان احمد دخی بیورک قورقک اغا یلان سویلر دیو تسلی و برمکه طشره
 چقدی نیجه زماندن برو ذلیل و زفیل اوزرنده بر شی یوق انجق ارقه سنده قهرمی
 اطلاس عنتری و ایاغنده طوماق بولنغله اغا کندو کورکلرندن منویش چوقه به قیلو
 بر سمور ارکان کورک کتور دوپ عنتری اوزرینه کیدردی و یالکز قولتوغنه کیروب
 تعظیم و تکریم ایله خاص اوپه به منصب صفا کوشکنه چقاروب حوض باشنده تخته
 او تورندی و سلحدار اغا ایله خاص اوپه لی استقبال ایلوب و اندن الوب عرض اوپه سنه
 کیدرکن قراقلق ابرسلان خانیه اوغراپوب بی بونده می اولدر سر بیورمشلهر بی
 اقدام نچون بویه بیور سر حاشا که ازاله کن امر اولنمش اوله تخته او تورمغه کیدر سر
 ایشته قپو اغاسی قولک دخی قپو اوغلا نیله خاص اوپه قپوسنده استقباله کلش دیدی
 و قپو اغاسی دخی سلامیوب سول قولتوغنه کروب عرض اوپه سنه کتورب او توردیلهر
 معتاد قدیم اوزره ایچ خزینه ده محفوظ حضرت یوسف علیه السلامک امامه شریفترین

اسمعیل پاشا و شیخ الاسلام دباغ زاده محمد افندی و روم ایلی قاضیسکری ابوسعید زاده فیض افندی و اناتولی قاضیسکری عبدالرحیم افندی زاده محمد افندی و نقیب الاشراف فیض الله افندی ایله علماء سائرہ و سکبان باشی خربوطلی علی اغا ایله قوروجی اوتوراق و اوجاق اختیارلرندن و افری عالم اغیاردن خالی ایکن ایاصوفیه به جمع اولوب صباح نمازندن سوکره چاوش باشی خاصکی مصطفی اغایی عموم طرفندن قبو اغاسی حاجی ابراهیم اغایه کوندردیله سلطان محمد خانک خلعی و اورتابجه برادری شهزاده سلیمان خانک جلوسی اتفاق خبر و یروب بوسری کیمسه به دیموب ایچ اوغلان ضبط ایدوب تخت هایونی باب السعاده به قروب شهزاده سلیمان خانی ایچرودن چیقاروب حاضر و اماده ایتمن نسیه ایلدکلرین سویلدی و قبو اغاسی اول امرده بر قاچ سنه در سرای و ایچ اوغلان ضبطی بزدن رفع اولوب سلحدارلره سپارش اولمشدر دیو ابا ایتمکله چاوش باشی دخی جمهور سزی اختیار و طرفلرندن وکیل نصب ایدوب بو امره انحق سز مأمورسز و بو خدمتک آتامی سزک دیدیکز ایله اولمالیدر دیمکله بیورسنلر دیوب چاوش باشی بی پولدقدنصرکه ایچر و کلدی و محرر حقیر غلمان اندرون سفرلی زمره سندن قبواغاسی خدمتده مفتاح شاکردی اولوب هر وقه نیک کهنه واقف ایدیم اول ساعت بی کوندردی ایچ اوغلان ضابطلرین کتوردیب شوکتلو پادشاهز حضر تلی جمله ایچ اوغلان قوللرینه فتح شریف او قوسون بیورمشلر اوده قپولرین قپاوب کسه طشره چیقما سین محکم نسیه ایلدی واقعا ضبط و ربطدن چقوب و ارالرنده فضلاء اصحاب معارف قالمیوب اینوب بنکه و بیوب ایچمکه مألوف اولغله متاعلری بازاره چقوب خلق اوستندۀ رغبتدن دوشدیله و سکبان و صاروجه اوجاغندن بدتر اولدیله و اسکیلری بلتمز و ضابطلری دیکتمیز بر الای کولکی بیوک و یقه سی کیرلی لپونجی و جندی مقوله سی اشخاص اراذل ایله سرای دولدی و اولگون تکرری تعالی انلره بر مرتبه قورقو ویردیکه حیاندن نومید اولدیله و الا پر سلاح طشره دن کلش اولسه لر افندیلری اوغرینه باش و یروب بر فسادۀ مؤدی اولورلر و پادشاه جدیدک قیدین کوررلردی و بویه بر حسن بدبیر ایله دفع ایلدی و خزینه کتختداسی سهرابی احمد اغایه دخی ایاق دیوانی

دلار بیچه بر چاه ز نخلدانکه دوشون سایه کبی زلفکده قودامانکه دوشون
 چوز زلفکی باری بو بهانه یله دل زار که کردنکه گاه کریانکه دوشون
 شانه قوجکر پاره لسون سینه دکل تک دل پایکه یوزسورمک ایچون یانکه دوشون
 جانباز کبی کور نه معقلر آت ر دل بر کره هله طره بیجانکه دوشون
 دل و یردی ایسه غمزه خونریز که نفی
 بیچاره همان خنجر برانکه دوشون

« سلحدار تاریخی » ندن

بیک طقسان طقوز و قایندندر

خلع سلطان محمد خان و جلوس سلطان سلیمان خان

سنه مزبورده عمرمنک غره سی جمعه کونیکه تشرین اولک یکریمی سکزیدر وزیر اعظم
 شایوش پاشا اردوی هایون ایله سلوری منزلنده اوتوراق ایدوب اوجاق اغاری و زوربه
 باشیری اوطاغنه مشورته جمع ایلوب یاریشکی کون جلوس اولنمین اتفاق ایلدیلر
 و یکچی و سپاه و سلحدار و جبه جی و طویجی اوجاقلردن برر معتمد زوربه ایروب
 عموم اغزندن یازیلان محضر ایله استانبوله کوندردیله اخشام اوزری کلوب قائم مقام
 پاشایه بولشوب تسلیم و لسانادخی سویلیوب غائب اولدیلر اولدخی شیخ الاسلام
 و صدرین قضاة و سایر علما اشبهلرین و سکیان باشیله بعض اوجاق اختیارلرین سراینه
 کتورب کاغدی کوستردی و اتفاقده بر اولوب یارین علی الصباح کورم دیو طاغلدیلر
 اولکون پادشاه حضرتلری شیخ الاسلام افندی به خط هایون کوندرب درت دفعه در
 قول طائفه سنه و وزیر اعظمه یازدیغم خط شریفلرک جوابی کلدی بونلرک جمعیت ایله
 استانبوله عزیمت لرین بلدره سن بیورمشرایدی جواب و یرمیوب بو انقلابده قالب اجمال
 سلطنتی بو عهد ختم اولدی و ایرتسی کون قائم مقام فاضل مصطفی پاشا و نشانجی وزیر

لوح محفوظ سخندر دل پاك نغی

طبع یاران کبی دکانچه صحاف دکلم

هم قدح هم باده بر شوخ ساقیدر کوکل
 اهل عشقک حاصلی صاحب مذاقیدر کوکل
 بر نفس دیدار ایچون بیک جان فدا ایتیم نوله
 نیجه دملردر اسیر اشتیاقیدر کوکل
 ذلده در مہرک قو خاک اولسون بولکده جان وتن
 بن اولورسم عالم معنیده باقیدر کوکل
 ذرہ در اما کہ تاب آفتاب عشقله
 روز کارک شمسہ طاق و رواقیدر کوکل

ایتسه نغی نوله کر کوکلیله داتم بزم خاص

هم قدح هم باده هم بر شوخ ساقیدر کوکل

لذت وصلت ایچون فرقت یاری چککم
 صحبت باده ایچون رنج خماری چککم
 آشنا چقدم ایسه چشمه کافر دکلم
 ستم غمزہ نظاره شہاری چککم
 منت ایلسه فلک بر ایکی کونلک عمره
 اولورم درد محبتله او باری چککم
 عاشقم عاشق شوریدہ لاک اعلا یارہ شور
 پک دانات کورینور نقات عاری چککم
 نقد وقت اولسه بکا ذوق و صفای وصلت
 بر نفس آرزوی بوس و کناری چککم
 سینہ می داغله دل نازہ کلستان استر
 بللم لیک غم کهنہ بہاری چککم

جانہ منت نہ چکرسم چکدیم ای نغی

لذت وصلت ایچون فرقت یاری چککم

عاشقه طمن ایتمک اولمز مبتلادر نیلسون
 آدمہ مہر و محبت بر بلاددر نیلسون
 کوکلی دلبردن کیلمزسه عجیبی عاشقک
 غمزہ سیله تا ازلدن آشنادر نیلسون
 نوله تعیین ایتسه ضبط ملک حسنی غمزہ
 زلفی بر آشفته سر در هوادر نیلسون
 زلفنه قالہ پریشان ایلمزدی دللری
 آئیدہ تحریک ایدن باد صبادر نیلسون
 نوله اولسه مضطرب حال دل عشاقدن
 سینہ سی آینه عالمہادر نیلسون

اولیہ نغی نوله دلہستہ زلف دلبرہ

طبع شوخی دامہ دوشمز برہادر نیلسون

غزللر

یازنلر پیکرم دستمه بر پیانه یازمشلر کوروب مستی عشق اولدیغم مستانه یازمشلر
 بیکانکلیف زهدا یتزدی ادراک اولسه زاهدده یازقلر کیم آتی حافل بی دیوانه یازمشلر
 دکدر کوزلرنده سایه مژگانی عشاقک خطک رسک بیاض دیده کویانه یازمشلر
 نیم عاشق که رسوالقه طوندی شهرتم شهری یازنلر قصه مجنوننی هپ یابانه یازمشلر
 بیچه ظاهر در ای نفی سوز کدن دله کی سوزک

یازنجی نسخه شمرک قلملر یانه یازمشلر

نه تنده جانله سنمز امید صحت اولور نه جان بنده غم فرقتکله راحت اولور
 نه چاره وارکه فراقکله اکلم بر دم نه طالم مدد ایلر وصاله فرصت اولور
 دل ایسه کیتدی کیلمز هوای عشق کدن نصیحت ایلدی کجه بتر ملامت اولور
 بلا بودرکه آلدی بلارکله کوکل غمکده کله دله باعث مسرت اولور
 نه در بو طالعه دردی نفی زارک نه شوخی سوسه ملامد بدیکجه آفت اولور

نه شب که کویکه یوز سورسم او شب اولورم

نه کون که قامتکی کورسم قیامت اولور

رندان خرابانی و مستان السز عشرده دخی جام می عشقله مستز
 یوق باده ایچون متمز پیر مغانه ساقی می وحدت ایله دست بدستز
 دوشمزسه نوله کل کبی ساغر الیمزدن نه تائب بیهوده و نه توبه شکستز
 دینسه نه عجب طبعمه بجز معانی سبا کبی بر حالت و جرعه کبی پستز

اولوق نوله نفی کبی رسوای دو عالم

هم عاشق و هم شاعر و هم باده پرستز

طوطی مجزه کویم نه دیسم لاف دکل چرخله سولشم آینه سی صاف دکل
 اهل دلدر دیهم سینه سی صاف اولینه اهل دل بر برینی بلنک انصاف دکل
 ینه اندیشه ییلور قدر در کفتارم روزکار ایسه دنی دهر ایسه صراف دکل
 کیردی مفتاح در کنج معانی ایله طاله بذل کهر ایلم اتلاف دکل

هر نورسیده شاخ کل الیه جام مل لطف ایست آجل سنداخی کل ای سروقدوغنجه
 بودرد و بو صافی دیمه دونسون بیاله غمیه قانون دور دایمه اوی سنده می صون دمبدم
 میدر عک عاشقان آشوب دل آرام جان سرمایه پیر مغان پیرایه بزم صنم
 می عاقل ارشاد ایدر عاشق لری دلشاد ایدر سیله و برر بر باد ایدر دلدرده قویمز کردغم
 می آتش نیسبالدر مینا قدحله لاله در یا غنجه پر ژالدر آچمش نسیم صبحدم
 ساقی مددی صون بزه جام جم وکی صون بزه رطل بیای صون بزه کتسون کولکردن الم
 بز عاشق آزاده بز اما اسیر باده بوز
 آلفته بز دلداده بز بزدن دریغ ایتمه کرم

فخریه

بنم اول نغمی روشن دل و صافی کوهر بن اول نورسیده شاخ کل الیه جام مل
 آسبان همت او سر کوبه طبعمدن قانون دور دایمه اوی سنده می صون دمبدم
 همت هیجه صابر کنج تمنای ولی میدر عک عاشقان آشوب دل آرام جان
 فیض حق برق اورر آینه اندیشمدن سرمایه پیر مغان پیرایه بزم صنم
 دور ایدر شش جهتی همینه مرکزده مقیم سیله و برر بر باد ایدر دلدرده قویمز کردغم
 کعبه معنی بر پولدن ایلندی بنی کیم یا غنجه پر ژالدر آچمش نسیم صبحدم
 عالم معنی آزاده قضا حکمنده ساقی مددی صون بزه جام جم وکی صون بزه رطل بیای صون بزه کتسون کولکردن الم
 قلم معرفتم جیب و کنارم پردر چشم جان روشن اولور مشرق ادرا کندن
 بن بو حالله تنزلی ایدردم شره جوق دکدر بو تجسس دل چالا کندن
 بو هوس بزیله قالورسه دل طبعمه اکر قدسین سرمه چکر کرد ره پاکندن
 بن اولورسینه آشفته اولور خلق جهان کیمه رنجیده دکل کردش افلا کندن
 حسن تصویر زبان چمن خاکندن ساحلم پاکدر آلایش خاشاکندن
 نیلیم قوزله هم طبع هوسنا کندن ایسیدلرزه سوزم سینه صد چا کندن

یوز عمره یوکی زخیرم کلر دیو الجلی پاشا ترجمانیله بو کونه کلمات ایدنجه کافراک نطقه
بحالی قالیوب ایدر امدی سلطنام سز صفا کلدیکنز .

• نشاطی، دن •

کیتدک اما که قودک حسرت ایله جانی بیله ایسته هم سنز اولان صحبت یارانی بیله
دور مجلس بکا کرداب بلادر سنز می زهراب ستم ساغر کردانی بیله
باغه سنز باقم چشمه آتش کورینور کل خندانی دکل سرو خرامانی بیله
سینه دن درد ایله برآه ایدم کیم دونسون عکسه خرج فلک مهر درخشانی بیله
خار فرقله نشاطی* حزنیک واحیف
دامن الفتی چاک اولدی کریانی بیله

• نفی دیوانی، مدن •

بر قصیده دن

اسدی نسیم نوبهار آچلدی کلر صبحدم آچسون بزمد کولکلساقی مددصون جام جم
ایردیینه ارد بهشت اولدی هوا عنبر سرشت عالم بهشت اندر بهشت هر گوشه بر باع ارم
کل دوری عیش یایمیدر ذوق و صفا هنکامیدر شادقلرک بیر امیدر بو موسم فرخنده دم
دونسونینه پیمانله اولسون سهی خمخانه لر رقص ایلسون مستانه لر مطربلر ایتدکجه نغم
بودمده کیرشام و سحر میخانه باغه رشک ایدر مست اولسه دلبر سوسه کر معذور در شیخ الحرم
یا نیلسون بیچاره لر آلتلر آواره لر ساغر صونه مهپازه لر نوش ایتمک اولور ستم
یار اوله جام جم اوله بویله دم خرم اوله عازف اولدر بودم اوله عیش و طربله مقتنم
ذوقی اورند ایلر تمام کیم طوته مست شادکام بر الیه جام لاله قام بر الیه زلف خم بغم
لطف ایله ساقی نازی قومی صون که قالز بویله بو طولسون سراحی و سبو بوش طور مسون پیمانهم

«اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی» ندن

منزل قلعه بشته

حکمت خدا مکر اولگون الچی پاشادخی بودینه کرمجک ایمش همان الچی پاشایی
 قارشولمغه اکرى عسکرى بشته التنده کی خیمه وخرکاھلرندن چیقوب الای دریا
 مثالرله بودین عسکرلرینه قریشوب الچی پاشایی کیله صحراسنده اکره عسکرله یوله
 سلاملابوب هانز حقیر آتدن اینوب پیاده اولوب الای ایچنده الچی پاشانک آت اوزره
 دیزن اویوب بیره اولیاچلبی بیره خوش کلدک دیدکده خوش بولدق سلطانم بلنرادده کی
 عهدہ وفایدوب اکره ولایتنه واردم وسزه جمله اکره عسکرن کتردم ایشته سلامه
 دورنلر اکره لیدر صاغ طرفده سلامه دورنلر بودین عسکریدر دیدیکمده هله صفا
 کلدک بین آتیه دیوب بالارکاب اسب صبا سرعته سوار اولوب اغواتلر مایینته کروب
 الای عظیم ایله بودینه کررکن اهالی بودینک صغار وکبارلری ونمچه قرالی طرفندن
 کان الچی کفرملری آتلر دخی تامشایه چیقوب بر الای احتشام ایله بودونه داخل
 اولورکن عظمت خدا قوجه بودونک دورد یاره قلعه‌سی طوب شادمانندن آتیش نمرود
 ایچره قلوب زمین وآسمان مدفع دودندن شب مظالم کبی اولوب کرر الیاس داغلری
 وآرداله باغلری اکل اکل اکلدی اما مکر چاسار الچی‌سی آدملری چاسطلغه کلوب
 بزم الچی پاشانک عسکرن وآلاین کوزدن کچروب بودین وزیرینک وبردیکی تمیناتی
 و الچی پاشانک عسکرینی کوروب همان کافرلر پاشایه ایدر سلطانم سزک عسکریکز
 چوقدر بو قدر جوق عسکر ایله بزم ولایتزه بویه الچی کلدیکی بو قدر عسکرله
 ولایتزه کیردیکی یوقدر دیو دخی آلاى ایله کیدرکن کافرلر یول اوزره بو جواہلری
 الچی پاشایه سویلدیلر الچی پاشا ایتدی والله جانم بن روم ایلی بکلر بکیم اوج سیک عسکر
 ایله ایز بنرم لکن سز لر حسابسز بو قدر عسکرله پاشایی بسلیه مزز دیو قورقارسز
 ویا بو قدر عسکرله ولایتزه ایچون کرر دیو خوف ایدرسز انکیچون بشیوز الشمس
 آدله هلدق قورقاک بزدن امین اولوک پادشاه دولتنده طونه اوزره یکرى کمی بو قدر

ای نائی وداع کل و راغ ایدوب

مهجوربار و دار و دیار اولدی عندلیب

هوای عشقه اویوب کوی یاره دک کیدرز نسیم صبحه رفیقز بهاره دک کیدرز
 پلا-پاره رندی بدوش و کسه بکف زکاتمی وریلور بر دیاره دک کیدرز
 طریق فاقه ده همکش اولوب شانلی به جناب کلخنی لایمخواره دک کیدرز
 و یروب تزلزل منصورى ساق عرشه تمام خدا خدا دهرک پای داره دک کیدرز
 ایدرسه قند لبک خاطر مذاقه خطور دیار مصره دکل قندهاره دک کیدرز

فلک کیرسه کف نائلی به دامانک

سنکله حکمه کردکاره دک کیدرز

حریص دولت عشقم رجا ندر بیلم اسیر شهرتم اما ریا ندر بیلم
 وجودم اولسه بلا کلخنده خاکستر سکون شعله داغ جفا ندر بیلم
 طریق عشقه مفتون وادی قسیم تصور کدر رهبا ندر بیلم
 نیم اوطاير قدسی بو او جکاهده کم فریب دانته دام هوا ندر بیلم
 نیم او مرغ حریم اشناى کعبه دل بو دامکده امید رها ندر بیلم
 رقیبه حسن نظر عاشقه تافانلن مرادک ای صنم بیوفا ندر بیلم

نیم او شاعر ساحر که نائلی شعرم

اولورسه معجز اگر اعتنا ندر بیلم

یاقرمی نامه برین یوخسه یاره دکزى نیازنامه من اول غمکساره دکزى
 بزى اوئندی یوخسه پیام سحت یار بو مملکتده غریب الدیاره دکزى
 بر اشنانلی اول ماه چار ابرونک ایکی جهانده ده عمر دو باره دکزى
 بهاری نیلرز اول کلغذار غنجه فک کولوب آچلمه سی بیک نوبهاره دکزى
 ندکلو صافلسک ای کهنه پیر نابالغ تجملک یه میراث خواره دکزى

قدم قدم کیچه تشریفی نائلی او مهک

جهان جهان الم انتظاره دکزى

(رفیق صدراعظم علی پاشا بجانب بلغراد) سابقا وزیر اعظم مأمور اولدینی انکروس
سفرین دفع اتمکه قتی چوق سئی ایدوب مفید اولمامله تدارکنی کوروب کتمک اردنجه
اولدی روم ایلی و بوسنه عسکری ویکچیری اغاسی والتی بلوگدن سپاه وعلوفه جیان
یمین و غربای یمین بلوکلری انکروس سفرینه مأمور اولدیلر و باش دفتر دار آتمکچی زاده
بیله قوشولدی و صدراعظم علی پاشا صوفی سنان پاشایی یرینه قائم مقام تعیین ایدوب
سابقا قائم مقام اولان حافظ احمد پاشانک خواجه پادشاه ایله علاقه و محبتی وزیر
خلجان و پروپ منبوری بوسنه ایالتی ایله تبعید مراد ایلدی .

« نائی دیوانی » نندن

ایکانه محبتک اولمز غم آشنا ای داغ دردین ایلین سرهم آشنا
کویک که کبه دل و جاندر اولوری هیچ لب تشنه زلال غمک زمزم آشنا
سور صفای وصلته اولمز فریفته حلوت کزین هجرک اولان ماتم آشنا
یکانه در نکاهی کبی لطفیده دله اولمش او شوخیله طوطلم عالم آشنا

ایرمنزی نائی دم صبح هدایت

اولمزی غنجه زار امل شبنم آشنا

شادی* وصلت بیچون تحمیل ناز ایلر بکا رند شادی دشمنم بن غم نیاز ایلر بکا
ناامید اول خسته جان در کلوم کیم قضا بخت بیماری طیب چاره ساز ایلر بکا
بر دل بی نایله بیک غمزیه آماده یم ای دین حکم قضادن احتراز ایلر بکا
بخت پر ازارن ایلرسه تلافین ینه التفات غمزیه خاطر نواز ایلر بکا

ایلم مضمونه جبریلی محرم نائی

غمزلهر کیم فتنه دن افشای راز ایلر بکا

کل خارمه دوشدی سینه فکار اولدی عندلیب برخاره باقدی برکله زار اولدی عندلیب
شهنامه خوانلق ایلدی کیخسرو کله دستانسرای سبزه بهار اولدی عندلیب
فریاده باشلادی ینه هر بیر خاردن دیوانسرای کلدله هزار اولدی عندلیب
کل کوردی پاره پاره جگر غنجه غرق خون ممنون زخم خنجر خار اولدی عندلیب

• نعیما تاریخی • ندن

فأده

وقایع یازان یاران وحوادث ضبط ایدن اهل عرفانه برقع شرایط لازمه وقواعد مهمه واردر (اولا) صادق القول اولوب اقاویل باطله وحکایات زایقه یازمیه بر خصوصک حقیقتنه واقف دکل ایسه مطلع اولنلردن تفحص ایدوب تیقن حاصل ایتمدیکی موادی یازه (نایا) السنه ناسده شیوع بولان اراجیفه التفات ایتمیوب وقایعک ماهوالواقعی یازه بیلن رجلاک معتمد و وثوق اقولنه رغبت ایلیه زیرا نیچه امورک کیفیت وقوعی و سبب صدوری اربانه معلوم ایکن عقول سخیفه سخانی تصورات ضعیفه لرینه مبنی معنالر ویروب غلط ویاخود هیچ اصلی بوق سوزلر اشاعت ایدرلر بین العوام شیوع بولمش بو مقوله ترهاتی کرچک ظن ایدوب تفقد ایلمدن نقل ایدوب یازنلر هر عسرده قتی چوق بولنور (ثالثا) ضبط اولنه جق امور حوادث کونیتمک نه قسندن ایسه یالکیز نقل وحکایتی ایله اکتفا ایتمیوب قصه دن حصه الینه جق کوشه لرده دقایق نافعه درج ایلیه زیرا سفر وحضر و ذهاب وایاب و عزل و نصب و سلم و حرب و دخی سار بو مقوله حوادثی ساده یازمقده چندان فایده یوقدر بلکه هر زمانک مقتضای حالی ورجال عصرک مسلک ومأل احوالی و نظام ملک و مالدہ اعمال فکر و مشورتلری و ماحصل نتایج ملحوظات ورؤیتلری واعدای طرفیه مقانله ومتارکده مختار وقت اولان مصلحتلری وحصول ظفر ویا لحوق ضرره مؤدی اولان اسباب وعلتلی کرکی کبی دانای کار اولنلردن استجار ایتمکدن صکره اطلاعی مرتبه عجلنه کوره ایراد ایلمک لازمدرکه بعد زمان قرائت ایدنلر نیچه فوائد مجربیه به مطلع اوللر بو فوائددن خلی و ساده تاریخلرک خزمه نامه دن فرقی یوقدر .

وقایع سنه ثلث عشرة و الف

ماه محرمک یکرمیجی کونی وقت ضحی ده بصره شهرنده بر عظیم زلزله واقع اولوب بیوت خارجیه و داخلیه سی عموما ییقبلوب التنده نیچه بیک آدم هلاک اولدی .

خیالندن کلور غم خاطره جانانه دن گلز ستم هپ آشنالردن کلور بیخانه دن گلز
 حسد اوقاته اول عارف عالم شناسک کیم الندن جام دوشمز گوشه میخانه دن گلز
 اومارسک برنوازش آجدینی بیک زخم ایچون اما بو انسانیت ای دل غمزده جانانه دن گلز
 مثال حلقه طوئدم کوشی ابواب آفاته صدای نغمه عیش و طرب هر خانه دن گلز

نوله کتاخ اولور سه پیش کلدیه بلبل ای نابی

مراعات ادب دست و دل مستانه دن گلز

کلستان دهره کلدک رنگ بوق بو قلامش سایه انداز کرم بر نخل دلجو قلامش
 ایلش در بسته دکان طیب روزکار حقه پیروزه کردونده دارو قلامش
 تشنکاک چاک چاک اولمش لب خواهنکری چشمه سار مرهمده بر ایچم صو قلامش
 قدرین اکری بوق ییلور بوق هر درسنجیده نک چارسوی قابلیتمه ترازو قلامش

جیش غمدن قنده ایتسون التجاهل نیاز

قلعه متمد نابی برج و بارو قلامش

خون دلی می غنجه بی جام ایلدی بلبل بزم کلی نالایله تمام ایلدی بلبل
 هر ناله ده بر نخل کله قوندی صفادن هر نغمه ده تبدیل مقام ایلدی بلبل
 کهواره سفی کرچه نسیم ایلدی تحریک اما که کله خوابی حرام ایلدی بلبل
 ایتدی سوزین آمیخته شکوه هجران مست اولفله خلط کلام ایلدی بلبل
 دون کادی صبا سخن چندن دیدی نابی خاک ره دستوره سلام ایلدی بلبل

دستوردکی همدم سلطان جهان کیم

وصفیه جن ملکینی رام ایلدی بلبل

یازه وارسون بیک ناله م آه و زارم سویلسون آب چشم کریه نی اختیارم سویلسون
 چاک چاک سینه ویرسون موجه غمدن خیر زخم خونپاش درونم انکارم سویلسون
 غنجه کولسون کل ایلسون جوی فریاد ایلسون سن طور ای بلبل براز کاشتنده یارم سویلسون
 آرزوی وصله شب زنده دار اولدقلم کریه حسرتله چشم انتظارم سویلسون

بنده یوق قدرت ادایه حرف شوقی نابیا

خامه رنگین صریر ببقارم سویلسون

همچون ای نظام نابی نازه نازه جلوه ایتمزسک
 قلندرن صفحہ پہ بو سرفرورلر هپ سنکچوندر
 نه سندندر نه بندندر نه چرخ کینه وردندر
 دهان آلوده اولماز نعمت الوان حاملله
 دوشن سکا تغافلدر بکا آه تغافل سوز
 دکل سندن شکایت شکوه آه بی اوردندر
 سکا اثبات تقصیر ایلک بی وجهدر ای دل
 بو تعبیرات وسعتده دکلددر قوت طبعک
 بو فیض معنوی نابی به بحر ای دکردندر

ذوق غم دلده میددر داغده می تده میددر
 اولدی سرمایه حیرت بکا یم و امید
 اولدی بازیجه عشقکده نهان خاتم دل
 کل هم آجیلدی هم آرایش دستار اولدی
 او تواضع انی ممتاز جهان ایتمشدر
 در و سرجان بولنورمش طوتهلم دریاده
 خواجه و ناخواه اولوز آویزه کوش احباب

نایبا هر غزلک بویله خوش آینده میددر
 باغ دهرک هم خزان هم بهارین کورمشدر
 چوقده مغرور اوله کیم میخانه اقبالده
 طوب آه انکساره پایدار اولمز ینه
 پر خروشیله ایدر بیک خانه اقبالی پست
 بز خدنک جانکداز آهدر سرمایه سی
 برکون ایلر دست بسته پایکاهی جایگاه
 بز نشاطکده عمیکده روزکارین کورمشدر
 بز هزاران مست مغرورک خارین کورمشدر
 کشور جاهک نیجه سنگین حصارین کورمشدر
 اهل دردک سیل اشک انکسارین کورمشدر
 بز بو میدانک نیجه چابکسوارین کورمشدر
 بیعدد مغرور صدر اعتبارین کورمشدر

کاسه در یوزه به تبدیل اولور جام مراد

بز بوزمک نایبا چوق باده خوارین کورمشدر

آکسون نامه ناکه ظهور وعده وصلت نشاطمدن ورق کردان فریاد اولدیغم بردر
 آکسون کوه دردی میله نابود ایتدیکم دملر که رشک قوت بازوی فرهاد اولدیغم بردر
 آکسون گفته عالم پسند عبدی پاشا کیم نظیر ایتمکده وقف حیرت آباد اولدیغم بردر

آکسون برده روپوش زلف دلبر ای نابی

که انی رفع ایچون منت کش باد اولدیغم بردر

حصه منه قنده که بر دلبر مهباره چقر طالعمدر یا ستمکار ویا آواره چقر
 قنده بر فتنه دزدیده ظهور ایلر ایسه ینه باسه ک بر اوجی غمزه مکاره چقر
 کیچه کیملر شراب ایچدوکن اول مست غرور اول انکار ایدر اما صوکی اقراره چقر
 کله میزان جمال اورتیه ای یوسف حسن قتی چوق کیمنه لرك ایلیکی بازاره چقر
 اوله مفتون ریاکاری اهل تزویر سیجه سینک نسب رشته سی زبانه چقر
 چاره خواهانه کیمه دردی آجسم نابی

بدن افزون اوده سرکشته و بیچاره چقر

یارک بیلورز بزمنه رغبتی واردد یارک بیلورز بزمنه رغبتی واردد
 بیهری چرخ ایتمده ایراث مذلت کیایدر ایراب هنر عزتی واردد
 بدن بوله مام فرقنی نقلتمه رقیب انجق او قدر وار که تبک نوبتی واردد
 پیرامنی ایلش اغیار احاطه دلداره نیاز اتمه کوکل نقلتی واردد
 بیار ایسه ده هر نقدر چشم سیاهی عشاقی پریشان ایده جک قدرتی واردد

چوقنی سخن نابی به بو نشوة تأثیر

رندان خرابالله چوق صحبتی واردد

چنده جویوش بوجت وچول هب سنکچوندن میان بیلانده کفت وکول هب سنکچوندن
 سن ای کشب امل نشو و نمادن دورسک اما سحاب آسا دوکلك آبرول هب سنکچوندن
 نه وار برکره میل ایتمک کناره ای در بکنا خروش موج آرزول هب سنکچوندن
 کل ای مست تنافل بر نگاه ایت حال مستانه ره میخامده بو های وهول هب سنکچوندن
 سزادر ساعد سببیک ایتیم هیکل کردن بکا بر خشم وکین اولق عدول هب سنکچوندن
 رک تاک خفادن جوشه کل ای باده تحمیق قدسلر شیشلر خلر سبول هب سنکچوندن

و تکفینه اهتمام مصلحته اشتغال و نشرینک آتانه سعادت طرفه ارسال و ایصالی
خصوصده مارت و استمجال اولنق اوزره فرمان بیوردیلر

(ترجمه پادشاه مبرور)

پادشاه مغفرتپناه سلطان احمد خان ثانی حضرتلری خداوندکار اسبق مرحوم
ومغفورله سلطان ابراهیم خان حضرتلرینک صلب عالیبرندن بیک الی ایکی جمادی
الاولینک بشنچی کونی پیرایه بخش اریکه وجود اولوب سن شریفلری الی حدودیله
عمدود اولدقده بیک یوز ایکی رمضان شریفنک یکریمی آلتنجی کونی برادر مهترلری
سلطان سلیمان خان حضرتلری یرینه بالانشین اورنک مقصود و بیکوز الی سنه سی
جمادی الاخره سنک یکریمی ایکنجی احد کونی حلول اجل موعود ایله عازم دارالخلود
اولوب حکمت خدا ایله بیینه مرحوم ومغفورله سلطان سلیمان خان حضرتلری کبی
انجق اوچ سنه سکز آی یکریمی بش کون سنه سلطنتده قرار و تکمیل ناموس دین
ودولته بذل اقتدار ایلدیلر علیه الرحمة والغفران.

« نابی دیوانی » ندن

کورددم او شوخی بلوی رنگین زبانی شوخ	کفتاری شوخ ناطقه سی شوخ دهانی شوخ
سر تا پیای نخه اندامی دلنشین	اعضای معتدل لب شکر فشانی شوخ
انگشت اعتراضه سزا بر قصوری یوق	قدی کوزل سرینی مناسب میانی شوخ
اجاب مجلسنده حیضور رقیده	تعریض آشکاره سی ناز نهانی شوخ

شاعر اولورسه اولسه سنک کبی نایا

تمیری خوش نکاتی غمیل بیانی شوخ

آکلسون کوشه میخانه کیم شادا اولدیم بردر	نواز شکاری ساقی به معتاد اولدیم بردر
آکلسون بادیهی رنگ و لای مجلس وحدت	که بار منت صہادن آزاد اولدیم بردر

كلوب كندولرینی و شیخ الاسلام افندی حضرتلرینی و وزراء عظام حضراتی و صدرین
افندیلر و سایر ارکان دولتی سرای هایونه دعوت ایتملیله پادشاه مفورک رحلتلری
ظاهر و آشکار و دیوان هایونده ظهور ایدن تلاش و تفرقه نك مآلندن هرکس خبردار
اولدی و وفات شهریار مفورت دنار بدرهشت مقررلی خلعدنبرو اریکه عزلت و خمولده
اوقاتکنذار اولان شهزاده کامکار سلطان مصطفی خان ابن سلطان محمد خان الغازی
حضرتلرینک رسیده سامعه اختیارلری اولدینی ساعت خاص اوطه بی مقدم سعادت
توأملری ایله تعجیل و صدراعظم حضرتلرینک بحالده سرای هایونه کللری ایچون سرای وارنجبه
اشای طریقده بز قاج دفعه بالظه جیلر ارسالیله تعجیل بیوردیلر حاصلی وزیر اعظمک
سرای هایونه وصوللرینه دکن دخی توقف اولنمیوب همان اعیادده دستبوس ایچون
معتاد اولان جمله تخت عالی بخت ملوکانه قورلدینی ساعت هنوز دخی صدراعظم
و شیخ الاسلام افندی حضراتی موقف انتظار قدوم سلطانی اولان قبه الله واصل
اولدین بالاستحقاق وارث سلطنت چارجهت آفاق اولان پادشاه فرخنده بخت و شهنشاه
مزرکس دیهم و معاملاتخت شوکتلو مهابتلو سلطان مصطفی خان خلده الله ملکه و سلطانه
واقض علی العالمین بره واحسانه حضرتلری زینت و زیب شاهانه و آرایش دلقریب پادشاهانه
ایله مشرق آفتاب و جاه و جلال و مطلع خورشید شوکت و اقبال اولان باب السعاده دن
میدان دیوان بلند ایوانی تشریف ساز و قدوم هایونلرینه صف بسته انتظار اولان بندکانه
عرض دیدار ایله پرتو انداز اولدق لریده صدای مبارک باد سرهنکان پیوسته کنکره
آسمان اولوب اشبو بیک یوز التي سنسی ماه جمادی الاخره سنک یکریمی ایکنجی احد
کونی ضحوة کبراده سریر شوکتصیر عثمانی اوزره شرف جلوس هایون ارزانی بیوردیلر
جعل الله مبارکا و میمونا و بانواع البین والشرف مصادقا و مقرونا بده جمله وزرا
و شیخ الاسلام و نقیب الاشراف و صدرین افندیلر و سایر ازکان دولت حرم محترم قبوسی
پیشکاهنده مسافر اوطه سی تعبیر اولنان اوطه به واروب ادای مراسم و بیته آغاز و شرف
تعجیل دامن پادشاهی بی احراز ایلدیلر ائدنصکره پادشاه عالمپناه حضرتلری صرف میدانه
ناظر آلائی کوشکی دیمکله معروف قصری تشریف بیوروب پادشاه مفورک تجهیز

و عبودیتده ثبت ایله تذلل و ابتهالری وصلح خصوصنده بو رتبهده تضرع و سؤالری معلوم ظلیت سرسوم شهنشاهی اولدوقده بو خصوصک بعدالاستشاره اقتضاسی اجرا اولمق اراده سیله با امر هایون شهر زبیع الاخرک غرمسی یوم ثلثاده سرای آصفیده عقد مجلس مشاوره بیوریلوب ساحتلو شیخ الاسلام افندی حضرتلری و قبودان دریا وزیر مکرم سعادتلو الید مصطفی پاشا و منصوب و معزول صدور کرام و بالفعل استانبول قاضیسی افندی به دکن سائر علمای اعلام حضراتی و عموما اوجاقلرک ضابطانی و رجال دولت علیه دعوت و حاضر انجمن مشورت اولدقلرنده بو بابده شرفصدور و مجلس مذکوره وارد اولان خط هایون کرامت نمونک صورتیدر .

« راشد تاریخی » مدن

(ارتحال پادشاه میروز حضرت سلطان احمد خان ثانی و جلوس هایون

حضرت سلطان مصطفی خان ثانی ابدالله ملکه)

پادشاه نازک مزاج حضرتلرینک طبع هایون تراکت امتزاجلرنده بر مقدار انحراف ظهور ایدوب کتدیجه مشدد و با سرالله تعالی بر قاچکونلر تمهادی و تمتد اولمغله مصالح عباد معطل اولماق ایچون ینه دیوان هایون ترک اولنمیوب ماه جمادی الاخره تک یکریمی اوچنچی بازار کونی صدراعظم علی پاشا حضرتلری بالجله ارباب دیوان ایله قبه آلتنده تمشیت مصالح عباد الله اشتغال اوزره ایکن دارالسعاده اغاسی طرفندن بالظه جیلر کتخداسی کلوب پادشاه خجسته حال حضرتلرینک کلشن سرای فرح وریحانه ارتحال بیوردقلرنی خفیه صدراعظم حضرتلرینه افاده ایلدکده اغیاردن کتم حقیقت حال ایله دفع زحام دیوان و ارباب مصالحه (مصراع) «طاغلك بیچاره لر چون قالدی دیوان ایرته یه» مضمونی اوزره مدافعه لرین فرمان ایلیوب در عقب کندولر دخی سرایلرینه عودته عطف عنان ایلدیلر کندولرینی تعقیب ایدهرک قوجیلر کتخداسی و میراخور ثانی بروجه استعجال

حالا آستایه سعادتده قبوکشدالوق خدمتيله اقامت اوزره اولان ده پنکار نام نجه لویه بوندن اقدم اورنه ایلچیک پاه سنله عتبه علیه جهانبانی به نامه سنی و مقام صدارت عظایه اولان مکتوبلری ایلچی مومی الیه واسطتيله عرض و تسلیم اولمشدی نامه و مکتوبلرینک خلاصه مفهوملری ایمپراطورلق کیفیتنک نتیجه استقراری اخبار ضمننده چاریجه مشارالها مقدما عقد و تمهید اولنان مصالحه و مسالمةنک شروطنه کمال رعایت الیه صیانتده اولدیفنی اشعار و ایفای مراسم دوستیده ثابت الیه بر قرار اولدیفنی اظهار ایدرک هر حالده رضاجوی دولت علیه اولوب مزید صداقت و مدید خلوص نیت و طوبت اوزره اولسندن بحث الیه درمیان اولان مقتضای مصافقات اوزره مقدما تعیین و عهدنامه هایونده تبیین اولنان مدت مسالمةنک مدی و یاخود تأییدینی کمال خواهش الیه رجا و طوشقانه دوقه لئی بشقه دولت والی قورنه تعبیر اولان مملکتدن عبارت مستقل بر دوقه لوق اولنله دوقه مشارالیه دخی دولت علیه ابدیجا الیه عجددا دوستلق پیدا و میانه ده مؤید اصلح و صلاح هویدا اولوق خصوصتی زیاده رغبت برله استدعا و بو بابه اولان رجا و التسلرینک خیر قبولده بیورلسنی نیازمندلک یوزندن عرض وانها و خصوص مذکورلر ایچون ایلچی مومی الیه کلان رخصتنامه لرنده دخی تمام مقام عبودیتده عرض صداقت ایدرک استدعالرینک پذیرای حسن حصول اولسنی تحریر و انبا ایدوب حتی قرالیجه مشارالها ایلچی مومی الیه کوندردیکی رخصتنامه سنده کندومز مستکلا حاضر بالمجلس اولدیفمز مشابهه مدت مصالحه نک مدی و یاخود تأییدی خصوصنده اهتمام تام ایله سن دبو ایلچی مومی الیه نبیه و تأکید مالا کلام ایلدوکنی ایلچی مرقوم لسانا عرض و افاده و قلمه النان تقریرنده دخی تعبیر مذکور کندومز حاضر بالمجلس اولدیفمز کبی کلامتی تحریر و اعاده ایلش کیفیت مذکوره حالا صدر آرای درایت فرما و مسند کزین فطانت پیرا دولتلو الحاج محمد پاشا حاضر تدرینک طرف شرف اتقارلندن رکاب شوکتآب جناب حسروانه به عرض و تلخیص و تخریرات مرقومه نک بینها ترجمه لری و ایلچی مومی الیه رخصت کلمه سی مقتضاسنجه بو بابه اولان تقریری منظور هاپون بیوریلوب کرک قرالیجه و کرک زوجی دوقه مشارالها نک بو کونه مرکز صدق

خوتین محافظی وزیر حسن پاشا ایسه حمایت دین و محافظه اغراض مسلمین اراده سیله یوسف پاشا طایه سندن و سایر محللردن دشمنه کوز آچدیرمیوب طوب و تفنگ ایله اشغال نایره جنک و طایه لرده اولان غزواتی اغرا ایله مترسلی دشمنه خلقة میمدن تنک ایدوب محاصره نك اون برنجی بازار ابرتسی کونی وزیر مشارالیه ماواسنده جزوی راحت ایچون محل معرکه دن عودت ایلدکده اعدانک برکون اول قارشو طرفه وافر پیاده سی کلوب ارتباط مادن محصورلری منع ایچون کینکاهلر پیدا ایتدکلری رای العین مشاهده ایتکله کندوبه مخصوص تفنگلری بر مقدار باروت ایله احضار و مستقر اولدینی محلدن درکین اولان مشرکینی دانه تفنگ ایله یزار و برقاچی ایصال درکه نار ایلدیکی حالده اعدا طرفندن آتیلان طوپلرک برکله سی و تفنگلرک بردانه سی ارامکاهلری اولان محله اصابت و فی الحال اطرافنده اولان باروتی اشغال و اندن اعمال ایتدکلری مملو تفنگلره سرایت و قورشونک بیری طوپوغنه راست کلوب او هر بر بیته جلادتی نؤخمدار و اوچ کوندن صکره عزم دارالقرار ایلدی .

« غزی تاریخی » ندن

(وقوع مشاوره عموم در سرای حضرت آصفی بعد از ورود نامه و تحریرات از جانب نیجه و قرارداد این خصوص و تأکید و تجدید صلح و مصفات) بالاده تفصیلا ذکر سی سؤقت ایتدیکی وجه اوزره بوندن اقدم بلفراد التنده عقد و تمهید اولنان مصالحه و مسالمة دن صکره نیجه چاساری اولان التنجی قارولوش اللی اوچ تاریخنده بلاولدد ذکور متواری * خاک قبوز اولدقده نیجه لونک اتفاق آرا ریله متوفای مرقومک ماریه ترمزه نام دخترینی مجاروچه قرالیچه سی اولوق اوزره اختیار و نیجه قرالغنه مخصوص اولان ایمبراطورلوق عنوانی ایچون برقاچ سنه دن برو نیجه هرسکاری بینلرنده اختلال و غخاصمه و جدال آشکار اولمشیکن الحاله هذه ایمبراطورلوق القابی مشارالیها قرالیجه ایله حالا طوشقانه دوقه سی و زوجی اولان فرانبجسقا نام دوقه نك اوزرلرنده قرار ایتکله

صیرمه کاکل سیم کردن زلف تل تل ایجه بل کل یناقلی کلکللی کراکالی مور خارلی
 اول پری رویک جفای چشم جلادین دیم درد عشقیله ندیمک آه و فریادین دیم
 طرز و طورین سویلیم مانع دکل آدین دیم
 کل یناقلی کلکللی کراکالی مور خارلی

« و اصف تاریخی » ندن

(کیفیت محاصره خوتین و شهادت محافظ پاشا و استخلاص قلعه از محاصره و وقایع
 سایر) تفرق عسکر سببی ایله سرعسکر پاشا و محافظ حسن پاشا و اون بیک قدر پیاده
 خوتین قلعه سنه تحصن و هر طرفه جنگه هیو ایله تمکن و دشمن عهد شکن دخی
 خلومیدان و تفرق مبارزان سببی ایله خوتین قلعه سنه نصف ساعت محله مترسار
 انشا و طوپار وضعیله ترتیب لوازم حصر و اذا ایتمشدی سرعسکر اردوسنده قرق بر
 پاره طوپ و مهمات سایر مقدما ترک اولنوب نقله زمان مساعد اولدیغندن قلعه ده
 اولان اهل اسلام مبتلای اندوه و الام اولوب دشمن ایسه او مقوله مهیاک ترکی
 خدعه حریره حمل ایدوب اردوسنه نقل ایلدیکی تحقق ایتمکله یوم محاصره نک فرداسی
 محافظ مشارالیه ایله اردو اغاسی سرکصونی عبدالله اغا اتفاق و مهمات مذکور نک
 قلعه یه ادخالی ایچون میان حیته شدنطاق ایلوب اوچ بیک قدر دلاوران میدان جنگ
 و غا ایله سرعسکر اردوسی برینه کلدکلرنده طوپ و خیام و مهمات و سایر اشیایی
 نقل و ادخال و بر خلال طشرده ترک ایتمکله نام و شانلرینی صحیفه زیب ابظال رجال
 ایلدیلر اعدا قلعه طبعیله مترسارین تقریب و اون دقیقه محله خندقلر حفریله عسکرین
 تبعیه و ترتیب و اون بر قطعه طوپ اعمال و باش طابیه ایله حاجی عثمان و مقتول اوغلی
 طابیه لرین دوککه اشتغال ایدوب فضل حق ایله بو طوپلرک قلعه و اهالی یه ضرری
 اولیوب فقط ایزوانجه طرفنده واقع برغه قره سی التنده ایجاد ایتدیکی حصانات
 مستحکمه نک طوپلری محصورین اسلامه اضطراب و کال مرتبه پیچ و تاب و یروو

کیم او کرندی سکا جانا بود کلو شیوه و نازی
 یتر قالدک یتر ای طفل نازم خانه ده تنها
 که ن داخی هنوز آجیلماش برغنجه ترسک
 خیالکله ندیمک کاری آه و واهد جانا

آناک آناک سنک واریسه مهر و ماهدر جانا
 که برباقیشده مهره برباقیشده ماهه بکزرسک

بر صفا بخش ایدم کل شودل ناشاده
 ایشته اوچ چفته قایق اسکله ده آماده
 کولم اوینایلم کام آلهلم دیادن
 کورلم آب حیات آقدیفن اذره هادن
 که واروب حوض کنارنده خرامان اولهلم
 که شرقی اوقویوب کاه غزلخوان اولهلم
 اذن آلوب جمعه نمازینه دیو مادردن
 طولاشوب اسکله به طوغری نهان بوللردن
 بر سن و بر بن و بر مطرب پاکیزه ادا

غیری یازانی بو کونلک ایدوب ای شوخ فدا

کیدم سرو روانم یوری سعد آباده

سینه می دلدی بو کون بر آفت چار پارلی
 چفته بکلی سیم کردنی کونش رخسارلی
 بر جوان قاشی صاریق صارمش افندم باشنه
 شمده کیرمش داخی تخمینمه اون بش یاشنه
 شهنشینلر زینتی آغوشلر پیرایه سی
 سودیکم کوکلم سروری عمرمک سرمایه سبی
 شیوه سی نازی اداسی خنده سی پک بی بدل

کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارلی
 کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارلی
 سرمه چکش عطر شاهیلر سورنمش قاشنه
 کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارلی
 داخی بر بیلدر یاندن آبریلالی دایه سی
 کل یناقلی کلکلی کراکلی مور خارلی
 کردنی بو سکورمه بکلی کوزلرنی غایت گوزل

جلس جم قوریلادن اوله کلهش البت
باری سن ای نکه حسرت ایدوب برجرأت
تار اولور کورمزایسم چشمه سنزطالم
فکروغم جانم کار ایلدی بیلم بیلم
نعمه چنکه بدل دیکلر ایکن ناله و آه
بر طرفدن دخی ای سنکدل ای تحت سیاه
واروب اول درد شناس دل و جانی کورسم
کیزلیجه آراسم آغزین لبن امسم سورسم

هیچ بر چاره بیلوری دل بیماریه عجب

یتیمی سکا بستر و بالین قوجانم
آتشک ایدر ساکه بو سینه مده کی داغم
سن بویه صوغوق برده بچون یاتار او بورسک
دخی کوچو جکک یالکز یاتمه او شورسک
یاقلاشدی شتا ابر سیه طوندی جهانی
قربانک اولم چکدی بوغاز سیری زمانی
بر جام چک ای غنجه دهن دفع خارایت
نقشک کبی آینه سینه مده قوار ایت
دیر سکا ندیما بونی تکرار بتکرار
کرکان کبی اغیار قاپار لر سنی زهار
سرد اولدی هوا چیمه قویوندن قوز و جانم

سرا احسن و آنسک دلستانسک ناز پرورسک
نظیرک یوق جهانده حسن ایله مهر منورسک
ایا کلزار حسن و بهجتک نخل سرافرازی
کیم او کرتدی سکا جان بود کاوشیوه و نازی
جوان مهربانسک شوخسک نازنده دلبرسک
بهار اولماز سکا جانا عجب پاکیزه کوهرسک
کیم استاد ایتدی فن عشوه ده اول چشم طنازی
که دایم بویه ناز ایله کولر ناز ایله سویلرسک

برسوز دیدی جانان که کرامت وار ایچنده
میخانه مقسی کورینور طشره دن اما
ایواه او اوج چفته قایق آلدی قزارم
اولمقده دروننده هوا آتیش سوزان

ای شوح ندیما ایله بر سیرک ایشیتدک:

تہاجه واروب کورک صوبه عشرت وار ایچنده

سینه ده اول نه محرق آرزولر وار ایدی
بو یله یحالت دکلدی کوردیکم صحرای عشق
بن بوکون برنوبهار حسن و آن سیر ایلم
سن ینه بر نونیاز عاشقمی پیدا ایلدک

ای ندیم ای بلبل شیدا بیچون خاموشک

سندہ اول چوق نوالر کفت و کولر وار ایدی

مست نازم کیم بیوتدی بو یله بی پروا سی
بویدن خوش رنگدن پاکیزه در نازک تنک
کللی دیبا کیدک اما قورقارم آزار ایدر
بر النده کل بر الله جام کلک سا قیا
صاندم اولمش جسته بر فواره آب حیات
صاف ایکن آینه اندامدن سینم دروغ

بن دیدکجه بو یله کیم

کوسترر انکشت ایله مجلسده کی مینا سی

شرقیلر

کیملرک چشمه اول سینه بوشب نور اولدی
کیملرک یار سینه مرهم کافور اولدی
نریه کیتدی او هر جایی او مہبازہ عجب
قنده در قنده او ظالم او ستمکاره عجب

فیض آشیانی مهر هیز جلو کاهیسک صبح بهار شوقه کریانین ای کوکل

پمانه محبتی صوندک ندیمه چون

لطف ایله آلمه جای راز قانسین ای کوکل

کل ای اسیر زلف پریشانک اولدیم ییلزمیسک ربوده چپکانک اولدیم

طاوسلر کبی چنستانه چیق یوری ای من فدای حالت جولانک اولدیم

کوردبجه بنده کی بو شکر خنده لر نه در ییلدیکی طوطی شکرستانک اولدیم

اغیار قورقوسندن عجب هیچ یلورمیسک مجلسده نا بصیح نکهبانک اولدیم

پک ایستدی اقدیمی عیدک اوچنچی کون

لطف ایله کل ندیمکه قربانک اولدیم

بن کیمسه به آچیلمز ایدم دامانک اولسم کیم کورر ایدی سینه کی پیراهنک اولسم

دام آرایان بوله جوانم سنی بنده برغنجه کل اولسه کده سنک کاشنک اولسم

دستیده قدحده طویلم کورمکه باری ای کوهر شفاف سنک غزنک اولسم

دوکلکه سوکلکه قوغلمنه بالله هب قائلم اماکه اقدم سنک اولسم

شمع اولمز ایسم بزیمکه بوسوز ایله باری درکاهنه بر مشمله روشنک اولسم

چشاننک اوکرنم او کافرجه نکاهن

بر لحظه ندیم نکه پرغنک اولسم

بیک زبان سویلرسک اول چشم سخن برداز ایله داستانله شرح ایدرسک بر نکه ناز ایله

دوز کیجه جوش صفادن اولدی بردرای نور کوچه نی ماهتاب شمله آواز ایله

کار عشقه شول کوکل بل باغلاسون کیم چکیمه لذت انجام میدن تلخی آواز ایله

سن عتاب ناره قصد ایتمه کدخی اول چشم شوخ عاشقن نمون ایدر بر شیوه ممتاز ایله

دلکش ایلر چشم کویان کنان اروان شوختردر نغمه مطرب موافق ساز ایله

بن غم امروزی فکر ایتمکده فردالر چکر سن سالنجه وعده کی فردایه یوز بیک ناز ایله

چشمی خوابیده ظن ایلر کورن اما ندیم

کنف راز ایتمکده در هر لحظه بیک نماز ایله

ندیم سن ینه معنی شکافلقده میسک

که نوک تیغ قلم خون انتخاب قوقار

هر طرفه سنده بیک شکن دلرباسی وار
 هر بر شکنج طرفه ده بیک مبتلاسی وار
 بر پرنک کرشمه سی بر طاعتی خنده سی
 بر شکرین تکلمی بر خوش اداسی وار
 سیرایت بیاض فسده او زلف معنبری
 شبیوی کورکه برک سمندن قباسی وار
 بر چشمی وار که بریچه یوزبیک لسان یلور
 بیک هم زبان و مهدمی بیک آشناسی وار
 کیم وصفی نه بن دیم خود نه - ن ایشیت
 اما بر از وفاجنی ناقص ، شوراسی وار
 بیسه ک بکم ایدردی سنی اشک بیقرار
 شمندی ندیمک اوبله جه برماجراسی وار

تحمل ملکنی بیقدک هلاکو خامیسک کافر
 قیزاوغلان نازی نازک شهلوند آوازی آوازک
 نه معنی کو - ترر دوشکده کی اول آتشین اطلس
 ندر بو کیزلی کیزلی آملر چاک کرینانلر
 سکا کیمبسی جانم کیمی جانانم دیو سویلر
 شراب آتشینک کینی رویک شعله لندرمش
 بیچون صیق صیق باقارسک بوبله مرآت محلیه

ندیم زاری بر کافر اسیر ایشیتمشدم

سن اول جلاد دین اول دشمن ایمانمیسک کافر

اسدبکه باد صبح پریشانین ای کوکل
 کل موسمنده توبه میدان نیم کبی
 بکزر اسیر طره جانانین ای کوکل
 ظلم بودر که - ن ده پشانین ای کوکل
 اشکده بوبله شعله نه دندر مکر که سن
 چون سوزو تاب کره ده پهانین ای کوکل
 بدن نیچون بوکونه کرزانین ای کوکل
 بن سا که باده ایچمه کوزل سومه می دیدم
 بیکانه در معامله کز عقل و هوش ایله
 گویا درون سینه ده مهانین ای کوکل
 آینه اولدی بر نکه حیرتکله آب
 بالله نه سخت آتش سوزانین ای کوکل
 حج یوللرنده مشعله کاربان کبی
 ارباب عشق ایچنده نمایانین ای کوکل

شویله کرد اولمش فرنگستان بریکمش بربره صکره گلش کوشه ابروده خل اولمش سکا
اول بت ترسا سکا می نوش ایدر میسک دیش الامان ای دل نه مشکلتز سؤال اولمش سکا
سن نه جامک مستیک آیا کیمک حیرانیک کندک آلدردک کوکل نولدک نه جال اولمش سکا
بلرک مجروح اولور دندان سین بوسدن لعلک اوپدرمک بو خاتله محال اولمش سکا

یوق بو شهر ایچره سنک وصف ایتدیگک دلبر ندیم

بر بری صورت کورنمش بر خیال اولمش سکا

ساق وسرین وغنقب ولب مشربمجه در سرما بیای حاصلی هب مشربمجه در
بر جام برده لعل این صوندی مغبجه پیر معان اولهسی عجب مشربمجه در
بدر تمامه نظرک دکسون فلک مجلسه عیش ونوش بوشب مشربمجه در
ساغر کبی بهانه نوش شراب ایله برس دهان یازی طلب مشربمجه در

بزم شرابدن کچکم طوغریسی ندیم

عشرت طبیعتجه طرب مشربمجه در

مرادین آکلارز اول غمزه نک اذغانمز واردر بلی سوز یلمرز اما براز صرفانمز واردر
او شوخک صوندینی چمانه می ردا یتمز الب آنکله بوله جه عهد ایتیشز پیمانمز واردر
مناسبدر سکا ای طفل نازم حجت آل کل بشکطاشه یقین بر خانه ویرانمز واردر
کوزل سومکده زاهد مشکک واریسه بردن صور بزم اول فنده چوق تحقیقمز اتانمز واردر
قوجوب هرشب میانک جاننه جان قائماده اغیار بهی ظالم سن انصاف ایت بزم ده جانمز و او در

صیقلمه بزمه کل بیکانه یوق دعوتلیمز آنجا

ندیم بنده کز وار بر دخی سلطانمز واردر

صبا که دست او ره اول زلفه مشک ناب قوقار آچارسه عقده پیراهن کلاب قوقار
نه برک کلدرا اولب چیکنم شکر صانورم نه غنجه در او دهن قوقلم شراب قوقار
عجب نه بزمده شب زنده دار صحبت ایدک هنوز ترکس مستکده بوی خواب قوقار
نقاب ایله کوزه مرکن بز آتی واحیفا رقیب او کردن سیمینی بی نقاب قوقار
اوتن که خاک اوله عشقک کداز و سوزندن بیتن کبای دم حشره دک کباب قوقار
سنی مکر که کل افسون ناز درلتمش که سیب غنبنک ای غنجه لب کلاب قوقار

تحصیل معارف فراوان و تکمیل عوارف عرفان ایلوب روح کلامدن ذوق نامی اولان شعرای بنامندر که کلشن اندیشه سنک هرورد مطراء بهمالی حیرتفرمای بلابل شاخسار خیال و حلاوت مقال قند مثالی مصر البلاغه کالده رونق شکن کفتار ارباب سحر حلالدر. بر شاعرماهر هر هنر مبادردر که زبان ترکیده انشایه آغاز ایتسه ویسی نازک زبانی زمانه یه انسی کبی و کندویه مخصوص اولان ادای دلپذیر ایله بزم انشای شعراده ترانه ساز شوق اولسه مانند عندلیب اول دوحه کالک سار طبور موزون السجع بلیغ المقالة فرط لذت ساعدن دهبسته و لال ایدر و لسان عربیده حریران نسج بلاغت اولدقجه روان صریری مقامات حیرتک هر بر قدمه پرفکرکنده واقف نی شعور و طرح اذار نظم اولدینی اییات متنهی نکلک ادای اعجاز آفرینی روح خیامک خیمه زرین طناب صبر و شکیبی ریخ صرصر غبطه و جددن پراضطراب ایدوب بحضور ایدر . فارسیده خود نامی کشیده کنکره شرف و شوکت و اول وادیده دخی فارس فرسان مضار فراست اولان طبع بلند پروازی سابق خیال صائب و عرفی شیرازی و انشای طبع صافی حیرتده درون صایددر. الحاصل طبیعت پاکیزه سی بنایت عالی بر شاعرمارس الفن و لایالی اولوب آن یسرده هزار اناره قادر وهر ممدوحک لایق وصفی کفتار نسج اولور بر شاعر ماهردر. حالا طریق علیه مدرسین کر آمدن و گروه جلیله میانه سنده ارباب کالک معروف و بناملرندن در. اگر چه اناری رونق بخش مجموعه شعرا و کفتاری بالجله معلوم ظرفا اولدینندن مشهور جمله انام و مشهور خاص و عامدر انجق بو جمله جلیله کتب شرف جدید ایچون بو مرتبه بسط و تمهید اولندی .

• ندیم دیوانی • نندن

غزلر

حدده دن چکش نراکت یال و بال اولمش سکا	می سوزلمش شیشه دن رخسار آل اولمش سکا
بوئی کل تقطیر اولمش نازک ایشلمش اوجی	بیر اولمش خوی بریسی دستمال اولمش سکا
سحر و افسون ایله دولمشدر درونک ای قلم	زانی هارونک دیمک ممکن که نال اولمش سکا

سکزینجی ثلثا کونی قبیل عمرده افق سعادت و اقبال دن دولت ایله طالع و ظاهر و مهر برج الحیل جلالدن مانند افتاب عالمق لامع و باهر اولوب بحر بی کنار احسان و سیه الفیض فیضدن در شهود وجود پر جودلری رسیده ساحل ظهور و پیرایه بخش و کهواره پر نور اولدوقده روی عالم مستبشر و نور سرور اولوب (تاریخ) «کلدی سلطان مصطفی دنیایه بحر نوردن» دیو تاریخ کویان و نادرده - سنجان اولان تهنیه خزان برم جهانک حد و پایانی یوغیدی . بعده سال فرخنده ذل سه و مائه و الف عام صفا انجمنه رسیده اولدوقده اول سنه نك ماه جمادی الاخره سنک یدنجی احد کونی عم بزرگوارلری سلطان سلیم الصدر . ملا قدر سلطان احمد خن ثانی بن سلطان ابراهیم خن حضرتلری جوار رحمت رحمانه انتقال بیور . لری ایله اول پادشاه ملک خصال انلرک پر لرینه سعادت و اقبال ایله شرف بخش خلافت و سایه انداز تختگاه سلطنت اولوب آوازه دهبده احتشامنده صدای پراقبال کوس (تاریخ) «مژده که عزیمه سلطان مصطفی ایتدی جلوس» تاریخ لطیفی زمزمه سیله قبه نه طاق کردونی پر طنین ایلیوب (دیگر) «ایده سلطان مصطفی نك دولتین مولا مزید» تاریخ تهنیتیرینی ایله دهان جهانیان لبریز نعره تحسین و آفرین ایدی و بونک امثالی تاریخ) «اولدی سلطان مصطفی عدلیله دهره پادشاه» و دخی (دیگر) «سز ایله حالا شه دهر اولدی سلطان مصطفی» تاریخلری ایله شعرای زمانه بر لرینه مژده رسان اولمشلر ایدی عاقبت بیک بوز اون بش رجب نك یکرهنجی سبت کونی قبیل عمرده رحلت و ملک این عدنه عزیمت بیور دیلر .

ندیم نازه زبان

صدور ذیشانه هر دم ندیم و مساحب اولمغه شایان اولان او ذات سرآمدک نام احمدلری احمددر . جوهر کرانقدر وجود به بودلری کان عرفان اولان مدینه قسطنطنیه دن نمایان اولمشدر . اواخر سلطنت ابراهیم خن علیه الرحمة و العفوانه قاضی مکر اولوب السنه ناسده الثانی و مدایحی و ذات عایجناب ولوله ارا اولان . مصطفی افندی نك نبیره سیدر .

یاربی نه انتظاردر بو یکمز نیجه روزکاردر بو
 هپ غصه و خار خاردر بو . . . طویسم که نه شیوه کاردر بو
 وصلت کچی بر مرهاتی یوقی

چقدم سرداره همچو منصور آوازم اذان نفخه صور
 غم قیلدی کلومی شاه منصور اولدم سپه بلایه محصور
 اول پادشک پیایی یوقی

کام الدی بو چرخدن کدالر فردالره قالدی آشانلر
 طور مزی او عهدلر وفالر کچمزی بو ایتدیکم دعالر
 حال دلك انتظامی یوقی

دل حیرت عمله لال قالدی غالب کچی بی مجال قالدی
 کوندردیکم عرفحال قالدی ازان بر احتمال قالدی
 انصافک او برده نامی یوقی

«تذکره سالم» دن

ذکر سلطان جلیل الشان و پادشاه کزیده عنوان سایه نشین سقف سرفوع
 کاخ جنان السلطان ابن السلطان ابن السلطان مصطفی خن
 ابن السلطان محمد خان ابن السلطان ابراهیم خن علیه الرحمة والنفرا

اول پادشاه ولی بی اشتباه دوران و دودمان عثمانیان شرققرین سلسله جلیله خواقین
 بهترین غره غرای سپهر اجلال و خورشید تابنده برج اقبال کنجینه جواهر خلوص
 نام سمی فخر انام سلطان ابن السلطان سلطان مصطفی خان ابن السلطان محمد خن
 ابن السلطان ابراهیم خان حضرت تبریدرکی «اقبالی» مخلص پراقبال ایله تخلص بیورمشلر
 ایدی. مهر منیر ذات عالمگیر لری سال هجرناک بیک یتمش درت ذی القعدة شریفه سنک

نسیم آتش چقازدی غنچه چشم امیدمدن
خیال خسرت خالکه آه ایتدبکه عشاقک
بکا دوزخدن ای مه دم اورر گلزار لرسن سز
مرکبدر وجودی تا ازل یکپاره سوزشدن
چراغ بزم هجری اولدینم یایمش یاقشدرمش
بیان سوزش ایله هرکس استعداد فطرتدن
بوراقدی کلشن آمله برق بهار آتشی
شب فرقتده هر دم احتراق ایله نثار آتشی
درخت آتشی نهال آتشی کل آتشی برکبار آتشی
عناصردن مکر عشاقه اولمشدر دوچار آتشی
کوکل پروانه سینه وصلت آتشی انتظار آتشی
ایدر برجسته عاشق مصرع رنگین چنار آتشی

مکر کلک سبکجولانک اولمش کرم و غالب
زمین آتشی زمان آتشی بتون نقشب و نثار آتشی

یغمايه وردی صبری بر بی امان امان
عشاقی جمله کافر التدن خلاص ایدر
سینه مده ظن ایدر او پری کرچه تیرینی
بر وقت اولورکه اکه افندم اوتاناسین
حیفا که کلدی نوبت تیغ تغافل
اولدی هوای عشقله حالم یمان امان
چوزسیدی بند زلفنی بر مسلمان امان
تا صفحه دلده بولور بی کان امان
ایتمه بوجوری بنده که سن هر زمان امان
ال چکدی خنچرندن او قاشی کان امان

کوش فلکده نغمه لرك سوزناک اولور
غالب محبت آتشنه یان همان امان

«حسن و عشق» دن

طردیه

خوش کلدک ایا برید جانان
جان اوله فدای عید جانان
بخش ایت بکا بر نوید جانان
بی سود اولمی امید جانان

پارک بزه بر سلامی یوقی

ای خضر فتادکان سویله
اول سن بکا ترجمان سویله
بو سری ایدوب عیان سویله
کتم ایتمه یکان یکان سویله

غم دقتربنک تمامی یوقی

آرزوی وصانتک هر دم دل پاکده در
 دامنای بو شبهه اما طبع غمناکده در
 پیش راهکده سنک ای شاه خوبان بنده چوق
 یالکز برین دکل افکننده چوق خواهنده چوق
 برحک سوداسی هر شب قیل و قالدر نیم
 صورق عیب اولزسه سلطام سؤالدر نیم
 امقبازه قائم بن ترک اعیار ایستم
 طوغریبیم سوبله بکا الدامه بازار ایستم
 برحکدر غالبی بی صبر و سامان ایابن
 کرچه سنن هرکک کوکلاکده جولان ایابن
 کوهر عشقک صدف وش سینۀ چاکده در
 فنی عاشقدر سنک کوکلاکده کوکلاک کیمده در
 دادخواهک حددن افزون سائل خواهنده چوق
 فنی عاشقدر سنک کوکلاکده کوکلاک کیمده در
 بحث زلفک چوق زماندردر خیالدر نیم
 فنی عاشقدر سنک کوکلاکده کوکلاک کیمده در
 بیلدیکمدر حسن عالمکبرک انکار ایستم
 فنی عاشقدر سنک کوکلاکده کوکلاک کیمده در
 طاعتک مراآتیدر عشاقی حیران ایابن
 فنی عاشقدر سنک کوکلاکده کوکلاک کیمده در

عزتلر

اقدمک جهانده اعتبارم وارسه سننددر
 نیم فیض حیاتم حاصلی روح رواستین
 ورن بو صورت موهومه رونق رنگ حسنکدر
 فلکدن ذره مقدار اولمادم دورنده رنجیده
 سنک پروانه مهرانکم سن شمع وصلتین
 شهید عشقک اولدم لاله زار داغدر سینم
 کورن سرکشته لکده کردباد دشت ظن ایلم
 بیچون آواره قیلدک کوهر غلطانک اولمشکن
 شفتتاب ایلدک پیمانمی خونابه ساقی

سکادر التجاسی غالبک یا حضرت منلا

باشمده بر کلاه افتخارم وارسه سننددر

کل آتش کابن آتش کلشن آتش جویبار آتش
 سمندر طینتان عشقه بدر لاله زار آتش
 همان ای ساقی بر ساغر طوتشدر دست دلداره
 غضبه بزمه کلدی شمع مجلس وش ینار آتش

جبار زاده عاقبت اندیش بر آدم اولدیفندن بو خصوصده جانب سلطنت سیه دن وقوعبولان تکلیفی رد ایدهمیوب فقط بندبند بر لایحه تقدیم ایدرک مآلنده امر دولتی اجرا ایدمک ایسه ده ایشک نیک و بدنه متداخل و مسئولیتنه شریک اولمیه جعفری بیان ایتمش و صدر عصر بولنان چکی بوینوزی ابراهیم پاشا دخی هر بندک اوزرنه شرح و پروب تمهیز ایلشدر بو لایحه منظور فقیر اولوب تاریخچه نظراً سلطان سلیم مرحومک اواخر ایام سلطنتی اولوق سببیه موقع اجراییه کله مدیکي وقوعات دلاتبیه متبیندر .

• شیخ غالب دیوانی • ندن

شرفیلر

ای نهال عشوه بر نورس فدائسین نیم	کوردیکم کوندنبرو خطر نشائسین نیم
بن نه حاجت کیم دیم روح روائسین نیم	کزلسمه آشکار ایتمده جائسین نیم
ورد عشقک بن سنک بیورده اظهار ایلم	لاف ایدوب آمه و اینی کندمه کار ایلم
حاصلی عالم بیلور بو سری انکار ایلم	کزلسمه آشکار ایتمده جائسین نیم
ای کل باغ وفا معلومک اولسون بوسنک	خار جوربله مقین ترک ایلم پیرامنک
اوله وار ایزله بو قدر اولبله طوئتم دامنک	کزلسمه آشکار ایتمده جائسین نیم
کاهی اقرار ایلدوب کاهی دونوب انکاردن	عکسی سیر ایلم آینه ده دیواردن
کرچه بو صورته پنهان ایلم اغیاردن	کزلسمه آشکار ایتمده جائسین نیم
بسته قیلدم ساز افکاری او زلف سنبله	اولادی غالب پرده آمه مخیر سنبله

هر چه باد اباد باغلندم هوای کا کله

کزلسمه آشکار ایتمده جائسین نیم

سفرلرنده اوروپالولرك عساكر منتظمه سنه باشی بوزوق حکمنده اولان جیوش اسلامیه نك مقابله ایده میه چکی عامه ارکان دولت نظرنده مرتبه ثبوته واصل اولمش اولمغه سلطان سلیم مرحومك اوائلی سلطنتنده نظام جدید نامیله عساكر منتظمه ترتیب و قشله و سائر لوازماتی تهیم اولوب تکثیر و تنظیملرینه اقدام و همت قلمقده بولنشدی لکن مدیران سلطنت بو عسکرک یکچیریلرله برابر دوام و بقاسی حیز امکانده اولدینینی نطقن ایتمکله وبر قاج سنه ظرفنده عساكر مرقومه یکچیریلری النا ایده بیله چک مرتبه یه رسیده اولمغه بئته یکچیری اوجاغنک رفی خصوصنده متفق الکلم بولنشار ایسه ده سلطان سلیم خان حضر تدرینک حلم و شفقتلری مانع بحاسرت اولدینندن یکچیریلر فرصتی دوشوروب شهریار مشارالیهک خلمعيله ارکان دولتی کشته شمشیر اعتساف و عساكر منتظمه پی دخی محو و اتلاف ایلدیلر علمدار پاشا وقه سی دخی اشبومقدمه یه نالی اولدی . بوندن صکره یکچیریلرک کانون عتو و طنیانلری لهیب افروز اشتعال اولوب وقعه خیریه یه قدر بر اختلال دائمی ایچنده بولندیلر بووجهله امثالی غیر مسبوق صورتده عمتد اولان آرزو نقللری نفرت عامه پی مستلزم اولدینندن وقعه خیریه ده پک قولایلقله تنکیل و الفاری میسر اولدی . نظام جدید عسکرینک یکری بیکدن زیاده یه واصل اولدینینی ناریخلرده روایت قلمقده ایسه ده بولرک ساکن اولدقلری سلیمیه قشله سی شمدیکی قشله نك نلثی راده سنده و لوند چفتلکی دها کوچک اولدینینی او وقتلری مدرک اولنار متفقاً روایت ایدرلر ایدی بو حاله کوره مذکور قشله لرک اولمقدار عسکری استیباب ایده میه چکی درکار اولدینغه و قونیه والیسی قاضی پاشا معیتنده و بولی متسلمی احمد آغا رفاقتنده تنظیم قلمش و قونیه و بولیده انشا اولنان قشله لرده اقامه اولنش اولان نظام جدید دخی ایکی اوج بیک کشیدن عبارت ایدوکی کذلاک مسکنلری دلاتیله میدانده بولندینغه نظراً یکری بیک راده سنه وارمق مستعددر اکثر خلقک مشهود اولان جمعیت عسکریه پی اوج مثلی تخمین و اشاعه ایلملری طابع بشریه اقتضاسندن اولدینندن بو روایتک دخی او قبیلدن اولسی ظن اولنه یور بر وجه مسطور استانبول و قونیه و بولیدن غیر یی برده نظام جدید یاپیله میوب جبار زاده دخی تعهد ایتمش ایسه ده فعله کلامشدر چونکه

بنام علیہ احوال سیاسیہ پہ واقف اولان ارکان دولت بینده عساكر منتظمه ترتینك لزوم واهیتی میدانه چیقوب حتی داماد ابراهیم پاشانك اواخر ایامنده بر مقدار عسکر ترتیب و اسکدارده بر قشله تنظیم اولمشیکن بطریق وقعه سنده عمو و مندرس اولدینی شمدانی زاده تاریمچنده مسطوردر عصر محمود خان اولده ینه بو داعیه تجدد ایدوب بعض نظامات و لایحهلر قلمه الديرلمش ایسه ده اجراسنه موفق اولنه میوب فقط طویچی خبره جی اوجاقلرینه عساكر منتظمه ترتینه شیبه نظام ویرلمشدی سلطان مصطفی خان ثالث حضرتلری بو مقصدك حصولنی پك زیاده آرزو ایلش اولدینی حالده یکچیرلرک سرکشکلرندن خوف اولنه رق میدانه کتور یله مدیکي محققدر.

عصر سلطان عبدالحمید خان اولده صدراعظم اولان خلیل حمید پاشا عاقل فطین و حیثکار بر ذات اولغله عساكر عثمانیه نك اصلاحنه تشبث ایدوب اولا سرعت طویچیلری نامیله اولوقته کوره منتظم و مکمل و قشله نشین اوله رق ایکی بیک نفر طویچی تخریر و خبره جی و نعمتی اوجاقلرینی دخی بر درجه ده ا تنظیم ایلدی ثانیاً سرحدده بولنان یکچیریلری بو قلمه ایتدیروب کلیتلو محمولات میدانه جیقارمش و مخرب نظامات عسکریه اولان علوفه بیع و شراسنی کلیاً منع ایدرک استابولده بولنان یکچیریلرک دخی بو قلمه مسنه شروع ایلش اولمسیله تحدیث ایدن قیل وقال خصاسنه سر رشته اعتراض اوله رق القات مفسدتکارانه ایله بیچاره بی قتل و اعدام ایتدیردیلر و بقای دولت ایچون اهم و الزم اولان اوله بز تشبث خیرک تأخرندن حاصل اولاجق نتایج و خیمه بی یا درک ایده مدیلر و یا خود اختیار ایلدیلر متأخرین ارکان دولتدن قیوجی مراد پاشا و کوپرلی محمد پاشا سکان طفسان یاشلرندمه اولدقلمری حالده اصلاح مزاج دولت ایچون راحت و حضوری ترک و بندت صدارت لرینی سفلرلده آت اوزرندمه و انواع مشاق و مخاطرات ایچنده سرور ایلشکن تابع دهور مزاج ابنای زمانی افساد ایلدیکندن مشارالها مزاج و مشوارنده جوان طبع و یأس و کسندن عاری ذاتلر و اوصاف برکزیده بی جامع آدملر یتشدیرمکه مزرعه دولتک قوتی قالممغله نه راغی پاشانك فضل و کالندن و نه ده قوجه یوسف پاشانك امیانه فدا کارلندن برثمره نافع حاصل اولمامشدر بوزسکان ایکی و ایکی بوزایکی

وقوعبولوب بالجه ارکان دولت مراسم بیعت و عودتی اجرا ابتدیلر والد ماجدلی مرحوم مشارالیهک نمش مفرت نقشی قمر مذکوردن علی السحر سه ایله حیدرپاشا اسکلهسه و اورادن بدی چفته قایق ایله طوبقیو سراینه کتیریلوب خرقه سعادت دأرهمی جوارنده شادروان اوکنده لازمه غسل و تکفینی اجرا و بده عادت اوزره الای ایله دیوان بولنده اسم سلطان سرابی عرصه سنده تره یابلق اوزره افراز اولنان عمله دفن و اخفا اولندی .

• نتائج الوقعات • دن

احوال عسکریه

فصول سابقه ده تفصیل اولندیفی اوزره دولت علیهک بدایت ظهورنده ترتیب و تشکیل اولنوب اولوقترده اکثر دولده موجود اولیان عساکر موظفه منتظمهک نمره نظام و انتظاملریله سلاطین عثمانیه حضراتی فتوحات متوالیه نائل و دشمنلریک دفع و تنکیایله کوب شان و شهرتلی اوج کاله واصل اولمشیدی عصر سلیمان خاندن صکره اداره دولت بشقه رنگ و هیته منقلب اولمدن ناشی . موظف و منتظم اولان عساکر عثمانیهک یعنی یکچیری و سپاهینک دخی انضباط و انتظاملری مختل و مشوش اولدیندن تحدث ایدن عتو و طغیانلری درجه درجه تزاید ایدرک سلطان عثمان وقعه جیمه سی مثللو نیسانی ناقابل بر مصیبت عظیمه به قدر منتهی اولدی مؤخرأ سلطان مراد رابع و کوبریلی محمد پاشانک سیف سطوتلریله تأدیب و تربیه اولندیلر ایسه ده هیئت منتظمه سابقه لرینه ارجاعی ممکن اولدی معافیه معاش عسکریه اولان علوفه مخصوصهک بیع و شرانسه مساعدده اولدقدن صکره مخضصات عسکریهک قسم اعظمی ایرادجیلره منتقل اولقله جیوش موظفه اطلاق اسم بی.سی حکمنه کلوب یکچیریک فخری بر خدمت دینک اولدی پیدرپی ممالک دولت علیه استیلای اجابه کرفتار اولقله باشلادی .

« لطفی تاریخی » ندن

انتقال غازی سلطان « محمود خان » و جلوس سلطان « عبدالمجید » خان

بیك یوزطقسان طقوز سنهسی رمضانك اون دردنچی و تاریخ میلادك بیك پدیوز سکان بش سنهسی ماه تموزك یکرمنچی چهارشنبه کونی صلب تابناک جناب (عبدالمجید) خانیدن کهواره زیب و جود زندگانی و بیك ایکی یوزیکری اوج سنهسی جمادی الاولینک دردنچی و تاریخ میلادك بیك سکزی یوز سکزی سنهسی ماه تموزك یکرمنی سکزینجی پنجشنبه کونی برادرلری سلطان مصطفانک خلمیله جالس سربر شوکتصیر عثمانی و اوتوز بر سنه اون ماه و یکرمنی کون کال شوکت و سلطنت ایله مالک مملکت حکمرانی اولدینی حاله ایکی یوز الی بش سنهسی ربیع الاخرینک اون طقوزنجی بازار ابرتسی کونی صباحه قارشو چاملیجهده همشیره محترملری مرحومه اسما سلطان کوشکنده الی بش یا شلرنده ایکن حرامنده طشنسرای آخرت اولشلردر.

خاقان. شارالیده بر سنه دنبری بعضی تأثر ایدن ایچ صقندیسی ظهور ایدک بوکیفیتی کثرت مصالحدن صیقلق صورتنه حمل ایله مداوات لازمهیه تقید اولنمیوب کندولرنده انار ضعف نمایان اولمنه باشلاقدقه حکیم باشی افندی وسار بعضی سرای حکیملری معرفتیه لای الممانه جکر عفوئی اولدینی اکلاشلدیغندن تبدیل هوا ملاحظه سیله لطافت آب و هواجه مشهور اولان چاملیجهده کان همشیره محترملری اسما سلطانک باغ کوشکنه نقل و عزیمت بیورمش ایسه لرده علت درجه سنی اشعش اولدیغندن اون بش کون نظر فنده کون بکون ضعف وجودهایونلری زیاده ونهایه الامر بالین. بیماری به سر نهاده اوله رق بروجعحرر بامرالله تعالی تکمیل انفاس معدوده حیات و ترک دغدغه سلطنت ایدرک روح برقتوحرلری غزم درجات عالیات ایلدی قاعده مستدیده دولت علیه اوزره یوم مزبورده شهزاده جوانختلری سلطان (عبدالمجید) افندی حضرتلرینک اون یدی یا شنده بولدقلری حاله بالارث والاستحقاق نخت عالی دولت علیه عثمانیه به جلوس هایونلری

دولت مشارالیهانک شرائط مذکوریه بالسہولہ موافقت ایلدیشی قوردنیی دولابہ طوقمدقلمدن بشقہ مقدمہده بیان اولدنیی وجہله عقیب مصالحہده کندوسنک دخی غوائل داخلہسی ظہورہ کلدیکندن نشأت ایلدیکنہ آرسہسی چوق کچمکسزین قریمی کلیسا استیلا آرسی دلیل کافیدر .

ورؤد سفیر بخارا

سکسان طموز تار بخارنده طرف دولت علیه دن روسیه یه بیوک ایلچی تعیین بیوریلان عبدالکریم افندینک روسیه یه وصولی بخارا ایلچینک او اطرفه ورودینه تصادف ایتمکین اوراده الفت ایتملی حسبیلہ سفیر مومی الیه در دولت علیه یه ملا بدیع نام بر آدمیلہ برقطمه مکتوب کوندرمشیدی. اول وقت روسیه لو ایله انعقادی در دست اولان مصالحه هنوز فیصل پذیر اولماش اولدیغندن اقلیم بخاراده اولان علما وسلحا و مشایخ مقبوله الدعادن استجلاب دعوات خیریه ضمنده جانب سلطنت سنیهدن بخارا خانی اولان سید محمد غازی خانہ بر قطمه نامه هاپون ارسال اولنمشیدی . بناء علیه بخارا خانی دخی سرآمدان امراسندن محمد ار نظری نام ذاتی بیوک ایلچی و اوغلی محمد شریفی ایکنجی ایلچی تعیین ایتمکله آتوز نفر اتباعیلہ راه راستری اولان دیار اختلال آتار ایران طریقسی ترک ایله بحر حزر دن روسیه حدودینه عبود و چند ماه اورالرده توقیف اولندقلمدن صکره قریمه مرور ایدوب اندن دخی بحراً درسمادته کلدکلرندہ اتحاد مذهب حسبیلہ حقلمندہ فوق العاده مراسم احترامیه اجرا اولندقدن صکره صدراعظم ایله ملاقات ایدوب کتورمش اولدقلمری مصحف شریف و مجوه شمشیر و شال و چتاری و ایکی ابریق و اوچ کاسه و ایکی چای ظرفی هدیه لرین تسلیم و تقدیم ایتدیلر . کرک سفیر مومی الیه و کرک اوغلنه بول یوکلو سنهغجاب کورک و سکز اون نفر اتباعنه خلعتلر اکسا اولندی .

و تصدیقنامه لرك مبادلہ اولنسی ایچون ذی القعدة نك یكرمی دردنچی کونی روسیه
مصلحتگذارى قیرستوفور پترسین قہویہ دعوت اولنوب ابتدا مشارالیه رئیس افندی به
حضور آصفیہ بشیل چوقہ به قبلو سمور کورک الباس اولندقدن صکره مصلحتگذار
مرقوم دخول ایله رسم و عادت اوزره نصدیقنامه لر استبدال اولنوب مصلحتگذاره
و دیوان ترجمانه و سرکابنه کورکلری و سایر اتباعنه خلعتلر الباس قلتدی .

تمه

اشبو نامار سربستی مادہ سنده اولوقت روسیه دولتک اصل امل ابتدیکی و ارادیی
دولت علیه نك قریمک امور داخلیه سنه مداخله دن النی کسمک و خاترینک عزل و نصی
خصوصی دائماً تفرقه و اختلالی موجب اوله کلدیکی درکار اولان انتخاب اهالی قانون
خطر نمونه براقق قضیه لریدر . زیرا هر نه وقت بر خان انتخاب اولنوق لازم کلسه
اعقاب جنکیزیه دن بولنانلر هر بری کندوسنی انتخاب ایتدرملک اوزره دیگر رقباى
علینده حرکت و بر طاقم طرفدار پیدا ایدوب و بو تقریب ایله ارکان و افراد قوم بیننه
ینونت و فساد دوشوزوب درون مملکتده اختلال مهادی و همجوار بولنان روسیه
دولتک مداخله قولیه و عسکریه سنه بادی اوله جفتی و خانلغه آرزوکش اولنلرک برنجی
طوته رق انک واسطه سیله نفوذینى پور و تمکلسکنى و انی داخلی دشمنلرندن محافظه
وسيله سیله دائماً قریمده عسکر بولندیرلسنه بهانه و بادی اوله جفتی و چونکه خانلر
امور داخلیه و معاملات خارجیه ده مستقل و مستبد اوله جقلرندن محافظه ذاتیه لری ایچون
جلب ایدم جکلری روسیه عسکرینک دخولنه دولت علیه نك ممانعتنه برکونه حتی اوله میه جفتی
و بو حال اختلال و مداخله فلیه نك نتیجه سی مملکتک آرز زمانده کندو تصرفنه
کیرمسی تسهیل ایدم جکنى روسیه دولتی پک رعنا بیلدیکندن و لهستانک مقاسمه سنه
دخی بو پولتیقه ایله یول بولدیغندن و سلطنت سفیه نك صکره دن استمش اولدینى
شرائط مشروحه ایسه شو عرضه طوقور شیر اولمیوب مغویات قیلندن بولندیغندن

ابراز اتملریله مهمانداراغا وساطتیه مزبورلره برخانه فرش و تزین و معارف یومیه لری جانب میریدن ترتیب و تعیین اولندقدنصکره بو خصوصه داتر اعمال افکار اولندقدن اکرچه قریم خانلری امور ملکیه سنده سربست و مستقل اوله رق عزل و نصب لری قریم اهالیستک اختیار و انتخابریله اولوب کرک طرف دولت علیه دن و کرک روسیه طرفدن مداخله اولنماق و انسی سفرده استرقاق اولنان کورجی اسراسی روس و له و بغداد و افلاق اسیرلری کپی رد اولنق ماده لری قینارجه معاهده سنک اعظم شروطندن اوله رق قینارجه ده بروجه محرر تمسکر اخذ و اعطا اولنمش ایسه ده قاعده مرعیه اوزره هنوز تصدیقنامه لر مبادلله اولنماش اولدیغنه و قریملونک استدعالری اکرچه بو معاهده یه مقایسه ده نفس الامرده نایجا برشی اولدیغنه بناء بتون بتون احمای سربستیت ممکن اوله مز ایسه ده (مالا یدرک کله لایترک کله) قاعده سنجه باری خطبه و سکه ایله ارسال تشریفات ماده لری جانب دولت علیه دن اولوق و اسرا ماده سنه برحسن صورت ویرملک اوزره برمناسب زمین ایله روسیه لویه تحریر و اشعار اولنسی تذکر و تنسیب اولنقله رئیس الکتاب اسماعیل رائف بک افندی و ساطتیه بیان کیفیت ضمننده روسیه فلامارسالنه بر قطعه تقریر یازلدی تقریر مذکورک بر صورتی ذیلده (۱) اشارتیه ایراد اولنور .

اشبو تقریر روسیه فلامارسالنه کوندریله رک قرق کون طرفنده موافق جواب ظهور ایدوب روسیه دولتی کورجی اسراسنک مطالبه سندن فراغت و قریم خانلری قریملورک رأی و اختیارلریله نصب اولنوب فقط طرف دولت علیه دن نصب اولنان خانه منشور و تشریفات ارسال اولنق و خطبه و سکه نام پادشاهی یه اولوق خصوصلرینه موافقت و بوضورتله تصدیقنامه لرک مبادلله اولنسنه رغبت اتمش اولدینی کلان تحریر آندن منضم اولنقله مصلحتک بویه سرعت و سهولتله بتسی طالع هایونه ویریلوب جناب حقته حمد و ثنا و پادشاه انامه دعا اولندقدنصکره درحال مرحوم ابوبکر پاشا زاده میر علم محمد بک و ساطتیه قریم خانی اولان صاحبکرای خنه ابقا منشوریه تشریفات هایون ارسال اولندی .

حضرتلرینه دخی اسماع اولمغله ناسک ذهندن بو نقطه اشتباهك حك و ازاله اولمسی مراد هایون اولدیغندن بوندن درت آی صکره مومی‌الیه احمد افندی اهل وعیالیله برابر مسقط رأسی اولان ازمیره نفی و اجلا قلمشدر .

متوفی فتوی‌امینی قریمی عثمان افندیك محدومی اولوب موصله سلمانیه مدرسلرندن تانارجق نسیله معروف فرط ذکا و جریزه ایله موصوف اولان عبدالله افندی فضلاهی دهردن اولدقدن بشقه هرخدمتک عهدسندن کاور برذات اولمغله بعض صدور عظام مومی‌الیهی تریه قصدیله خدمات جلیلهده استخدام ایدرلردی. لکن لیاقت و معلوماتی درجه‌سندده حسادی چوق اولمق دخی طبیعی اولدیغندن غایت مسرف اولمسی حبسیله ایرادی مصارفنه وفا ایتمه‌رك طریق ارتکابه‌صاپدی دیو لسانه کتورلمش و اسبق صدر روم عبدالله افندی زاده اسمد افندیك تذکره‌جیلکی خدمتمنده ایکن اریه‌لق قیو کتخداسی بولنان قاسمک سوق و دلالتیله اشرف قضائک انکسار قلوبنه بادی اوله‌جق حرکاته متصدی اولمش ایدوکندن لاجل‌التأدیپ مومی‌الیه عبدالله افندی لمنیه و مسرقوم قاسم ماغوسیه نفی اولندیلر. لکن عبدالله افندیك علم و فضلنه حرمة مدت نفی بر سنه‌یه واره‌قسزین مشارالیه عبدالله افندی زاده اسمد افندیك شفاعتیله عفو و اطلاق اولمشدر .

ورود قاصدان تاناز و سقوط بعض شروط مصالحه

بو ائساده رؤسای جنگیزیه‌دن و قریمک علما و میرزالرینک معتبر و معتالرنندن چند نفر ذاتلر سفینه ایله چیقه کلوب دولت علیه‌یه اولان قدم عبودیتلرنندن بختله سربستلک شرطنک اعحاسیه قریم خانلری کافی‌السابق طرف دولت علیه نصب و تعیین بیوربله‌رق تشریفات هایون و منشور مستتمون ارسال اولمق و خطبه و سکه‌لری ینه نام ونای حضرت خلافتینهایله تنویر و تزین قلمق و قریم خانی اولان صاحبکرای خان ثانی‌یه ایقا و تقریر بیورلمق خصوصلری نیاز و بو مآلهه متعدد عرض و محضرلر

حقتده درلو دسیه لر اعمالنه ابتدار ایلدی. شویله که مومی الیه خیرخواهلق صورتده سزک بویله عادی اثواب ایله کزمکمز مناسب دکلدرد. شویله اثواب کیسه کز آل شالدن جامه کدیسه کز دیهرک خلاف عاده قفلقر تعریف ایدوب بیچاره ایسه بودسیه لر دن غافل اوله رق چاقشوره وارنججه شال جامه لر کیسه که حال ورته نه یاقشمز رختلر تدارک ایتمکله باشلانجه آدینی دلیلکه چیقاردقندن بشقه کتخدای مومی الیه اراقده حضور هابونده مناسبت دوشوره رک افندم رشوت قالمیدر ، ملک و دولت خراب اوله یور فلان ماده ایچون قولسکز دخی اللی بیک غروش ویره جک اولدیله . معاذالله قول ایتمدی دیوب حالبوکه فلان ماده دیدیکی پازینجیک الیه بتمش برمصاحت اولدیفندن حیله کارانه یازینجیک مرثی اولدیفنی خاکپای شاهانه یه اشراب ایدر وبر طرفدن دخی یازینجیک یوزینه کوله رک بو مقولایشرله سوق ایلر ایدی بیچاره یازینجی ایسه حقیقت حالدن غافل اولوب بویله اولور اولمز شیلری خاکپای شاهانه دن رجا ایتمکله کتخدایی تصدیق ایتمش اولور ایدی کتخدا بونک کبی نیجه دسیه لر اختراع ایدوب حتی برکون مومی الیه یازینجی به کرم بیورک بن بیلیمه رک بی غلطه مولویله چراغ ایتمدی رک دیو رجا ایتمکله اول بیچاره دخی ایتمک اصلی بیلیموب حضور هابونده خزینه کتخدایی امکدار قولسکدر غلطه ایله چراغ بیورک دیدکده پادشاه انام حضرتلری اولمز دیو اظهار انفعال بیوردقندنسکره کتخداکلدکده نه دیرسک احمد افندی سنی غلطه ایله چیقارمق ایستر بیورنجه امان افندم هنوز افندم رک خدمتده بولنه جق وقتمدر احمد افندی به قالسه شاید رشوت الدیفنی افندمزه سویلرم دیو بی استابولده دخی طومر دیدی وبونک کبی نیجه دک و دسیه لر ایجاد ایدرک نهایت غزل ایله قرب سلطنتدن مهجور ایتمدی لکن احمد افندی ک شیوع بولان اطوار وحرکاته کوره نفی اولنمی لازم کلور ایکن یالکمز جوار سلطنتدن تبعیدیه اکتفا اولدیفنه نظراً غزلی لمصلحه اختیار اولنش برکیفیت اولق کرکدر . یوخسه خاکپای شاهانه یه اولان قدم عبودیتی فراموش اولنمیوب حقتده توجه شاهانه یه برکال اولدیفندن قریباً سابقندن اعلی بر منصب والا ایله بکام قلنور دیو بین الناس حوادث اوله رق نهایت عبدالحمید خان

مطالعه و مشاوره دن خلی دکل ایدی . بناء علیه اشبو بیک یوز سکان سکز سنه سی رجب شریفنک یکریمی ایکسندنه دری زاده مصطفی افندیکن برینه شیخ الاسلام اولان عوض محمد پاشا زده ابراهیم بک افندی داعیلرخی تطیب الیک و حمده مخفیجه اشمال بحره مشاوره ایتمک اوزره سنه مذکوره شهر شوال مکرمنک طقوزنجی کونی شهریار مشارالیه تبدیلا سعادتحانه شیخ الاسلامی به کیدوب برمدت امور، هم دولت مذاکره سیله صحبت ایتمکدنصکره مخدوم شیخ الاسلامی اولوب اقدبجه عهدنه سنه ادرنه پایه سیله سالنیک قضاسی توجیه بیورلمش اولان مصطفی بک افندی به قریحه صبیحه شاهانه دن اولمق اوزره مکه پایه سی عنایت ونفس هایون ایچون تریشه قلمش اولان طماعی تاوله رغبت الیه اوج ساعت مرورندنصکره عودت بیوردیلر . شهریار مشارالیه حضرت تری دولتی دوچار اولدینی حال خطر دن تخلیس ایچون چاره ارامقده اولدینی حالده قرنامی نفوذ یاریشی ایتمکده ایدیلر . علی الخصوص خزینه کتخداسی بولنان سید محمد افندی اندرون هایونده نفوذی ذاته حصر ایچون هرکون بر درلو دیسه استعمال ایلمکده ایدی .

دارالماماده اغاسی یازمیچیدی اولان احمد افندی ماه مزبورک اونجی کونی موقوفاتجملق منصبیله یقیوب برینه سابقامذکور یازمیچیلقده مستخدم ایکن . موقوفاتجی اولان خواجکان دیوان هایوندن باغچوان زاده مصطفی افندی تکرار یازمیچی نصب اولندی . مومی الیه احمد افندی منصبی توجیه اولمق اوزره باب عالی به دعوت اولندقدنه امانته قفتان کیدیرلمک عادت قدیمه ایکن . مومی الیه یازمیچیلقدن انفصال الیه جواز سلطنتدن دور اولسی حبیبله قلبی شکست اولدیفندن جبر و تعمیر خاطر ایچون فوق العاده اوله رق مومی الیه صدراعظم عزت محمد پاشا ذی قیمت ثوب سمور الباس ایتمکله خاطر نوازلق اظهار ایتدیلر . مومی الیهک سبب عزلی بو وجهله روایت اولنورکه جلوس هایونده میدانه چیتهرق سرمستی اقبال اولوب ارائلنده چکدیککی خمار وخیازه لری اونوتمله وظیفه سندن خارج شیلره و حدندن بیوک ایشلره قارشیمغه باشلادی وکوندن کونه تزید اقبال الیه مرجع انام اولمق سوداسنه دوشدی . خزینه کتخداسی مومی الیه سید محمد افندی ایسه غایت دور اندیش و شیطنتکار بر آدم اولمغله مومی الیهک بویه میدان آلمنی چکه میهرک

نصفندن زیاده محترق اولمق سزین طولمه جیلر کندو مالی کبی اولدیفندن کمال سی و غیرت لرله حریری اطفا ایدرلر و بویه بر اوده حریری وقوعنده صاحبی قطعاً تلاش ایتیموب آهسته جه ایشنه باقر زبرا یانغینچی بو شاعفه و سوندیرمکه جان آر و بعده سوزنه جی کندو عندندن اوله رق خانینی بعینه اولسکی رسم و متاتی اوزره بنا و تمیم و دفتر مرتبوم موجبیجه آویزه و آینه سنه وارنجه اشیای معهوده سنی کافی الاول برلرینه وضع و تنظیم ایدرک خانه نك صاحبه مفتاحنی تسلیم ایدر و اول یانغینچی دخی بو صنعتی سببیه سنوی قتی چوق کسب و انشاع ایدر کوچه بو کونه بعض امور نظامیه ممالک اسلامیه ده هنوز ملاحظه دن دور ادور اولدینی جهتله تقوی دخی معهوده عن القصور ایسه ده تواریخ نظامیه ده جائز ایدو کیده اشتباهدن سالم و مبرا اولمغه سلامت اموال امت محمد و امن و راحت اخوان دین و ملت قلیا و قولای تمی و رجا ضمننده بو مقدار جق ایله اکتفا و خذما صفا قاعده سنجه بو مرتبه تحریری روا کوریلوب بعدزاینه مهم امکان بو مقوله بعض منافی متضمن صادر اولان اوامر شریفه نك بو محله قیدی نسیب اولندی.

« جودت تاریخی » ندن

بقیه وقایع سنه ۱۱۸۸

سلطان عبدالحمید خان حضرتلری بیک یوز سکان یدی سنه سنده جالس سریر سلطنت اولارق عالمی ناره حرب و قتالی ایچنده کوروب اگرچه قریباً عقد مصالحه اوله رق غوغا بر طرف قلندی ایسه ده ملت اسلامیه یورغون و قینارجه معاهده سی دولت علییه بر داغ درون اولدیفندن و ایام محاربه ده میدان بوله رق شوراده بوراده ظهور ایدن عصات و اشقیای تخریب بلاد و اضرار عباد ایتمکده بولندیفندن ابتدا بو مقوله اشقیایک لوٹ و جودلرندن ریاض دولتی تظهیر و بنای حکومتی ترمیم و تعمیر ایدرک جسم دوات جانلوب و قوتلنوبده بو داغ دروندن خلاص اولوق اسبابی دانما

احتیاج عامه ضروریه اولان مواددن بشته ایچون ارادات و عقارات موقوفه اولدیغندن او مقوله تفرجکاهلرک مصارفی ذوق و صفالریچون اهالی عله دن جمع اولمغله متعلق اولدیغی عله اهالیسندن استینلر دخی هر بار کیدوب سیر و تماشا و احبابیله تفرج و کسب هوا ایدرلر بو سببلر ایله اول مملکتلرده حریقده ندرت اولدیغندن قطع نظر ظهور ایتدکده برونهایت ایکی اودن زیاده به تجاوز و سرایت و استانبولده کی کبی شهرک وافر عله یاقوب ایله کلی حضرت ایدمز بوندن بشته حریق جهتیله بر کسه به بعضاً ترتب ایدن ضرر مخصوص بو کونه زیاندن آسوده و سالم اولمق مراد ایدن کسانک جمله سنه توزیع و تقسیم ایدرک ضرر مذکوری غیر محوس صورتنه مبدل و معکوس اتمک نظامی دخی لوندره کبی شهرلرده وضع ایلشلردرکه بو نظام استانه علیه ده اتمکچی اصنافدن برینک موجود ذخیره منی محترق اولدقده یاغش بغدادی اول قول فرو لمرینه تقسیم بیرنه صاغ ذخیره و برمک ایله بینلرنده اول ضرره مشترک اولارق دایما بر بر لری ضرر خص کلیدن وقایه و حمایت ایلدکری نظام لمرینه مشابهنلوردر شویله که خانه و اشیاسنی یاغین سببیه تلف اولمقدن تخلیص مراد ایدن کسه شهرک متعدد محللرنده کارخانه لری اولوب طولبه جی باشی مقاننده حریق امینی معناسنجه سورتنه جی تعبیر اولنور اول صنعتله کسب و تمیش ایدر که لردن مرقوم خانه صاحبی سمتنه و مصلحتنه چسبان عدابتدیکی بر سورتنه جی اختیار و خانه سنه جلب و احضار ایدوب خانه سنی مرقومه ایانه و استرایه دونه و سیم آونی به قدر حراج دار تعبیر اولنور اشیاسنی دخی عیبیه دفتر ایدرک اول خانه و اشیایه مناسب مرقومه بهر سنه شو قدر اچیه و برمک و اگر قضاء محترق اولورسه مرقومدخی عینی یا بوب تسلیم اتمک اوزره انکله قول و قرار و سندلشوب اولوجهله مقاول لری حکم و استوار ایدرلر بو مقوله اولرک برنده حریق ظهور ایلدکده بکجیلر در عقب اول یاغینجیه خبر و بر دکاری آنده دردر و التیشر باز کیر چکر تکر لکلی کبیر طولبه لر ایله نفرات کلوب زق قلدرده بریر حریق ایچون یاغش تیمور قباقلی کبیر موصلقلردن طولبه لره قریب اولانی آچوب صوبی طولبه لره اویدردرق آتئی از وقته اطفا ایدر و بویه سورتنه کیدش خانلرک اکثری

حادثه عظیمه و واقعه غریبه جسیمه ایکن عندعاجز بی کده نصورتده کشیده قلم ایدوکی
 مجهول اولدیفندن قطع نظر قول معقول عقلاده جمعی حریقنده کرچه بحد و احصی
 ابنیه و اموال و نفوس محترق و هبا اولمش ایسه ده حریق مزبور اکثریا اماکن فقراده
 دائر اولوب بو سنه ده واقع اولان بالدفعات حریقاری مواقع اغنیاده سائر اولملریله
 بونلر کدخی جهت مال و اشیاده ضررلری یکوئی آندن چوق دون اولماق صورتی
 منقولدر بناءً علیه بو هامون صحیفه لایح کون و پرتک هایا کل حکمتنمونده سامه خامه
 چراغ پایه به بر مقدار رخصت جولان ایله قصه دن حصه قاعده سی خاطر نشان اوله رق
 منع اسباب ظاهریه حریق ضمنتده بو ائشاده شرفبخش صحیفه صدور اولان بر قاج قطعه
 اوامر عالیشانک بو محله مبنی علی الحکمه تحریرینه مقدمه کونه بر قاج کله نافع تمهیدی
 استحسان اولندی معلومدر که اجسام مشتمله دن انشا اولنان بنارده حریق و قوعی
 هر پرده جاری اولوب شو قدر وار که بعضی بعد و فاصله یا خود اجسام حائله و کار کیر ابنیه
 مانعه سببیه قرب و جوارینه غیر ساریدر مثلاً روما و بیج و پارس کبی بعضی شهرلرک
 یوللری اون بش و یکریمی ذراع معباری قدر ککیش و یارم ساعتک مسافه قدر بید
 محلدن کلان آدم فرق و تشخیص اولنور صورتده طوعری چکلمش اولوب ایکی طرفنده
 اولر و قوناقلر سراسر برصیره دیزلمش و شهشینلری دخی یک نادر اولوب انحق بعضی
 تیمور یا خود پرنج شبکه دن چقندیلر اورولمش و اکثر ابنیه و بیوت نیم کار کیر تعبیر
 اولنور صورتده بنا اولمش و بالمله اولرک تحتی کار کیر دکانلر اولمغه بوشهرلرک چارشو
 اولدق هیچ برعلی قالمشدر بونلردن ماعدا بوندره شهرینک اولری طاقم طاقم مفرز
 و هر طاقی چار گوشه رسم اوزره دوشهرک اون ایکیشر عدد صغیر و کبیر اولردن
 عبارتدر و هر بر طاقک درت طرفی ذکر اولنان وجه اوزره سواقلر ایله اول برطاقدن
 ایرمشدر انکچون شهر مزبور درونه بریوکسک قله دن نظر اولنسه شطرنج خانهلری
 کبی سراپا طاقم فصل و تقریق اولنمشدر و بوندن بشقه اراقده محله بنچمسی تعبیر
 اولنور مسیره سکنه محله اولمق ایچون شبکه لو و چنزار و اشجار و طرح و عمر هموار
 ایله آراسته فاصله لر دخی اولوب اول مملکتلرده نادرأ بعضی کلیسالر و کتبخانه لر کی

ودر و دیوارلری خاکه یکسان ایلدیکندن بشقه سویو اژدهای هفت سر کبی هجوم
ایدوب سیل پرویل ضربایله نیجه پل استوار و عمارت منات دئار ساهره غبرایه نهاده رو
اولدی دکر منلر فی الحقیقه آسیاب اولوب فرونلر اینجده ارباب البانی غرقه چار موجه
بمحر اضطراب ایلدی والحاصل چند روز اهالی استانبول و سکنه بوغازلجه محنت
وحیرت پردازده پادراکل قلوب نعمت فاخره مک دخی و فرتی قاهره به سرداده اولدینی
کلفت بیاندن ازاده در والامطر عین خطر اولوب ابنه لردن بشقه بالمله باغ و بساتین
خراب وییاب و اثمار و ازهار و سبزوات اناری محو و نایاب اولدی مکر پیر دانای سپهر
سراثر اشنا وقعه آیه سلیمیه ظهورینه تأثر برله اول وجود بهبود ایچون بو رسمه
مثلی نامسبق اشک افشان مهر و رقت و رشخه پاس سرشک تأسف و حسرت اولوب
یاخود آتش جهانسوز حادثه مذکور مک سقف معلاطاق نه رواق مینایه علورس سرایت
واعتلا اوله جفندن اندیشه واجتناب برله سر نمای ظهور اوله جق نأثره شر و شوری
طوفانزده سیلاب ایلمکله نوعا سورتی شکست و سکان عالم بالایی سوزش لهیب مهیندن
وارسته و مصون ایلمک قصدینه مبنی اولدینی اشارت ایلمش ایدوکی خاطر پیوستدر
فسبحان الله تعالی .

«شانی زاده تاریخی» مدن

(نکته) کرچه بیکیوز طقسان الی سینه سنده وقوعبولان جمعی حریق مشهوریکه
بلده عظیمه قسطنطینیئه مک ثلثانی مرتبه سنی محو و هبا ایتش و بر اوجی نایدی قله به دک
کتمش و نیجه نفوس یاقوب افنا ایلمش ایدی حریق اکبر مزبوره نادره وقایع
دهور اولدینیچون اولزمانک مورخه تمام جولانگاه ادهم قلم اولور میدانلر اچش
و اولوقتک اسباب فلکیه مولده و استعداد ابنیه بلدیبه دائر علل مبادی و تولیسندن
اخلافه شاید مورث تعقل و فطانت و محتملکه باعث نجات و راحت دخی اوله ییلور
بعض ابحانه مبادرت ایچون باروت مخزن فضیلت و استعداد شراره لر صاحبش بر

دینلیره که ، صکره دن نشر اولنان نظامک حکمی ، سوابقه جاری اولمیه جفتندن بو تدبیر حد ذائنده مؤثر کورنمز .

بزده جواب ویریرزکه :

بر آدم فیکراً ، لساناً ، قلماً ، تحریراً حد ذائنده ممنوع اولسی لازم کله جک بر فعلی ، قانونک نقصان بوتنندن استفاده ایله اختیار ایدرسه ، مادام که او فعلک تکرینه میدان بر اقله مقی قابلدر ، حکومتهجه او تدبیره مراجعتله اکفنا لازم کلیر .
هله بر آدمک بر دفعه لک اوله رق بر خطرلی فکرده بولندیغندن ویا بر خطرلی فکر نشر ایتمدیکندن طولایی اتهام ایدیله مه مسی ایله بر حکومتک نافع ویا مضر اولدینی استدلال اولنه ماز .

ایچلرندن ایتمدیکنی - ویا تعبیر صحیحیله ایتمدیکنی - نشر و بلکه تصور ایتمدیرمه مکه « الی ماشاء تعالی » مقتدر قالمسندن ، قیاس ونسبتی محال عد اولنه بیله جک درجه لرده اهون اولدیغنده ظنمزجه بر عاقل یوقدرکه اشتباه ایلسون .

نامق کمال

« عاصم تاریخی » ندن

نزول باران بی پایان

ماه جمادی الاولینک اون دردنجی کونیدرکه ماه ابک اواسطیدر اراده علیه ربانی و حکمت ازلیه سبحانی برله روی اسبان و رای نقاب سجاده سراسر پنهان اولوب در عقب ساحه زمینه متعل بر رتبه شدت و وفرت اوزره امطار عظیمه نازل اولدیکه طرفه العینده هر کوچه و سکه ده نیل و جیچون کبی جویبار لر جاری و تذکیر طوفان نجی اه ایله قلوب اهل سیر و شعوره دهشت عظیمه و رعب و خشیت عمیمه طاری اولدی باران مذکور استابولده و بوغاز ایچنده و باجله اطراف و حوالینک شامل حالی اولوب عادت مسبوقة بی متجاوز الای ساعت متاخر اولفله قتی وافر ابنیه بی و بران

مثلاً ایستدیکی بر شیئی جدی سوبلاکده بر مضرت کورسه کنایه ایله سویلر ،
آکاده مقتدر اوله مزسه معما ایله آکلانیر ، تصویر ایله کویسترر ، حاصلی البته بر طریق
بولور مقصدینه نائل اولور .

بر آشچینک کرید قتحنی ، ترید قافیهندن استفاده ایله بر پادشاهه - ممنوعیت
خلافه اوله رق - بیانه مقتدر اوله بیلدیکی مشهوردر .

هر کیم ایترسه کرید ترید قافیه سی قدر معناسز بر مناسبت بولارق فکری
اظهاره مقتدر اوله بیله جکندی ده دنیاده هیچ بر عاقل انکار ایده من .

احوالزه دقله باقالم . حافظه مزه مراجعت ایده لم ، عجا تصوری دکل حق
نشری منع اولنمش بر فکر بوله بیلیری بزکه حقتده وقوع بولان ممنوعیت جاری اولمش
اولسون ؟

بو حالده « دنیاده بر جمعیت ایچون فوق العاده مضر اوله بیله جک فکرلرده واردر ،
آنلرک نشرینه ده ممانعت اولنموشمی ؟ » دینیلورسه بزده دیرزکه

اولا : رشید پاشا سرحومک ، پارس معاهده سی علیهنده اولان لایحه سنده دیدیکی کبی
« هرکس بجنون اولمديفندن » بر فکر ، تامیله حقیقته مقرون اولمدقجه بیکده بر کره
کندیخی عمومه قبول ایتریره من .

ثانیا: بر فکرک تصوری و یا خود انتشارینی منع ایتمکدن ای - سه تاثیراته میدان
وبرمه مک بیک قات قولایدیر .

ثالثا: هر مملکتده بولنان قدرت تشریمک وظیفه سی مملکتک حالنی لایقیله تقدیر
ایده رک اوراجه مضر اوله بیله جک افکار و افعال قانونی سد ایتمکدر . تمکمل بر قانون
پایینجه قصداً هم یا کاش هم مضر بر فکر نشر ایتمک پک کوجله شیر . خطاه بویه
نشر وقوع بولورسه اختیار ایدنلری تأدیب ایتمکده هیچ بر مانع قالماز .

رابعا: تشریمک دائره سی بر حد ایله محدود دکلدر . فرض ایده لم که مضر اوله بیله جک
بر فکرک بر بولده نشرینه مانع اوله جق جزا تعیین اولنموشده قانونک او جهتی ناقص
قلمش ؛ بر مضرتلی فعل ظهور ایدنجه در حال آکا قارشوده بر فقره نظامیه نشر ایده بیلیر .

اعتراف ایدر ، ایستدکاری کبی « تائب و مستغفر » اولور . فقط کلیسادن چیتازکن
ینه افکارنده اولان حریت طبعیه غلیانه باشلار ، بر درلو کندینی آلهما ؛ آیاغنی براق
کره بره اورده : « معافیله ینه دوئن کره در » دیر ،

پک قائلی ، پک خطرلی ، پک متعدد تجربه لرله ثابت اولمشدرکه فکره غلبه ینه
مجرد فکرك شاندندر . مادیات ، تعدیات افکار اوزرینه تسلیط اوانجه بارونه طوقنان
آتش ویاخود بخاره حددن زیاده اجرا اولنان تضییق حکمنی ویرمک مقرر در .

بر کره تاریخلری کوزمرك اوکنه آلام : وقتيله اسلامد زندقه چیتدی ، الحاد
چیتدی ، طبعیون ظهور ایتدی . تاسخیه ظهور ایتدی . هیچ برینک اوزرینه قیلیچ
چکمدیلر ، میدانی فن کلامه براقدیلر . شمعی ممالک اسلامیة نك هیچ بر برنده آنلردن
ویاخود او قیلدن اولان برچوق مذهبلردن اثر بیله کوریله میور .

اوروپاده قتولیک اعتقادینک اک اهمیتسز بر جهته طوقه جق نه قدر مذهب دینی
و حکمی ظهور ایتدیسه اوزرلرینه او دهشتلی انکیزیمون مسلط اولدی . اشکنجهینی .
دیری دیری آدم یاقق ، آسزه اریمش قورشون آتتمق حدلرنده بیله طوتمدی .
مغضوض آلت ایجاد ایتدی ؛ بر طاقم بیچاره لرك تا اولوم درجه سنه کلنجهیه قدر هر
کیکنی آیری آیری قیردی ، ینه مظلومنی ، اولادینه باقارجه سنه همترله شفایاب ایلدی .
صوکره ایکنجهی ، اوچنجهی ، دردنجی دفعه یه قدر ینه کیکلرینی قیردی . بو قدر اذالره ،
بو قدر بلالرله برابر داغما غلبه ، قاتولیک مذهبک علیهنده بولنانلرده قالدی . حالاده
آنلرده قالیور .

برچوق عقلا ، بو حقیقتی پیش نظره الهرق دیشلردرکه فکر انسانیده بر غریب
خاصه کوریلیور ، حریتنی اظهار ایتمک باشلانجه ، اگر پک شدله اوزرینه واریلورسه
کندنده اولان علوماهیق بردن بره کالیله ادراک ایدر ، قارشوسنده هر نه درلو قوت
موجود اولورسه اولسون مقاومتدن چکنمز ، حتی یوزده طقسان نسبتده غالب اولور ؛
تضییق آز کوردیکی زمان ایسه خصمنک ضعفنی آکلار ، فاره ایله اویسایان کدی
یاوروسی کبی اکنیز بولده بر حرکت باشلار .

مقالات سیاسیه و ادبیه ، دن

حریت افکار

انسانک حریتی مختار اولدیفندن، اختیاری ایسه، صاحب فکر بولندیفندن کلیر. بو بداهت کوز اوکنه آلتنجه تامبله تسلیم اولتیق اقتضا ایدرکه هر درلو خواص بشریه یه اولدینی کبی حریته دخی اساس، قوه مفکره در. یا هرکارمزده وجودیتی ادعا ایتدیکمز حریت، فکردن متولد اولنجه فکرك وجودیتی انکار ایتمک، صفردن عدد تشکل ایده بیلیر دیمک قیلندن اولمازی؟

دنیاده هانکی ماده واردر که کنینک مالک اولدینی بر خاصه بی محصولی ویا تعبیر آخرله اتری اولان دیگر بز مادهده ایجاد ایده بیلین؟ بو قدر دلائل نظریه یه نه حاجت! تطبیقات میدانده طور و بور.

بر آدمک ولو طاشلرله بینی ازیلسون، فکر نجه قناعت ایتدیکی تصدیقاتی تغییر ایتمک قابیلدر؟ ولو خنجرله یورکی پاره لنسون، وجدانجه تصدیق ایتدیکی معتقداتی کوکلندن چیقارمق ممکن اوله بیلیرمی؟ دیمک که نقلی، عقلی، حکمی، سیاسی، علمی، ذوقی هر نوع افکار ذاتاً سربست، ذاتاً طبیعیدر. دیکشیرسه کیمسه نک اجباریله دکل، طبیعتک الحاسیله دیکشیر.

عبرتین اوله جق وقایع مشهوره دندر که شمک استقراری، کره نک دوری حقنده (قورنیق) ک میدانه قویدینی قول حکیمانه بی دلائل ریاضیه ایله اثبات ایدن مشهور (غالیله) بو اعتقادندن طولایی - هر حقیقتی مخالف دین صورتده کوستر مکله معروف اولان رهبان گروهی طرفندن الحاد ایله اتهام اولنور. اگر نائب و مستغفر اولمزه، طاعون انسانی دینلمکه شایان اولان معهود انکیزیسیونک نجه سنه دوشه چکی کندینه اخطار ایدیلیر؛ اقباسی، اجباسی، شاگردانی، آشنالری مسلط اولورلر؛ تهدید و الحاح قوتلرینک سوقیله کلیسایه کیدر. برطاقم تشریفات عظمی آره سنده قولک خطا اولدینی

اثر حکمتیدر برله کوکاک بنیادی
 طولو بوش جمله ید قدرتک ایجادی
 عزت و شائتی تقدیس قیلار جمله ملک
 اکیلور سجده ایدر پیش جلالنده فلک
 امری وجه اوزره یر ایلر کیچه کوندوز حرکت
 دکیشور نازه نور موسم فیض و برکت
 پرتو رحمتک لمع سیدر آیله کونش
 ناب خشمندن آلور آله جهنم آتیش
 شرر هیت علویه سیدر بیلدیزلر
 آنلرک شعله سی کوک قبه سی یالدیدلار
 کیمی نابت کیمی سیار بتقدیر قدیر
 تکرینک وارلقنه هربری برهان منیر
 وارلقن بیلمه نه حاجت کرة عالم ایله
 یتر ائبانه خلق ایتدیکی بر ذره بیله
 کوره مز ذاتی مخلوقک عادی نظری
 حس ایدر نورینی اما که بصیرت بصری
 وحدت ذاته عقلمجه شهادت لازم
 جان و کوکاله مناجات و عبادت لازم
 نشئه شوق ایله آیاننه طایبق دیلرم
 آکله وار خالقمه غیری نه یایبق دیلرم
 ای شناسی ایچمی خوف الهی داغلا
 صورتیم کرچه کولر قلب کوزم قان آغلا

یاقدی نیجه جانلر او نزا کتله تبسم
 شیرک دخی قصد ایتمسی جانه کوله رکدر
 بد اصله نجابتی ویرر هیچ او نیفورمه
 زردوز پالان اورسک اشک ینه اشکدر
 بدمایه اولان آکلاشیلور مجلس میده
 عشرت کهر آدمی تمیره محکدر
 نصح ایله بوله کلیانه ایتملی تکدیر
 تکدیر ایله اوصلا نمایانک حق کوتکدر
 نادانلر ایدر محبت نادانله تلذذ
 دیوانه لرك همدی دیوانه کرکدر
 عفو ایله مبشر میدر اصحاب مراتب
 قانون جزا عاجزه می خاص دیمکدر
 میلیونله چالان مسند عزتده سر افراز
 برقاچ غروشی مرتکبک جای کورکدر
 ایمان ایله دین آنچه دو ارباب غناده
 ناموس و حمیت سوزی قالدی فقراده .

نبا پنا

مناجات

حق تعالی عظمت عالمنک پادشهی
 لامکاندر اوله ماز دولتکنک تحنکهی
 خاصدر ذات الهیسنه ملک ازلی
 بحدود آنده اولان کوبکه لم بزلی

یا خواب و یا خیال و یا خود بر فسانه در
 منجر اولور امور جهان بر نهایت
 صیفک شتایه میلی بهارک خزانه در
 کسب یقینه آدم ایچون یوقدر احتمال
 هر اعتقاد عقله کوره غائبانه در
 یارب ندر بو کشمکش درد احتیاج
 انسانک احتیاجی که بر لئمه نامه در
 یوقدر سپر بو قبه فیروزه فامده
 ذرات جمله تیر قضایه نشانه در
 اصل مراد حکم ازل بومه در وجود
 ظاهرده کی صواب و خطا هب بهانه در
 بر فاعلک مآثریدر جمله حادثات
 نه اقتضای چرخ و نه حکم زمانه در
 سبحان من تحیر فی صنعه العقول
 سبحان من بقدرته یعجز الفحول

ضیاءنا

« ترکیب بند » دن

پک رنگنه آلدانه فلك اسکی فلکدر
 زیرا فلکک مشرب ناسازی دوینگدر
 یا بستر کخزاده یا ویرانه ده جان ویر
 چون بای و کدا خاکه برابر کیره جکدر
 اللهم صینین شخص حلیمک غضبندن
 زیرا یومشق خوبی آتک چیفته سی پکدر

«جزی» دن

شاعر نه در! «طیبتک اک سودالی زمانلرنده کی حزین حزین تبسملرندن
یرادلش بر مخلوق!» . خنده لرنده - گلده شبنم کبی - گریه اثرلری ، گریه لرنده
- بلولده قوس قزح کبی - اقسام علامتلی کورینور . طبیعت هر مخلوقدن زیاده
اسیر ایکن طبیعتک فوقه چیتمق ایستر . کندی وجودینی لایقیله اداره یه مقتدر دکل
ایکن کره زمینی ایکی ضیف قوللریله سوروکلیه سوروکلیه بشقه بر نقطه فیضه ،
بشقه بر مرکز کاله کتورمهک چالیشر . بو قدر طاقت کلز اقدام ایله ناب و توانی
کیلنجه یا قسده سیاه پرده لر ایچنده محبوس اولش اولان بلبلرک نغمه سی قدر
حزین ، یا کره دن تنفسه کافی هوا بولنه میه جق درجه ده آریلوب حدتله اشافی سوزیلان
شاهینلرک صداسی قدر آجی فریادلره باشلار . ایسته شعر او دورلو فریادلر ، شاعر ایسه
او مزاجده ، او فطرنده برادیلان بی چاره لر در . یالکز اون بش هجایی افاعیل و تفاعیله
توفیق ایتمک ، یکر می سکز کله بی بر برینه قافیه یا نیمه مقتدر اولانلر دکل !

نامق کمال

«ترجیم بند» دن

بو کارگاه صنع عجب درسخانه در
هر نقش بر کتاب لیدن نشانه در
کردون بر آسیاب فلاکت مداردر
گویا ایچنده آدم آواره دانه در
مانند دیو بچه لرین النقام ایدر
کهنه رباط دهر عجب آشیانه در
تحقیق اولنسه نقش تمایل کاشات

آکلین مسلکده چکدیکم جور و مشتقر
 که ادنی ذوق اعلی در وزارت من صادر من .
 وطن بر بی وفا نازنده طنزه دوش کیم .
 آیرماز صادق عشقی آلام غربتدن .
 مبرایم رجا و خوفدن ؛ عندمده عالیدر :
 وظیفه منفعتدن ، حق اغراض حکومتدن .
 جوان مردان ملته حذر غوغادن ای بیداد
 اربر شمشیر ظلمک آتش خون حیتدن .
 نه ممکن ظلم ایله بیداد ایله احای حریت ؛
 چالیش ، ادراکی قالدیر ، مقتدرسه که آدمیتدن .
 کوکوله جوهر الماسه بکرزه جوهر غیرت ،
 ازبلر شدت تضییقدن تأثیر قتلدن .
 نه افسونکار ایمشک آه ای دیدار حریت ،
 اسیر عشق اولدق کرچه قور تولدق اسارتدن .
 سنکدر شمعی جذب قلبه قدرت ، سرحسن ایتمه ؛
 جمالك تا ابد دور اولماسین انظار امتدن .
 نه یار جان ایمشک آه ای امید استقبال ،
 جهانی سنک آزاد ایله بن بیک یأس و محنتدن .
 سنکدر دور دولت حکمکی دنیا په انفاذ ایت ،
 خدا اقبالکی حفظ ایله سین هر تورلو آقتدن .
 کلاب ظلمه قالدی کزدیکک نازنده صحرائر ،
 اویان ای یاره لی شیر ژبان ، بو خواب غفلتدن .

فلکدن انتقام آلمق ديمکدر اهل ادراکه
 ايدوب تزويد غيرت ، مستفيد اولمق ندامتدن .
 دورور احکام نصرت اتحاد قلب ملته
 چيقار آثار رحمت اختلاف رأی امتدن .
 ايدر تدوير عالم بر مکينک قوه عزيمی
 جهان تيرره ثبات پای أرباب متانتدن .
 قضا هر فيضی هر لطفی بر وقت ايچون صاقلار ،
 قنور ايمه صاقين دولته کی ضعف و بطالتدن .
 دکلدرد شیر در زنجيره تهمت عجز اقدامی
 فلکده بخت اوتانين بی نصيب أرباب همتدن .
 ضيا دور ايه اوج رفتندن اضطراريدرد ،
 حجاب ايتسين طبيعت برده قالمش قابليتدن .
 بز اول نسل کریم دوده عثمانياز کيم
 مخردرد سراپا مایه مر خون شهادتدن .
 بز اول عالی هم أرباب جد و اجتهادز کيم
 جهانکيرانه بر دولت چيقاردق بر عشرتدن .
 بز اول علوی نهادنز که میدان حميته
 بزه خاک مزار أهون کلير خاک مذلتدن .
 نه غم پر آتش هول اولسه ده غوغای حریت
 قاچارمی مرد اولان بر جان ايچون میدان غيرتدن .
 کند جانکدازی اژدر قهر اولسه جلادک
 مرجحدر ينه بيک کره زنجير اُسارتدن .
 فلک هر تورلو اُسباب جفاسن طوپلاسين کلين ،
 دونرسم تجهيم ملت يولنده بر هزيمتدن .

سافل سمواتی جای ایدنسون تشهیر اولنوب اجل پینسون
 بیک ولوله بیک قیامت اولسون
 بیک زلزله بر عنایت اولسون
 عشر طوزه رق مزاره پینسون چار یوب کره لر قیرلسون اینسون
 یاغسون نه سی وارسه کاشانک
 لکن بو درین سکوت دینسون
 عبدالمق حامد

قصیده حریت

کووروب احکام عصری منحرف صدق و سلامتدن،
 چکیلدک عزت و اقبال ایله باب حکومتدن .
 اوصانماز کندینی انسان بیلنلر خلقه خدمتدن
 سروتمند اولان مظلومه آل چکمز امانتدن .
 حقیر اولدیه ملت شانه نقصان کلیر صاعمه ،
 یره دوشمکله جوهر ساقط اولماز قدر و قیمتدن .
 وجودک کیم خیر مایه سی خاک وطندندر ،
 نه غم راه و طنده چاک اولورسه جور و محنتدن .
 معینی ظالمک دنیاده ارباب دناشدنر
 کوپکدر ذوق آلان صیاد بی انصافه خدمتدن .
 همان بر فیض باقی ترک ایدر بر ذوق فانی به
 حیاتک قدرینی عالی بیلنلر حسن شهرتدن .
 نه دندر خلقتده طول حیاته بونجه رغبتلر ،
 نه در انسانه یلمم منفعت حفظ امانتدن ؟
 جهانده کندینی هر فرددن آلچاق کورور اول کیم
 اوتانماز کندی نفسندنده طار ایله ر ملامتدن .

بن غربت دامیده قالدیم
 بر تربه بی امیده قالدیم
 اقمعدن او ماهواره کیتدی
 بر مطلع شب نثاره کیتدی
 کوردیم یوزینی مثال ظلمت
 مطلع اوکا بر ستاره کیتدی
 کوردیم یوزینی تراب ایچنده
 کلدیم آرادم کتاب ایچنده
 بر خواب کلیر او دیده دن دور
 کیتدی دیه مم مزاره اول نور
 بو صفر نه در حساب ایچنده
 ارقام اوکا انقلاب ایچنده
 بر هیچی ذی وجود یاخود
 بر قبرددر اضطراب ایچنده
 هر کوردیکی شیدن الله الله
 صوک دملر او ایلر اولدی اکراه
 ایتمزدی هوس کوزل هوایه
 ویرمزدی سایه غیری پایه
 طوتمشدی فنا رهن او همراه
 ایتمک بنی ایسته مزدی آگاه
 نالان ایدی پنجه ورمده
 کوردیکه بنی کولردی ایواه

یردن یتنه غیری مهلقالر
 طاشلقلری اوقشاسون صبار
 بارب بکا اضطراب لازم
 هر شیده بر انقلاب لازم
 کوکدن یره دوشملی دعالر
 باشند باشه یاغملی بلالر
 اخلال سکوت ایچون صواعق
 هیکلر الاهلر خدالر

بیلدیر بکا زرده یارب
 کیم آندی نبی بو درده یارب
 دپرلرکه اونوت او آشنایی کیتدی طوتارق ره بقایی
 صیفونمی خیاله بو حقیقت
 کورسونمی کوزم بو ماجرابی
 سرعتله فصل دکشدی حالم الماز بونی حوصله م خیالم
 بر شی کوروروم مزاره بکنزر
 باقدنجه آلیر او یاره بکنزر
 شکلره کنار ایدر لیام ارنارینه ماتم ملالم
 بر صدمه انقلابدر بو
 بیلمم که یقینمیدر زوالم
 چیق فاطمه لحددن قیام ایت یادمده که حالکه دوام ایت
 کتم ایتمه بو رازی سویله بر سوز
 بن ایسترم اه اوپله بر سوز
 کلرکی میل ایتسام ایت داغ دله چاره بول مرام ایت
 بر طاتلی باقشله بر کولشله
 ایام حیاتی تمام ایت

یارب بکا بر ملک عیان ایت برده نبی اوپله امتحان ایت
 طوغسون کورهیم او ماه یردن
 نورك چیقہ ای اله یردن
 مقصودی حیاتی درمیان ایت فردای بشر نه در بیان ایب
 یا فکرمی روحنه قیل ایصال
 یا روحی خاکنه روان ایت
 درد اولدی مقیم چاره کیتدی کویا وطنم کناره کیتدی

اوت بو کتابی پامال ایدن فکر بر قبرستانی طولاشمش اولور و قبرستانده واقع اولدینی کبی هیچ بر شی آکلامه رقی ایچندن چیقوب کیدر .

بو کتابک مقدمه سی کورمکله نتیجه سنه واقف اولمق یاخود مندرجاتی او قومقله اسمنی دوشمنک بردر . - بو کتاب قبرستانده یازلدی که بدبخت مؤلفنی اینی طایانلره کدر طایانلره کللال ویرر . تأثرانی یالکیز کولکده صاقلامق یاخود یازوبده باصدیرمامق ممکن بلکهده اولی ایکن بو صورتده میدانه چیقارمق لازمی ایدی سؤالی وارد اولورسه انک جوابی حاضردر :

وادی سکوته دوشنلرک اجسادندن مرور زمان ایله بر آوج طوبراق قالدینی کبی کولکده اولان بر بادکاردن ده مرور زمان ایله بر بلیرسز خیال قالیر .
بن او خیاله قانع دکلم .

کتابی یازوبده اوراق ایچنده حفظ ایسه افکار متایسه یاخود اعضای میتة کبی پریشانلغه خدمت ایدر .

بن او پریشانلغه تحمل ایدم .

یا کتابی میدانه چیقارمق یوقاروده امید ایتدیکم کی بقاسنه می خادم اوله جق؟ اوده دکلم . مقبر هیچ اولمازسه بندن زیاده معمر اوله جقدر . ایشه بونک ایچون نشر اولدی .

••

ایوانه بر نه یار قالدی کولکم طولو آه وزار قالدی

شمدی بوراده بدی کیتدی الدن

کیتدی ابدہ کلوب ازلدن

بن کیتدم او خاکسار قالدی بر کوشده نارومار قالدی

باقی او انیس دلدن ایوان

بیرونده بر مزار قالدی

زده ارایم او دلربایی کیمدن سورایم او پی نوایی

«مکتوبرم» دن

دور جور کده جام رقیق دل مدام انکساره مائلدر . بو حالک طاش یوره کلیره
افهای ما قابلدر .

حالدن آکلامق اکرچه احسن فضا ئلدر، نه چاره که بوکا سنجه عدم قابلیت حائلدر .
تغیر خلقت ایسه ممکن دکلدر .

کوکلم نیم کشته بر شیره مائلدر . اطرافنده متفافلانه کوله رک طولاشان نه مرحمتسز
قائلدر! ادراکم شو آنده محو اولمغه قائلدر . بر کره دوشون که موقع نه قدر مشکلدر!

دیرلر که : خدا عادلدر ، فقط - مهمل دکل ایسه ده - مهملدر . مادام که مدار
جائی اولان امیدى زائلدر، نتیجه امهالی کورنجه یه قدر یاشایه بیه جک هانکی عاقلدر .

عشق انسان ایچون هم هادی، هم مضلدر ، فقط مظهر هدایت اولانلر ضالانده
قالانلره نسبتله مشار بالاملدر . بو حقیقتدن انسالرک چوغی غافلدر . عشق نه اولدیغی

بیلیم وار ایسه شبه یوق که او ده بک جاهلدر ، زیرا او بلای مبرمک حکمی کاشانه
شاملدر . ماهیت عشقی بیلوبده نیم کبی مغلوبی اولیان مرد کاملدر .

نیم بو یولده نصیب سبی باطلدر . چونکه مخاطب ناله عاشقندن متأثر اولتندن منز
بر آهندلدر . شو حالده نه سویلسم بی حاصدر .

معلم ناهی

«مقبر» دن

مقبر که آثار موجوده مک الاخیردر فنا بومش بر وجودک بقاسی ایچون یاپلدی .
مقبرده مندیج اولان معالی شعریه دن مقبرده بر اثر بولمندیغی بیلیم . مقبر بر فریاد
تحسری شاملدر که هیچلکه مستند اولدیغیچون مطالعه سندن حاصل اوله جق نتیجه ده
هیچدر لکن نجه بر شیدر .

اعز اخوانعدن دوقتور من، بك ایجری كیردی. استغرابکارانه برچهره ایله دیدی که:
 — یاھو عالم استغراقده، یسک؟ نه-سک؟ درت بش دفعه پارمقلمک او جیله طیق طیق
 قیوی اوردم. هیچ بر جواب آله مدم. نهایت یوسروغمله کوم کوم اورمنه مجبور اولدم.
 بو نه طالفینلق قرداش!
 بن کوله رک:

— دمنکی کورلتیلردن ذهنم، وجودم پک صیقیلوب یورلمش ایدی ده او ملالدن
 قورتولق ایچون شمدی پنجره دن کائناتی سیر ایدیوردم.

حسین رحمی

نادم حیات

مقهور ندامت، نظرم یرلره معطوف،
 پیرامن عزیمده خیالات سپهر؟
 معنالی تبسملره مروض و مکدر،
 معنالی سؤالات ایله هر خطوه ده موقوف؟
 آواره طولاشمقدم ابعاد حیاتی.
 ییللرجه تحری در مسدود نجاتی،
 ییللرجه متاعله مصابله دوکوشمک،
 کزیمک بو دیکنلسکده کرانبار سقالت،
 مسموم، آجی بر زهر ایله مسموم. نهایت
 بر کل قوپاروب قوقلامه دن طوبراغه دوشمک!
 بن بویله می صاندم سنی، ای عمر غم آلود؟
 بر تلخی نقرتله کوکل، نادم بی سود،
 تقدیس ایدیور سایه قهرکده مماتی!

توفیق فکرت

هر ورقبارة اشجارك سطح راطيله كره شمسی نظيره چالیشیر کی مظهر تجلیات اولدینی شو هنكامده روزكار برآز اولکی شدندن ندامتی کوستریر بر وزان آهسته ایله مشمع، یشیل آطلاسلره بروئس ظن اولنان اشجاری نوازشکارانه تحریکه باشلادیغندن نازنینانه بر ادا ایله ساللانان دالرك بعضلرندن آره صره بر الماسپاره یووارلانه رق سقوط سریعی ائساننده اندیشه لی اهترازلرله بر قاچ دفعه ده پارلادقدن صوكره عدمه دوشن بر حین، رهله سون بر امید کی طعمه خاك اولیور ویاخود که بری بیوک دیکری گوچك فقط ایکیسی ده تجلیزار حیات اولان ایکی کره بر برینه قاریشوردی .

اسن او خفیف روزكار ساده عظمتله طیران ایدن بلوطلری آهسته آهسته شهرک افق غریبینه طوغری سوروب کوتوردی . برمدت صوكره میدانده سحابدن ائرقالمدی . هوا او قدر کشایش بولدی ، زمین او قدر ایتسامه باشلادی که کندمده دخی بولندیم او طیه صیغهماق درجه سنده بر انبساط حس ایلمدم . شوق حیات کی اوزاقدن اوزاغه مائی سیسلر ایله مستور کورین قیرلرك - سا ایله دریانك هم آغوش اشتیاق اولدینی نقطه لرده نور نظرك کوچ فرق ایده جکی الك نازك الك اوچوق رنگر، پارلاق موجلهر ایچنده ، کوکدن روی مایه دوکولش بر فردوس پاره کی موهوماً منظور اولان - مرمره آله لرینك حاصلی افق مرینك ماوراسنده کوكلک، ذهنمک تخیل ایتدیکی جنائی تماشایمک ایچون مد نظرم او دائرة محدوده بی دلوب کچمک آرزوی طفولانه سنه دوشدی . امل آرقه سندن طیران ایدن بر مرغ شکسته بال کی افقدن افقه نو میدانه و سرسریانه طولاشمغه باشلادی . کوکلک بو تحسر مضطربانه ده، نظرم بو عالم مادیت خارچنده کندینه بر واسطه اشتغال آرامقده ایکن او ائشاده او طهمک قپوسی «طیق طیق» ده طوغریسی کوم کوم اورلدی ، دالمش اولدیغ او طاتلی تخیلاتدن او یقودن او یانیر کی بیدار اوله رق بویله خیزلیجه قپومی اورانک کیم اولدیغنی آکلامق اوزره : کیمدر او ؟ دپه سلندم . طیشاریدن « اقدم مساعده واری ؟ » جمله استیذانیه سی ایشیدلدی . کلن ضدایی طایدیغندن همان آباغه قالغوب « بیورک » جوابی ویردم .

« عفت » دن

۱۳۰۰ سنهسی ایلولوی اواسطنه طوغری بر نیچشنبه کونی ایدی که ساعت یدی بچق راده لرنده بارد اقلردن بوشانور کبی شدتلی صفتاقلر ایله باشلایان بر یاغمور طوفاندن نشان ویرن سیلیری ولوله قیامتی اندیران هول انکیز شمشک کومبورتیلریله طاملری، سواقلری صو ایچنده براقوب هر طرفی صارصدقدن ایکی ساعت صبره میال سکونت اولمشدی . یاغمورک دیمخنی متعاقباً ساهه کی بلوطلر مرکز لرینه طوغری قویو سنجابی و محیط لرینه طوغری قار کبی بیاض جسم کتله ره بالانقسام کثافت لری یواش یواش غائب ایدوب بیک درلو عظمتلی شکلر آلهرق اطراف جوو طوغری اوچوشدقلرندن لاجوردی سما اورادن بورادن کاشانه عرض ایتامه باشلادی .

انسان اجزاسندن بولندی طبیعتک کوستردیکی تبسملر ایله متبسم ، ینه او مایلر بیقرارک شداند انفعالیله محزون ، مایوس اولور سریع التاثر عاجز بر مخلوقدر . انسانک هر کون ایچنه طوغدینی تجلیزارک ، میانه سنه داخل اولدینی عالم کشمکشک ، نفس ایلدیکی هوانک ابداع انعامه و یاخود سرد نخوستنه معروض بولندی ایچونمیدر نه در بیلم ؟ کولکم تلون روزکاره تبعاً پک چاقق متحول و متأثر اولور .

طبیعتک آزر مدت اولسکی جوش و خروشی ، قیامتیا طراقلریله رعشه ناک و هراسان اولان وجودمده کی او تب غمکینانه بی کیدرمک ایچون طوبقیو یدی قله و مرمره دکزینه طوغری نظارت شامله سی بولنان یازی او طه مک پجره سنه اتکاه ایله اطرافی تماشایه طالبم .

زول ایدن باران طاملری تمیزله مش ، بوشانان سیلر سواقلری سپورمش اولدیفندن کرمیدلر ، طاشلر بشوشانه بر نظافتله سانکی باقلنک یوزینه کولیور ایدی . بر ایکی ساعتدر صودن قیر باجلر آلتند . خریالنه رق کندیلرینه بر مأمن آرار کبی صاغه صوله چیرینان آخاچلرک یاراقلری بر قاج ایدن بریدر سطح لری استیلا ایدن غباردن قورتیلهرق اوزر لرندن هنوز تجز ایتمه مش بولنان قطرات ماه ایله کوننه قارشی زمردلری ، برلانطه لری طونوق براقاقق التاعلر کوسترمکده ایدی .

نا یانی باشنده بر سس :

— جمیل، نیچون قارا کاتمه یالکز او طور ییورسک؟

دیوردی .

او وقت تیره یه رک آياغه قالقدی : « کلیوردم آنه ! » دیدی و بو نومیذ حیات،

یو اش یو اش — بو سیاه کیچه دن ، شو رنگ جاذب عدمدن آیریله رق — آنه سنی

تعقیب ابتدی .

عشاق زاده خالد ضیا

مقدم یار

پروانه زرین کچی هر زهره زرین

تیره ردی زمرده لرزان چنده ،

چاغلاردی لب سیم خیابان سمند

بر چشمه بلور ایله بر جوی بلورین ،

دوشمندی نیه رک شبه شبنم سیمین :

شبنم کچی تیره ردی قر لیل اوزرنده ؟

بر شبیره خفته بر آهوی چرنده

ویرمندی بو زهتکه بر وحشت نرمین .

آهو ایله شبیره و اوراق ایله ازهار

ناکاه فیصیلداشدی لب آب روانده ؟

زیرا شو پر بجانیه قارشو بو اوانده

ای در یتیم صدف شفقت ، ای یار ،

سن بر مه ذی روح کچی یوکه لیوردک ،

مظلم قورونک ظلی ایچندن کلیوردک .

جناب شهبالدین

سنة لك عمر برهوا. ۱. بر باران الماس آلتنده انكشاف ايدرهك شمدي بر باران در سيام آلتنده كومولن او ازهار فرسوده آمال. ۱.

ايسته، ايسته، كورييور، كوزلرينك اوكنده ياغان بو سياهلقلر، دكزه دوكولديجه بر زمرة واپسين ايله بوغولان بوظلمتلر؛ ايسته بونئر او حيات خوليانك اوزرينه چكيان بر كفن ماتم دكلمى؟

او وقت دكزه باقدى؟ سيام بر دكز. قراكلنك ايچنده احمد جميل واپورك كنارندن اسمر بر كوپوكله قايناشه رق فرار ايدن او سياهلقلرى كورييور؛ بوتون زير نگاهنده مخوف، موحن، وهم آور عدم سياهلقدن بشقه بر شى كورمه يوردى. آه! بو دكزك زير خفايى ظلامى! بر حمله قرار، يالكز بر كوچك حركت؛ اورايه كيد بيليردى. اورايه كيتمك؛ بو سياهلنك ايچنه؛ بر ده چيقيه ماز، عودت اولنه ماز درينلكرينه كيتمك.

طالعمر اوزون، قالن بر سيام ييلان كبي قيورانه قيورانه، يووارلانه يووارلانه آچيلور؛ بلليز بر لسان ايله زير نگاهنده ظلمتلك ابعاد بي نهايه منه طوغرى سربلهرك اونى دعوت ايد يوردى.

بونلك آغوش سياهنه آتيلمق، يارين طوغاجق اولان او كونشك سفالت حيات ايله استهزا ايدن ضياعندن قاجق؛ الى الابد بوظلمت هيچي ايله شو آسودكى بزم عدم ايچنده يووارلانبوب كيتمك.

او زمان كنديسى بو طالعمرلك آراسنده سوزولوب بر لطيف مسق تجرد موجوديت ايله غشى اوله رق، اعصابى اوپوشه رق دكزك او بي پايان اوچوروملرينه طوغرى اينور وهم ايتدى. اينور، بر سقوط بي نهايه ايله، ظلمتلرى طبقه طبقه ياره رق، شو امواج سياهى كتله كتله صيرته آله رق، يوش يوش، بر آهنگ منتظمه، عدم بر سكون تسليمته اينوردى؛ اوت، بر حمله قرار، يالكز بر كوچك حركت، بي نضيب چكن حياتيله شو بي فائده وجود اراسنده بو دكزك طبقات ظلامنه برسلسه اسداد كى براهه رق تا شو عمان ديچورك عمق قمر بي نابايانه قدر اينه جكدى؛ ناكهان سيلكندى.

ایشته غیای وجود ، ایشته او ظلمت ، او باتاق ؟
 بشرک ایشته ، پر امید وهوس ، قیورانه رق -
 قمر نارنده شناه ایتدیکی کرداب افول !
 روح صافی شب اعماقنه ایتدیجه نزول
 چیرینیر غیظ و تنفرله ؛ فقط بی آرام
 ایده جکدر بو نزولنده ابدلرله دوام .

توفیق فکرت

« مانی و سیاه » دن

بو سیاه بر کیجه ایدی . او یله بر کیجه که گویا سهاوات بوتون قندیلری سوندیره رک
 دکزلره خفایای بزم غیبی دوکک ایچون حاضر لائمش ایدی ، یالکز ایلریده دیرکلرله
 باجه نك بر سرسری لیل شکلنده یورون کولسکلرینه ظلمت لک ایچنده رهبر لک ایدن
 واپورک قیرمنی فاناری بو سیاه لقلرک اراننده آچیلمش اوزاق بر قورمنی کوز کچی
 یارلا بوردی .

بو سیاه لقلر ..

احمد جمیل ایشته شو صاحب لرنک ارانندن اوشوته رک کچن روز کارک قناد لری
 چیره چیره بو سیاه لقلری سالدردن دکزلره دوکدیکنی حس ایدیور ، کوریدیور ،
 اونرک فشافش سقوطنی ایشیدیوردی :

گویا بر باران در سیاه ..

بردن ، بو سیاه کیجه نك ، بو باران در سیاهک قارشوسنده عقلنه بر باشقه کیجه نك
 خاطر هسی کلدی .

تا مبدأ حیات خولیا سنده ، تا زمان انجلا ی امیدنده تپه باشی باغچه سنده خلیجه
 باقرق سیر ایتدیکی مانی کیجه ایله او باران الماسی نخطر ایتدی :

پیش نکاهنده او مانی کیجه ایله بو سیاه کیجه تقابل ایتدی : مانی و سیاه ؟ .
 آه ! بیچاره حیات پزمرده ! . مانی بر کیجه ایله سیاه بر کیجه اراننده کچن اون بش

تراب و ذهب غریب بر شعشعہ ضدیتله منظور اولیور؛ بر منقاش هوسکذارک اویدینی
بر قبة نقوش اوزرنده بر حلزون صنعت و ظرافت کبی بر نارین مناره فوران ایدیور.
اوتده واسع قبرستانلرده، او طریق سیاه ممت اورنده نازه مزارلر آراسنده سراپا
سهبوش قادینلر بر سایه ماتم کبی دولاشیورلر .

بوتون منظره بر شعر عرب، بر خیال سراب کبی، بر دیوانخانه نور و بری کبی
لطیف و غریب کاشانهلر، خرابه لر، عصر کلیمدن قاله شیر، غبار اعصار ایله
اورتولو پرلر، هرلوحه انهدام، بتون نقوش و انقاض، سحاب ابعاد ایچنده نیم منظور
افقلر، نیل مبارک، هرشی، هریر بر حرارت معتدله ایله بر ضیای شدید آلتده
رعشه دار ذوق حیات .

جناب شهاب الدین

غیای وجود

بعض ، قیرلرده کزرنکن کورولور نفرته :
بر چوقور یرده بیریکمش متکدر بر صو ،
صولیجانلرله ، سولوکلرله ، بیلانلرله طولو .
آطه جقلر کبی سطحنده یوزن ابر هوام ،
سازلرک ظل کشیفنده او بی حد ، بی نام
قایناشان عشر منن ، آجی بر خشیتله
تیرته تیر قلبی ، فقط قوروله ماز کوزلرکز
نظر ایتمکدن او مرآت سم آلوده ینه ،
سزی بر جاذبه آلمش کیدر پنجه سنه .
روحکزدن نه قدر کلسه ندای نفرت
اورادن آبرله ماز دقتکز بر مدت ،
اورادن دونمکه قوت بوله ماز کوزلرکز .

« حج بولنده » دن

اوتنجی مکتوب

قاهره دن

محمد علی پاشا جامی اتکندن صباح قاهره بی تماشای هر سیاح شاعرک پر شوق و شتاب ایستیه جکی بر ذریعه استغراق قدر: کونش هیچ بر مقدمه لونیه ایله چهره آساینده بر نشانه طلوع کوستر مکسزین « جبل مقطم » آرقه سنده کی کنار افقیدن اشراق ایدرک بتون هوای نسیمی زین بر حریق نامتناهی ایله فروزان ایدیور. شهر اوزرنده نازک بر مخموری خواب کبی لرزان اولان شفاف بر بوغو ناکهان اریور، سانک کلکونی قبل الطلوعیله سوکره کی رنگ صفوتی آره سنده آنجق بر قاج کوچک دقیقه کچه بیلور. بو ائتاده شهر ایچنده کی یقظه حیاتک ولوله اولینی اطرافک بلون زمزمه زندگانیسه قاریشهرق نا اوزاقرده بولوظله، مسافه لره سارلش بر کوک کورولتوسی کبی بر توج دورادور ایله غلطان اولویور. او زمان بویوک اهراملر، قطعه مصریه نک بر نکهان ابدیسی کبی غرور ایله سایه طوغرو قیام ایدن خرما آجاققلری، ساغده کی هلیوپولیس صحراسی که بتون شعبات معرفت وصنعتک مایه اصلیسی بورادن چیقمشدی، «جیزه» نک بر خنده طراوتله مملو چنزارلری، بتون مصر قدیم خرابه لری، ییقلمش قبلر، متروک دکرمنلر، سالدیده بايقوشلر. دها بریده بر عشر بیوت حالنده پیش نظرده قرنجه لانان قاهره شهری، باغچلر، میدانلر، هریر، هرشی بر فیضان انوار ایچنده قالور. ضیای طلوع اوتوده، نیل اوستنده بر آسوده کی بختیارانه ایله قایوب کیدن ظریف «ذهابیه» لرك بیاض یلکنلری اوزرنده بر طفل هوسکنار کبی ییکلرجه ملاحظ رنگارنگ ایله اویالانیور. چول خفیف ماوی کولکله کی بر کلکونی خفیف ایچنده امتداد نظر قدر اوزایوب کیدیور. چیلای یرلر لون وضیا ایله مستور، اک بی حیات قطمه لر بر اهتزاز روح ایله مسحون کورونیور. شهر ایچنده سنک وضا، ظلال و جلا،

گوللرده ، او صافیت وجد آور ایچنده
بر دالنه جنك عمری قدر زائل و مغفل
بر عمر نخیل !

یالکز ایکیمز ، برده او : معبوده شمرم ؛
یالکز ایکیمز ، برده اونك ظل جناحی ؛
خاکیله بخش ایبهرك خاک سیاهی
دوشنده بیاض بر بولوطك کولکله عازم .
هر سخن حقیقتدن اوزاق ، هر کسه مجهول ؛
بر صفوت معصومه نك آغوش ترنده .

بر لیله عشقک متائی سحر نده
یالکز ایکیمز سید خیالات ایله مشغول .
صوتکده کی اشعار پر آهنگ ایله مالی ،
شمرنده کی ألخان محبتله نغمساز ،
آه ایستیورم ، کولکله آماده پرواز
بر لانه آواره ده بر عمر خیالی .

بر عمر خیالی . هانی گلبنلر ایچنده
بر قوشجنزك عمر بهاریسی قدر خوش .
بر عمر خیالی ، هانی گوللرده ، یشیل ، بوش
گوللرده ، او صافیت وجد آور ایچنده
بر طالعنه جنك عمری قدر زائل و خلی
بر عمر خیالی !

حیات تیتزر، آهنگ کائنات رقص معظوظانه سنه باشلار؛ بردنبره کره شمس هیئت
مشعشعیله تپه نك اوزرنده انعکاسلر آره سنده ظهور ایدر .

••

او زمان بر نغمة فجر کبی بر هوا کلبک، ییلم نردن دوغار، آبه کون قنادلربی
بر تلاطم مایع زرین ایله ییقایان کونشک ایلك نورلرینه قارشى پردوق، نشوهدار،
حریر آلود، رقصه باشلار .

شمدی وربقه لرنده ژاله لرك کبزی کبزی تبسم ایندیکی نازک بر شکوفه یه تیره به
تیره به تماس ایتمک ایستر، اطرافدن دوکولن ضیالرك آغوش پرستشده بختیار،
سرمت، دالغالانه دالغالانه شناورلك ایدر؛ شمدی اوزرینه کونشک آتشری آلتده
ییتاب بر بخارک بیفلوب سریلدیکی آلتون باشاقری قوقلابه جق، امه جک کبی بر تمایل
عاشقانه ایله سیلاننه خفت کتیره درک پراهتراز تیره؛ بر نور موجه داب کبی مملتنده
تیره، شمدی ینه اوچار، کاشنک آغوشنده صیقلش کبی هواده فالان، کوشه ک
طوران بر غنجه یه یاقلاشیر . برر سرشک پرستشی آندبران قطره لرله محمول یپرافلرك
اطرافنده اهترازلرله دوز، دوز . آه او پک هوایدر، اونک بر بوشی، یالکز
بر بوشیله قاچار، او پک بی آرمدر، اوچار کیدر . او زمان غنجه بر آه حرمانله
سینه سی قاپاریبور کبی سافنک اوزرنده ساللانه رق صانکه حزن، ممدوده، عاشقانه بر
نکاه نمناک ابتلا ایله باقار .

عبد رؤف

عمر غنیل

بر عمر غنیل . هانی گلبنلر ایچنده
بر قوشچنرک عمر بهاریسی قدر خوش؛
بر عمر غنیل . هانی کوللرده، یشیل، بوش

بر باد خوشک پر صافنده اوبوقلار
 طرزنده طورر بر آرهلق صوکره اوچارلر ،
 صولدن صاغه ، صاغدن صوله لرزان وکریزان
 گاه اوچهده تویلر کبی ، گاه اولهده ریزان
 قارلر ، بتون الحانی مزامیر سکوتک ،
 قارلر بتون ازهار ی زیاض ملکوتک .
 دوک خاک سیاه اوستنه ، ای دست سما دوک ،
 ای دست سما ، دست کرم ، دست شتا دوک :
 ازهار بهارک یرینه برف سفیدی ؟
 الحان طیورک یرینه صمت امید ی .

جناب شهاب‌الدین

کلیک

بتون کائناتک کوزلرینه ، بر خواب عمیقدن اویایور کبی ، سکون مطلق ایچنده
 ازمهرارلر کلیر ؛ کونش سحر پرینک یناقلربی بر بوسه غرام ایله قیزارتیر . زهره ،
 بو پر سرشک نگاه اشتیاق ، سمانک کلرنک توللرینک آره‌سنده ، اوززنده صاللانیدی
 تپه‌نک آرقه‌سندن فیشتیران شوقا شوق سیالات شمسده مخور و سرمست ، رقصار ،
 تبشبلرله بیقاتیر . سواحله ملحی ، نافذ بر رایحه دولاشیر . آغاچلرک اویالری
 آره‌سنده خنده‌کار ضیالر اویناشمغه ، شیوه‌کار فیصلدیلر سویلشمکه باشلار ؛ بوتون
 طبیعتی اورتن او رقیق ردای رطیب شب تمیج ایدر : شبنملر پارلدار ، کون آغز آغز
 استه‌یور کبی هر یانده بطی بر جریان هوا قلدانیر . بر ظل ملال ایله طالعین طوران
 اطرافده آره صره عکس انداز خروس نعره‌لری رفع آواز طنین ایدر ، هر شیده بر

باشلادی پارچه پارچه پروازه

قارلر

که سہادن دوشر دوشر آغلار :

اوچدیکیز کیتدیکیز سزای قوشلر ،

کوچوچوک سرفید باقوشلر

کبی قار

سزی دالرده، لانه لرده آرار .

کیتدیکیز، کیتدیکیز سزای مرغان

شمدی بوش قالدی سرتسر یوالر ؟

یوالرده - یتیم بی افنان ! -

صوک قالان مانی توپلری قووالار

قارلر -

که هواده اوچار اوچار آغلار .

دستکده ای سہای شتا توده توده ذر

برک سمن ، جناح کیوتر ، سحاب تر

دوک ای سہا - روان طبیعت غنوده در :

خاک سیاهک اوسقنه صافی شکوفه لر !

هر شاخسار شمدی - نه یابراق نه برچیچک -

بر توده ظلال سپهرنک و نا امید .

ای دست آسمان شتا ، طورمه ، چک

هر شاخسارک اوسقنه بر ستره سفید !

کوکلردن امللر کبی ریزان اولیور قار

هر سوده خیالم کبی پویان اولیور قار

اون سکز باشنده بر تهلكه پر شعر و شابك دكل، ازدواجك عقيب وقوعنده حیات
سیرانه اثبات صداقت ایچون كوك صوبی سلاملغه كلن فردوس خانمك صدالنه
بوتون دره نك شوداجو صداللری برتسلیمیت نامه ایله طاقیلدی، سوروكلندی کیتدی.
عشاقی زاده خالد ضیا

الحان شتا

بر بیاض لرزه ، بر دومانلی اوچوش ،
اشنی غائب ایله بن بر قوش
کچی قار
پکن ایام نوبهاری آراز .
ای قلوبك سرود شیداسی ،
ای کبوتورلك نشیده لری ،
او بهارک بو ایشته فرداسی :
قابلا دی بر درین سکوته یری
قارلر
که خوشانه دمبدم آغلار!
ای اوچارکن دوشوب اولن کلبك .
بر بیاض ریشه جناح ملک
کچی قار
سنی صولغون حدیقه لرده آراز .
سن آچارکن چیچکلر اوستنده
اوفاجق بر چیچکلی یلبازه ،
نمشك اوستنده شمعی ای مرده

بر قیز - غالباً بو عائله نك وقایه اسباب تمایزی قادیلرله مؤکل اولدیلندن قدرک بر
 مساعدت مخصوصه سیله طاقیدن همان بوتون قیز اولاد چیقمشدر - بر دیگر عائله به
 انتساب ایتمکله هویت معنویه سنک بو یکی عائله نك خیره روحنده مص اولماماسی
 او خاصه استجناسیه تحت امنیته آلیر . حتی بو جامکانک اک کزیده چیچکلرنندن
 فردوس خانم - تاریخ عائله ایچنده بر خارقه نوغندن - هنوز اون سکز یاشنده ایکن
 روم ایلی ساحلنک مینی مینی ظریف بر بالیسنه - بو کون قلندر سیراندن صکره بیاض صندالک
 ریختنه یناشمق اوزره اولدینی آچیق صاری بویالی یالی به - کلین کیدر کیتمز هدیه
 ازدواج اوله رق اورابه درحال عنوان عائله بی کوتورش اولدی ؛ او کوندن اعتباراً
 قوجه سنک اسمی سیلیندی ویرینه : - فردوس خانمک بکی ! . دنیلی .

فردوس خانم بر چوق اقربا قیزلری کچی قوجه سز قالمیق لزومنی دوشونمکده
 مجله ایتمش ایدی . بوتون خفت طبع و مزاجیله دنیاده کوزل کینمکدن و ممکن اولدینی
 قدر اکلنمکدن بشقه بر شیشه اهمیت و برمه یین دماغنک محاکمه سیله هر نه اولورسه اولیون
 بر قوجه - البه لرله ارا به لرینک مصارفنی تأمین ایده جک بر کیمسه - بولنه قرار
 ویرمش ایدی . عائله نك اطرافنده یواش یواش کسب قوت ایدن بر حس مباعدت
 اولنه جک قیزلر ایچون یکانه بر زمین ازدواج بر افش ایدی : مسیره لر . . بر کون
 کوک صوده - فصل اولدی بیلنه مز - فردوس خانمک ازدواجندن بحث اولوندی . بو
 روایت دره نك سودا پرور صولرینک اوستندن خفیف بر خنده معنیدار ایله اوچدی ؛
 کذر کهنده حیرت لر او یاندردی . بوتون کوک صوکویا بو روایت قارشلی مبهوت و متحیر ،
 بر ندای تعجبله تیره دی : - بو قدر ایرکن ! .

هنوز اون سکز یاشنده ؛ هنوز بو چیچکدن کوک صوکندیسنه بر یادگار تسلیت
 بر اقه جق شمه لطفکار آلمنه وقت بوله دن . فقط ایرتسی هفته - ایکی هفته آراسنده
 بر انقلاب مهمی وقوع بولمانشجه سنه - فردوس خانم ینه کوک صوده ینه بر هفته اول
 اطرافندن سلام طولپلایان کوزلریله انبات وجود ایدنجه بوتون دره بر نفس انشراح ایله
 شیشدی و بو دفعه آرتق اطرافنده طولاشمقده ازدواج احتماللرینک کردابلی آچیلان

ملیح بك كيمدر ؟

بو سؤاله صریح بر جواب ویرمك كلفته لزوم كورولمه مشدر . ملیح بك وقآندن
صكره پایدار اوله بیله حك هیچ بر خطرله بر اقامشدر : یالكز آناطولی قیسنده بر یالی
ایله بو یالیدن استانبولك همان هر طرفه یاییله رق بوكون « ملیح بك طاقی » عنوانیله
بر نقطه تمایزده بر اشن قادیلر .

ملیح بكك یالیسی یاریم عصرك سلسله انقلاباندن كچمشدر . بوكون كیم بیلیر
كیمكدر ؟ فقط نه زمان اوكدن كچله بوغاز ایچنك حیات خصوصیسنه واقف
اولانلرك قیلبرنده كیزی بر یارمق اورانه رق اوراسنی كوسترر و مهم فقط زنگین
منار ویره رك : - ملیح بكك یالیسی ا دیر .

بر وقتلر یالینك نچرملرندن طاشان آهنگ طرب حالا ریختكك طاشلرنی یالایان
سولرك زمرمانده مختفی ، كیجه لری بوغازك سولری بر زمانلر بورادن طوبلادقلمری
سلسیل شمشه نشومك آلآن بقیه التماعالیله فروزان ظن اولنور ؛ اونك ایچون یالینك
او دوره حیاتیی بیلمه ینلر بیله یالكز اونك معناسنی حس ایده رك بورادن كچركن بر
طالمك مجهول بر سرگذشت اشواقنی طویارلر و كندی كندیلرینه : - اوت ، ملیح
بكك یالیسی ! . دیرلر .

بو یالی شهرك تاریخ حیاندی ممتاز بر نوع چیچكك یتشدیرن بر جامكان حكمنده
خدمت ایتمش و استانبولك حیات كبارانه سنه بو محصول ممتازدن نمونه لر سریمشدر .
بونلر یاریم عصردن بری بو بویوك شهرك مختلف نقطه لرینه داغلمشدر ؛ فقط اونلری
داغلمقله برابر یكدیكرندن آیرمایان ، بوتون بو مختلف چیچكلمری بر رابطه ابدیه ایله
مجتمع بر دمت شكلمده باغلایان بر شی واردركه ، عنوان حائله در ، حائله بی ، جریان
امواجی ایچنده سوروكله یوب كوتورن نهر انقلابكك اوستنده ، بآماز بر تخته پارچه سی
شكلمده یوزمكه دوام ایتمشدر .

ملیح بك طاقنده غریب بر خاصه استجناسیه واردر ؛ هانكی حائله ایله نسبت
پیدا ایلمسه او حائله ایچون ملیح بك طاقندن اولمق محققدر . ملیح بك طاقندن

ای بچم تجسسه کلیدلنیش آغزلا ؟
 ای شهرت ملیه که مینغوز و محقر ؟
 ای سیف و قلم ، ای ایکی محکوم سیاسی ؟
 ای بهره فضل و ادب ، ای چهره منسی ؟
 ای بار حذرله ایکی قات کزیمکه مألوف
 اشراف و توابع ، قوجه بر عنصر معروف ؛
 ای رأس فروبرده ، که آق پاق ، فقط ایکنج ؛
 ای نازه قادین ، ای اونی تمقیه قوشان کنج ،
 ای مادر هجرانزده ، ای همسر مغبر ،
 ای کیمسه سز آواره چوجقتر ، هله سز لر ،
 هله سز لر .
 اورتون ، اوت ای هائله ، اورتون اوت ای شهر ،
 اورتون و مؤبد اویو ای فاجره دهر ! .

تونیق فکرت

«عشق ممنوع» دن

ملیح بك طاقی ! . بو طاقك استانبول حیائنده تعیین نسبتی بر قاعده متینه
 مستند اوله ماز . تماماً عالم کباره ادعای منسوییت ایده جک قدر حاز صحت اصالت
 اولیان بو عائله نك یازیم عصر اولنه قدر موجودیتی مشکوک و مبهمدر . افراد عائله
 ایچنده تقویم حیات کباره طائمش اسملر براقانله اوزاقدن یقیندن - براز قاریشیق
 اولقله برابر - تصادف ایتمک شجرات نسلیه متوغللرینه بلکه ممکن اولور . اصل طاقك
 تاریخ حیات مخصوصه سی ایشته بو عائله به ترك نام ایدن ملیح بکدن ابتدا ایدر .
 « ملیح بك طاقی » عنوانی عائله نك بوتون تاریخ روحیسنی رموز وشمولیه تلخیص
 و اجمال ایدر بر وسعت افاده به مالکدر .

تمثیل ایدن آسوده و فرسوده مساکن ؟
 آی هر بری بر لیلکه ، بر چایلاغه موطن .
 غمدیده او جاقلر که سرارته صومورتمش ،
 ییلرجه زامدن بری توتک نه ، اونوتمش ؟
 آی معدله لرك زهر تقاضاسی اوکنده
 هر ذاتی بلع ایلین أفواه قدیده ؟
 آی فضل طبیعتله اُک آماده و منم
 بر فطرته مقرون ایکن آج ، عاقل و عاقله ،
 هر نعمتی ، هر فضلی ، هب اسباب رهایی
 کوکدن دیله ن ذل توکل که مرایی !
 آی صوت کلاب ، آی شریف نطق ایله ممتاز
 انسانده شو نانکورلکه لعنت ایدن آواز ؟
 آی کریه بی فایده ، آی خنده زهرین ،
 آی ناطقه عجز و الم ، نظره نفرین
 آی جوف اساطیره دوشن خاطره : ناموس ؟
 آی قبله اقباله چیقان یول : ره پاپوس ؟
 آی خوف مسلح ، که خساراتکه راجع
 اوکسوز ، طول آغز لرده کی هر شکوه طالع ؟
 آی شخصه مصونیت و حربته مقرون
 بر حق تنفس و یرن افسانه قانون ؟
 آی وعد محال ، آی ابدی کذب محقق ،
 آی محکمه لردن مهادی سورولن حق ؟
 آی صولت اوهام ایله بی تاب تحس
 وجدانله تمدید ایدیلن کوش تجسس

هب لوٹ ریا ، لوٹ حسد ، لوٹ تنفع .
 یالکز بو ، و یالکز بونک امید ترفع .
 میلیونله باریندیردینک أجساد آره سندن
 قاچ ناصیه واردر چیقاجق پاک و درخشان ؟
 اورتون ، اوت ، آی هائله ، اورتون ، اوت آی شهر ؟
 اورتون ، مؤبد اویو ، آی فاجره دهر !

آی ددبه لر ، طنطنه لر ، شانلر ، آلایلر ؟
 قاتل قوله لر ، قلمه لی زندلی سرایلر ؟
 آی دخمه مرصوص خواطر ، اولو معبد ؟
 آی غره ستونلر که برر دیو مقید ،
 ماضیری آیلره نقل ایتمکه مأمور ؟
 آی دیشلری دوشمش ، صیریتان قافله سور ؟
 آی قهر ، آی شانلی مبانی مناجات ؟
 آی طوغریلنک محمل اذکاری منارات ؟
 آی سققی چوکوک مدرسه لر ، محکمه جکلر ؟
 آی سرویلرک ظل سیاهنده برر بر
 تأمین ایده بیلمش نیجه بیک سائل صابر :
 « کچمشلره رحمت ! » دین ألواح مقابر ؟
 آی تر به لر ، آی هر بری پر ولوله بر یاد
 ایقاظ ایده رک صامت و ساکن یانان اجداد ؟
 آی معرکه طین و غبار اسکی سوقاقلر ؟
 آی هر آجیلان رخنه سی بر وقعه صایقلار
 ویرانه لر ، آی مکن بر خواب اشرا ،
 آی قاب قاره طاملرله برر ماتم بر پا

بر توزلو و هیبتلی کثافت که نظر لر
 دقتله نفوذ ایلیه من غورینه ، قورقار ا
 لکن سکا لایق بو درین ستره مظلم ،
 لایق بو تستر سکا ، ای صحن مظالم ا
 ای صحن مظالم ، اوت ، ای صحنه غرا ،
 ای صحنه ذی شمشعه هائله پیرا ا
 ای شمشعه نك ، کویکه نك مهدی ، مزاری ؟
 شرقک ازی حاکمه جاذبه داری ؟
 ای قانی محبتی بی لرزش نفرت
 پرورده ایدن سیننه مسهوف سفاهت ؟
 ای مرمره نك مانی در آغوشی ایچنده
 بولش کی طالبین او بویان توده زنده ؟
 ای کهنه بیزانس ، ای قوجه فرتوت مسخر ،
 ای بیک قوجه دن آرتنه قالان بیوه باکر ؟
 حنکده هنوز نازه لکک سحری هویدا
 حالا تیتیرر اوستکه انظار تماشا .
 خارجدن ، اوزاقدن آچیلان کوزلره سوزکون
 چشان کیودکله نه مونس کورونورسک ا
 مونس ، فقط اُک کیرلی قادیلر کی مونس ؟
 اوستکده جوشان کیره لک هپسه بی حس .
 تأسیس اولونورکن داها ، بر دست خیانت
 بنیانکه قاتمش کی زهرا به لعنت ا
 هب لوث ریا طالع لانیبر ذره لرکده ،
 بر ذره صفوت بولامازسک ایچریکده .

بر او بقودن او یاندیرر اقوامی دهشتک .
 آی شانلی آوجی ، دامکی بهوده قورمادک !
 آتدک ، فقط یازیق که ، یازیق لکه وورمادک !
 طورسه پدی بر دقیقه جمز دور بی سکون ،
 یاخود او طور ماسه پدی ، او اکلیل سر نکون
 قانلرله بر جنایته پک بکزه یین بو ایش
 بر خیر اولوردی ، مثلی عصر لرجه کچمه مش .
 لکن تصادف ، آم ، او قویلر منادی ،
 عاجزلرک ، زوالیلرک خصم دائمی .
 بردن یتیشدی محوه بو تدبیر خارق ،
 سوندوردی بر نفسده بو امید باریق ؟
 نقش ابتدی بر نهکم ایچون بخت بی شعور
 تاریخ ظلمه بر یکی دیباجه غرور .
 قور تولدی ؟ حقیدر ، آله جق شمعی انتقام ؟
 لکن اونو تماشین شونی تاریخ سفله کام :
 بر قومی چیکنه مکله بو کون اکلنه ن دنی ،
 بر لحظه تاخره مدیون بو کیفی ا

توفیق فکرت

سیس

صارمش یه آفاقی بر دود معند ،
 بر ظلمت بیضا که پیایی متراید .
 تضییقنک آلتنده سیلنمش کبی اشباح ،
 بر توزلو کثافتدن عبارت بوتون ألواح ؟

قتلنی امر ایدوب کندی بربر باشیسی اولدینی عرض اولندقدہ اولہ ایسہ بشقہ بر
بربر بولک اجرا ایدک زیرا صدراعظمک امری حکمبز قالمز دیدیکی کرچه صرف
خیالخانہ ناسدہ ایجاد اولمش قمرلردن ایسده حکایات ملیہ یہ کجسی وقوعہ احتمال
و بریلان حالادن اولدینہ دلالت ایلور. طشرہ لردہ تورہ یان متغلبہ و اشقیانک برطاقی
جان قورقوسیلہ طریق شقایہ سلوک ایلدکلری تاریحاً ثابتدر. امنیت جان اولمایان بر
ہیات جمعیات متمدنہ دن صایلہ من. یشتہ بنظایانک ایلاک کوزتدیکی بو مادہ مهمہ
اولمشدر .

عبدالرحمن شرفہ

بر لحظہ تاخر

بر ضربہ ، بر دومان ، و بوتون بر کروہ سور ،

بر معشر وضعی تماشا ، خشین ، عقور

طیر ناقولیلہ بر ید قہرک ، دیدیک دیدیک ،

یوکلمدی غور جوہ باجاق ، کلہ ، قان ، کیک .

ای ضربہ مجلہ ، ای دود منتقم ،

کیسک ؟ نہ سک ؟ . بو صولتہ سائق ، سبب نہ ؟ کیم ؟

آرقہ کدہ بیک نکاہ تجسس ، وسن نہان ،

بر دست بغیبی آکدیریورسک ، رها فشان .

مالک سسک او سورت رعدین غیظلہ کہ

ہر یردہ حس حق و خلاصک محرکی .

صدمہ کلہ پای قاہری تیتزر تغلبک ،

آک غرہ تاج حشمتی صارصار تقریک .

تسیلکوب عقود زبقہ أعصاری ، آک چتین

مرد جاهد و غیور بر کون دیوان هایبونده صورت مخصوصه ده حضور شهر یازی به جلب اولوب سلطان ابراهیم «کتخدا قادینه اودون کوندرلسنی امر ایلمشدم حالا کیتمه مش» دیو عتاب ایلسی اوزرینه پاشای حمیت شمار «افندم معظمت امور سلطنت سنیه لری حقنده بر امر هایبونکزی تلقی به کلدم . کتخدا قادینک اودونی نه مقوله شیدرکه صدر اعظمک دیواندن جلبنی استلزام ایده» جوابنی ویرمکله انفعال پادساهی بی دعوت ایدرک بالآخره افنا اولمشدی .

حکیم اوغلی علی پاشا کی علم و فضیلتده یکتا واداره و تدبیر ملک و حریده بیسپتا بر وزیر عالیشان مصالح دولته متعلق بر ماده دن طولایی سلطان عثمان نالک جاتی صیقوبده «بن سنی عززل ایدر حال باشی علی آغایی کندیمه وزیر ایلم» خطابنه دوچار اولدوقده ارادتنی الندن کیدرک «افندم آکا حال باشی علی پاشا دیرلر حکیم اوغلی علی پاشا دیمزلر» جوابیله مقابله ایتمکین قیز قلهسنه حبس ایلمش ووالده سلطانک شفاعت مصرانه سی اوزرینه ورطه هلاکدن قور تیلمشدی . قواد پاشا بر کون حضور عبدالعزیز خانیده ابراز جرأت ایدوب پادشاهک سپاسنده تغیر و قوعنی کورنجه «افندم اسلاف وزرا اورته قبوده جلادک بکله دیکنی بیلدک لری حالده ینه پادشاهان عظامه دوغری بی سولمکدن چکنمزلر ایدی . له الحمد سایه معدلت هایبونکزده بزم اولبه قور قومز بوقدر . عرض حقیقتده تردد ایتمک بزه وبالدر» دیدیکی مرویدر .

مصونیت شخصیه به دائر اولان احکام شرعیه و قانونیه زمامدارانک اجراءات کیفیت لری یاننده موقع طوئانه مشیدی . بر پاشانک یومیه شو قدر (کله) تعیینی اولدینی ذهانبند بولنان سبکمغزلر وار ایدی . والی پاشانک بر صباح الک معتمد آدمنی اتلاف ایتمدیردیکنی خبر آلان قاضی درحال نزدیکه واروب سینی استفسار ایلدکده «بوکیجه رؤیامده بنی قور قوتدی آرتق امنیم قالدی» جوابنی آنجه رضا جویانه حرکتدن انحراف ایتمک و هر امرینی یرینه کتیرمک المده در، فقط رؤیاسنه کیرمه مک المده دکلدر» دیو قاضی افندی همان پیل بی پیرتی بی طویلا به رق اورادن سیویشدیکی؛ و صدر اعظم بر کون تبدیل کوزرکن بربر دکاندن آتیلان کیرلی صو قضاء اوزرینه صیچرامقله بربرک

رکزینه سوکره دن تحویل قرار قلنمش ایسه ده بعض مطالعات زمانیه به مبنی کرک شهر آیین اجرا سندن و کرک آبد. رکزنندن صرف نظر اولنشد.

تنظیمات خیره خط هایوتی تحلیل ایده لم: مقدمه سنده پادشاه زمان پوزالای سنه وارد رکه غوائل متعاقبه و اسباب متنوعه به مبنی نه شرع شریفه ونه قوانین منیفه به انقیاد و امتثال اولنماق حسبيله دولت علیه نك اولکی قوت و معموریتی ضعف و فقره مبدل اولدیغنی اعتراف ایله دکن سوکره قوانین شرعیه و مضبوطه تحتنده اداره اولنمیان دول و ممالکک پایدار اولایه جفتی بر لسان قطعی ایله تصدیق ایدیور.

بو حقایق لسان شاهانه دن صادر اولمق اعتباریله اهمیت مخصوصه بی حاز ایدی. و صدراعظم قونجه خسرو پاشا و امثالی زمره استبدادیه نك قوانین مضبوطه به انقیادی قولای شیلردن دکل ایسه ده علیه آچیدن آچینه فك دهان ایتمیرینه امکان بر اقیور ایدی. دولت علیه نك حسن اداره سنی کافل اولمق اوزره یکیدن تأیید و تنظیمی لازم کن اساسلر امنیت جان و محفوظیت مرض و ناموس و مال و تعیین و برکو و عساکر مقتضیه نك صورت جلب و مدت استخدای قضیه لری، اولدیغنی بیان بیورلدقن سوکره خط هایونده قضایای مذکوره برر برر مناقشه و اولکیلرک فقدا سندن متولد محذور لر و سوکره کیلرک تنظیمندن حصوله کله جک محسنات توضیح و تعداد اولنیور. بز دخی یکان یکان تعریف و مناقشه ایده لم:

امنیت جان. — امنیت جان اعظم حقوق بشردر. هیچ کیسه قانونده مصرح اولان جرم و جنایتی ایشلمدجکه و کندوسنه اسناد اولنان جرم و جنایتی ایشلیدیکی لدی الحاکمه ثابت و محکمه دن حکم لاحق اولمدجقه اعدام اولنه ماز. احکام شرعیه دخی بونی تمامیه مؤیدرز اما بزده بو حق اصلی مرعیتدن ساقط ایدی. حیات افراد ذی اقتدار اولانلرک دودا قلیرنک آره سنده ایدی. بر اسرلری آتی ازاله به کافی ایدی. و بو سینه الکیوک موقعدن باشلا یه رقی قدمه قنبه آشانغی به طوغری اینر ایدی. نیجه صدراعظم لر افترایه اوغرایه رقی ویا مداقمة حق و محافظه منافع دولت قصدیله او امر سنیه به قارشو کله رکه بلا سوال و لاجواب مغدوراً قتل اولنشلردر. مثلا کانکش قره مصطفی پاشا نام

طلب ایتدی . پادشاه بر خط هایون ایله بوکا ممانعت و اووسی ایکنجی دفتردارلغه
و مؤخرأ لالهزار افندینک برینه برنجی دفتردارلغه تعیین ایتدی .
هامر - محمد عطا

« تاریخ مصاحبه لری » ندن

تنظیمات خیریہ : تحلیلی

اسکی طرز اداره بی یکی طرزہ افراغه تنظیمات خیریہ پیشوا اولمشدر . تنظیمات
خیریہ بی تحلیل ایدرکن اسکی طرزک نقاط مهمہ سی تعریف اولنه جقدر .
تنظیمات خیریہ خط هایون شکنده اعلان قلنمشدر . سلطان محمودک صوک سنہ
سلطنتده اعلانی متصور ایکن عاکف پاشانک ممانعتیله تأخرہ اوغرایہ رقّ جلوس
عبدالمجید خانیدن درت آی سرورنده و ۲۶ شعبان ۱۲۵۵ تاریخنده صادر اولمشدر .
تسوید و قرائت ایدن خارجیہ ناظری مصطفی رشید پاشادر . قرائتی ایچون کلخانہ
میدانده تخمین صورتده تعیین اولنان موقعده بر یوکسک کرسی و مدعوینہ مخصوص
چادرلر قورولمش و پادشاه حضر تتری یقینده بولنان کوشک ککشیدی . سفارات
اجنبیہ و مؤسسات داخلیہ حتی لونیجه اوطله لر یله اصناف کتخدالری دعوت ایدلشیدی
و وکلا و علما و خواص مأمورین حاضر اولوب طوبلانان بیکلرجه اھالینک کرسی یه
تقرب ایچون آره صبرہ حرکت و تموچندن اوکنیش میدان بر دریای متلاطم شکلی
آلمشدی . حضار میانده بولنان وقعه نویس لطفی افندی « رشید پاشا صوت بلند و سلیقہ
بلیغہ عالیسند ایله » او قودی دیور . متعاقباً قربانلر کسلیوب طوبلر آیلمش و اجرای
شادمانی ایدلمشدر .

بوم اعلانک هر سنہ دوریہ سنده ایقاد قنادیل ایله شنلک پایلمسی او قوندینی عجلہ
برسر سون رکزیله اوزرینہ خط هایونک صورتی حک اولنسی تصمیم ایدلش و سرای
ایچنده اھالی ایچون تماشا و زیارتی قولای اولامیہ جفتدن آبدہ نک سلطان بایزید میدانده
ف . ۷

شبهه سی اخلاص ایتمکه باشلایان رشوت تاریخی، کرك شمسى پاشا ترجمه حالى حقنه دم معنی داردر. عالی، ندیمك اوپه سنده ایدی؛ شمسى پاشا دائرة سلطانیدن عودت ایدرک کدخداسنه مسرت ایله «نهایت عثمانیلردن قزل احمدلیرك انتقامی آلم» اگر عثمانیلر بزم خرابجی موجب اولدیلسه بنده اونلرک اسباب خرابجی حاضرلادم « دیدی. اختیار کدخدا بر طور حزن ایله: «نصل؟» ديه صوردی. «— پادشاهی بالذات بیع عواطفه افتناع ایدرک. واقعا کنديسه عرض ایلدیکم جاذبه چوق مؤثر ایدی؛ قرق بهیک آلتون آزشی دکلدر؛ بو کوندن سوکره پادشاه بالذات نمونه ارتشا اوله حق، و ارتشا دولتی عمو ایله جکدر». عالی احتیاطدن زیاده سربستی کوستره رک «ذات عالیکز جد بر شرفکز خالد بن ولیدک خلف لایقیسکز: تاریخک خبر و پردیکی وجهه الله خالد، خلیفه عثمانک حاجنه ایکی آلتون سکه و بره رک خصمندن اول خضور خلیفه یه کیردی، وشو صورتله اسلامده برنجی اوله رق ارتشایی ایجاد ایلدی» دیدی. شمسى پاشا باشی صالایارق «چوق شیلر بیلیرسک، عالی.» دیمکه اکتفا ایلدی. شمسى پاشا اکثراً عرضخاللاری طوبلامقدن و ارتشا صورتله آلتان پاره لری اولامقدن عبارت اولان مأموریتی تلمیح صورتله کنديستی «عرضحال شاهینی» تسمیه ایدردی.

قبا بر ترکمن اولان اويس، شمسى پاشانک ضدنامی اولمق اوزره نه تریه اولنمش بر ذکابه مالک، نه ده شطارت آور بر صورتده مصاحبه یه مقتدر ایدی. تیره ده قاضی ایکن آوده مغنیا والیسی مراده تصادف بختیارلنه مظهر اوله رق شهزاده مک خوشنه کیمش ایدی. برمدت سوکره شهزاده، پدرینک موافقتیه اويسی دفتردار تعیین ایتدی، و زمام سلطنتی اله آلمق اوزره مغنیا دن استابوله عزیمتده برابر بولندیردی. اويس بو یولچیتدن استفاده ایله صدراعظمک نفوذدن اندیشانک اولماق اوزره سلطان برادردن وعد آلمه موفق اولدی؛ ینه بو فرصت ایله شمسى پاشایی پادشاه زیاده ثنا واک زیاده امنیته لایق و اسلافی پادشاهلرکده امنیتتی قزائمش بر آدم اولمق اوزره عرض ایلدی. سلطان مرادک استابوله وصولدن آز وقت سوکره وزیر اعظم، اخیراً اوچنجی دفتردار نصب اولنان اويسک سرقت ایتدیکی مبالغ حقنه تحقیقات اجرایی

نمشكده دوشمسی اوزرینه دركه حقیقت آكلاشلمش و دنیا عظیم بر قاریشقلغه دوشمشدر. « صدر اعظمك اقتدار نامحدودی عیصای » اوزرینه مستند بولان عظمت سلیمانی ده سلیم ناینك مدت سلطنتنجه دوام ایتدی؛ فقط مراد نالك جلوسنده وزیر اعظمك اقتداری پریشان اولاروق صوقوللونك شو صورتله ظهوره كن ارنحال سیاسی دولتك انحطاطی سرینی اورته په چیقاردی، وشو حال اولا سیرایك، صوكره پای تختك، ولايتلرك، اك صوكره ده خرستیان حكومتلرینك نظر اطالعنه واصل اولدی.

قاره، فاتح سلطان محمدك تأسیسات سیاسی سنی، داخل و خارج مدرسه لرینك تربیاتی، علی الخصوص وزیرلردن، قاضی عسکرلردن، دقتدارلردن، ناشابجیلردن مرکب اولان ارکان اربعه دولتی تخطر ایدر؛ مورخ عالی - موافق حقیقت اولدینی قدر مصیب بر فکر انتقاد ایله - اداره عنایه نك بو درت استنادكاهنه قادین طبعتمده بولان مراد نالك زماننده صدر اعظمك نفوذ و قدرتی اغتصاب و مقاسمه ایدن درت ندیم ایله درت قادینی تقابل ایتدیرر. بو اشخاصك مراد نالك اوزرنده بیوك تأثیرلری اولدیفندن اولنره دأربعض تفصیلات، او حکمدارك سلطنتی وقایعی دهاسیمی بر صورتده افهام ایده جکدر. درت ندیم: سلیم نالك دورنده موضوع بحثمز اولان شاعر شمسی پاشا؛ قواعد متاده ترینك تفضیله قاضیلقدن دقتدارلق و پاشالق رتبه سنه چیقاریلان اويس؛ خواجه شیریاری مورخ شهر سعدالدین؛ مجارستانن كله قیو اغاسی خادم غضنفر اغا ایدی. سلجوق ایپراطورلنك تقسیمنده قره دکن ساحللرنده حکم فرما اولان قزل احمدلی عائله سنك خاتمه سی اولان و سلسله نسبی خلیفه عنانك سرداری خالد بن ولیده چیقاران شمسی پاشا بدیهه کویلینی، شطارت پرورلکی سایه سنده مظر التفات سلیمانی اولمشیدی، سلیم نانی په آو آرقداشلیتی ایتدیکی ایچون او دها زیاده سوردی؛ لکن مراد نالك ترکن اويس طرفندن توصیه اولنهرق اولك زماننده اقبالی صوك درجه په کلدی. اويس، پادشاهك هر دفعه جامه عزیمتمده یاغدیریلان غرطاللری و بو کاغدلرله برابر ویریلن اچهلری طولامقدمه شمسی پاشایی استخدام ایلدی. مورخ عالی بو بابده بر حکایه نقل ایدرکه کرک او زمانندن بری اداره نك هر

طوران تبردارلر، قبودان پاشا آغالرینک اللرندن نشان بوغچه لرینی و قفسلرینی آلدیلر.
احمد راسم

« دولت عثمانیه تاریخی » نندن

فرط سفاخته تسلیم نفس ایتمش بر پادشاهک کوستردیکی قیدسزلنه رغماً وزیر اعظم صوقوللونک کال نفوذ فعالامسی دولتی - قانونی سلطان سلیمانک اعلا ایتمش اولدینی - عظمت و اقتدار درجه سنده سکز سنه مدت نصل محافظه ایده بیلمش اولدینی بوندن اولکی ایکی کتابده کوسترمش ایدک. اکر صوقوللونک نفوذی ارتحالنه قدر دوام ایتمش اولسه یدی دولت عثمانیه نیک انحطاطی مراد نالکک جلوسيله ابتدا ایتمیرهک بش سنه دهها تأخر ایتمش اوله جق ایدی. سلطان سلیمانک . صالح دولته و بر دیکی اتساع ، سعادت مملکتجه تأمین ایتدیک ترقی دائمی اونک حیاتیه نهایت بولمادی ؛ خلفنک بتون زماننده و حتی خلفنه رغماً دوام ایلدی . صوقوللو ایسه سلیم ثانی ایله ختام بولان نفوذندن سوکرده بر مدت حیائده قالدی . واقعا مراد نالکک جلوسنده صوقوللو صدارت عظماده ایقا اولندی ؛ لکن یالکزر قطعاً خصمانه اولان بر طاقم تمایلاته دکل، اختلافات عصبیه ایچنده بولنان بر پادشاهک ضعفنه وقادینلرله ندیملرک خدعه لرینه ده قارشى اوغراشمسی لازم کلدی . بناء علیه صوقوللونک نفوذی بالطبع محدود قاهره زمام اداره لفظاً اونک انده ایسه ده فعلاً حریمک و داخل و خارجه کی برامور لرینک اللرنده ایدی . سلیمان پیغمبره عائد اولوب بو تاریخنک صوک دورهمسی حقتده تطبیق ایلدیکمز روایت شرقیه بورایه دخی تطابق ایدرک شو ایکنجی دورهمک وقایعینی تشریح ایده جکدر : سلیمان پیغمبر تختی اوزرنده قاعد و آرسلانلرله بحاط اوله رق ارتحال ایتمش ایدی ؛ فقط نعشی علامت سلطنت ایله مستور اولدقجه انسانلر ، حیوانلر ، جنلر ، شیطانلر پادشاه اعظمک حیائنده محافظه سنه مجبور بولندقلری تباعد ساقه سیه لماتی کورمه مکه مجبور اوله رق بر معتاده عرض تعظیمانه کلدیلر . سلیمان پیغمبرک استناد ایتمک اعتیادنده بولندینی عصانک قورتلره طعمه اولوبده رماد حالنده سقوطندن دولایی

اوزرينه بويامه اورتولر چكيلمش ايدى . صدر اعظم آغالرينك همبرى مجوزه واورته قوشاق ايله باشلىرى اوزرينه برر طبله آلوب صدر اعظم سرايندن سراى همايونه كوتورلدى . بئمه امينه سلطانك جهازلىرى قطارلره و قياقلى عربلره نحميل و ممتاد اولدنبى اوزره صدر اعظم سراينه نقل اولدى . اوچ كون سوكره عموم اركان دولت ينه مسافر اوطنه سنده طوبلانوب سرايك اورتو قيو دينين مئلندن آتله بينه رك مرتب آلاى ايله سلطانى، زوجى صدر اعظمك سراينه كوتورديلر . آلاى سيرا ايچون پادشاه و والده سلطانده صدر اعظمك سراينه كيتديلر .

نشاندن اول داماد اولاجق ذاته دامادلق خلعتى كيديرلك ممتاد ايدى .

فاطمه سلطانك سلحدار على پاشايه تزويچنده كي آلاى بك شمشعليدر : صاغديج يعنى دامادك وكيلى اولان قبودان على پاشا على السحر آلاى ايله قالتهرق سمور اركان كورك و قلاوى ايله و رخت بساط ديوانى ايله آرقه سنده صدر اعظم كتخداسى و داماد پاشا كتخداسى آغالر سليبى و صوف اركان فراجلره ، آلر كده آرقه لر بنده قبودان پاشا آغالرى باشلرينه . مجوزه و آرقه لر بنه اركان كوركلرى كيمش اولدقلى حالده تيمور قبودن سراى همايونده كي (خص اوطنه) ياننده كي صفة) تعبير اولنان محله واصل اولديلر . بورادن داماد قبودان پاشايى قارشيلادى . ممتاد اوزره قهوه شربت بخور و برلده كدن سوكره حلى و جواهر ايله مشحون نشان قفسلر . و آلتون ايله مملو كيسه لرى ، الك قيمتلى امته ايله لباب زربفت و زردوز آلتون و صيرمه ايشلمه لى بوغچه لرى ورنكارمك سكر و نباتدن معمول ميوه لى آغاج تقليدلر نى محتوى (باغچه لرى) و خالص كوموشدن معمول ايكي عدد نخلنى خاص اوطنه آغالرى ديوانخانه ميدانه نقل ايتديلر . طفسان قدر قبودان پاشا آغالرى عموم اوزره مجوزه و بياض ساده لرله حاضر ايديلر . جواهر قفسلرى و آلتون كيسه لريله بوغچه لرى باشلىرى اوزرينه آلوب ايكي شير ايكي شير قبودان پاشانك اوكنه دوشوب تيمور قبودن سرايه داخل و اورتو قبوده پاشا آتندن نازل اولدقده اول و ثانى مير آخورلر و قوجيلر كتخداسى آغالرى اوكه دوشوب سرايك چادرلر قورولو ميدانه وارديلر . حرم قپوسى اوكنده قمرى و يشيل طولابله لرله

« عثمانلی تاریخی » ندن

سلطان دوکونی (۱۲ نجی عصر)

مصطفی خان ناینک کریمه سی امینه سلطان صدراعظم چورلیلی علی پاشایه وعایشه سلطانک کورپریلی زاده نعمان پاشایه عقد ونکاحلری و اجرا ایدیلن دکونلرک تفصیلاتی : قاضیمکرلردن استانبول پایه سی معزولی اولان افندیله قدر ابتدا علما ، بده دیوان خواجهرلی ، اوجاق آغاری وسائر وکلای دولت ترتیب اوزره صدراعظم قوناغته دعوت و ضیافت ولیمه یه مباشرت اولندی . ضیافتلر تمام اولدقدن سوکره شیخ الاسلام ، قپردان دریا ، صدراعظم کتخداسی و صدور اعیان سرای پادشاهیده کی مسافر اوله سی نام موقفه کیتدیله . سلطانلر طرفندن عقده وکیلی اولان دارالسماده آغاسی ، داماد صدراعظم پاشا طرفندن وکیل اولان قپردان پاشا ، نعمان پاشا طرفندن وکیل اولان کتایچی علی افندی وکالتلریله یکر میشر بیک آلتون مهر مؤجل اوزرینه شیخ الاسلام عقد نکاح ایتدکدن سوکره آیاصوفیه شیخی بر دعا او قودی . سلطانلر طرفندن شیخ الاسلامه و وکیل اولانلرله صدراعظم کتخداسنه برر سمور و دعا اوقریان شیخه برر قاقوم کورک ، اعیان دولته خلعت فاخره ، دامادلر طرفندن دخی دارالسماده آغاسنه برر سمور کورک و بالطه جیلر کتخداسیله بلوک باشیلره خلعتلر ا کسا اولندی .

داماد صدراعظم پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان : الماس استغان (بر) ، الماس چیراست (بر) ، الماس بیله زیک (بر) ، لیلی صالقیم کوبه (بر) ، مجوه آینه (بر) ، الماس نقاب (بر) ، اینجیلی مست و پاپوش (بر) ، آلتون قابلی مجوه نعلین (بر) ، سکه حسنه (ایکی بیک) ، طبله شکر (فرق) .

نعمان پاشا طرفندن ترتیب اولنان نشان : الماس استغان (بر) ، الماس بیله زیک (بر) ، زمرد کوبه (بر) ، الماسلی چیراست (بر) ، آلتون قابلی مجوه نعلین (بر) ، مجوه مست و پاپوش (بر) ، سکه حسنه (ایکی بیک) شکر طبله (فرق) . شکر طبله لرینک

پاشانك عظمت و دبدبه سنی كوردی . سفرده بالذات بولوندى ، يوللرده كى مشكلاتى كوردی . بركيجه شدتلى بر ياغور ياغدى ، هر كس غرارلر اوستنده ياتدى ، فندقليلی ده كيجه يى صانديق اوزرنده كچيردى . سفرك بوتون تفرعاتى و مراسمنى تعقيب ايتدى . اورته ماجار قرالى توكولى ايمرەنك ايلچيلرى كلديكى زمان ، مراسمه اشتراك ايتدى . ويانه هزيمتتەك اك نجيع صحنه لرني تعقيدن خالى قالمادی . سفردن دونوشده « يكيچرى حسن آغا محمولندن خاص اوپه خدامنه الحاق » اولوندى (۱ جمادى الاول ۱۰۹۹) .

محمد رابعك خلعى ، يكيچيريلرك عصبائى كاملا كوردی . سلیمان ثالث زمانده پادشاهك خدمتده بولوندى . غايت مددقدى . بوتون مراسمی كورور ، محاوره لری ايشيدير و قيد ايدردی . صدراعظم اسماعيل پاشا عزل اولوناجنى زمان ، رقيلىرى ، علما افنديلر سرايه كلشلىر . پادشاهده خاص باغچه ده بغداد كوشكنده ايشلى . حضوره قبول اولونمشلىر . وزير اعظمك عليهنده بولونمشلىر . « پادشاه حضرتلری ساده دل ، مكر و حيله دن غافل اولدوغنى جهته » :

— يا كيم وزير اولسون ؟

دئيش . عله ده بكرى مصطفى پاشايى مناسب كورمشلىر . فندقليلی دييوركه : « قصر ك برو جابنده اشربه يى تجير ائسانده عجا اصلى نه اوله ؟ ديو يانلرنده حاضر و بو اسمه ناظر ايدم . جمله خاص اوپه لى به اذن و پروپ يانلرنده اوپوردق . افندى بزدن بوسرى صاقلوب : اوغللر ، مشاوره من ، يكن عثمان پاشا قتلنه و بريلن قتوايى پايه سرير اعلايه عرض ايتدك وسرك دنخي مسموعكز اولسون ديدى ، او قودى .

دها صوكر ، وزير اعظم قاضى على پاشانك عزلنده ده بولوندى . وزير اعظمى هيچ سومزدى . عزل ايدله جكي زمان ، پادشاه نه سويليه جك ديه صراق ايتدى . « وزير اعظملر حضور هماپونه كيردكده ايجروده كسه طور ميوب طشره چيتمق معناد ايكن » اولجه كيمسه چيتماسون ! ديه تنبيه ايدلدى . فندقليلی بو فرصتى غنيمت بيلدى ، پادشاهك بوتون سوزلرنى دويدى . دها صوكر ، معزول وزير اعظمك ياننه قزلر آغاسيله برابر كيتدى . پاشانك نفي ايجين جريان ايدن حاده لره شاهد اولدى .

احمد رفيق

سلحدار فندقلیلی محمد آغا

دولتک رسمی وثیقه لرندن سوکرا، تاریمجز ایچین اک جانلی وثیقه لر و قوعائی بالداک کوروش اولانلرک یازمش اولدقاری اثرلردر. کتبخانه لر مزده بو قییل آثار یک چرقدر. فقط بونلر آراسنده اک مهم لرندن عد اولونایله جک بر تاریخ واردر که اوده فندقلیلی سلحدار محمد آغانک « ذیل فذلکه » سیدر. ذیل فذلکه ۱۰۶۵ سنه سندن ۱۱۰۷ تاریخنه قدر و قوعائی غایت صمیبی بر صورتده تصویر ایدر. مع مافی آری تدقیق ایتمزدن اول مؤلفک حیانه دارده معلومات و برمک فأنده دن خالی دکلدر. فندقلیلی محمد آغا « غلطه مضافانندن فندقلی قصبه سنده » دوغدی. (۱۰۶۵).

کنج یاشنده سرایه انتساب ایتدی. تحصیل مکملدی. محمد رابع لهستان سفرینه کیتدیکی زمان ترخان سلطان و سرای خلقیله برابر اردوده اوده بولوندی.

کندیسنگ باش مصاحب شاهین آغایه انتسابی واردی. پادشاه حاجی اوغلو بازارنده ایکن، شاهین آغا طرفندن عرض ایدلدی، « غلبان اندرونندن سفرلی قغووشنه » چراغ اولوندی. محمد رابعک خلغنه قدر سفرلی قوغوشنده خدمت ایتدی. پادشاهک اکلنجه لرینه، اولرینه، اسکدار سرایی اسکله سنه کلیرکن چفته صدالرده اندرون غلبانه یابدردینی ساز و آهنکاره شاهد اولدی. سفر دن عودتده خاص بانجه بوستانجیلری زمره سنه الحاق اولوندی. (۳ ذی القعدة چهارشنبه) بو وظیفه یی ده حقیله ایفا ایتدی، ۱۰۸۸ ده ترسانه یانچیه سنده خدمتجیلر داره سنده یانین اولدی. بوتون جاریه لر تلاشه دوشدیلر، جاملی بو بربک کوشکه کلدیلر، اورادن ده قاچیشدیلر، دریایه ناظر قفسلی کوشکه دولدیلر فندقلیلی محمد آغا ده اوراده ایدی. بوتون بوستانجیلرله برابر یانینی سوندورمکه چالیددی؛ کندی دیبورکه: « زمره بوستانیان دن اولدوغمز حبسیله خدمتده حاضر و اول ورطه هولناک عبرتنامه ناظر ایدم. طرف پادشاهیدن عظیم لطفه مظهر اولدق ».

۱۰۹۴ ده یانه سفرینه محمد آغاده شاهد اولدی. سفر حاضرلقلربی قره مصطفی

«تالمر و صنعتکارلر» دن

قره چلی زاده عبدالعزیز افندی

سلطان ابراهیم دورینک سمور و غیر مجادلرله یکن سیاسی حیاتی برچوق سهارک تظاہرینه سبب اولدی . بو سهار ایچنده «حریم و ریاکار» مرد و وطنپرور ، مجاهد و حیثی انسانلر کورولدیکی کبی ، علماً تمیز ایتمش رجالک ده سیاسی حیاته قاریشدقلری کورولدی . بو سهارک اک مهملرندن بری ده هیچ شهبه سز قره چلی زاده عبدالعزیز افندی ایدی .

عبدالعزیز افندی ، تورکلکه خدمت ایدن اک اسکی و اک معتبر بر طالهدندی . جدی مولانا حسام الدین ، فاتح دوری و زراسندن صدر اعظم قرمانی محمد پاشانک برادری و کال پاشا زاده نک شریکی ایدی ؛ طاشکوپرولو زاده نک روایتنه کوره ده ، کولهسی ایدی . مولانا حسام الدین علم و فضل ایله تمیز ایتمشدی . چلی سلطان محمد دوری علماسندن شرح هدایه به حاشیه یازان نیکدهلی قره یعقوب دامادیدی . دورنده «عموما دیار قرمانک حاکم پاکیزه نهادی» اولان بو ذات ، دو قوز بوز یکریمده وفات ایتمشدی .

حسام الدین افندینک اوغلو محمد هجری افندی ایدی . هجری افندی ، باباسنک قره یعقوب طالهنه انسابندن دولایی قره چلی عنوانی آلدی . بوتاریخندن اعتباراً تکمیل طالنه بو نام ایله آغیلدی . محمد هجری افندی اوغلونه باباسنک آدی، حسام الدین حسین ، قویدی . حسام الدین افندی ده ، بوتون طالنه کبی ، علماً مسلکنده ، متعدد قاضیلقرده علماً تمیز ایتدی . خصوصیه کاتب جلدینک روایتنه کوره «جمع البحرین علم و عمل استقامتده علم نراهتده مسلم عالم حاکم حاسم ایدی . شرح هدایه و مفتاحه تملیقانی و حواشی بکتب متداولده آثار قلمی» . موجوددی . مسائل فقهیه ده اختصاص صاحبی اولان بو ذات ، بروسه ده کی چیفتلکنده آلتمش یدی یاشنده ، نجاة وفات ایتدیکی زمان ایکی اوغلو قالمشدی ! بری محمد ، دیکری ده عبدالعزیز افندی .

اوغوز بکلی عثمان بکک اوگنده « اورو طوروب اوغز رسمنجه اوچ کره یوکنوب،
باش قویدیلر، بالاردن، قیمرتلدن عثمان بکه « صغراق » سوندیلر. عثمان بک قیمرتی
ایجر ایچمز، چاووشلر :

— آب حیاتلر، محنتلر، عافیتلر و پادشاهلق مبارک اولسون! دییه دعاالر ایتمدیلر.
او تاریخده (۱۳۰۰ م)، عثمان بکک اداره سنده بولونان اولکده ایکی
مهم بلده واردی : سوکود، قرهجه حصار.

عثمان بکک باباسی ارطوغرول معیتنده کی تورکلرک آناطولوده ایلك یاشادقلمی
یر سوکود اولدی. ارطوغرول بک بورایه یرلشدی، قیله سنی بورایه کتیردی.
سوکود، پایتختی قونیه ده تشکیل ایدن سلجوقی ایمپراطورلغنگ اوچ بکلکنی تشکیل ایتدی.
بو بکلک ارطوغرول بکه ویرلدی.

ارطوغرولک سوکوده یرلشمه سی جوار بکلر ایچین مهم بر حاده ایدی. هیچ
بری ده سلجوقی سلطاننگ اولکهنه یانا شامیوردی. کرمان تورکلری اندیشه ایچنده
ایدی. ارطوغروللیر اوچ بکلکنی جأدن و بوره کدن مدافعه ایتدیلر. ارطوغرول بک
سوکودده دائمی بر جنک حیاتی پکیردی.

قونیه ده سلطاننرک دکیشمه سی وظیفه سنه اصلا خلل کتیرمه دی؛ اوچنچی
غیاث الدین کیخسرو سوکود جوارینی تفتیشه کلدیکی زمان اونی حرمتله قارشیلادی.
ارطوغرولک اوچ اوغلو واردی؟ کوندوز بک، ساوجی بک، عثمان بک. ساوجی
بک ساری بانی لقبیه معروفدی. لطفی پاشا دیبورکه : « عثمان جمله سندن بهادر قویدی.
خلق دخی عثمانه عزت و حرمت ایدوب آراکک یکیدی و بکلری آوده و شکارده یاننده
جمع اولورلردی. و بالجله سلجوقیلردن هر قنغیسی پادشاه اوله ارطوغروله عثمانه
نظر حمایتلرین دریغ ایتمزلردی. دخی غایتده دیندار و نامدار ایدی و شجاعته موصوف
کسنه ایدی. ارطوغرول پیر فانی اولوب اوغلی عثمان قارده شلری ایله کندو بویلی
ایچنده حاکم اولوب نهایت کوچر اولو آراک آنک غدومی و عسکومی ایدیلر. »

ارطوغرول، سوکودده یارم عصر قادار یاشادی. دو قسان ایکی یاشنده وفات ایتدیکی
زمان (۱۲۸۰)، نعشی سوکود طور اقلرینه کومولدی.

یوکلمه بن دوشر: یا ترقی یا انحطاط !
 یوکلمه لی، دو قوتمالی آنک سهاره ،
 طویماز بشر دیدکلری قوش اعتلار.
 اوغراش، دیدین، دوشون، آراء، بول، قوش، آتیل، باغیر
 طورمق زمانی کچدی، چالیشمق زمانیدر .

توفیق فکرت

« ییزانس قارشینده تورکلر » دن

این اوگنده تورکلر

چاوشلر شوق وشادی ایچنده باغیر یورلردی :
 — آب حیاتلر، سختلر، عافیتلر، پادشاهلق مبارک اولسون !
 بوتون آغالر، کتخدالر، جوار ایلرک تکمیل بکلری طوبلانیشلردی . آناطولو
 پارچالانمق تهلکسنه معروضدی . عصرلردن بری سلطنت سورهن سلجوقی خاندانی
 اداره ضعیفه ، موغول تحکیمله ازیلشدی . قونیه ده آرتق سلطاندن اثر یوقدی :
 اوچنجی علاءالدین کیقباد ، موغوللردن غازان خانک عسکرلری طرفندن یاقالانمش ،
 ایرانه کوتورولمشدی . موغوللرک تجاوزلرینه قارشى دورمق ، سوکود و این اوگنده
 یاشایان تورکلرک ده موجودیتلرینی قورومق لازمدی . بورالری تورکلرک اوج
 بلده لریدى . اوغوز بکلری هپ طوبلانیشلر ، موغول تجاوزینه قارشى قویمق ایچین
 آناطولونک غربنده ده بر دولت تشکیلنی دوشونیورلردی . قونیه سلطانک موغوللر
 آینه کچمه سی سلجوق خاندانک خاتمه سیدی . سلطنته سلجوقیلردن برینک کتیریلدی
 ایسه امکان خارچنده ایدی . آناطولونک هر طرفنده ، قارامان اوغوللری ، کرمان
 اوغوللری، صاروخان اوغوللری، منتشا اوغوللری، استقدیار اوغوللری هپ استقلاللرینی
 اعلان ایتشلردی .

اوکون عثمان بک ده استقلالنی اعلان ایدیور ، بیعت رسمی اجرا اولونیوردی .

پیشانی* وقلچینه - بر کپری ال دیم -
 لکن یابانچی بر ال اوزانسین؟ شو مقبری
 راضی اولورمیسک، طاشه طوتسون شو سرسری؟
 البت، خایر.. او مقبره، او پیشانی* وقور
 قدسی برر مثال وطندر، وطن غیور
 انسانلرک اوموزلری اوستنده یوکسه لیر .
 کنچلر! بوتون امید وطن شیمدی سزده در .
 هر شی سزک، وطن ده سزک، هر شرف سزک .
 لکن اونوتماک که؟ زمان تند و مطمئن
 بر خطره صموت ایله تعقیب ایدر بزی
 اوکدن قوشان، فقط ینه دقتله هر ایزی
 بدقیقه یول بولان بو یاکلز معاقبک
 شرمنده عتابی قالیرسهک یازیق؟. دمن
 « فردا سنک! »، دیدم، بی آلفیشلادک، خایر،
 بر سی سنک دکل، سکا فردا ودیمه در؟
 هر شی ودیمه در سکا، ای کنج اونوتما که
 سندن ده بر حساب آرار آتی* مشکلی
 ماضی به شیمدی سن یاقیورسک پر انتباه
 آتی ده سندن ایله جک بویله اشتباه،
 هر عضوی کردباد حوایجله صارصیلان
 بر نسلک اوغلیسک؟ بونی یاد ایت زمان زمان،
 عصرک، اونوتما، بارقه لر عصر فیضیدر .
 هر ییلدیریمده بر کیجه، بر کولکه دوریلیر:
 بر افق اعتلا آچیلیر یوکسلیر حیات،

اوزاق
و مائی کولسکلی بر بلده دن جدا قلاق
بو نفی و عجره مؤبد بو یرده محکومز .
احمد هاشم

فردا

— بر کوک کنگلرینه —

فردا سنک! سنک بو تجدد، بو انقلاب
هر شی سنک دکلی که، ذاتاً؛ سن ای شباب!
ای چهره بیج امید، ایشته معک
قارشکده بر سای سحر، پاک و بی سحاب
آغوش لرزه داری آچیق بکلور.. شتاب
ای فجر خنده زاد حیات، ایشته هر کک
انظاری سنده، سن که حیاتک امیدیک
آنکده بر ستاره نو، بوق، بر آفتاب
آفاقه دوغ، اوکنده شو ماضی پر عن

سونون مؤبداً

سونون مؤبداً او جهنم، سنک بو کون
جنت قادر کوزل وطنک وار، شو کوردیکک
زمرد باقیشلی، ایجی شطارتلی قیزجغز
کیمدر، بیلیرمیک؟ وطنک.. شیمدی صایغیز
بر کوز بو نازلی چهره یه — الله اسیر که سین —
کم بر نظرله باقه تحمل ایدرمیک؟
ایترمیک، شو آق صقالتک صاف و محشم

هپسی همشیره در ویاخود یار ؟
 دلده تنویم اضطرابی بیلیر
 دوداقلرنده کی کرینده بوسه لر، یاخود،
 او کوزلرنده کی نیلی سکوت استفهام .

ارنلرک روحی شام مغبردن
 متکائف منکته لر در که
 مهادی سکون و صمتی آرار،
 شعله بی ضیای حزن قر
 ملتجی سانکه ساده اللربینه .
 او قدر ناتوان که آه اونلر
 اونلرک حزن لال مشترکی،
 صوکره دالغین ماس، او خسته ده کیز،
 هپسی بکیزر او یرده بربرینه .

او بلده
 هانکی بر قطعه غمیلده ؟
 هانکی بر شهر دور ایله محدود ؟
 بر یالان یرمیدر، ویا موجود .
 فقط یولونمایه جق بر ملاذ خولیای ؟

ییلیم.. یالکز
 ییلدیکم سن و بن و مائی ده کیز
 و بو آقشام که ایلیور تهزیز
 ینده اوتار حزن و الهامی،

سکا يالکمز بر ايجه تازه قادين ،
 بکا يالکمزجه اسکی بر بدلا
 ديهن بو کونکی بشر ،
 بو سفيل اشها ، بو کيرلی نظر
 بولاماز سنده ، بنده بر معنا .
 نه بو آقشامده بر غم نر مين
 نه ده دورغون ده کيزده بر مغبر
 لرده استتار واستفنا .

سن و بن

وده کيز .

وبو آقشام که لرزه سز سسز

طوبلا بور بوی روحکی کویا ،

اوزاق

و مانی کولکلی بر بلده دن جدا قالارق

بو نفی و هجره مؤبد بو برده محکومز .

او بلده

دورور مناطق دوشیزه نخیلده .

مانی بر آقشام

ایدر اوستنده دائما آرام ،

دوکر ارواحه بر سکون منام

قادينلر اورده کوزل ، ايجه ، صاف ، لیلیدر ،

هپسنگ کوزلرنده حزنک وار .

ایچون ده بو ایکی تدبیره مراجعت اولنه جقدر . زیرا اعتراف ایدلم که بو آثار مخلده
 و ظیرورانه مک هوس و احترام عظیم ایله اوینامسنه و پرستش قلبی ایله تماشا و تقدیر اولمسنه
 رغماً هنوز تیاترو صنعت نامنه پک صفر الید بر حالده یز . شبهه یوق که زمان بونی ده
 اصلاح و اعلا ایدم جکدر . کزک تاریخ اسلام ، کزک تاریخ عثمانی تیاترو و صحنه لرندم
 احرار ملتک انا نظر عبرت و انتباهنه وضع اولنه جق بیکلرجه وقایع غریبه بی حاویدر .
 تیاترو صنعتنه وقوف کسب ایدم جک اولان اهلیتپروران ادبا طرفندن آنلر برر برر
 انتخاب ایدیلرک صحنه تماشا بیه وضع اولنور ؟ شرف انسانیت اولان فضائل عالیه و مکارم
 راسخه مک یانی صیره چهره بشریتک حجاب دائمیسی بولنان رذائل خسیسه و مساوی
 دنیه تشهیر ایدیلیر .

جناب شهاب الدین

او بلده

ده یزلردن

آسن بو ایجه هوا صاچلرکله اکلنه سین ،

بیله ک

ملال حسرت و غربتله افق شامه باقان

بو کوزلرکله ، بو حزنکله سن نه دلبرسک !

نه سن ،

نه بن ،

نه ده حسنکده طویلانان بو مسا ،

نه ده آلام فکره بر مرسا ،

اولان بو مانی ده کیز ،

ملالی آکلما یان نسله آشنا دهلز .

بر وسیله کار اولیق اوزره جایجا قونسرلر ، تیارولر ترتیب ایدلدی . بو تیارولرده نهلر اوینانه جتی ایدی ؟ البته عهد رذالتمند استبدادک باصمه قلب اویونلری ، سانور خینتک یشترغدری ایله پارچه پارچه ایدلش ، چوغی آوروپانک درجه نایه وناکه دکی مؤلفلری طرفندن یازیلهرق لسانمه مجرد هیچ بر جهق ، هیچ بر نقطه سی زاف یاره طوقونماق مزیتی ایله ترجمه ایدلش بولنان قیمتسز اثرلری اوینانامازدی . استبدادی « یوها » لرله تشییع ایتمش اولان احرار امت آرتق او ساخته لکلرله آوودیله مازدی . علی الخصوص شمعی اوتوزایکی سنه رماد ظلم آلتنده قالمش اولان - اخکر حمیت بتون عثمانلی یورکلرینی یاقیور ، قاووریوردی ، بر آتش سیال دوداقدن دوداغنه ، یورکدن یورکه انتقال ایله بتون عثمانیلرینی هم آواز اشتیاق ایدرک روحلرمزه - حمداً ثم حمداً - سو دای وطنی جانلاندیریور ، آلوندیریوردی . بزه شمعی بر زلال تسلیت حرارتیزی آرز چوق تسکین ایدمکک بر کوثر جانپروز لازم ایدی . بونی طیبی شهید حریت ، مرهبنی وجدان مکنون ملت اولان مرحوم معظم کلاک آثار وطنپروانه سنده آرادق . « وطن » تیاروسی همان بتون اولاد وطنک دنیایه یکی آچیلان کوزلرینی تسخیر ، پاک و عالی حسلرله هنوز چارپنه باشلایان یورکلرینی تشجیح ، نجیب و مقدس امللری - اوتوز ایکی سنه ک عظالت نومیدیدن سوکره - هنوز تخیله جسارت ایدن فکرلرینی نور ایتدی . بسا - یاخود عهده و فاء زواللی چوجق ، کلنهال ، طاکف بک بر رغبت خارق العاده ایله بر برینی تعقیب ایدیورلردی . طهارلرده تحتر ایتمش اولان قانلرک جولانه شدت کلش ، آرتق هر عثمانی بر حریت مارشی طویق ، بر وطن شرقیسی دیکله مک ایچون قوشهرق کیده جک بر تیارو ، بر قونسر آراپوردی . بو اشتیاق وطنپروانه به صنعتکارلر پایشه میور ، بتون ارباب هوس وطنه خدمت ایچون صنعتکار اولیوردی . بویله جه ماده استحصال قوژاند عظیمه مک یانی صیره بر حقیقت تظاهر ایتدی که او ده حر ومدنی بر ملتک تیاروسز یشامیه جنی ماده سی ایدی . اوت ، آرتق بزم ده تیارومز ، تیارولرمز اولمی ، کافه امور وطنیه مزک اصلاحی ایچون آروپادن متخصصر جلی ، آروپایه طلبه اعزهای مناسب کورولدیکی کبی البته تیاروجیلق

ناموسكار و حيتيرورك كنديسى بر مجرم سياسى عدايدرك خوف و خلجان دائمى
 اينچنده دمكذار اولدينى او ادوار سېقام استبدادك ظلت ماتمرنكى ايله نور ترقيدن
 محروم قالمش اولان اقسام علميه و ادبيه مزدن برى تيارولرمزدر . بيك درلو زحمت
 و تهلكي كوزه آلديرارق، اليوم ملل منديه و مترقيه عندنده صنايع نفيسه نك الك پارلاق
 بر شمه سنى تشكيل ايدن تيارونك بزده . هيچ اولمازسه بوسوتون . نامى قالدبر تاماغه
 غيرت ايتمش بولنان بر ايكي تورك و بر ايكي ارمنى وطنداشلمزده شمدى نه قدر تشكر
 ايتسهك آزدرد . زواللير نه بلالره ، نه مختلره معروض اولديلر . هله بر آرهلق او باب
 تجاريلرى . بونى كنديلرى ده اعتراف ايدرلر كه تيارووى بر صنعت دكل، مجرد وسيله
 معيشت اولهرق تلقى ايديبورلردى . اومت بيجاره لره آرز چوق كفاف حيات اولان
 باب تجارتلرى شهر امين مقولى زماننده بستون سد ايديلهرك آرتق چوقدن قربان ظلم
 اولان صنعت دكل، بلاى رزق و روزى دردينه دوشديلر . آلك قتل ايله رشيد پليدك
 شهرامانته تعيينندن سوكره . طبيعى بعض شرائط ايله ؛ - تيارولرلك بعض مسدودى
 يكيدن آچيلدى . صنعت او، خيال محال ؛ هيچ اولمازسه زوالليره امككنى قزانق
 فرصتى و برلمش ايدى . اوينايورلر، ايجلر بدن آغلايهرق قومديالر، قهقهه لرندن بايلهرق
 دراملر اوينايورلردى . حكومت مستبدنه نك عباد مملوكه سى اولان غرته لرده ايسه آنجق
 اعلاتلرى كوريله بيليردى . مطالعات تنقيديه و ادبيه مى ؟ - كيمك حدى ! ذاتاً بونى كيم
 بكليور ؟ ارباب تماشا كيملردن مركب ؟ صنعتكارلرلك دردى نه در ؟

بو احوال اينچنده بزده تياروجيلنگ وجود پذير اوله مامسى غايت ضرورى ايدى .
 وقتا كه روم ايلي خاك پا كندن طلوع ايدهرلك - المنه لله - سرعت خاطفانه ايله شومظلوم
 ديارينى ششمه نوراينسه غرق ايدن مهر منير حریت ملتك جبهه اقبالنه شعاع زرينى
 ايله ۱۱ تموز تاريخ مقدسه سنى حك ايتدى ؛ تيارو ملتك اشواق و مسعدت و شكرانى
 آره سندن فروزان اولان آمال اوليه حریت صيره سنده ياد ابلدى . سوكره اعانه مليه ،
 دها سوكره . چوچر حريق هائل و اتحاد و ترقى جمعيت محترمه سى اعانه سى ظهور
 ايدرك بونلره خواهش وجدانى ايله اشتراك ايتك ايسه ين مشتاقين حریت و ارباب حيت

داغديركن صخور عريانه ،
 فراز ذرؤه سيناي قهره بوكسله رك
 اورادن
 اورادن دوشمك ، اولمك ايسته يورم
 جوف ياس آشناي خسرانه .
 قانلي بر كوملك
 كي خاراي شمسي آرقه مدن
 آلوب سوروكله به رك ،
 او دم كه رفره هستي به صمت اولور قائم
 وبر كونك دم آلايش زوالنده ،
 سوروكلتير صولر آفاقه شمله حالنده ،
 او دم كه قوللر آچار جسم نا اميده عدم ،
 بر درين سبله « هايدى ! » دير اوچورم ،
 او دم
 فراز ذرؤه سيناي قهره بوكسله رك
 اورادن
 صوت اميد قلبي ديكله مدن
 جوف خسرانه دوشمك ايسه يورم .

احمد هاشم

تياترولر

اوتوز ايكي سنه امتداد ايدن دور استبدادك اوتوز ايكي بيك سنه تصوير و تزييف
 ايدملكه يتيميه جك اولان مظالم بي انصافانه سندن برى ده ملتي - آز چوق شوهر افكار
 و تهذيب اخلاقه خدمتي حس ايديلن كافه اذواق معصومه دن محروم ايتك ايدى . هر

قیش

ینه قیش

ینه شمس مساده آه او باقیش ،

ینه یوللرده سرسری دولاشان

آشیانسز طیور پر نالش .

تهی قالان اووالر

سکوت ایدر صایلیبر موسمک غمومیله ؛

خراب اولان صاری یوللرده قالماش نه کلن ،

نه کیدن .

شیمدی یالکز قوافل اوراق

مهادی سوروکلنیر بر اوزاق

افق پر اضطراب و نومیده .

ینه قیش ، ینه قیش ،

بو تون امللری بر آغلایان دومان صارمش .

احمد هاشم

اولک

فراز ذروه سینای قهره یوکسلرک

اورادن ،

اورادن دوشمک ، اولک ایسته یورم

جوف یأس آشنای خسرانه .

تیرهک

پاریلتیلرله یانان بر مسای مذبحه رنک

صیقه صیقه تبحر ایندیر میوری؟ فنون دور میوری؟ بن حس ایدیورم: اومت، بو
 اللره کی معنای کدری، بو تضرع مدهشی سزیورم! بو اتمک دکل تماس دیله نیور؛
 بو سدن، حرکتدن محروم، محبوس روح یالواریور؛ یاواش یاواش تبحر ایدن
 روحنی قورنارمق ایچین اوفاق بر تماس بشر دیله نیور. اومت بن سزیورم که یولاره
 طراوت، کنجک صاچارق بو سیاه نقطه مدهشه دن قاچان آچیق توالتر ایچنده بر
 زمین ال، او دیلن، او قدر صامت، فقط او قدر مدهش بر معنا ایله اوزانان اللره
 یاواشجه طوقونسه، برداملا صیحا قیاش او اللره دوشه، بو متحجر، منجمد روحک
 بوزلرینی پارچالامق ایچین مجادله فوق الطبیعه سنی، او مستکرمه ات ییغیلری اوزرنده
 فرقی ایده جکم؛ سونمش سیاه نقطه دن، بوتون او اوزون، صوغوق محرومیت زهرلرینک
 توزلو یولاره آق دیننی کوره جکم. فقط او اللره ایکی مترو یا قلاشجه او عمومی خوف
 واستکراهه مغلوب اولارق، او اللره معنای استرحامنی یکانه بن آکلامش اولدیم
 حالده اونی جوابسز بر اقارق قاچیورم.

ضیا، حرارت بو کورولتیلردن چکیلدیکی، انسانلر حرکتدن قالدینی، بر آغیر
 ظلمت آلتنده بوتون وارقلر سکونته دالدقلری بر زمانده مظلوم بوشلقلرک الک کشف
 برنده، کندیمی تقسیمده کی دینلجینک شکلنده، خایر، تقسیمده کی دینلجینک هویتنده
 بولورم. بن ده عینی معنای استرحامله اللرمی مظلوم بوشقلره اوزاتیر، صوکره بو ابدی
 جوابسزلق قارشینده روحک یاواش یاواش تبحر ایندیکنی حس ایدرم. اومت او
 دینلجینک کونشدن، انسانلردن ایسه دیکی شیشی بن حقیقتدن صمدایتدن، ابدیتدن
 ایستر، اولردن اوفاجق بر تماس ایچین بیکلرجه سنه طونارق، تیره به رک، ظلمتلرده
 دینلمکه راضی اولورم. فقط او دینلجیندن انسانلری قاچیران مادی مستکرمه لک
 معنوی برشکلده بلکه بنی حقیقتدن، ابدیتدن، صمدایتدن اوزا قلاشدر بر. ایسته بو
 فکرایله شبهه و ترددلریمک ظلمت برودتنده او دینلجینک روحی کبی روحده کی استرحامک
 ابدیاً جوابسز قالاچنی حسی ایله یاواش یاواش مظلوم بوشقلرده روح تبحر ایدرم.

* خراب معبدلر ، دن

روح متحجر

تقسیم باغچه‌سنگ قارشینده تعلیمخانه دیوارینه آرقه‌سنی دایامش ، اللرنی آرابه کورولتولورینه ، انار آلایلرنیک قیلمدایشنه طوغردانما اوزاتیر . اللرنیک اوجندن اوتنه‌سنه باقاییلمک ایچین جارتدن فضله بر شی لازمدر . عجیب برصاری ایله مستکره مختلف قیرمزی ات ییغیلرندن مرکب آغزسز ، بورونسز بر انسان چه‌رمسی ، یاخود بر روح ماسکسی ! سوکره بویغیلرک اورتاسنده قوجامان ، یووارلاق ، سیاه ، سونمش برکوز وار . ادامه حیات ایچین ظلمتلك آراسندن کندینه یاقلاشان خیشیتیلره طوغرو اوزانان بو انسان اللرنده اوله آجیتیجی ، مدهش بر معنای هیچی ، اوله یامان بر استهزای قدر وارکه بلا اختیار هر زمان باشمی چویر بر باقارم ؟ فقط هر دفعه‌سنده بنده باشقه‌لری کبی استکراه ایله قارشیق مهم بر قورقو ایله ایلرلیرم .

دالری آراسندن کرنشک آجیق توالتر ایچنده اوقنادینی لطیف باشلرک حرکتی کورون آغاچلر قارشینده ، نورو یوله قوشوشان مینی‌مینی یاورولره دکل ، یورغون آتله بیله صاریشین ضیاسی ، بو بویک صیجاقلنی ایله یکی بر حفظ حیات ویرن بو ضیادار عالمک تا اورتاسنده ابدی بر برودت ، نهایتسز ، عادتا طوتولور بر قارالمقده اوطوران بو دینجی عجباً نصل بر قدرنک تجسم ایتمش بر کابوسیدر ؟ بوتون کوزلرک ضیالردن بوتون وجودلرک حرارت تماندن مردود بوخارق‌الماده ، یالکز مخلوق ، عجبانه مقصد ایله بو یابانچیلر آراسنه آیلمش ، اونلرک حیاتلرینه اشتراک ایتمکسزین یاشایور ؟ بکا کلیرکه بو ، بی‌آدم‌نوعنه یابانچی اولان بر وجودک ، عالمک بوتون معنای ذوقندن ، کرداب قلاکتدن اوزاق بر روحک دور تکاملنک ناسل اولاجفنی آکلامق ایچین بر تجربه قدر تدر ! خایر ! بوطن صمدانیتی کوجولتور ! اولاماز . فقط ابدی بر استفهام‌پشارتی کبی بوشلغه اوزانان بو اللرک وارانی ذاتاً صمدانیتی کوجولتمی ؟ یا بو معطر کنج وجودلرک بو اوزانان اللردن حیثتله اوزافلاشمه‌لری ، چوجوقلرک قاجیشمه‌لری بو روحی

پلونه نك و جهانك اك بيوك قهرمانی اولان غازی عثمان پاشانك نجل بیبی نورالدین پاشادن بر قاچ کون اول بر پلونه تاریخ حربی استماره ایتمشم . ایکی کره قراکلی اولان او کیجه لری مکر بو کتاب شور ایده جگمش . چونکه عجبس عرفی به قدر جیمده بکا رفاقت ایتمشدی .

حالك مزاحمی ماضینك مفاخریله آوتمق و او بوتمق ایچون محتویاتی اوتوز سنه به قریب بر زماندن بری آشنای حس و ادراک اولان پلونه تاریخ حربی نك صحیفه لرینی برر برر چوریمکه باشلام . هر ورق بر قاچ قهرمانك سپای لایموتی احتوا و تشهر ایدیوردی . طونج کیلمش اراده لر، شداند موسم آلتنده نجات ایله حیاتی عین انظار استحقار ایله تیره تن و قور و متین عسکرلر ، عثمانی عسکرلری ، برر برر کوزمک اوکندن کچدی . پلونه نك او کونه قدر تاریخ ایله هیچ بر آشنائی اولیان افق وضعندن بیلم فصل بر هوای اساطیری وزان اولمشدی که قهرمانلری بیکرجه فرسخ اوزاقلردن تیره تن و آغلایان خویشان معززک یادیمی قارشینده بیله بی حس و بر عزم طور ییورلردی . غزا ایله شهادتک یکدیگرینی متوالیاً قیصقاندینی او ابدی کونلر، برر برر کوزمک اوکندن کچدی . اگر انسانک فوق البسر کوروندیکی ساعتلر و دقیقه لر و ارسه اک بیوکلرینه بی شبهه ، پلونه نك آفاق خلودی مهد و مدفن اولمدر .

بیوک وقملر بر چوق بیوک آدملری - اگر تعبیر جائز ایه - بر آنده یتشدیرر . آرتق تاریخ بونلرک مالکانه مؤیدیر . پلونه میدان حربنك اعداد ابتدیکی امکان اولماسه یدی ، قرق بیک نادره بسالت ، مجبول اولدقلری خصائص مردانه بی اظهار ایتمکه میدان و امکان بولمسزین ، هر بری بر ماضینك مقبره تارنده نامار اولور کیدر و حتی زامچار قهرمانی نك بیله اوکلریمزده بو قدر بلند و مغلد اریکه تجلی اولمازدی . پلونه اوله بر کل درکه هر جزئی و بتون اجزاسی بر تجانس ، بر عینیت کوسترر ؛ و یالکز عثمان پاشا ، یالکز توفیق پاشا ، یالکز یونس بك دکل ، پاشالردن ، بکلردن ، افندی و آغالرله چاوش ، اونباشی و نفرلردن کتیبه ذیشان وقار ، تاریخك حضور ابدیت پناهنده مهادی بر کچید رسمی اجرا ایدر .

«بطاریه ایله آتش» دن

عثمانلیرک وقایع نامه موجودیتنه چنالجه عماره سی برحیفه مشوشه علاوه ایدرکن بز آتیش بروطنبرست و طنداش ایله حرینه نظارتنک قراقلق برکوشه سنه طیقلمشدرق . فلاکت عجمیه نك مواجهه مقدسه سنده کندی حالزدن بحث ایتمک عییدر . ذاتاً اوراپه نیچون وکیلرک مفاسد ویا مقاصدینه حرمة آتیش اولدیغیمزی او زمان تمامیه بیلمیوردق . و حالا مهم قلش نقطه لر واردر . حقیقت آرانلیبرسه او عجبسه سفوط ویا صمودمنه . بئب مشروع اولایله جک نه برکنه ، نه بر ثواب ایشلمشدرک . بزى کچه نك برنده توقیف وینه کچه نك برنده تخلیه ایتدیلر . ایشه بو قدر! . شیمدی بوراده او ماجرادن بحث ایدیشم ، یازه جنم ماجرانک او یخته تعلق اولدینی ایچوندر . قارشدن نیاز عفو دیلرم .

أوت ، اوردولرینک بریله ویا یهیی محاصره ایدرکن دیکریله تبریزی استیلا ایدن سلیمان قانونینک پایتخت بدبخته بلغارلرک ایتدیکی مجبوی قیغ ایچون ، عثمانی سفان حریه سندن چکجه و ترقوس کوللری اوکنده آتیلان طوپلرک طراقة دورادورینی بز گجه یاریلرنده عجبس عرفینک پیچره لرندن دیکله دک . او سلسر یالکوز او لیل ضجرنده ایکلمش و ایکلتمش اولمقله قالمه جق ؛ اعماق روح و یادمن ، او اینلرک مادام الحیاه معکس گریانیدر .

ایشه شترنک بر استهزای مؤلمی ده! عماره بایرام کونلرینه تصادف ایتمشدی . میدان حربده آتیلان طوپلره ، استابولک مواقع معینه سنده و معین و قتلرده پاتلایان افواه ناریه ، سانکه بر عید خاسرک صدای تحیرینی ایصال ایدیوردی . بیزانسک خارجه کی سکنه هوا پرستی بیلمم ، بز بولندیغمز یرده دمبسته بهت اولمش ، دیکله یوردق .

عثمانی حرب کیلرینک چکجه و ترقوس کوللری اوکنده پاتلایان طوپلری بزم زندان و وجدانغزی ایکتیرکن ، خیالم چکمش زمانلرک ماجرای مفاخرندن تسلیتر دیندی . وبالطبع اک اول بلونینی دوشوندم .

ارواح جملة کورور الله اکبری
عکس ایله دیکه عرشه لسان محمدی

سلطان سلیم اولی رام ایتمیوب اجل
فتح ایتملی بدی عالی شان محمدی

اسکوبده قبر مادره اولسون بو نو غزل
بر تحفه بدیع و بیان محمدی

یحیی کمال

کدیك احمد پاشایه غزل

باد حکمن سوروب انناس مسیحایه قادار
بادبان آجدی ظفر ساحل اعدایه قادار

چیقدی او طرانتویه پر ولوله احمد یاشا
طوغغر وارسه کرکدر قیزیل المایه قادار

رعد تکبیر قوپوب کیتملیدر بانک اذان
دار کفارده مشهور کنیسیایه قادار

غرق نور اولمالی ایمان محمدله فرنک
بو سفر ریم پاپادن حضرت عیسیایه قادار

اولسون الهام ایدنک روحنه بر تحفه کمال
شهر آچسین بو عزل جنب اعلایه قادار

یحیی کمال

«چوبوقلی» دن غزل

آهسته چک کورکلری مهتاب اویانمین
بو عالم خیاله دالان آب اویانمین

آغوش یوبهارده خوابیده در جهان
سورسون صباح حشره قادار خواب اویانمین

دورسون بو موسیقی ساهوی ایچنده ساز
لیل طربده بر دخی مضراب اویانمین

ای کل سکونه وارمنی اسرائیله بلبله
کلشنده مست ذوق اولان احباب اویانمین

دکز کال اویانمنه اکال عمر ایچون
وارسین بو اویقودن دل بی تاب اویانمین

یحیی کال

اذان محمدی

اسر بلندسک ای اذان محمدی
کافی دکل صداکه جهان محمدی

کوک نوره غرق اولور نیجه یوز بیک مناره دن
شهبال آیینجه روح روان محمدی

یاوز سلطان سلیم خان ایچون مرثیه

افلا کدن او دم که پیام قدر کلور

کوش جهانہ ولولہ بال و پر کلور

دور فتوحی صور سرافیل مژده لر

حقدن نظام عالمہ مأمور ار کلور

ابواب روضه نبویدن فرشتگان

جبریلی کوردیلر نیجه دمدر کیدر کلور

درک ایتدیلر که مرقد پاک محمدہ

روح القدسہ عرش خدادن خبر کلور

روی زمینی تابع فرمانی قیلمنه

سلطان سلیم خان کبی بر شیر تر کلور

خاقان که آت سورونجه بر اقلیم دشمنہ

پیش و پسندہ محشر تیغ و تبر کلور

رایانک علملری اوستندہ اوچمنہ

سیمرخ فتح همچو نسیم سحر کلور

ای غاصب دیار عرب بکله وقتکی

اول جزای سلطنت سرخ سر کلور

قاج فاتح زمان کورن ایران زمین بوکون

کورسون کیمکله هانکی جیوش ظفر کلور

تکبیر لره خلقه عیان اولدی طوغلر

سحرای اسکدارہ روان اولدی طوغلر

اولمش، اونى مص ايتمش. — بر « بيك بر كيجه » ماصالى نقل ايديم؛ بوندن قرق، قرق بش سنه اولنه راجع بر ماصال اسكى. فقط شو نهرک کنارينه وشو قارشىكي ساحله تاند بر ماصال! حالا او قدر تازه وبتم ايچون شو ديقهده او قدر دونه منسوب. صيقلمزسكز دكلى؟

— خابر بالمكس، ديدم. رجا ايدرم، سزى بويوك بر خواهشله ديكله بورم.

— پكى اوبله ايسه، ديدى. ايشته ماصالم! يكرى ياشنده ايدم: پدرم هنوز وفات ايتمش وبكا هيچ شايان استحقار اولميان بر ثروت براقشدى. على الاكثر يكرى ياشنده بر كنج باباسنك ميراثى بر يمز نه ييار؟ همان اوله نير دكلى؟ باخصوص بزم زمانمزده بو عادتا عمومى بر قاعده ايدى. فقط بن اوبله يايديم. چونكه چوق خيالپرست بر كنتجدم، هر شيدن اول يكانه املم زنكين اولمقدى و بو صورته بوتون قادينلره بردن مالك اولمقدى. خاطر مه بزدهن كلدى بيلمم! استانبولله مصر آره سنده تجارته باشلادم. نه تجارتنى؟ بو مقن دكلدى. بو، همان آتيقه چيلنه منسوب بر طرز تجارتنى. ايكي مملكت آراسنده. مادمكه ماصال آكلاتيورم، اسكى ماصالرده كي تمبيراتى قوللانيم. — يوكده خفيف بهاده آغير نه كبي نوادر اشيا بولورسهم طاشيوردم.

بويله بر تصورك قومدن فعله چيقمه سنده، فى الواقع او زمانلر مصرده بولونان و طائله خديويه ايله مناسبدار اولان عموجه مك چوق تاثيرى اولمشدر. نكيم ايلك سياحتمده بكا هر خصوصده دلالت ايدن، نبي همان بوتون زنكين شافلنه طائنتديران وكنج بر پاشا ايله آرمزده عادتا دوستلق درجه سنه واران بر معارفه نك تأسنه سبب هب عموجه مدي. اونك سايه سنده دركه ايلك تشبثلرم مشر نتيجلر وىردى.

يقول قدرى

رفیقم وین کورولتودن خالی اولمیان بولدن اوزاقلشوب نیلك تنها ساحلرینه
دوغری کیتدک. بوپوک نهرده محسوس، سرفی بر جریان واردی؛ دالغله، ساحللك
سطح آبه دوشن عكسلیری کندیلریله برابر سوروكلهبوب کوتوروپور ونیل سانکه
ضیایه صوامش کبی قرک بوتون شماعنی مصایدهرك، سیلابه لرنده خونین قیورینتیلرله
بطی و پراسرار آقوب کیدیوردی. تا اوتوده صلیب واری یلکن دیره کله یله اساطیری
بر مخلوق کبی قوللری آچوب نیم ظلمت ایچنده سنده لیره رك کندینه بول آرایان وداعا
سزجه قایان طوپراق دست یوکلو بر کیده حزین نغمه لر ترنم ایدن بر عربک
بریشان هنی دیکلیره رك اختیار رفیقمه دیدم که :

— نه کوزل بر کیجه ! نه غریب، نه افسانه دار بر یرا روح بیک بر کیجه
ماصالری یاشاپور، او قدر خیال ایله مشوعم .

عناطیم ذهناً دهام مهم شیلرله مشغول کبی، باشی اکش، دالغین یاغده بوروروردی.
براز ده اونی ایقاظ ایچون سویله نیش شو سوزلره. ینه دالغین باشله، ینه عینی سکوتله
مقابله ایتدی و نهدن صوکره بکا آلله، براز اوتوده، جسم بر باغچه یی چورهن مه دم
سرمردن بر سدی اشارتله :

— ایترمیسکز براز شوراده، شونک اوستنده اوطوره لم؟ دیدی .

سده دوغری ایلرله دک؛ بن نغمه اوطوره جم یرک توزی داغیتیم؛ او قولنده
طاشیدینی پارده سویله طاشک برودتی اوردی؛ آیاق لرمنی بوشلغه صالایه رق یان یانه
اوطوردق. جییندن چیقاردینی طبقه سندن بکا بر جیغاره اوزاقتی، بر دانه ده کندی
آلدی و اونی درین بر ذوقله ایچمکه باشلادی. جیغاره لرمنی یاریلا مشدق و حالا
قونوشمیوردق. فقط اختیار رفیقم، بردن لایالی، شن بر طورله دیزمه اوروب
سنده بی متحیر ایده جک بوپوک بر اشتهای تکامله :

— دمین، دیدی؛ روحک زک بیک بر کیجه ماصالری یاشادینی سویله دیکزن.
ایترمیسکز سزه نیم کنجلك حیانه قاریشمش — یالکز وریشمش دکل اوکا حاکم

بيك درلو زحمت ديورم. زيرا واپوره بينمك ايچون اوتوز سكرز درجه حرارت
 ايچنده يوزلرجه كشيئك خاشلامه كئتانه كبي دومانلر صاليرورديكي اسكله لرده حملالره
 يهلوانلر كبي كوره شئك ، كوچوكجه چوجوقلر ك باشلرئدن جابازلر كبي فيرلابوب
 كچمك، شيتله خارارلرئيك ، پرنج قازمه ويلرئيك ، اون چوواللرئيك ، ياغ فوجيلرئيك
 اوزرئيه كمي قضا زده لرئ كبي طيرمانئق و صقالئ بر افنديئك ناصورئنه باصوب آزارلانئقدن ،
 شيتجه بر خانمه بالمجبوره فضله صوقولوب اعلى برشمئيه ييدكئن صوكره ، چوجوعك
 آئنده كي بالونئ ازقضا قوپاروب قاچايم ديركن خالطه طاقيلارق واپوره صاچه ييش بر
 طاوشان كبي درت طاقله آتوب كيرمك مجبوريدر ،

ديديكم كبي بارئ بو يورغونلئقدن صوكره آونده راحت ايديه بيلمك ، سرئنه لك ممكئن
 اولسه . محقق مسافر واردره ، و مسافر وار ديمك بزده او صاحبنه آرتق قول كوله اولدك
 ديمكدر . آك هوادار اودا اونلره ويريلير ، بزم جيئينلئكلر سوكولور ، اونلر ك ياناقلرئنه
 قورولور ؛ قاربوله لرئيمزك آئتنده كي شيتلر آزاله آزاله نهايت بزه برر پومه قالير ،
 حالبوكه اونلر ككي قاباران بر سوت نجره سي كبي يم بياض ، ترمئيز بوكه لير ، مدت
 مسافرتلرئئ آك آشاغئ بر هفته ده ا تمديد ابتديره جك بر شكل حضور ورفاه آلير .
 رقيق خاله

• بر سرانجام • دن

قارشئ ساحلك خوليا دار و دعاكار خرما داللرئ آرقه سئدن كيتئجه آرمان
 ضيايله ، انسا نه كيتئجه ياقلاشيور وهمئ و برن حمالي ، جانئ بر آئ چيقيور و مسافئئ
 ماورائئ ، زمردئن بر شفق استيلا ايديبوردئ . صول طرفده بياض ستونئ اوزون سدر
 آرقاسنده هولدار بر عشر نبت و اشجار ايچنده كيزلنن قصر الدباره لك متروك
 وعتمتم چايشئ ، براز ائنه ده قصر هالئيك كنيش ، اوزون ياراقئ آغاجلر كولك سئنه
 دئنه ن حزين و مغرور انقاضي و نا قارشيدة و نا اوزاقده ، افكك حريم بر كنارئنه ،
 اهرامك سيليك ، لرزان و بي جمال ذروه لرئ كورونوبوردئ .

جلدی کتابلرله دولو — ایکی میشه کتبخانه صرف بو اثرلری عتوبدی. اساساً تاریخچه فن اجتماع، بری پیر اولمش؛ اوبری دهاکنج، فقط یاش فرقلرینه رغماً صمیمی بر عیثله آکلاشمش بو ایکی دوست، بر ساعت بیله بربرندن آیریلامازلر. در بدرلکدن آغیر باشلی استقبالدن مطمن اجتماعیات، یاشلامس، فقط تجربه‌لی، دینیج تاریخک قولی براقاماز. اوندن ایدهجکی استفاده‌لر وار؛ هر حالده بو ایکی فنک رابطه‌سی دونکیلرله بوکونکی ادبیاتجیلرمن آراسنده مناسبتدن دها صیقی، دها شایان غیظه‌در! روشن انترف

«کیرینک دیدکلری» ندن

یاز کلیور

واغونک چانندن یشیللنن چاپرلری، چیچک آجان بادم آغاچلرینی آرقداشمه کوستردم و صیجاق، رایحه‌دار بر کونشه قاووشمقدن متولد بر نشه ایله دیدم که:
— یاز کلیور!

بو بشیره قارشلی مخاطبم دورغون بر طورله غزته‌سنی ایندیردی و شویله لاقید، دیشاری‌یه بر کوز آتدی، سوکره حدتلمش کبی باشنی صالایوب:

— بونده بزم ایچون سوینه‌جک نه وار، دیبه سویلندی، زحتمزی آزاله‌جق، نشه‌مزی آرتنه‌جق؟ خایر، هیچ بری. بنجه یاز کلدی دیمک، یاقیچی کونشه قارشلی ایصلاق کوبرملری قوزویان یوقوشلره طیرمانه‌رق، توزدن کیرپیکلری، قاشلری سورمه‌لنش بر حالده قلمه کیتمک، مندیلمی تردن بوکولمش یاقالغنه بر یصدیق اورتوسی کبی صاره‌رق صاغ ائیله اوراق تصحیح ایتمک، صول ایله ییلازملنمک و آقشام بیک‌درلو زحمتدن سوکره اویکه دوندیکنک زمان بری مه‌ده، دیکری امریکده، اوبری ده آغاچ تپه‌سده اوچ چوجوقلی درت بش مسافر بولمق دیمکدر.

ضیایه ، رومانلرنی یازدیرمق خصوصنده تشویقآنده بولونان اودر . سوزمی جدیدله تلقی ایدیکز ! فکرت اولماسهیدی ادبیات جدیده میدانه کلزدی دییم، فقط هر حالده داها رونق سز ، داها ناقص بر شکله تجلی ایدردی . او مکتبک روحی اودر ! هر مملکتده تمیز ایدیله بیله جک قدر یوکسکدر ا ، دیدی .

بن بختک بو وادی به دوکوله سندن جسارت آلام . کنديسنگ ادبیاته نصل باشلادیغنی وایلك یازیسنی صوردم .

« اوده بك غریبدر . بن طیهده ایکن ناجی ادبیاتی ظفر کونلرنی یاشاپوردی . او وقت معلم مرحوم ترجمان حقیقت غزته سنک سرعورلکنی، داها باشقه بر تعبیرله، ادبی محررلکنی اداره ایدردی . آرقداشلمدن بوغزته به یازی کوندرنلر بولنیوردی . بیلیرسکز که مکتبلرده بعضی کتابتی دوزکونجه چوجوقلر واردر ؛ و رفقا آره سنده شاعر، منشی نظریله کوریلیرلر ، بن ده او قافله دنم . اصراره دایانامایارق بر شی ده بن یازوب کوندریوردم . شیمدی اسمنی بیله خاطرلایامدم . ایرتسی کون ترجمانک ادبی ستونده بزم یازی آلتنده ناجی افندیکن بر سطرلق مدحیه سیله انشار ایتمش . ایشته باشلایشم بو صورته در .

و ایشته دو قنور مکتبنی بتیرن کنج طیب ادبیات مکتبته بویله کیرمش . طب تحصیلکن بو مستنا فطرت اوزرنده فیاض بر تأثیری اولمادیغنی کیم ادعا ایدم بیلیر ؟ پستیولوژی به وقوف، فن ایله ادبیاتی تألیف، بر انسجام حقیقی هب بو طیه صره لرنده چکیریلن سنه لرك اولغون یشلیدر . جنابک تشبیهلرینه ، تصویرلرینه دقت ایدیکز ، دو قنورلنه دأر اماره لر هیچ اکیک دکلدرا ! ذاتاً طبایته ابدی بر الاله اصارلادق دییمش که ! او فنک خطوط عمومی سنی حالا تدقیق ایدر ، ساده خصوصیتلرینه . مثلاً صوک ایکی آی ظرفنده کشف ایدیلن یکی بر علاج کبی - مراق ایتمه زمش . فقط بر قاچ وقتدر اک حقیقی بر ایسته کله او قودینی کتابلر نارینه و اجتماعیه دأر اولانلر مش . اوفاق لا که قنابه نک بر برینه باغلادیغنی - بری ماوی قابلی، اونه کی قیرمنی

ابر نیسانی آجیق تر به که جاتسم ده طاوان ،
 یدی قندیلی ریبی اوزاتسم اورادن ؟
 سن بو آویزه نك آلتنده بورومش قانکه ،
 اوزانیرکن ، کیجه مهتایی کتیرسم یانکه ،
 تر به دارک کبی تا بخره قادر بکلتسم ؟
 کوندوزین بخر ابله آویزه کی لبریز ایتسم ؟
 تولله ن مغربی ، آقشاملری صارسم یاره که .
 ینه برشی یاپایلدم دیبیم خاطره که .
 سن که صوگ اهل صلیک قیرارق صولتی ،
 شرقک اک سوکیلی سلطان صیلاح الدینی
 قلیج آرسلان کبی اجلانله ایتدک حیران .
 سن که اسلامی قوشامش ، بوغوبورکن حسران ،
 او دمیر چنبری کوکسندله قیروب پارچالادک ؟
 سن که روحکله برابر کزیر اجرامی آدک ؟
 سن که ، اجماره کوموله ک طاشاجقک . هیات .
 سکا کلز بو افقار ، سنی آلاماز بو جهات .
 ای شهید اوغلی شهید ؛ ایسته مه بندن مقبر ،
 سکا آغوشنی آچمش طوروبور پیغمبر .

محمد ماکف

« یکمیش کونلر » دن

جناب شهاب الدین بک

رومانجیلیق بزی « ادبیات جدیدنه » بحثه کونوردی . جنابک مملکتمزده هویت
 ادبیه سنه اک عظیم بر حرمتله مربوط اولدینی شاعر ، توفیق فکرت بکدر . « خالد
 ف . »

هانكى قوت اونى، حاشا ايده جك قهزينه رام ؟
چونكه تاسيس الهى او مئين استحكام .

صاريلير ، اينديريلير موقع مستحكملا ،

بشرك عزمى توقيف ايده من صنع بشر ؟

بو كوكسلاسه خدانك ابدى سرحدى ؟

« او بيم صنع بديم ، اونى چيكتمه ، ديدى .

حاصمك نلى . دييوردم يا . نلشم كركچ ؟

ايشته چيكتمدى ناموسى ، چيكتميه جك .

شهدا كوكدهسى ، بر باقه كا ، طاغلا ، طاغلا .

او ركوع اولماسه دنياده اكيلمز باشلا .

وورولوب ترميز آلندن اوزانمش يايور ،

بر هلال اوغرينه يارب ، نه كونشلا يايور !

اي بو طوبراقلر ايچون طوبراغه دوشمش عسكرا !

كوكدن اجداد اينه رك اويسه او پاك آلنى دكر .

نه بو يوكسك كه قانك قوزنار ييور توحيدى ،

بدرك آرسلا نلرى آتجاق بو قادار شانلى ايدى .

سكا طار كلييه جك مقبرى كيلمر قازسين ؟

« كومه لم كل سنى تاريخه ديسه م صيفازسك .

هرج و مرج اينديكك ادواره ده تميز او كتاب ،

سنى آتجاق ابديتلا ايدر استيعاب .

« بو طاشكدر ، ديه رك كبه يى ديكسم باشكه ؟

روحك و حينى طويسه م ده چكيرسه م طاشكه ؟

صوكره كوك قبه يى آلبه م ده ردا ناميله ،

قانايان لخدিকে چكسم بوتون اجراميله ؟

قوصدی محمدجکک آیلرجه طوروب قارشینه ؛
 دوکدی قارنده کی اسراری حیا سزجه سنه .
 ناسکه بیرتیلماسه حالا بزه آتدی او یوز .
 مدنیت دینلن قجه ، حقیقت ، یوزسز .
 سوکرمه ملعونده کی تحریبه موکل اسباب ،
 اویله مدهش که : ایدر هر بری بز ملک کی خراب .

اوتهدن صاعقه لر پارچالایور آفاقی ؟
 بریدن زلزله لر قالدیریور اعماقی ؟
 بومبا شیمشکلری بیندن اینوب هر سهرک ؛
 سونیور کوکسنگ اوستنده او آرسلان نفرک .
 یرک آلتنده جهنم کبی بیکلرجه لنم .
 آتیلان هر لنمک یاقدینی : یوزلرجه آدام .
 اولوم ایندیرمده کوکلر ، اولو پوسکورمه ده یر ؛
 او نه مدهش تپیدر : صاورولور انقاض بشر ،
 قفا ، کوز ، گوکده ، باجاق ، قول ، چکه ، پارماق ، ال ، آباق
 بوشانیر صیرتله ، وادیلره ، صاغناق صاغناق .
 صاچبور زرعه بورونمش ده او ناسرد اللر ،
 ییلدیریم یایلیمی طوفانلر ، آلودن سللر .
 ویریور یانغینی ، طورمش ده آجیق سینهلره ،
 سورو حالنده کزرنکن صایسز طیاره .
 طوب نهدکن داها صیق ، گولله یاغان هر میلر .
 قهرمان اوردوی سیر ایت که بو تهیدمه کولر ؛
 نه چلیک طایبه لر ایستر ، نه سینر خصمندن ؛
 آلینیر قلمه می کوکسنده کی قات قات ایمان ؟

اوراده نه قدر بالدينى بيلمورم . يالكز دوئمكه حاضرلاندېم وقت، هر كونكى چاريشمقندن، قاج آيدر تعقيب ابتدكم كركين حياتندن قاجق ايتويور و كوشك بر حظ حيايله ساده جه ياشامق آرزو ايدويوردم .

خالده اديب

چناق قلمه شهيدلرينه

شو بوغاز حربى ندر ؟ وارمى كه دنياده اشى ؟

اك كشيپ اوردولرك بوكله نيور دوردى بشى .

-- تپه دن يول بولارق چكمك ايچون سرمه يه --

قاج دوناناياله صاريلش اوفاجق بر قاره يه .

نه حياسزجه تحشد كه افقلىر قابالى !

زده -- كوسترديكى وحشته ' بو : بر آوروبالى ' .

ديدير بر -- بيرتيجى ، حس يوقسولى ، صيرتلان كوممىسى ،

وارسه گلش ، آچيلوب عيسى ، ياخود قفى !

اسكى دنيا ، يكي دنيا ، بوتون اقوام بشر ،

قايىبور قوم كچي ؟ عشمى حقيقت عشم .

يدى اقليسى جهانك ظورويور قارشيكده ،

اوستراياليه برابر باقبورسك قانادا !

چهره لر باشقه ، لسانلر ، دريلر رنكارنك ؟

ساده بر حادنه وار اورته ده : وحشتره دنك .

كىمى هندو ، كىمى يام يام ، كىمى بيلمم نه بلا ،

هانى طاعونه ده ذلدر بو رذيل استيلا !

آه او يكرمنجى عصر يوقمى ، او مخلوق اصيل ،

نه قادر كوزدهسى موجود ايسه ، خقيه سفيل ،

قلاجق؛ ماجده پك چابوق ايسته ديكم طرزده برقادين اولاجق. فقط اونى ناسل ايقاع
ايجلى! آناسنه او قدير شدله مبربوطدر كه.

نهيات ماجده ايله آچيلاجق مجورى مبارزلهرك صيقتييسى ايله باستونى ايله
آلارق سواقغه فيرلادم.

مهتابلى بر كيجه نك افقره، داغله يايدينى بياض دومانك، سكوت ورن بر
برودله تا روحى صاردينى دويارق كوچوك چامليجه يولنده ايلرله بوردوم. بو قدر
اهتماملرینه رغماً يالكز قالان روح، بو كيجه كي قدر يالكز لنى دويماشدى. عجا
هيچ بر مانعه اولمسه ماجده ايله باش باشه آكلاشمق داها يالكزى قاليردم، بونى
بيلميوردم. يالكز بو سياه ساچلى كوزل قاديئله بربريمزه تاميله صاحب اولاماديغمزدن
اميندم. بو امنيت، چامليجه نك رۇيالى يولنده بكا غريب بر حزنله قاريشيق بر حس
حریت ورييوردى.

سواقده كيمه لر يوقدى. قايش داغنه و مرمه به، بياضلك مختلف لونلرله يايلان
بو دومانلرده، حتى بياض متراق ساهه بيله معنيدار بر انتظار سكوتى واردى. بيلمك
ايچون اولديكمز حقايق، عجا بو دقيقه لرده مى سهاوتدن روحلر يوزه دو كولو يوردى.
بنده عجيب، نبي متأذى ايدن بر انتظارله دوردم، بلكه دم.

چوق سورمه دى، بياض بولو طلردن دوشركي اوزاق، مستئنا بر شس بوتون
عمرمه ايشيته حك بر علوتله، رۇيالى داغلك تولارنى تيرمه دى. نه سويله ديكنى پك
بيلميوردم، يالكز محتم بر سعادتى، دنيا لره صيفمايان آهنگى ايله انسانه هويتنى
غائب اتديرن دالنه لرله روخندن دو كولو يوردى. بو او قدر عميق، او قديو انسانلقدن
يوكسك بر شوقك، بختيارلنگ صداسيدى كه، بالخاصه يتيشيلمزلكى ايله انسانى
صيرلايوردى.

هان اوراده بياض بوله چوكه رك، نره دن كلديكنى آكلامفه چاليشمقسزبن ديكله دم.
او قدر لذت، او قدر ايجه بر وجد ايله ديكله بوردوم كه سس كيسللكدن صوكره بيله
بر زمان قولاقلمده، نسلكمده بوتون قدرت و تنوعى ايله حكم سورو يوردى.

سویه طالب

خلام استانبولدن کلهشدی . او، آراباجی به پارا و بربرکن، نعمان ایله قاریبی بزدن چیقیورلردی . مشربلرینک مخالفنه رغماً ، ماجده ایله صمیمه آراسنده ایکی دفعه کوروشده بردوستلق باشلانغیجی واردی . خلام باشنی آوه چوریدیکی زمان کوزلری ، بئم آرابابه ییندیردیکم صمیمه ایله مطبخ قاپیندن ماجده نك سلاولادینی نعمانه تصادف ایتدی . پک قورقدیغم برهجوم علائمی حس ایتدیرن — لی برصولو یوشله ، یوزمه باقادن پکدی ، اوداسنه کیتدی .

او کیچه ده سفرده قیامت قوبدی . نه ایچون ائندیم ، نعمانه بو قدر آرقاداشلق ایدیورمشز ، نه دن قاریارمزنی بربرمزدن قاجیرمایورمشز؟ نهایت جوشمشدی ؛ کندینی غائب ایدرک هایقیردی :

— سن بر موسیو اولدوکه بن قیزی مادام یاپامام !

بو هایقیرمقدن اورکن حکمتی قوجانمه آلاق ، سفره دن فیزلادم :

— بئم حرکاتم ایشکزه کلیورسه ، بن قاریمی آلیر ، چیقارم . دیدم .

بو ، اونک حدتی آراسنده طوتدینی کوز یاشلرینی صالیوردی :

— باق چاپقینه ، دیوردی ، نهایت بی بو یاشده نك اولادمدن آیراجق .

بن آرتق اونک سنندن قاجشدم . فقط بئله برابر قباحتی کورون ماجده آناسنک کوز یاشلریله اربدی . بشیکدن بری هر سوزینی مطلق بر اطاعتله قبول ایتدیکی آمانه کوستردیکم صوک طاشقینلق اونی قیرمشدی . قیرمیزی کوزلریله ، سودیکی ایکی کیشی آراسنده کی مخاصمه دن شاشقین و محزون ، برکوشه به چکیلدی . بن کیتدکجه صیقلانان بو مبارزمله قارشى اعتدال دمی محافظه ایدمه دیکم کبی بو غوغالی حیاندنه قاجق ایسته یوردم . ایشته اونک ایچون ماجده نك تأثری پکر کچمز ، اوکا خلامدن آبری یاشامازنی تکلیفه قرار ویردم . بوئی کبول ایتدیره بیلیرسم ظالیت بئم طرفده

سنك ايچون

سسك ايشلر كېي بر شوخ قانات غملمه
سنى ديكلكر كن اولور قلم اوچان قوشلره اش ،
كون بانار كن صانيرم كولسكه كي بر باشقه كوش
صاريشينلق كتيرر كوزلك آقشاملر مه .

دوغوبور عمر مه بر يكرى سكبز ياش كوشى .
بر قوش اوقشار كېي سن صاحلمى اوقشار كن
قولارم اللركى كللى قوقلار كېي بن ،
آووجندن آليرم قيش كوشى بر ياز آتشى

كوكله عودت ايدر هر اونوتلش نيدان .
نه زمان كنجلكى بولده خرامان كورسم .
اسكيدن پنه دوداقلرده داغلمش بوسهك .
طوبلانير لبلر كه بر كيجه دالغين دورسهك .

سنى زنبق كېي كوردنجه آچيق پيچرده
كل آچار بختمك اولكى خزانلق قوروسى .
كنج ايدر عمرى خولالرمك كنج قوقوسى ،
دورارم آق صاحك اورنديكى ييلار زرده .

جههه مى وارسين او دولغون سنلر صولدورسون
يكي ييلدز كېي دوغدقجه كوزل هر آقشام ؛
كنجلكم بويه بنمكن قوجامام ، هيچ قوجامام .
روح اولسم ييله بن سن ياشايان روحمك .

عقشم و پارلاق بر صولو بویا لوجه سی کبی کورونویوردی . صاف ماوی بر سیا ، چیچکلی آغاچلر ، جیویله ایلان قوشلر . او یورکبی سسز دوران دکیز . قارشى ساحله مور ، فرق اولونماز سیلر آلتندە کی داغلر ، قورولر ، بیاض بیاض یالیر . بوتون بونلرک اوزرنده بر اساطیر رؤیاسنک هوائی حقیقتی کبی اوچان مارطی سورولری ! پنجره نك اوکنده کی شیشمان قوتوغه غایت ضعیف ، غایت صاری ، غایت اختیار برقادرین او طولورمشدی . بهاره ، حیانه دارغین کبی آرقاسنی دیشاری به چوریمشدی . - ونمش کوزلری گوشه لرده کی کولسکلره قاریشیوردی . قارشیندە بر شه زلوفنه اوزاعش آسمر ، کوزل بر قیز سیاہ ماروکن قابلی بر کتاب او قویور ؛ پنجره دن ، چیچک ، قیر قوقولری ؛ دکیز ، دالغافیسلیتیلری کتیرن ، طاتلی بر نیسان روزکاری کیریوردی . بر ساعتدن بری ایکیسی ده صوصویور ، او یله دورویورلردی ، بو اختیار بوبوک نینه نام دوقسان یدی یاشنده ایدی . گوشه لرک خفیف قارا کاکلرله . بعضاً او یانیر کبی آریلان کوزلرینی آرا صیرا ، قارشیندە کتاب او قویان کنج قیزه ، بو طورونک طوروننه عطف ایدیوردی . بردن اوج دیشی قالان بوروشوق آغزینی آجدی . آسنه دی . بر مومیا عضوی قادر صارامش ، قانیلاشمش آلی باشنه کورتوردی . قهوه رنگنده کی یمنینک آلتندە داها بیاض کورین صاچلرینه دوقوندی . بر آن دوشوندی . نینه آسنه دی . غالباً او یانا جقدی . آرقاسنده کی آچیق پنجره دن کیرن عرک روزکار اونی تیبیح ایدیور ، قوشلرک کونشلی جیویلتیلری ، چیچک و چن قوقولری خیالنده اوزاق ازل بر فجر ، نهایتسز ، ملون بر صباح او یاندریوردی . یاواش یاواش قاسورینی آرقاسنه دایادی . اللرینی دیزلرینه قویدی ، باشنی قالدیردی . براز دوغرولدی . طورونک طوروننه : — یاوروم . نیچون صوصویورسک ؛ دیدی ، براز قونوشالم .

کنج اسمر قیز یکی نسلک ، صوک تورک قادیلرینک او اصلا تطمین ایدیله میه جک اولان ایدی کدریله بولوطنان سیاہ کوزلرینی کتاندن آیرمایارق :

— او قویورم بوبوک آسنه جکم ، دیدی .

عمر سیفالدین

بزه میراثی قالدی یکریمی اثر ،
 تمئیدر اک مهبی ، اک درخی ،
 واقمانی : قدم کلنجه دیله
 خیزلانان مولوی سماعیله
 یدی قات عرشه چیقمش آیینی .

او که بر احتشاملی دنیا به
 سس و تل قدری به حاکدی ،
 عادتا بکزه بور معمایه ،
 علمامز ده یلمیور کیمدی .
 او اثرار بوکون خزینه میدر ؟
 ابدیتده بر دینه میدر ،
 بر بیلن واری نرده در شیمدی ؟
 اویله بر موسیقی اورتن اولوم
 بر تلی بیراقز انانده .
 محتمل کورمیور هنوز کوکلم ،
 جوق ساعتلر کچنجه هجرانده
 دوشولور بر خیاله ذوق آلینیر :
 بلکه حالا بستلر چالینیر
 کیلر یکمین بر عمانده .

بجی حال

« بهار و کلبکله » دن

کوچوک سالونک فس رنگنده قالین و آغیر پرده لی کنیش بجره مندن دیشاریسی

نا بودیندن عراقه ، مصره قادار
 فتح ایدیش اوزاق دیارلردن
 وطن اققنده حر اسن روزگار
 سس کوتورمش بوتون بهارلردن .
 او دها اویله طویلامش که بزی
 یدی یوز ییل سوزن حکایه منی
 دیکلهمش اختیار چنارلردن .

موسیقیسنده بر طرفدن دین
 بر طرفدن بوتون حیات آقش .
 هر طرفدن بوغاز او شهر آیین ،
 ماوی طونجه یله کور فرات آقش .
 نیجه سسلرله کوك و یرلرمن ،
 حزنمز ، شوقرز ، ظفرلرمن ،
 بزه بکزه او کائنات آقش .

دیکلهدم چوق زمان نواکاری ،
 بر ترنم که هم ککیش ، هم شوخ .
 دوغلیرکن نوانک اسراری
 باشلاپور شرق اقلرنده وضوح ،
 مست اولوب سوزلرنده هر مجهدن
 یوله دوشمش برر برر کیجه دن
 یوریور فجره الی میلیون روح .
 قیصقانوب کیزلهمش قضا و قدر
 بلکه بیکدن زیاده بسته منی .

حظيله خراب ايدم اداك ،
حالا متخيلم صداك .
كوكلده قالان عكسلرندن .

موسم ايي كائنات ايي يدي ،
ييلديزلر او يانده ، بز بو يانده ،
خوليا كي خوش بكن زمانده
صاندم كه كوزلكك جهانده
بر سلطنتك كوزلككي يدي .

استانبولك اويله در بهاري ،
بر عشق اولي ويردي آشانلق ،
آيلرجه خيال اينجده قالدق ،
ظنمجه ارنكوينده آرتيق .
كورمز فلک اويله بر بهاري .

بجي كمال

عطری

بو يوك عطری به اسكيلر ديرلر :
بزم اوز موسيقموزك پيري .
او قادار خلقی سوق ايدوب ير بر ،
او شفق وقتك جهانكيري ،
نيجه بايراملرك صباح ايركن .
كوكي طوب سسلرله كورلركن .
سويلش سلطنتلي تكبيري

باشقه بر شكله قويمق هر كون كوزل يوزكى ،
 بويامق كوزلركي بر سياه بر ماوييه .
 مك سنى خيال ايچون سوزه رك باتان كوني ،
 كيجه مهتابه دالمق ، سن ده دالمشك ديه .

سنى آكلاتمق اوزره يازوب هر كون بر غزل .
 پكيرمك عمرى يالكز سكا دائر اثرله .
 صاحلركي چوزه رك خوليا ديزنده تل تل ،
 بو كون كوللرله اورمك ، يارين منكشه لرله .

تصادف اميدنيك يتديكي مدهش آنده
 دوداغه قانله چيزمك يكيدين تبسى .
 سنى استقبال ايچون آرتيق او بر جهانده ،
 دوسته ال ساللار كى دعوت ايتك اولومى .

فاروق نافذ چامليل

ارنكوينده بهار

جانان آرازده بر آدكدى ،
 شيرين كبي حسن و آنه عنوان ،
 بر ساحله هم شرفدى ، هم شان ،
 پارلا ديني حافظه مده هر آن
 بر شعري خاطر لآنان قاديندى .

دوغمشدى ايچمده تا دريندن
 ييلديزلري ماوى بر سمانك .

یالکز الا بر کوزی یازاجق مصراعلم،
 یالکز سیاه بر صاچی الم تل تل صایاجق .
 بندن اول خاطرهك وارسه سنك آغلارم ،
 نئم سندن صوکرهسی عمرجه اولمایاجق !
 نه سندن غیرى کیمه، نه بندن غیرى کیمهك .
 سن بندن اوماجقك، بن سندن اوماجقم .
 قوللرمده کوزکی آجاجقك نئم سن ،
 بن سنك دیزلرکده کوزی یوماجقم .

فاروق نافذ جامیل

سومك

یالکز نه چوجوقلر کبی واهی سومك ،
 هم ساده نه مادی ، نه الهی سومك ،
 عمرجه سورن مك واوزون رؤیاده .
 سومك سومك نامتاهی سومك .

رفیق ملول سراج

بشیکدن مزاره قادار

سنی استقبال ایچون اوبجه کلک جهانه ،
 و باشقه سندن آلمق صوکره کلش مژده کی .
 بر نفس دیکلنمدن بیلرجه قوشمق سکا .
 آرامق هر طرفده بولماق اصلا سنی .
 صوده ، روزکارده ، قوشده سنك صداکی دویوب
 سنی بیاض چیچکلی دالیر ایچنده صامق .
 وصلتك رؤیاسنی کورمك اوزره اویویوب
 حسرتك عذابه ایرمك ایچون اویامق .

بردن کوکه

آغاچلر معبد اولور آلتنده سن کزینجه ،
 صولغون بکیزی قیزلر ملکشیر یانکده .
 ایچک دیشکدن بیاض ، یوزک بویکدن اینجه ،
 هیچ یانعامش بر مومسک سن کوموش شامداننده ،

اوپر یالکز اتندن روزکارلرک دوداغی ،
 روحکده یالکز اوزاق بر آیک عکسی واردر ؛
 اولیجه دوندورورسک دولاشدینک هر دایغی ،
 دیکلندیکک هر قیپی قبر یسدن بر کناردر .

قاندن قان ویره رک بکا أمر ایتدی شیطان :
 بر ملک روحی آرا ، بول بکا کوندر دییه .
 سنی بولدم ، یکیدن دکیشدی نبضده قان ،
 شیمدی نامل بو یولدن دونرم بن کری به ؟

هیچ بر عضویت نیم بش ییلق عشقم قادار
 بر یوزنده بلیرسز تشکل ایتمه مشدر .
 و هیچ بر آدم اوغلی بو کوکلدن داها دار
 طالده اونک قادار کاله ایتمه مشدر ؟

باشم دوشمش دیزکه ، کوزلرم سنی پولمش ،
 آلمان او . جکک کونی دوشونیوروم :
 بن او سون بر دالغیم کورفرزنده دورولمش ،
 بن او کون او جاغنده کول باغلامش بر قورم .

یغیبیورمش؛ چه قوسلو و اقیآ آدی طاشیان بر مملکت اورئان قالمق اوزره ایش؛
 مونیخ، زوریخ نه در بر یرده، بعض آداملر بر آرایه کلوب سقط و تهلکلی بر
 ایش کورمشلر ایش و بونک نتیجه سنده ایکنجی جهان حربنک پاتلامه سندن قورقو-
 لو بورمش. برلی، یابانجی مطبوعانک هیجان و یریحی باشقلرله باصوب یاینلادینی بوتون
 بو حوادتلر تورکیده یاشایان اون سکز میلیون انسان ایچندن بلکه بر قاچ گیشی بی
 ایلکیندر بیور، کری به قالانلرک ایسه بر قولانغندن کیروب اوبر قولانغندن چیقوردی.
 و بونلر آراسنده: «ایکنجی بر جهان حربی؟ آدام سنده. بوندن بزه نه!» دیر
 کبی اوموز سلیکوب بویون بوکنلرک صایسی صایتمله یتتیوردی.

بر باقیمه کوره بونلر پک ده حقسز دکلدی. زیرا آروپا قطعه سنی تهدید ایدن
 تهلکه یالکز. بر حرب احتمالندن عبارت اولدینی و بونک اوکنه کچمک امکانی داتا
 انسان اوغلینک النده بولوندینی حالده بزم یوردمزده یاقلاشدینی حسن ایدیلمن مصیبت
 هرکسک بر آلین یازسی کبی مقدر، مطلق و اوکولمز کورونوبوردی. بوکا قارش
 نه سیاسی تدبیرلرک، نه سلاحلاروت صاواشه حاضرلانه نک حکمی واردی. هرشی
 اللهه قالمشدی. بزى آنجق بر کرامت، بر معجزه قورناره بیلیردی و آیلردن بری بو
 معجزه نک ظهورندن حالا اک اوفاق بر اثر بیله کورولدیکنه، مملکت اوستنه چون
 قارالتینک هرکون براز داها قوبولوب کیتدیکنه باقیلاجق اولورسه تا کریدن بویله بر
 لطف بکله مه نک ده آرتیق بوش اولدیغنه حکم ایتمک لازم کلیردی. بونک ایچون
 دکلیدرکه، آروپانک بللی باشلی دولت مرکز لرنده بیله نیجه بائیلی، دوغولی دیپلوماتلر
 کندی ذردلرینی اونوتوب، کندی ایش و کوچلرینی بر یانه بیراقوب بزدن بر خبر
 آلمق غیرتیله تورکیه الجیلکلرینک آناختار دلکلرندن، کوزلرینی تورک الجیلرینک
 یوزندن آیرامیورلردی.

كان دوكون بايرامدر، فتواسنه چوق اويغون دوشديكي ايچون خلق بيغينلري بوني
 يرير، بوبوك بر توكله، حتى چالغيلر چالوب شريقلر چاغير اراق قارشيلاديني حالده،
 بو سفركي قيامت علامتي يالكز بر مملكتي و بر مملكت خلقني تهديد ايتك بايقيندن
 انسانده بوبله بر قدره رضا كوستر شه، بوبله بر تسليميتله بوبون اكيشه امكان ويرمكده
 ايدى. زيرا بونده بر حقسزلىق، بر عدالتسزلك واردى و بوكا قارشى عصيان ايتمك
 الدن كليوردى. صينيرلرمز ديشنده كي عالمك بزه قارشى كوسترمكده اولديني حس
 ايدوب ايتنديكمز ياقين علاقه ايسه يوره كزه براز صوسر به چكي رده قورونديلرمك
 سيني آتشي بوسوتون كوروكله بور؛ بزي تهديد ايدن تهلكه نك اهميتني كوزمزه
 بويونديكجه بويولتيور و يالكزلىق، چارسزلك دويفولرمزي درينلشدرديكجه
 درينلشدر بوردى.

• ايشته جهانك بوتون رصدخانه لرى دورينلرني يوردمزه دوغرى چويرمشلردى.
 توقبودن په كينه، په كيندن قالكوتايه، قالكوتادن قامبرايه، قامبرادن پره طور يايه،
 پره طور يادن لوندرايه، لوندرادن واشينقتونه، واشينقتوندن بوته نوس آرمسه قادار
 يش قطعه نك بوتون باشكندلرندن بيكلرجه شهر، قصبه و كويلرندن چكركه كره ني بر
 بر چليكدن آغله صاران تلغراف تللرى، ايشته قاچ زماندر توركيه نك باشنه كله چك
 بر فلاكت خبريله و بزيلا يوب دورويوردى.

فقط ناصل بر فلاكت، نه جنس بر فلاكت؛ بوني ايچريدن اولسون؛ ديشاريدن
 اولسون هنوز كيمسه تعين ايدميور؛ بوكا هنوز هيچ كيمسه بر آد قويا ميوردى.
 بو ميهملك ايچنده او فلاكت حسي قورقونچ بر سر حالني آلمشدى. اوني فاش
 ايتمكه كيمسه نك ديلي وارميور؛ اوني نه قارى قوجايه، نه اولاد آنايه، نه قاردهش
 قارده شه سويليه بيلوردى. غازه تهر صوصويوردى. بونكله برابر بوتون
 يورده هر كسك نك دوشونجه سي، نك قاينيسي، آچق ايشته ديكي نك درد،
 قورجالامق، اوكرنمك، بيلمك ايچون قيورانديني نك مسئله بوندن عبارتدى. او
 صيرالرده اورنا آوروپا ديلين بر اولكه نك اوستنه بيلدبرملر بوكلى قاره قاره بولولطر

کوروز کچی اولوبوردی. وهر کسک بر برینه صوراجنی کایوردی: هوامی بولولمی؟ کونشمی طوتولدی؟ خایر. نه او، نه بو. باشلرچی قالدیرب کولک یوزینه باقالم او انکین ماولیک اوستنده اداواق بر بولوط پارچه سنه بیله راست کلیوردی. کونش ایسه لکسز کولکسز، هر وقتکی آلورلیله یالاپ یالاپ یانیوردی. بر سیسدن ده بحث ایدیله مزدی. زیرا موسم یاز صوکی اولقله برابر هنوز صیجاقلر دوام ایتمکده واستابولده. دکنزه کیرنلر دخی کورولمکده در. شو حالده نره دن کلیوردی بو قارالتی؟ قوزمیک بر آفتی آکدیران؛ قوزمیک بر آفتک باشلانچی و یا خبر جیسی کچی برشی ایمشجه سنه پوره کله قسوت و اندیشه ورن بو دائمی، بو نابت، بو اصل قارا کلقدن داها قورقونچ آلاجه قارا کلق؛ اوله که، انسان بونک دیشاریدن کندی ایچنه سین بر آقسام غریبکی میدر؟ یوقسه کندی ایچندن دیشاریه صیزوب یاییلان بر خزنک کولکسی میدر آکلا یامیوردی. شو کنج قیز، قهقهه ایله کولک اوزره ایکن بللور سی، بردنره، بوندن دولابی قیریلوب کسلیوردی. شو دلیقانی سوکیلیسنک آغزندن اوپیم دیرکن دوداقلری بردنره، بوندن دولابی دونوب قالیوردی. اولاد مروتنه ابرمش شو آنا ایله شو بابانک الی کنه بوندن دولابی دوکون درنک باغنه ده کیوردی. زیرا «بوسون، کولکلن دنیا ده» هرشی، هرکسه صوک نفسی ویرمک اوزره ایمش و بو بوز رنکلی آقشامک صباچی اولیماجتمش کچی کلیوردی.

بو بوزدن هیچ کیمسه نک کوزنده، آرتیق هیچ بر شینک حکمی قالماش دنیله بیلیردی. همان بوتون چهره لرده «بختیارلیمی؟ آدم سن ده»، نکبت و فلاکتی؟ ویز کلیر بکا!؛ دیر کچی بر افاده واردی و بو حال، بر زمانلر هاله ای آذنه بر قویروقلی ییلدیزک کره مزه چارپاراق اونو بر آنده طوز بوز ایده جکنه و یا خود صاحب دینی بر بوغوجی غازله بر یوزنده حیثندن اثر بیر اقیاجفته داتر سویلن سوزلره بر نص کچی اینانوب صوک کونلرینی صایغه باشلا یانلرک پریشانقلرینی خاطر لانیوردی. شو فرق ایله که اوزمانکی قیامت علامتی بوتون دنیاه شامل برتهلکه شکلنده تجلی استدیکی و «ایل ایله

حسابدن فضلہ مائەتايىكك لىزومى يوقدر. فقط نە چارە ! تحصيل دىلن شى، حياتمزدە
اونبش سەدن فضلە سورن بر خستەلقدر و مکتبىدن قاچمىدن ياشقە علاجى يوقدر .
مفحرت يردن قالقدى ، اوغلنە ياقلاشدى و النى اونك آلتنە قويدى .
— سنك آتشك وار غالباً . قالق ، يات ايترسك . يك دە بيمورسك . اشتاهك
يوق . سوكر ا بيسك . قالق .

آنا اوغول چيقديلر . هيچ قونوشماياز سەين ، دالغىن كوزلرلرلە آبدىنى تعقيب
ايتدكدن سوكرە ميريلداندى :

— دون دە رنىكى بوزوقدى اونك .

بسيم اوكنە قونان زيتىن طاباغنە پارماغنى اوزاتارق سايدى !

— بر ، ايگى ، اوج ، دورت... اون بر . شيمدى هپسى يرم بن . اون بردن اون
چيتار ، صفر قالير . ايشتە بكا بو قادر حساب يتر .

يايى صنا

« پانوراما » دن

ماكريلك آلاجه قاراكلغندە

مملكتك اوستنە باشدن باشە بر آقشام قارالتيسى چوكش كيدى . نە وقت بليرديكى ،
نە وقت يته چكى بللى اولمايان بو دونوق ، بولايىق قارالتى واندن ادرنە يە خطايدن
آردهانە قادر نيجه شهرلرى ، قصبەلرى ، كويلرى ، اوبالرى سيكى سيكى قابلايىب
ساربيور ؛ نيجه فقير قلوبە سنك موملرئى سوندوروب نيجه زنكىن قوناغلك آويژه لرىنى
ايلندبربيوردى . و بو هفته لردن ، بو آيلردن برى هپ بوبلە ايدى . توركيە نك هر
هانكى بر نقطە سندن ، هر هانكى بر كيسە ، اويقودن اويانيب اويقوبە دالاجنى ساعته
قادرە بوتون كون اطرافنى بو قرالتى ايله چورپلش بولوبور ؛ بر باغچە نك ايچندە ايسە
چنرلە چيچكلرى ، بر سوقاقده بوروبورسە ياندن چكنلرى بر سياہ تولك آرقە سندن

چو جوق آلقاق سله :

— چوق آغریبور، دیدی .

مفخرک یوزینه کسکین چیزکیلر حالده بر اندیشه ینکجی آیاقلرینی چکیردی .

صمیم باشنی براز اوزامش ، آیدینی سوزویوردی .

— نهسی وار؟ دیدی ، صوغوقمی آلدی ؟

بسیم خدمتچی به دوئمشدی :

— شو صاحبکی زیتینلره بر دعوتیه کوندرلم ده سفره به بویورسونلر !

مفخرت آغابکیسه جواب وردی :

— خایر ! مانه مایک امتحانه چالیشیور . دون کیجه کچچ یآندی . صباحلین

ایرکن قالقدی . ینه چالیددی . ایسته میورم . قالسین صنفده . دکلی آغابک؛ سنن ده

— سوله ، رجا ایدرم .

صمیمک کدرلی سسی تصدیق ایتدی :

— طیبی . مانه مایک صحت قادر لازم دکل ، حتی انسانلرک یوزده دوغسانه

هیچ لازم دکل .

بسیم آبالسه اشارت ایدیوردی :

— زیتینلری حبسه محکوم ایتمک ظلمدر . کیلرک آماختارلرینی ویریرمیک ؟

— بسیم ، چوق خانسک .

— او زیتینلردن ایکی تانه یسین ، باش آغریسندن اثر قالملاز .

— شاقه مک صیراسی می شیمدی :

— آصیق صورائله باش آغریسی تداوی ایدیلیرمی؟ آماختارلر نره ده ، سوله .

— بوفه نک سول کوزنده .

بسیم صمیمه دوندی :

— بدنن ده آل او قادر ، دیدی . انسانلرک یوزده دوغسان دوغوزینه بقال

‘ یالکز ز ’ دن

طالاش کبابک حضورنده بردن بره صوحان بسیم برطانه سس سزلکی ایچنده بدی .
 ات و یوققه آغزنده اریه رک باش دوندریمی بر معجون حالنه کلدکدن سوکره ،
 معدنه دکل قلبه کیدیورمش کبی ، اوکا بو بوک عشقارک سرخوشلغنی وریوردی .
 خدمتچی اونک اوکنده صاری بشکی بر بیاضلقدن باشقه بر شی قالمادینی کورنجه ،
 قایق طاباغنی صول اوموزینک حذاسندن اوزاندی . قاشلرنی چانان بسیم ایچون
 کویک اک جدی آنلردن بری ابدی . طاباغنی یکی باشدن تپه له مه دولدوردقدن
 سوکره اعتراف ایتدی :

— بن بو کبابه عاشقم .

چیلاق بر قادینک اوسته سر بلش اطلس بورغان کبی کبابلرک اوزرنده پارلایان
 یوققه نك کهربار صاریسی اشتاهلی کوزلریله یالادقدن سوکره علاوه ایتدی :

— دنیاده بوندن داها صانیچی بر عشق یوقدر . اوست طرفی ادبیات .

مفخرت کوزلرینک اوجیله صمیمه باقیوردی . آغابکیسی چوق بورغوندی .
 ضعیف و قاراکلق یوزنده قاشلری ، کوز قاپاقلری و بوتون چیزکیلری دوشوکدی .
 کولکده قالان کوزلرینک ذکی پارلیتسی کوروندیکی ایچون ، اونی یالکز ککیش ،
 کرکین ، آبدینلق و سلطنتلی آلی چپرکین اولمقدن قورناریوردی .

مفخرت سلمینه ده باقدی . قیزینک ده کوزلری صمیمک اوستنده بدی . فقط

شبهه و برمیوردی . بسیم قونوشدینی زمان بیله سفره نك دقترینی کندیسنه چکن

صمیمک هر برندن آیری آیری معنارلر بوشالان خفیف قیملدانشلری و صوصوشی

قارده شک سوزلرندن فضلده دوشوندردی . آیدین ده ایکده بر کوزلرینی بو بوک

دایسینه چویریوردی ؛ فقط رنگسز یوزنده حالا صانیچی قبریشتلرلی واردی .

— آغرییورمی باشک ؟ دیبه صوردی آنه سی .

آیدین کوز قاپاقلریله جواب ویردی . پارماقلرینی آلنه کونوروب چکدی . صمیمک

کوزلری ده اوکا چویریلشدی .

زەردن تشریف

ینە اللر بیاض بیاض ،
 یازدیمی کلیورسک ؟
 مالخلیایه دوغشک ،
 بوغاردیمی کلیورسک ؟

ماویلرک خارە خارە ،
 سنی دوندورمش بو شهرە ،
 کمر بر نفس امارە ،
 جان ، حظدیمی کلیورسک ؟

کوککەمی صینیمشیر
 آغزی دعا دولو قوشلر ؟
 نیه هوالأمش قاشلر ،
 یروازدیمی کلیورسک ؟

کلدک راستده قرار کچی ،
 بوی پوص أوجه فرار کچی ،
 ال بر مقام آراز کچی ،
 دوست ، سازدیمی کلیورسک ؟

دفته دیرکه کل نقشلم ،
 کلی ماسوا قوقوشلم ،
 بئم استانبول باقشلم ،
 ایلاک یازدیمی کلیورسک ؟

آلتندە يېشىدېر ميور . ھېسى ھوا قوشلىرى كىي الميزك اريشە ميه جىكى بوشلقلار ايچىندە
 ساللانيورلر . يانلرئىنە وارمق بر سورى تھلكه يىي كوزە آلاق آغاچلرە طيرمانمق ،
 آووج وتابانلرى برەلەك . سىنجاپ كېي دالدىن دالە آتلاق لازم . حالبوكة چوجوقلرە
 بر پارچە يالوارمە يى ، مردلك دامارلرئىي اوقشامە يى بيايرەك اولر آغاچى طاقيلە
 سىك آياقلرئىنە ايندېرلر .

كرازلردن صوكرە جانم بر آرابە صفاسى ايترسە . آجيلير قاپانير ايسكملمە يى
 قانلابوب بر كوشە يە بيراقارق باغچوانك مك تىكرلكى چك چك آراباسنە قورولور ،
 بر اسكى زمان قرالى سلطنتيلە كندىيى تىمەمە چكديردم . ھىب عىنى طاتلى دىل ،
 كولر يوز سامەندە .

رشاد نورئى كوتەكئىن

شعر

صايرىشئىن بوغدا يى رۇيالرميزك ،
 سنى باغرىمىزە اكەر يىچرز .
 آجيلر قارده شك ، تىلى قىزك ،
 زىكئىن پارىلتىكده دولار كىچە مىز .

سكوتك ميواسى ، طلسمى پىكار
 و بىلدىز جملەسى قارا كلكلرك .
 اقليملر دىشندە ازلى بهار ،
 موسملر ايچىندە توكىمىز يارىن .

ايچمىزدە صوكسىز چالقانان دكىز ،
 كولومسە يىن يوزى كدرك بزه ،
 بىلدىزلرك آلتىن باغچە سىندە يىز ،
 ابدىشكلكە كلكدك دىز دىزه !

احمد حدى ملاكپىكار

زمان آرقانسنده کی هیچ صوچی، کناهی اولیان بچاره بی چیفتهلمکه قاتقار. هله ده وئەنک کنئیسنه فنالق یابانی زمانه ده عفو ائمدیکی، بر عشریت رئیس ثبائیه کین کونئدکی مشهوردر.

أوت، انتقام دوینوسنک یوقانی برانسان ایچون بلکه ایی بر علامت دکلدر. فقط بن حیاتمک هیچ بر چاغنده بویه بر هیجانک بی یوقلامدیغنی اعترافدن چکیمیه جکم. نه یاپالم بویه یارائلمشم. جذامی یاییق آجیسنه نه قادار دوینوسزسه بن ده قویروق آجیسنه اولهیم.

کنه دییه ییلیرسکنز که:

انتقامک فئدهلی ر طرفی واردر. یابدینی کوتولکک یانه قالمادیغنی کورن کیمسه، هیچ اولمزسه آجیسنی اونوتونجهیه قادار سزی راحت بر اقیبر.

بوده دوغری. فقط اونوتاملی که بو نتیجهیه وارمق ایچون داها یوموشاق یولارده وار. مثلاً یالوارمق. بئم اوزمان بکا صائاشان چوجوقلره یابدیغم کبی: «ایکی کوزم قاردهشم! بیلیرم سن بئم باشی یارایلیرسک. هیچ بن سنکله باشه چیقاییلیریم؟ باشم یازیلیرسه یازیق دکلی بکا؟» وساره، وساره.

هله بوئی سویلرکن برارده بویشکی بوکهنسی، سنی تیره نهرک صبزیلدانه سنی بیلیرسهک هیچ مسئله یوقدر.

مسلك ایجابی اولارق غایت ایی بیلیرم. اولدقجه دیشه دو قونور برمادی منفه دایانمان مسئله لرده رجا و نیاز اک قوتلی بر سلاحدر. یالوارمه سنی، اما اصول و آدانه کوره یالوارمه سنی بیان انسان ایچون آچیلدیاجق قانی، آریلیه جک مرته یوقدر. نته کیم بن داها او یاشده غایت اوستالقله قوللانغنه باشلادیغم بو سلاح سایه سنده کنئیدی یالکز سواق چوجوقلرینک شردن قورومقله قالمیور، اونلری بورنی حلقه لی عرب کوله لر کبی ته ته قوللانئوردم.

کوزیکزک اوکنه کتیرک؟ بهار بوتون سلطنتیه کلش، آغاچلر پیطراق کبی کراز دوکش. یالکز نه یازیق که قدرت اونلری قیرمزی کلینجکلر کبی آیاقلر مزک

* مسكينلر تىكسى * ندىن

شىمدى اولدىنى قادار چوجوقىن دە پىك جانىك قىمتى بىلدىم . قوشاچە ،
قايدىراق ، بردر بر كې اويونلر اصلا ايشمە كلزدى . آقشام اوستلرى آچىلىر قاپانير
ايسكىلمەى قوناغىك باغچە قايسنە قورار ، وجودە كورە چوق قوجامان اولان باشى
موتفاغىك صارماشىقلرلە قاپلى دووارىنە ياصلالاراق قارشى وىرانەدە چوجوقلرى
سىر ايدردم .

چوجوقلر كىندىلرى كې باشقەلرىنە دە رحىم اولمايان ، حىبە لله كوتوك
ياپتىقن ذوق دويان كوچوك جاندارلردر . هيچ سبب يوقىن آرادە بر بىكا دە
ساناشىرلر . فسى قاپارلر ، يوزمە طوپراق آتارلر ، آلتىدىن ايسكىلمەى چىكارلدى .

كىنە شىمدى اولدىنى كې او زمان دە كوچم قوتم بىرنەيدى . هانكىسى اىستەسم ،
اول الله ، آياغىك آلتە آلير ، اويرە چويرە تېلە بە بىلدىم . فقط بونك ايچون بىردىن
قالتمق ، قوشمق ، توز طوپراق ايچىندە يووارلامق كې بر سورو لزومسىز حركت
ياپمق لازمدى . آتباق دە كرمى ، حيوان ياورولرى كې نە ياپدىقلىرىنى ، نە اىستە دىكلرىنى
بىلمىن بر طاقم آبوق سابوق مغلوقلرە اوياراق طاتلى جانى صىقىنتى بە صوقتىن نە
چىقاجق .

— نەى چىقاجق ؟ سىكا ياپىلان حقىزلىك آلتىدە قالماش اولاجىك ، الك

آياغىك براز زده لىسە دە يورەكك فرحلاياجق .

بلىكە حقىكز وار . لتقام دويغوسى اصىل بر دويغودر . اصىل دىدىكىمىز انسان
شخصنە اونورىنە ، مال و جانە ياپىلان تىجاوزلرە قارشى آشىرى بر تىتىزلك
وهضمىزلىنى اولان انساندر . آتباق قىزدىر يلان حيوانلردە باشقە بر تورلومى باپارلر يا ؟
كىدىك الك مسكىنە ، كوپىك الك دالقاووغىنە حدك وارسە بر پارچە طاقىل . ولى نعمتى
بىلە اولسەك همان اوفىكە لىر ؛ دىشبلە طىرناغىلە قارشى قويمغە قالقار . حيوانلر ك الك
اصىلى اولان آت اونلردن دە منطقسىزدر . او كىندە كىك بر حركىتىدىن پىرەلندىكى

باش باشه اوزاندىق كونلرجه ايصلاح
چنلرينه ياز باغچلرنيك .

عمر ك كيجه سنده سكون ، آيدىنلق ،
بوشانان بر سىلدى آووچلر كدن .
بر ماصال ميواسى كېي پايلاشدىق .
مهتابى قيريلش دال اوچلر نندن .

احمد حمدى طاكيناكار

زدهسك

كيجه لين بر سس بولدر اويقوى ،
ايچم اور برمه يله دولار : « زدهسك ؟ »
آرايورم يىللر وار كه بن اونى ،
عاشقىم نى چاغران بو سسك

كون اولور سورويوب نى در بدر
بو سس روزكارلره قاريشير كيدر .
كون اولور پيشمدن يورور برابر ،
آكسزىن هايقييرير بكا : « زدهسك ؟ »

بوتون سوكيلرى آيىپ ايچمدن ،
وارلغى يالسكرز اوكا ويردم بن .
الويرير كه بر كون بكا دريندن ،
تا دريندن بر كون بكا « كل ! » ديسين .

احمد قيسى تهجهر

قیریق قاناتلرله دوندیلم کری
آردلرندن باقیب قالدیم قوشلر
بن بیلدیکم قوشلر بویله دکلدی .

دیلمجه اوتوردی قوشلر داللرده
لنتده کچمزدی سنک سوزلرک
صوکی آقاردی آدک دیلرده
دیدیکن آکلادم بوتون کوزلرک
کوزلرده باقیشلر بویله دکلدی .

صوران اولماز بزى یاردن اغیاردن
نه چاره ناممز چوقدن یتمشدر
بول اوستی چشمه لر باقار کناردن
بزى ییلن صولر آقیب کیتمشدر
مرمرده نقشلر بویله دکلدی .

میوه دن قیریلان داللر ناصله
آرزولر ایچمده اوله دوروردی
بر دالده بیک تورلو میوه ویربردی
تقومده بهاردی نه کون باقیسه
نه دیم بو ایشلر بویله دکلدی .

اورخان شائق کویای

خاطرلامه

سن آقشاملر قادر بو بولی، صیجاق
رو یالرم قادر ساده، کوزلدک .

آغ یاماق، آغ آتمق، آغ طوبلامق،
 اولنا یایمق، یم چیقارمق، قاییق تمیزلهمک.
 دیکنلی بالیقلمی خاطر لایمق ایچون
 اللری اللرمه دکدی.

او کیجه کوردم، اونک کوزلرنده کوردم؛
 کون نه کوزل دوغمش مکر آجیق دکیزده!
 اونک صاحبلمی اوکرتدی بکا دالبابی؛
 چالقاندیم دوردم قووالر ایچنده.

اورخان ولی

استانبول

تاریخله یاشیت بلکه شو پیر استانبول،
 هر کون یکی بر ذوقه أسیر استانبول.
 کونبوز کیجه یاز قیش صباح آقشام دیدن
 اکلنمده زنگین و فقیر استانبول.
 رفیق ملول سرچ

سَم

آی کجی، بیل دوندی اونونک بی
 اوستنه آدمی یاردیم آعاج
 آچدک دردلمی قاناندک بی
 آلتنده تورکیلر دوزدیکم آعاج
 سنده کی بیملر بویله دکلدی.
 دورت بر یانه خبر صالدیم قوشلر
 یاری بولده اونوندیلمر خبری

سنکچون دالاردن سوزولن عطر ،
سنکچون یاسمین قونفیل زنبق .

بر قوش سسی کلیر دوداقلر کدن ،
کوزلرک کؤکلده آجان ترکسلر .
دوشن بر اوپوشدر یا کافلرندن ،
مور آقاسیه لرده اور پره ن سحر .

پنجره کدن بر کل آدینک زمان
ایشیقلرله دولاجق قلبک ایچی .
پکیورم موسم کبی قاپیکدن ،
کوزلرمده بولوط ، صاچلرمده چیک .

احمد عب درانی

دکیز قیزی

دکیزدن یکی می چیقمشدی ، نهیدی ؛
صاچلری ، دوداقلری
دکیز قوقدی صباحه قادار .
یوکه لوب آچالان کؤکی دکیز کیددی .
یوقسولدی بیلیورم ،
اما بوینه ده یوقسوللق سوزی ابدیلز یا ،
'فولانمک دینده ، یاواش یاواش ،
عشق تورکیلری سوبله دی .
نه لر کورمش ، نه لر اوکرمشدی کیم بیلیر ،
دکیزله بوغاز بوغازه کچن حیاندنه !

دنیا پوصوله ، بن ابره ،
 کوندوز تیتره کیجه تیتره .
 هانکی ایکنه لر اوزره ایم ،
 نرم قوزه ی ، نرم قبله ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

بر آد قویاماق چوق زور .

اوبریور ، چوبریور ،

باشقه معنا وبره میور ،

بزم کویلی کوکل دیور ،

بو درده نه دیرلر سزده ؟

ذکی عمر دفته

سه ره ناد

یشیل پنجره کدن بر کل آت بکا ،

ایشیقلره دولسون قلمک ایچی .

کادم ایشته موسم کبی قاپیکه ،

کوزلر مده بولوط ، صاچلر مده چیک .

آچیلان بر کلک سن یاپراق یاپراق ،

بن عشقمه بهار کتیردم سکا .

طوزلی بوللرندن کچدیکم اوزاق

اقلیمدن شرقیلر کتیردم سکا .

شفاف داملالره تیتره بن آغیر

غنجه مک آلتنده بو کولشن هرساق

بو ناصل درد

سحرلی آتله می بیندم ؟
 او بور کوزلره دوندم ،
 دستورسز برلری باصدم ؟
 دوش اولدم کندیمه کندیم
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

کلکله باق ، کلک دکل ،
 کولکله باق ، کولک دکل ،
 آتشر بجران ایچنده ،
 سو کندینه مالک دکل ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

سانکه ضیطیم سوقاقلر ،
 سانکه محکمم یا ناقلر ،
 هر شی مستنطق کیلدی ،
 بیور بی استنطاقلر ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

بر یوله کیده جک کبی ،
 بر یولیم کله جک کبی ،
 بو حاضرلق نه در جانده ،
 بر شیئر اولاجق کبی ،
 بو درده نه دیرلر سزده ؟

بالمكس چهره اسكيسى قادار مشفق، اسكيسى قادار ملايمدى. اولونك يارى قابالى
 كوزلرني متين برال ايله قاپادى. سواقغه قيرلادى. قومشى اختيار خانم خېر وپردى.
 قومشيلر قوشه قوشه اوه كلديلر. او فابريقا يه يوللاندى. يولده قايىقله كيدركن،
 اولومه آليشمش كېي ايدى.

يان يانه، قوجاق قوجاغه، عيني يورغانك ايچنده ياتمشلردى. اولوم مونس،
 آناسنه كيرديكى كېي اونك بوتون حساسيتنى، شفقتنى، يوشاقلىقنى آلمشدى. يالكز براز
 صوغوقدى. اولوم بيلديكمز قادار قورقونچ بر شى دكلدى. يالكز براز صوغوقدى.
 او قادار.

على كونلرجه اوكل بوش اودالرنده كزىندى. كيجه ايشيق ياقادن اوطوردى.
 كيجه يېي ديكلهدى. آناسنى دوشوندى. فقط آغلايامدى.

بر صباح يمك اوداسنده قارشى قارشى يه كلديلر. او، يمك ماماسنك موشامباسى
 اوزرنده ساكن وپارلاقدى. كوشن سارى پرنج مادهنك اوزرنده دوناقلمشدى. اونى
 قولپلرندن طومارق، كوزلرنيك كوره ميه جكي بر يره قويدى كنديسى بر صنداليه يه
 چوكدى. بول بول، سس سز بر ياغمور كېي آغلادى. و او اوده او، بر داها قاينامدى.
 بوندىن صوكره غلنيك حياتنه بر سالب كوكومى كيره ر.

قيش خليچ اطرافنده استانبولده كيندن داها سرت، داها سيىلى اولور. بوزوق
 قالديرملرك اوزرنده بوز طوموش چامور پارچه لرني قيرارق ايركندن ايشه كيدنه
 مكتب خوجالرى، جلبلر و قصابلر فابريقانك اوكنده بر مدت ديكله نيرلر، قوجامان
 بر دوواره صيرتلىرى ويره رك اوستنه زنجيقل سريلمش سالب ايچرلردى.
 بوك الديوئلر ايچنده صاقل قيمتدار اللرى سالب فنجاتنى قوجاقلان بورونلرى
 زلهلى ساريشين عملهلر، مكتب خوجالرى، جلبلر، قصابلر و بعضاً قيرمكتب طلبه لرى
 قوجامان فابريقا دووارينه صيرتلىرى ويره لر؛ اوستنه رۇيالرينك مابعدى سريلمش
 سالبدن يودوم يودوم ايچرلردى.

کلیر کبی کلدی. صاحلری اوغلینک چایی، آقشاملری ایکی قابیمکنی حاضرلابه حاضرلابه آقشای ایدیوردی. فقط یوره کنگ کنارنده بر صیزی حس ایدیور؛ بوروشوق و تولند قوقان وجودنده آقشام اوستلری مردیونلری خیزلی خیرلی چیقیدینی زمان بر کسیکک، بر تر، بر یومشاقلق دویویوردی. بر صاحلین داها علی اویانمعدن، ساهورک باشنده اوزرینه بر فنالق کلش، یاقین بر ضدالیه چوکووبرمشدی. چوکوش او چوکوش.

علی آتئسنگ کندیسینی بو صباح یچین اویاندیرمادیغنه حیرت ایتمکله برابر اوزون زمان وقتک بچیکدیکنی آکلایامامشدی. فابریقانک دودوکی، جاملرک ایچندن تیزلکنی، جان قوبازیمچیلینی ترک ایتمش و بر سونکر ایچندن کچمش کبی یومشاق، قولاقلرینه کلدی. فیرلادی، بک اوداسنگ قاپیسنده دوردی. ماصابه اللری دایالی اوبوقلار کبی وضعتده کی اولوبی سیر ایتدی. اونی اوبویور صانیوردی آغیر آغیر یورودی. اوزلریندن طوتدی. دوداقلرینی صوغومنه باشلامش یاناقلره سوردیکی زمان اوزپردی.

أولومک قارشیسنده نه یاپهقی، موفق اولمش ر آقتوردن فرقرز اولمایاجق. او قادر، موفق اولمش بر آقتور.

صاربلدی. اونی کندی یاناغنه کوتوردی. یورغانی اوستلرینه چکدی؛ صوغومنه باشلایان وجودی ایصیتمنه چالشدی. وجودینی، حیاتییی بو صوغوق انسانه آشیلامنه اوغراشدی. صوکره عاجز، اونی گوشه مندرینک اوزرینه آندی. بوتون آرزولرینه رغماً او کون آغلايامادی. کوزلری یاندى، بر دا لایاش چیقارمدی. آینه به باقدی. اک بویوک کدرک قارشیسنده، ر کچه اویقوسز قلش انسان چهره سندن باشقه بر چهره آلمق قابل اولمایاجتمیدی.

علی بردنبره صعیفلامق، بردنبره صاحلرینی آغارمش کورمک، بردنبره بلند مدهش بر آغری ایله ایکی قات اولووبرمک، همان یوز یاشنه کیرمش قادر اختیارلامق ایسته یوردی. صوکره اولویه بر داها باقدی. هیچ ده قورقونج دکلدی.

کورونمک ایسته مدن : اونک ایچون دوروست ، کوستریشز ایشله به جک . یوقه ایشک فیاقاسنی ده اوکرمشدر . اونک اوستاسی استانبولده بر تک الکتریکچی ایدی . بر آلماندی . علی بی چوق سومردی . ایشک دالاولره سفی ، نوماراسنی ده اوکرمشدی . کندی قادیار اوستا و بیجریکلی اولانلردن داها اوستون کورونمک اسرارای چویکلکده ، مجله ده ؛ آشاغی یوقاری سپرده ، یمنی کنجکلکده ایدی .

آقشامه آرقاداشلرینه ییکی بر دوست . ییکی بر قفادار ؛ اوستالرینه صاغلام بر ایشچی قازاندریفنه آمین و ممنون اوینه دوندی .

آناسی قوجاقلاقدن سوکره قارشى قهوه به ، آرقاداشلرینک یانه قوشدی . بر پاسترا اوینادیلر . بر هیجانلی تاولا پارئیسى سیر ایتدی . سوکره اوینک یولنی طوتدی . آناسی یانسی نمازی قیلوردی . هر زمان یایدینی کبی آناجنک اوکنه چوملدی . سجاده نك اوزرنده طاقلا لر آتدی . دینلی چیقاردی . نهایت قادتی کولدرمکه موفق اولدینی زمان قادیجاغش سلام و یرمک اوزره ایدی .

آنسی — علی به ، کنه به یاوروم . کنه یاوروجم ، یاغه .

علی — الله عفو ایدر آنا !

سوکره صاف ، معصوم صوردی :

— الله هیچ کولزمی ؟

یمكن سوکره علی بر نات پینکرتون کتابی اوقومنه دالدى . آناسی اوکا بر قازاق اوروپوردی . سوکره یوکک ایچندن لوانطه قوقان شتله سروپ یاندیلر . آناسی صباح نمازی اوقونورکن علی بی اویاندردی .

قیزارمش اکلک قوقان اوداده سهاور نه کوزل قایناردی . علی سهاوری ، ایچنده نه اضطراب ، نه ده قضا اولان بر فابریقایه بکزه تیردی . اوندن یالکز قوقو ، بخار و صباک سعادتى استحصال ایدیلیردی .

علینک آنه سنه اولوم بر مسافر ، بر باش اورتولی نمازنده نیازنده بر قومشو خانم

خاليجی اوغلينده كي فابريقانك باجاسی قفاسنی قالديرمش ، بر خوروز وقاریله صباحه ، کاغذخانه صرتلرنده بلیرن فجر کاذه باقیوردی . زرده یسه اونه چکدی .
 علی نهایت او یانیدی . آناسی قوجاقلادی . هر صباح یاپدینی کبی بورغانی قفاسنه بوسبوتون چکدی . آناسی یورغاندن دیشاریده قالان آیاقلرینی غیدیتقلادی .
 یانقدن بر حمله ده فیزلایان اوغلیله برابر تکرار یاناعه دوشدکلری زمان بر کنج قیز قهقهه سیله کولن قادن مسعود ضاییلایلیردی . مسعودلری چوق آز بر محله نك چوجوقلری دکلیدیلر ؟ آناسنك چوجوغندن ، چوجوغنك آناسندن باشقه کلیرلری وارمیدی ؟ يك اوداسنه قوجاق قوجاغه کچدیلر . اودانك ایچنی قیزارمش بر اركك قوقوسی دولدورمشدی . ساور نه کوزل قایناردی . علی سهاوری ، ایچنده نه اضطراب ، نه قضا اولان بر فابریقایه بکزه تیردی . اوندن یالکز قوقو ، بخار و صباح سعادتی استحصال ایدیلیردی .

صباحلین علینك بر سهاور ؛ بر ده فابریقانك اوکنده بکله بن سالب کوکومی خوشه کیدردی . صوکره سلر ، خالیجی اوغلنده کی ، عسکری مکتبک بورارانی ، فابریقانك اوزون بوتون خلیجی چینلاتان دودوکی اونده آرزولر او یاندرر ، آرزولرسوندورردی . دیمک که علیمز براز شاعرجه ایدی . بو بوک دکیرمنده بر الکتریک عمله سی ایچون حسابیت ، خلیجه بو بوک ترانساتلانتیکلر سوقنه بکزه رسه ده ، بز ، علی ، محمد ، حسن براز بویه یزدر . هیمزک کولکنده بر آرسلان یانار .

علی آنه سنك الی اوبدی و صوکره شکرلی بر شی یمش کبی دوداقلرینی یالادی . آنه سی کولوبوردی . او ، آنه سی هر اوبوشده بویه بردفه یالانعی عادت ایدینمشدی . اولک کوچوک باغچه سنده کی صاقیلرک ایچنده فسکلنلر واردی . علی بر فاج فسکلن یاراغنی پارماقلریله ازه رک آوچلرینی قوقلايه قوقلايه اوزاقلاشدی .

صبح سرین ، خلیج سیلی ایدی . آرقاداشرینی صاندال اسکله سنده بولدی . هپسی ده دینچ ده لیقانلیلردی . بش کیشی خالیجی اوغلنه کچدیلر .

علی بوتون کون ذوقله ، حرصله ، اشتیاقله چالیشاجق ، فقط آرقاداشرلرندن اوستون

مالان دنیا

ایلك كوندن آلیشدیغیمز امكندار آیدینلق ،
آنه بوزینده، دوست بوزینده اولاد بوزینده .
هر صباح یکیدن باشلايان شیئه دویمادق ،
دوشمز، کرچکمز نه وارسه کوك بوزینده .

کوك بوزی بلله دک شو اوربرن ماویلیکی ،
باشمز داردہ قالجه ال آچدیغیمز بر .
کوك بوزیدر آووتان عقللی یی دهلی یی ،
کوك بوزینده یولولطر، اوچورتالار، امیدلر .

هر موسمیله انسانی آیری آیری صاران
بونجه کوزللیکی ناصل قویوب کیده جکمز ؟
یامان چالاجق او چالما یایی ساعت، یامان ،
چکمش اولا برکز یومولدی می کوزلر مز .

جامعہ صدق طارانی

سہاور

— صباح اذانی او قوندی، قالق یاوروم ، ایشہ کیچ قالاجسک .
علی نہایت ایش بولمشدی . برہفتہ در فابریقاہ کیدیوردی . آناسی ممنوندی .
نمازی قیلمش ، دعاسی بایمشدی . ایچندہ کی جناب حقلہ برابر اوداسنہ کیرنجہ
اوزون بوی ککیش وجودی و چوق کنچ چہرہ سی ایلہ رؤیاسندہ ماکنہ لر،
الکتریک پیلری، آمبولر کورن، ماکنہ یاغلی سورون و بر دیزل موتوری
خومورتوسی ایشین اوغلینی اولا اویاندیرمغہ قیامادی . علی ایشدن چیقمش کبی
ترلی و پنہ ایدی .

دکیزی اوزله نلر ایچون

کیلر چکر رۇیالرمده

آلی پوللی کیلر داملرک اوزرندن .

بن زواللی

بن ییللردر دکیزه حسرت

• باقار باقار آغلارم •

خاطرلارم ایلك كوروشمی دنیایی

بر میدیه قابوغنك آزالغندن .

صولرک یشیلی کولرک ماویسی

لاینالرک اک خاره لیبی .

حالا طوزلو آقار قائم

ایستربده لرک کسدیکی بردن .

نیدی او دهلی کبی کیدیشمز

بمباض کپوکلرله آجیقلمه !

کوپوکلر که فنا قلبی دکل ،

کوپوکلر که دوداقلره بکزمه .

کیلر چکر رۇیالرمده

آلی پوللی کیلر، داملرک اوزرندن .

بن زواللی

بن ییللردر دکیزه حسرت .

عربجه دن نفرت ايدردك، لکن
 اوقشاردی بابامك اوقودینی شی غیله منی .
 قورقودن وحیرتدن بر یکی دنیا ایچنده
 محقق ایمان ضبط ایدردی بزى .

بر سدن سوکره باشقه برس کلیردی ،
 اما ناصل باشقه ، آ کلا تیلمز .
 بابامك سوکسر آهنگی آراسنده
 اولوردی یاشاملار داها آز .

و اولوردی وجود منده کی تعریف ایدیلز چو جو قلق
 نه دنسه داها اوزون .
 اویانیردی قارا کلق حجره لرده
 بوتون یادکارلنی روح مزك .

و بابامك نفسلی یاواشلاردی ، هپ عینی سلرله ،
 توکل و عقل دولو کلیردی بزه هر طرف .
 بابامك اللری بو بوردی و بابامك اللرنده
 مصحف .

ونه لردن سوکره بن خاطر لایبورم
 بهض کیجه لر ، یعنی هر کیجه
 بابامك و باشقه سوکیلیرك عربجه منی
 تسلیسز شیئر دوشوندکجه

مرهم طوتمیور یاراده ،
 قیریلدی قانار قانادم .
 کنجلیکم کیتدی آراده ،
 آه نهدن سوکره آکلادم :

یوقش سندن باشقه صدد ،
 نه وارسه سندن کنایه .
 مدد، بویوک الله ، مدد
 قولکی صاران کیجه یه .

جامد صدق طارانجی

سیاه و قارا کلق

قرآن او قوردی بابام بعضاً
 غالباً قدر کیجه لریده .
 اونک اینامش سیله بز چوجقار
 دهاها کوچولوردک اودانک اک اوزاق بر یرنده .

متأثر اولوردق قیشی کورن قیرلانغیچلر کبی
 غریب صدالرده هیچ بر شی آکلادن
 هنوز مکتبه کیدن آبلام بیلکیچ بیلکیچ .
 « عربجه » دیردی نفسیله او زمان .

عربیجه ، اوزاق قارا کلقلرده
 سیاه و لامبا سونمش کبی اوزار .
 و چوجوق قلبلر منی ماتیمله قاپلاردی
 مجهول اولولره طاند مزارلر .

آه البته بيليرسك كه
بر سن وارسك بكا ياقين .

ياشاران كوزلومه باق ،
بن يالان سويلك بيلمم .
هر شيم كونشده چيلاق
ندامت بنده جهنم .

بن نه كيجه لين بيلديز ،
نه كلبكم كوندوزون .
بكا بن كهي رياسر
يوزك كرك يارب يوزك

بوش دكل ايتديكم نياز .
حالدن بيلمور كيمسeler ،
دوستي ، دشمن ي ، طائينمز
صوده اوينايان چهره لر .

كيتمكله يتيمور عمان ،
صولر آزرغين ، تكنه دليك .
آه بو داغلر و بو دومان ،
يولني شاتيردي كييك .

كون يوقدر چكسين طاساسمز ،
كيجه لر ديرسهك كر بلا .
صانيرم هر دوشن بيلديز
كوكسمدن قوپان واويلا .

بی قویوب قویوب کیدیور جانلر ،
هانکی برینک آردندن کیدهیم بن ؟

حسرتلدر، تلاشلردر صانیردم
بورده هرشیئلری سوروب کوتورن .
حسرتنه دنیانک حسرتی بنده ،
یه کیتمک بیلمز اوبله یسه ترن .

کلده سحرلی آتی آراما شیمدی
یوم کوزکی، حسرت؛ آج کوزکی یار .
نه بر فانادم وار عکسیلکه باق
نه آقسرایدن بیگه اوچاق وار !

تکر طینغیر مینغیر، آهسته بسته ،
تراموای تللری چیچکار آچار .
بن یارک یولنه دوشدیکم ساعت
بو یوله می چکه ملی بولدن آغاچلر ؟

ذک عمر دفته

اللہی آرارکن

بیلیرم نه یایسم خطا ،
یا کلش آدینم هر آدم .
الرم الما دالنده ،
آدم و حوا أجدادم .

بللی ، نه بردر نه ایکی ،
کناهم باشمدن آشقین .

ساده خاطر لاپورز، آغلاپورز،
روزکار صارصمز اولدی پخیره منی.
کونلر کیجه لره دور ایتدی بزى،
آراساق بولامایز کولکه منی،
هانکی صویه اکیسه ک ناموجودز .

جامد صدق طاراجی

قاریمه

صوفه لر سنکله سرین،
اودالر سنکله فرح.
کونم نشه یله اوزون
یا نامعده قالدینم صباح.

ألمانک یاریسی سن یاریسی بن
کونمز، کیجه من، اوس، بارقز بر.
سمادت ر چندر باصدیفک یرده بیتر؛
یا لکزلق کیتدی کک یولدن کلیر .

اوقنای رفت

سکا کلیر کن

بکا کیتیمورمش کبی کلپور،
نه قادر کیدرسه کیتسین آرابه .
ناسل اولور که یوللره باقاسم
کوزلری بومسم می که عجا؟

صیقی صیقی و بریورلر روحی،
بر شی اوچو اوچو و بریور تندن .

حکمتنه اوزانمش
جهانک هر بیدی .
وجودمله راحت
سرایلمک وجودی .

علمی، شعری، ظفری آزاد ایتدم
بو یوک قارنالارله برابر .
قاره لر و دکیزلر اوستنه
منون اولسون نسلر .

کوکلر باشمه مخصوص
قاراکلیق و ماوی .
ایکی صوکسزلق حالنده
عشقم قاتمه مساوی .

اصیل، سحتده، کوزل و مطلق
عقلک یتدیکی قادار .
بن اوچنجهی حلیم، سز کیمسکنز؟
داغلا، طاشلر!

فاصل حسنی داغلاجه

أولدک

أولدک اولومدن بر شیشلر اومارق
بر بو یوک بوشلقده بوزولدی بو بو .
ناصل خاطر لامازسک او تورکی بی:
کوک پارچه سی، دال دمتی، قوش نوبی
آلشدیفمز بر شیتدی یاشامق .

پارام پارچه

آغاچ بوتون

میوه بوتون ،

ایشیق بوتون

بسم دنیام پارام پارچه .

بر بویوک آینه قیریلش

قیریلوب یره دوکولمش ،

کائنات ایچنه دوشمش

دوشمش اما پارام پارچه .

یاپراق یاپراق یاپشدردم ،

دیاز دیار دولاشدردم ،

بر آلودر طوتشدردم ،

یاندم اما پاراما پارچه .

بدری رحی ابوب اوغلی

قبول

بن اوچنچی حلیم، حشمتلی و مقدس

پادشاهلر پادشاهی .

بسم بیاض اللرمدن باشلار

تبعه مک صباحی .

کوتورور حرارتمی مجهول باکره لره

ایچنده دوردیغم آن .

وقتی لذتله کشف ایتدم

دوامدن .

آلوب بر کوزل پیله دی . کرچه . ایبیک قوشی اولمق صفتیله اساساً چوق قولای دفع حاجت ایدردی . فقط او ، ساده جه بو قابلیتی ایله یقینه مش ، بو تاریخی کونک شرفه بر کیجه اولدن کوف طومش کندیر نغمی ییوب اوزرینه بول مقدارده دگیر صوی ایچمشدی . بو اعتبارله صباح بری بو بوک سانجیلر بهاسنه قاتلانیدی حموله سنی شیمدی دورمادن دیکنمندن آشانغی بوشالتیوردی .

قاریقاتور ، چیللق باشنده شاپالایان ایلك داملا اوزرینه غیر اختیاری بوقاری باقدیفندن ایکنجی اوچنچی پوسته لری یوزینه کوزینه کیدی .

دیگله بچیلر ایلکین برشاشیر دیلر . بر ایکی قادین دعوتلی کوله سنی طونامدی . جسارت آلان اوبورلریده ماقاره لری قوبور دیلر . آرتیق شیمدی هبسی اکیله قالغه ، قاصیقلرینی طوته طوته کولوبورلردی . وکیلک بيله یوزی موصومور کیلمش ، قهقهه سنی مندیلنده بوغمه جالیشیوردی .

قاریقاتور ، یوزینه چوق دفعه پیسلتمش انسانلرک پیشکین تبسی ایله مندیلنی چیقاردی . یاواش یاواش آغزینی ، یوزینی ، کوزلرینی ، چیللق باشنی سیلوب سیوازلادی و کورولتونک کیلمه سندن بالاستفاده :

«بایانلر! بایلر!» دیدی ، «بایانلر ، بایلر! شو مسعود حادشه دخی ، تأسیلر مزک مملکت ایچون نه قادار خیرلی ، نه قادار اوغورلی و قدملی اولاجقنه بر فال خیر صایلمیزی؟» .
 و طیقیز قاریقاتور بو ضروری کریرکاهدن صوکره تکرار نوتلرینه دونوب اعمال ایده چکی تر موسیفونلرک امثالنه فائقیتی ایضاحه کیریشدی .

خلدون طاکآر

او کیجه چیچکلر صباحه قادار قان آغلادیلر . قوشلره کلنجه ، اولرده ایلکین آه وواه ایتدیلهر اما، صوکره باش باشه وبروب بو حرکتیه بر مثللهمه چارهسی آرادیلر . بر آغاچ قاقان : « انتقام ! » دییه باغیردی . سرچهلرک اک یاشلیسی : « پکی اما نامل ؟ » دییه سوردی . جانی طانلی بر صاقصاغان : « حرفلر دیشلرینه قادار ساحلی ! » دیدی . طوبدن کیتسه ک همنزی وورورلر . « تجر بهلی باقوش : « بر فدائی سچرز » دییه تکلیف ایتدی . « ایچمزدن بری » .

داها سوزنجی بیتیره ممشدی که اختیاریک آووجندن یم یمش بر ایبیک قوشی « بن کیدرم » دییه آیلدی . « یارین ذاتا فابریقانک آچیلش تورنی وار . بن هیکرک انتقامنی آلیرم ، ایجاب ایدرسه بو اوغورده سوه سوه اولورم » .

ایرتمسی کونی ، داها صباحک ایرکن ساعتدن ، فابریقاده بر فعالیتدر باشلادی . هر نیجره دن بر بایراق صارقیور ، هر طرفده آلی موری ، یشیلی بیاضلی قوردهلهلر دالغه لانیوردی . باجالریله کمی دیره کلری کبی فلامالره سوسلنمشدی . بر باندو دورمادان مارشلر چالارکن ، خصوصی اوطوموبیللر ده دعوتلیلری کتیروب کتیروب آفتیه اثر شکلنده حاضر لاشمش تریبونلره بر اقیوردی .

نه دعوتلیلر واردی ، نه دعوتلیلر ! ارککلرک چوغنی سیلندری وژاکت آتاییل ایدیلر . قادیلر ایسه بیاض البسلر ، ککیس کناری حصیر شاپالر کیمشلردی . بر آرا باندو دوردی ، سس کسیدلی . و اوک صیراده اوطوران طیقیز فابریقاتورک آباغه قالقوب اوکنه میقروفونلر یرلشدیرلش کرسی به دوغری ایلرله دیکی کورولدی . آدام آغیر آغیر باصامغی چیقدی . نوتلرخی اوکنه آچوب « اوهو اوهو » دییه سنی عیار ایتدی ، صوکره :

« صاین وکیل بک ، محترم دعوتلیلر : دییه سویلهوینه باشلادی .
صاقلاندینی پروازدن آشاغینسی کوزلهین ایبیک قوشی « ایشته تاریخی آن کلدی »
دییه سویلندی .

سه که سه که پروازک اوزرنده ایلرله دی و تام فابریقاتورک دازلایق باشی نشان

بوکا ساده کویلیلر ، قوشلر ، چیچکلر دکل ، ترسپه چوریلش قهوه فنجانلرینه بکزه‌ین ایزولاتورلر بیله شاندیلر . فقط فضله یاغلیخی اریتمک ایچون قاریسی ایله بورووشه چیقان فابریقاتور اونو بو حالده کورونجه کوبله بیندی .

« وای نموسسز ، دیه هایقیردی . » بو او ده ویردیکمز قاواقدن پایلان دیرهک دکلی ؟ کورویورمیسک خانم ، بکا عناد پایور . اینان اولسون ، بکا عناد پایور .

کویلیلر هر نه قادار « دکلدیر بکم ، بو او قاواق دکلدیر » دیدیلرسه ده فابریقاتوری تسکین ایدهمدیلر . آدام فنا حالده قیزمشدی !

« یپراق آچمش تلفون دیرهکی نروده کوزولمش . دیه فریاد اییدیوردی . » اولاجق رزالتی بو « باری بوندن سوکره تللر ده میوه ویرسین . بز بوراده مساعیدن اقتصاد ایتمکه باقیوروز . بو دیرهک قالمش دال بوداق صالیور . بوتون دیرهکلر دال سوردهجک اولسه بودامغه آدامی یتر . »

سوکره معیتنده کی مهندسله دونوب « کیسلین » دیه فرمان ایتدی .

درحال سردیومنی اوطوموبیل کلدی . آداملر تللرله ایزولاتورلری پر باشقه دیره که آفتاروب یپراقلیسینی بره ییقدیلر .

فابریقاتور بر بالطه قامش ، دیرهک کوک باغلامش زیفلی قسمه ، یپراق آچمش دالترینه وورویور ، وورویوردی . حرصی بونکله ده آلامدی . دیرهکی آداملرینه قوش باشی دوغرآندی . بو پارچه لری دخی اورتاده برآقتدن قورقوبوردی . نه اولور نه اولماز ، بر دهاکی بهارینه کیم بیلیر نه مادیک اویناردی . دیرهک انقاضی اوراده ، کوزینک اوکنده بر کوزل یاقدردی . و کوللری طوپلانوب دیکزه آتدردی . کرچه اختیار قاواق شیمدی ده دالغاره قاریشوب ساحله ووراییلیر ، بخار اولوب یاغور تانهسی شکلنده یه سودیکی قیرلره یاغاییلیردی . فقط فابریقاتورک عقلی او قادار ایچمه سنه پک ارمیوردی . بو اعتبارله نمون و مسرور اللریخی بیقابوب دآرهمنه مابونه زلی لورکله فاصولیه پلاکیسی یمکه کیتدی .

فقط ييلديرمه حاجت قالدى . بر صباح ، داها اويقوده ايكن بلنده كسكين برتستره صيريسى ايله اوياندى . ونه يه اوغهاديفنى آكلامادن يان اوستى بوكورتلنلرك اوزرينه دوربلى ووردى .

اونده بر سس ، فابريقاتورك سى :

« كناه ده نه ديمكش » ديه باغبريوردى . « بزه آچاج دكل ، بر لازم ير ... ذاتا نه يه بكنزه يوردى . تك باشنه ، سيپيورى بر آچاچدى » .

صوكره معيتمده كي مهندسله دونوب :

« بوندن چوق كوزل تلفون ديره كي اولور » ديدى . واختيار قواق صوبولدى ، بوتولدى ، بالمله ديره كلر كي كوزطاشى معلولى ايله معامله كوروب طوراغه كيره جك قسى زفتلندى و بوايشلر بيتتجه ، اوزرينه بر پارماق قالينغنده بويلا سورولوب تپه سنه ده كلاه كي چنقور بر باشلق كچيرلكدن صوكره آنا شبكيني فابريكا سانترالنه باغلايان يوله ، او بر ديره كلرك آراسنه ديكيلدى .

بويله جه ياز كچدى ، كوز كچدى ، قيش كچدى ، هر ييل اولدينى كي بهار بر كنج قيز مثالى اتكلكننى قالدوروب صيچاق رايحه سى ايله ينه قيرلرك اوستنه چوكو ووردى . كزيمي قوشلر كيندكلرى يرلردن دونديلر . بو جكلره قورتلر صاقلاندقلى يرلردن چيقديلر . باپايه لر تاواده يومورطه كي اورتالنى صارى ايله بيانه بويادى . و كلينجكلر بر ييل اول فابريكا قورومندن صولوب كيدن جدلرينه عناده ، قيتيرمزي آچى و برديلر .

بو آراده قواقدن بوزما ديرك ده بوتون وجودينه صو بوروديكنى حس ايديبور و كيجه كوندوز چييطير چييطير طاتلى بر بهار سرخوشلغى ايجنده كرينوب دورو ووردى .

نهايت بر كون اولاو قالين بويلا طبقه سنى پول پول قابارتان سيويلجه لر دوكدى . صوكره اوراسنده بوراسنده بياض بياض كورپه دالار سوردى . و بر صباح باشدن آشاغى يمشيل ياپراقلره دوناندى .

آكلاشیلان برنامسی، اوج قاتلی اكه سندن مال صاحبی الدوینی آكلاشیلان برباشقه سنه:
 «ماكنه دارمسی شوراده اولاجق، لابور اتوارلر بری یانده قورولاجق،
 لوزمانلر ایسه غرب جهه سنه راستلا یاجق» دییه ایضاحات و بریوردی.
 قاواق کریسی دیکله بهمدی. بو دویدینی سوزلردن یابراقلری دیکن دیکن
 اولمشدی. دیمك بوراده فابریقاً قوراجقلردی. دیمك بو جنت قییلری، بو جاتم
 یابرلری ماكنه اوغولتوسنه، قوروم قوقوسنه بوغاجقلردی. دنیاده باشقه بری
 قالماشدی یاریم؟

خایر، خایر بونی یاپامازلردی. بو قادار ذوقسز، بو قادار وجدانسز اولاملارلردی.
 فقط یابدیلر ایشته. اونلر اوله رنگلردن، قوقولردن، دکیزدن، طبیعتدن
 ذوق آلاجق سویدن دکلردی. مالیت فیثانی دیورده کوزلری باشقه بر شی
 کورمیوردی. مالیب فیثانی ایسه بوساحلهه چوق دوشوك اولاجقدی. بناه علیه.
 ایلكین ساحله بر ایسكله قوردیلر. مالزمه دکیز بوليله داها اوجوزه نقل ایديله جكدی.
 صوكره بر مندیرك انشا ایدوب دکیزله ساحلك علاقسنی كیدیلر.

دالغهلر آرتیق صولری طاتلی طاتلی اوقشامز اولمشلردی. مندیركك ایچنده قالان
 مسکین اولو صولره ایسه دکیز دیمكه بیک شاهد ایستردی.
 ساده دکیزی یا، چیچكلرده وضعتدن شكوا حیدیلر. پاپاسلار قورومدن سیمسیاه
 اولویورلردی. کلینجكلرك قیرمزسی ایسه ایسلی چانانا یابراقلرینه دونمشدی.
 قوشلرك چچیلتنسی، شانتهیدن یوكلنن چکیچ سلری آراسنده کومه
 کیتدیکندن اونلرده برلشوب قورو حالنده اوتتمکی ده که دیلر. فقط بو کورولتولی
 مدینت قونسری ایله باش ایدمه به جکلرینی آكلانجه عاقبت اونلرده کوسوب اوتمه مکه
 قرار ویردیلر. هم ذاتاً بازارلری غیجیر غیجیر چفته لری ایله آوه چیقان شانته
 مهندسلی خیاتی اولره زهر ایتمکه باشلامشدی.

قوشلر کوسوب، دکیز صوصوب، چیچكلرده صولنجه قاواق اوکوزه
 دوندی. «بریلدیرم کلسه ده، بی ده یوق ایته باری» دییه کوتو کوتو دوشوندیکی
 اولویوردی.

یارقاری بيله شیمدی بر باشقه یشیل کورونویوردی . داها مونس ، داها صیجاق ، عادنا کولومهین بر یشیل . روزکاردن خیشیردایشلری بيله بر باشقه تورلیدی . آغاچ ، یارقارلیله دیله گلشدی سانکه . دورغون هوالرده بر فیصلدایش ، روزکارده میریلدانش ، فیرطنده ایسه خوموردانش حالنی آلان بر شیئر آکلامق ایته یور کبیدی . نه سوله دیکی آکلاشیلامیوردی کرچه . فقط اونی طایانر بو اسرارلی خیشیرتیلرده اختیارک سنی ، قونوشمه طرزینی ، حتی جمله یایسینی بيله طایمقده کوچلک چکمیورلردی .

توکللی اورایه کومولک ایتمه مشدی . آدام ایشته نه یامش یامش ، روحنی آغاچه ووروب کندینی او چوق سودیکی پر یوزینه آتمک یولنی بولمشدی . هم بوله جه طبیعتی داها یاقیندن ، اولانجه حشمتیله طادایيله جکدی آرتیق . یته کیم شیمدی ساغلتنده ایکن یامدقترینی یاپیور ، نزه برونشیت قورقوسی اولمقسزین کوکسینی یاز یامورنده ایصلا توب آقشام روزکارنده قوروتویوردی .

اسکی دوستلرینک بو صورتله تکرار آرالرینه قاریشمه سی ، ساده کویلیبری دکل ، قوشلری ، بولوتلری ، چیچکلری ، روزکارلری والحاصل بوتون طبیعتی ده سونچلره غرق اتدی .

قوشلر شیمدی کلوب یوزینه کوزینه قونویور ، بولوتلر بعضاً آلجالوب آلنی اوپویورلردی . اونک اولومندن بری بویونلری بوکوک دوران چیچکلره باشلیرینی اوتلرک آراسندن چیقاروب ینه اسکینسی کئی کیفلی کیفلی ساللانغه باشلادیلر . حتی اوله که دکیز بيله ، او قارهده اولوب یته نله بیکانه دکیز بيله ، بوایشه پک سونجش ، شیمدی قومصالده بیاض کوبوکلرینی کوستره کوستره کولویوردی .

فقط هانکی سعادت أبده قادر سورمش که ؟ بر صبح یارقارلنده کی چیک دامالارینی سیلکه له یوب قوروتان قاواق ، آز اوته سنده بر طاقیم انسانلرک کیلوب قالمق برلری اولچدکلرینی کوردی .

آداملر اوکله وقتی کلوب اونک آلتنده اوطوردیلر . آلتنه کی پلانلردن مهابار اولدینی

بر قاق و انسانلر

« قاراغك آلتنه » ديمشدى. « نى او ساحلده كي قاراغك آلتنه كوموك! ». قاق ذاتاً قوبله نك اوزاغنده دكلىدى. ساحله باقان ديك ياماجك اوستنده، داغ چيلكلريله بوكورتلنرك صارماش دولاش اولدقلى وحشى بر قيرلنك اورماسنده ايدى.

اختيار، النده تسيجي، هر آقسام اونك آلتنده اوطورور، ده كيزك آشاغنده قومنى طاتلى طاتلى بالايشى سبر ايدردى.

ايسته شيمدى مزارىنى او قاراغك ياپراقلى كولكه له به جك، ينه دالغىلر آياق اوچنده او چوق سوديكى بستانى سويله به جكدى.

بويله جه ياز چكدى، كوز چكدى، قيش چكدى بهار كلوب ده مابس كونشى بر كنج قيزكينه بگزه بن ايليق نفسى طبيعت هوهلايجه بادملر بردن بياضله بوروندى، قيرلر قوقولرىنى سودوندى، دكيز آييده دورولدى، او ساكن ماويسنى يكدن بولدى.

بو آراده اختيار قاق ده طومورجفلا نوب ياراف آچشدى.

فقط كويليلر بو بهار اونده تحف بر دكيشكك كشف ايدبورلردى. خاير، خاير، بو ساده ياراقلا نمتدن ايلرى كلن او هر بيلكى ممتاد دكيشكك دكلىدى. اويله قولاي قولاي آكلاشيلامايان، قطى اولارق تبيت ايديله مين آتجاجق و آتجاجق سزيله بيلن بر بامباشقه، بر عجائب كليشه ايدى.

قاواقده شيمدى او نباتلره مخصوص كورونوشدن فضل بهر شى، عادمانسانلره خاص بهر شى، نامل سويله مى، سانكه بر نوع هويت بليرمكه ايدى.

قادنلردن برى « اختيار » ديه هايقىردى، « اختياره بگزه بور قاق ».

كرچكندن ده قاق، سانكه آلتنده يانان اختيارك بوتون اوزىنى كوكلريله اموب كروده سنه چيرمه بگزه يوردى. شكل اغباريله ينه عيى آغاچدى بلكه، فقط انسان اوكا باقاركن او اوزون قاملى، ضيف اختيارى: كورمش كجى اولوبوردى.

بن بو یوزدن سرینلکه حسرم،
اوقشا براز .

بم دوغدیم کویلده
بوغدای تارلاری یوقدی .
داغیت صاحلرکی بیک ،
صاوور براز .

بم دوغدیم کویلده
شمال روزگارلری اسردی ،
و بو یوزدن دوداقلرم چاتلاقدر،
اوپ براز .

بم دوغدیم کویلری
آقشاملری أشقیالر باساردی .
بن بو یوزدن یالکنزلنی هیچ سوم،
قونوش براز .

بم دوغدیم کویلده
انسانلر کوله سی بيلمزدی .
بن بو یوزدن بویله ناچار قالشم ،
کولدور براز .

سن تورکیه کبی آیدینلق و کوزلسک ،
بم دوغدیم کویلر ده کوزلدی ،
سن ده آکلات دوغدینک برلری ،
آکلات براز .

جامد کولوب

ساعت اوله دوردوروردم،
 یایی اوله قوردوروردم ،
 آدی سانئ بللی دکل ،
 کتابلردن صوردوروردم .

نه هایمانانک دوزینده ،
 نه یدی قات کؤک یوزنده .
 نه بر یکریمی بش یاشنده ،
 نه بر حوری قاشندهدر .

نه هنددهدر نه چیندهدر ،
 کوزلرمک ایچندهدر ،
 بعضاً بکا بدن یاقین ،
 بعضاً بکا بدن اوزاق ،
 ینه بئم ایچندهدر .

بدی رحی ابوب اوغلی

حکایه

سنگ دوداقلرک پنجه ،
 الارک بیاض ،
 آل طوت الارمی بیک ،
 طوت براز .

بئم دوغدینم کویلرده
 جویر آغاچلری یوقدی .

و قلبك سودا ديه ياندينى زمان ،
 آيك اون دوردينه قارشى پنجره ده ،
 صاحبارك ، چيلاق اوموزلارك كيجه ده
 مصراعلرم دو كولسون دوداقلر كدن .

سن فائدهلى نيسان ياغمورى كيبك ،
 بركت و حضور كتير برسك شعره .
 ابديت چينغيربى آچدك قدره ،
 بو بهارك و بو كوكلك صاحيبك .

اوقئای رفت

سمادت

طاب بورده ،
 طاب شورده ،
 طاب قاينك آرقاسنده ،
 طاب كوكلك اورناسنده .

پنجره كزدن كورونور ،
 كوزلريكزه سورونور ،
 بيك بر كسويه بورونور .

برچم دكل كه طوتاسك ،
 آفيون دكل كه بوتاسك ،
 روزكار دكل كه اسوب چكسين ،
 كناه دكل كه اونوتاسك .

هو انسانی بوغاز آتش یاقارمش،
هر دوغان کونک بر درد اولدینی
انسان بو یاشه کلنجه آکلارمش.

آیوا صاری، نار قیرمزی، صوک بهار،
هر ییل براز داها بنسه دیکم.
نه دونوب دورویور هواده قوشلر؟
زردن چیقدی بو جنازه، اون کیم؟
بو قاچنچی باغچه کوردم تارمار؟

نیلرسک اولوم هر کک باشنده...
اوبودک اویانامادک اولاجق.
کیم بیلیر زرده، ناسل، قاچ باشنده،
بر نمازلق سلطنتک اولاجق،
تحت مثالی او مصلطاشنده...

جامد صدق طارانی

قارعه → Türkân için

بولونمز سودازده فضولی، ندیم
قانایان عشقلریله یاشارلر بنده.
سودیکم، دولتو سلطانم، أفندیم،
أمر ایله شعرلر سویلهیم قاپیکده:
دویولمدق شعرلر، آغیر و کوزل..
که مثل بولونمیین مجمده بیله.
کیتسین قولاقدن قولاغه، الدن اله،
بر زمان کوزلرکچون یازدیم غزل.

اوتوز بش یاش شعری

یاش اوتوز بش یولک یاریسی ایدر ،
 دانته گبی اور تاسنده بز عمرک ،
 ده لیقانیلی چاغمزده کی جوهر ،
 یالوارمق یاقارمق نافله بو کون ،
 کوزکک یاشنه باقادن کیدر .

شقتلر مه قاری یاغدی نه وار ؟
 بنم می آلهم بو چیز کیلی یوز ؟
 یا کوزلر آلتندمه کی مور حلقه لر !
 نه دن بویله دشمان کورونورسکنز
 ییللر ییلی دوست بیللر بیکم آینه لر ؟

زمانه ناصل دکیشور انسان ..
 هانکی رسمه باقسم بن دکلم .
 زرده او کونلر او شوق او هیجان ؟
 بو کولر بوزلی آدام بن دکلم ،
 یالاندر قایغیسز اولدیفم ، یالان ؟

خیال میال شیلردن ایلك عشقمز ،
 خاطرهمی بیلله یابانجی کلیر ؟
 حیانه برابر باشلادیفمز
 دوستلرله ده یوللار آبریلدی پر بر ؟
 کتدکجه آرتیور یالککز لغمز .

کوک یوزینک باشقه رنگی ده وارمش ...
 کچ فرق ایتدم طاشک سرت اولدیفنی

بيلازلرك آبدىلىق دىياچقلىرى
 بو اللرميدى حياتى او دىيالرك ؟
 آلتىن بر اويون كچى اسردى
 آلتىن توبلردن موسمك بر روزكارى

طوبراقدن اولر ياپان بو اللرميدى ،
 كه شيمدى ده ككده طوبداق اولان اولره .
 ال ايشى وظيفه لرنيك او كنده
 طبرناقلىرى يهرك دوشونك نه ابدى ؟

قايب اولمش او چيزكلردن ،
 فالجنيك سعادت ديدكلرى ،
 او كويلى چاقينسك كسديكى بر ،
 سو كوت داللردن دودوك ياپاركن .

بو اللرميدى كسن ماوى سرچه يى ،
 بر قاچ داملا قان كه ظفر و قهرمايلىق .
 بورغانك آلتنه صافلانارق ،
 بو اللرميدى سومه ين كچه يى ؟

آيريلش سوكيلى اويونچاقلردن ،
 قيرمش كوچوك شيشه لرني
 و هر شيدن ، و هر شيدن سوكره ،
 بو اللرميدى اللهه آجيلان ؟

فاضل حسنى داغلىرحه

لوش قايىقخانەلرلە بر يالى ؟
ديكىمش لودوسلرك اوغولتوسى ايجنده
استانبولى ديكله بورم ، كوزلرم قابالى ؟

استانبولى ديكله بورم ، كوزلرم قابالى .
بر يوصمه كچيور قالدريمىدن ؟
كفرلر ، شرقيبر ، توركيبر ، لاف آتملر ..
بر شى دوشوبور الندىن يره ؟
بر كل اولمالي ؟

استانبولى ديكله بورم ، كوزلرم قابالى .

استانبولى ديكله يىرم كوزلرم قابالى ؟
بر قوش چير ينيور اتكلرنده ؟
آلك صيچاقى دكلى ، ييلورم ؟
دوداقلرك ايصلاقى دكلى ، ييلورم ؟
بياض بر آى دوغوبور فستقلرك آرقه سندن
قلبك ووروشدن آكلايورم ؟
استانبولى ديكله بورم .

اورخان ولى

بو اللرميدى

بو اللرميدى ماصاللىر آراسنده
رؤيالره اوزآديغى بو اللرميدى ؟
آرزو دولو ياشامق دولو ،
بو اللرميدى رسملىر طوتاركن اوبويان ؟

استانبولی دیکله بورم

استانبولی دیکله بورم، کوزلرم قابالی ؛

اوچکه خنیفدن بر روزکار اسبور ؛

یاواش یاواش ساللانور

یاپراقلر آغاچلرده

اوزاقلرده ، چوق اوزاقلرده ،

صوجیلرک هیچ دورمایان چنراقلری ؛

استانبولی دیکله بورم ، کوزلرم قابالی .

استانبولی دیکله بورم ، کوزلرم قابالی ؛

قوشلر کچبور ، دیرکن ؛

یوکسکلردن سورو سورو چیغلق چیغلق ،

آغلر چکیلیور دالیالرده ؛

بر قادینک صویه ده کیور آیاقلری ؛

استانبولی دیکله بورم ، کوزلرم قابالی ،

استانبولی دیکله بورم ، کوزلرم قابالی ؛

سرین سرین قابالی چارشى ؛

جیویل جیویل محمود پاشا ؛

کووردجین دولو آلولور .

چکیچ سسلری کلیور دوقلردن ،

کوزلم بهار روزکارنده تر قوقولری ؛

استانبولی دیکله بورم کوزلرم قابالی .

استانبولی دیکله بورم ، کوزلرم قابالی .

باشنده اسکی حاللرک سرخوشلنی ؛

— او بندنده كنجدى. و بز بش آيلىق اولييدك.
 آدم بكا قارشى بر قاردش كييلويورمشدى. بو بكا پك دوقوندى :
 — دهلى كچي سوهردك بر برىمى... صوكره هاوجلې پلاو...
 كوزلرم ياشاردى. غارصون پلاكىنى كتيرمشدى. فاصوليه لره كينه، نقرته
 باقارق :

— بن آرتيق يمك بيه م كه ! ديدم.
 آرتيق آغلايوردم.

*

بورجى او آدم اودهدى، سواقغه برابر چيقدق، نجي كزدرمك، آووندرمق
 ايسته يور، اسرار ايدييوردي. نهايت حزنم اونى مغلوب استدى و بن يالكز قالم.
 اوه، قاريه دوغرى اوچق ايسته يوردم. ايجمده وجدان عذابه بكنزه بن فقط
 عيى زمانده چيلغين بر نشه ينى... ژده لين برشى واردى. بر تاقسى به آتلادم.
 ياتاق اوداسنه ييلديرم كچي كبردم. اونى اوموزلرندن طوتارق، وار قوتمله
 صارصدم. مناچارى دالغالايور، قورتولمق ايچون چيريينيور، فقط كولويوردي.
 بير اقدىغ زمان :

— سن چيله بزمه شك، ديدى.

اوپدم. يوزى بى بوروشدوردى :

— سرخوش ! ديدى.

-- بن هاوجلې پلاو ايسترم، آجيم... ديدم.

— كل... ديدى :

موتقاغه كچدك. طباغى كتيردى. ياريسندن قضاه سنى يمىشدى. كوله رك :

— براز ده اعتنا ايديلسه فنا اولماياچق... ديدى.

— وقت برافدك كه ! ديدم.

آدام بكا تحف تحف باقارق :

— لېونجې، يېكز؟ دېدى.

او بودلا، بو سوزده كى نكته بى اصلا قصد ائمه مشدى. بوكا امېم. فقط بن

كنده چيله دن چيقدم :

— اوت دېدم، بن لېون اوزرينه اختصاص يادېم. ايتالياده طور بونده. مكتبك

باغچه سنده سکن بدى چشيد لېون واردى !

آدامك كوزلرى حيرتله آچيلمشدى :

— سکن بدى چشيدى ؟

— يازدون، دېدم، عجله ايله ياكلش سويلدم، ساده جه بئش سکز چشيد. باقك

ايشه رسکز سزه اسملر بى صايام. امانه لزوم وار دكلى ؟ چشيد چشيد لېونلر،

رنكلرى آبرى، شكللى آبرى، طاتلرى آبرى لېونلر..

بوفه جى ده بى ديكله بوردى :

— طاتلرى آبرى لېونلرده وارمى؟ ديهه صوردى.

اونى « سن ايشكه باق » دير كچى، شويله بر سوزه رك :

-- سز بكا بر پورسيون هاوجلې پلاوكتيرك ! دېدم.

— هاوجلې پلاومى ؟

— صاحى. دېدم، سز بيلمز سکز. پلاكى اولسون !

ياننده كى آدام كوزلر بى بكا ديكمشدى، درين درين ايچمى چكدم :

— بو بيم قارىك، رحمتلى قارىك يېكيدى .

— رحمتلى مې ديديكز ؟

— ديك ديك باقدم :

— بو شاشيلاجق بر شى مې :

آدام ككله دى :

— خاير استغفرالله ! كنجسكزده !

دیدی؟ . ناصل اولسه کری دونه جکمدن آمین ، کوکئی کره کره کیت ! « دیه میدان او قویور .

فقط اولمادی ! ساندالیه لری دویره دویره کیتدم . بو صیراده دونوشدن دونوشه فرق وار « دیه میریلدانیوردم .

سوقاق قاپینه واردیف زمان ، موئاغک اشیکنه چیتارق :
— پلاوی بر باد ایتمک . شیمدی ده کیدیورسک . دیدی .

★

جاده به چیتدیف زمان ایچمده : شو زقومی آدم کبی ایچمکی حالا اوکره نه مدک . «
دیه جک بر آرقاداشه حسرت واردی .

پلاوی بر باد ایتمشم . سسی قولانمده یکیدن بلیردی ؛ فقط بونی - سویلرکن بر تخندی .

بن آرقاداش فلان ایسته یوردم . بر قورت کبی یالکز اولمالیدم ؛ یالکز ویپیکی بر یایلاده .

یاغمور نه کوزل چیه لیوردی . فقط انسانلر ، بکا یابانچی ، بکا آلدیریش ایتمن انسانلر . حالوکه بن ، مثلا شو قادی سوه بیلیر ، شو آدامله پک اعلا دوست اولایلیردم ، اما اونلر کچوب کیدیورلردی . راست کله بر میخانه به کیردم . بوفه مک اوکنده کی طابوره گردن برینه او طوردم . بر جمله ده بوتون شیشه لری بوشالتمق ایسته دم .
بر قدح ، بر قدح داها ، بر قدح داها ..

یاعمه کیر مسعود انسانلردی . هله بر یکی بی - سادتنن قولایچه تیکسیندیره بیلیردی . چوجقلرنندن ، قاریسندن ، بیکلرجه لیرادن بحث ایدیور ، خالی اسملری صایوردی . بوفه جی اوکا ووتقاسیله بر لکده بر پارچه ده لیون کتیردی . آدم لیونی قدحه صیقمق ایچون بر خیلی اوغراشدی . صو برینه چکیردک صیقیور وخی اکلندیر یوردی . آلائی ایتمک ایچون مکمل بر فرصتدی .

— خالیدن آکلانام اما بک افندی ، دیدم ، شو الکرده کینک لیون اولدیفنی اپلک کوروشده سویله به بیلیرم .

— پلاوی حاضرلامدن ناصل کیدرم. جانم؟ دیدم.

ومانع اولماسنه فرصت ویرمه جک قادر سرعتله ، فقط سکونتمی بوزمدن پرنجی مالطیرک اوستندم کی سوبه صالی ویردم، آرقابندن ده هاوجلری بوجایتدم. آتیلدی، فقط کچ قالمشدی . یانقلری نچه نچه قیزارمشدی . بو حالیه ایلك رانده وومزده کی قادر کوزلدی. و بو حدتی مغلوب ایده ییلمک . بکا ایلك عشق قادر طائلی کله جکدی . بردنیه قوجاقلادم؛ اوپدرمدی . اوستک ایکی نامه ده طوقات ووردی .

— سکا نه اولوبور بویله قوزوم؟ دیدی.

فقط دیکلین کیم؟

— چیق بورادن. کیت دیوروم سکا. دیدی .

— شاشیلاجق شی! دیدم. بورادن چیقاید ده نره به کیدهیم؟

او بکا . اولک دنیا قدر کنیش ، اوجسر بوجاقسر اولدیغنی آکلاتیق ایسته بور؛ بنه، بلکه ده دوشریلغنی سزدیکم ایچون، اوده موثفاقدن بشقه بریر اولایله جکینی قبول ایتمک ایسته میوردم :

ذیمک نی اودن قوووبورسک؟ دیدم.

بونیه ده نره دن چیقاردک؟

فقط ایضاحه لزوم کوزمدم .:

— مادیمکه اوله ایسته یورسک، پکی. نی بو قادر آکلایشسری ظن ایدیورسک؟

— یاسن؟ — سن نی کندکدن ده بودلامی ظن ایدیورسک؟ ذاتا بو ، صبا جدن

بللییدی .. سینته منبه کیدهلم دیدم. یاغموری بهانه ایتمک. ناوله اوینایلم دیدم ، او قویاجقم

دیدک. بامدکه ایسته یوردک ، نچون شیمدی به قادر دوردک ، سنی طونان کیم ، هادی

نه دوروبورسک وقت قایب ایتمه .

— اوکا کوزلری قیصارق باقارکن ، بیجانمی کوت دیبه مامه به صاپلادم و دیشاری

چیقدم. آرقامدن تکرار :

— کیت ! دیبه باغیردی .

بر آن دوراقلادم . نیه کیده جگشم سانکه .. اوکا بر غالبیت وسیله سی اولسون

حیرتله اوکا باقدم. سسم غایت ساکندی.

-- سن بونی اکلنجه می طن ایدیورسک؟

او ده طبقی بنم کبی ساکنشی وردی :

-- دیمک هاوجلی پلاو ده اولوبور؟

ایضاح ایتم :

-- انسانر عمومیتله بویلهدر، یاوروم. بیلمدکری شیئلری اصلا اولامازمش فرض

ایدلر. علم ذهنیتی ایشته بونکله محادله ایدر.

تاواده یاغ چیزدایور، او بنی سس چیقارمادن دیکله بوردی. هاوجلرک اک

کوزلنی چهرک دوام ایتم :

-- سن شیمدی به قادر هاوجلی پلاو کورمدیکک ایچون بونی اصلا اولامز

طن ایدیورسک.

-- پکی، سن کوردکی؟ دیه سوردی.

-- خایر! دیدم، فقط نه دن اولماسین؟

-- اولسه نه چیقاز؟ سن بیلدیکمز پلاوی بکنمیورمیسک؟

آکلایشزلغنه آجیورمش کبی کولدم :

-- بکنیورم، هم ده چوق بکنیورم حتی داها ده چوق بکنه ییلیرم. فقط بو.

اوندنه داها چوق بکنیله جک بر پلاوی آرایشمه مانع اولاییلیری؟ بن اکتفا

ایتمه مک بر فضیلت اولدیننه ایناییورم. انسانلی بو حاله یوکسلن. بو فضیلتدر،

علمک آناسی بو فضیلتدر. بنم ایستدیکم، بو فضیلتک موثفاغمزده کیرمه ایدر.

-- خایر! دیدی، نه او فضیلت، نه ده باشقه فضیلت کیره ییلیر. بو موثفاغه. بو موثفاق

ساده جه بندر. یعنی دیمک ایسته یورم که سن شیمدی بوراده فضله سک :

آچیق الارنگای اری کوزلری چاقق چاققتدی. کوزل قاشلرینک آراسنده

ایجه جک بر چیزکی بلیرمشدی. قیصیلی دوداقلری خفیفجه تیره بوردی. سنه

قورقونج بر طاتلیق وبره رک علاوه ایئدی :

-- هایدی، سن اودا که کیت، کتاب اوقو، اسنه ویا اوزان!

هیچ سومدیکم بر دیلدن قونوشمغه باشلامشدی. بکا ایچم یکیدن بوشالی ویره چکمش کبی کلدی. موتفاغه چکدم؛ کان سنک کتیردیکی ایشیقلی و ایلیق خاطرهینی قایب ایتک ایسته میوردم.

او بر شیلئر یاییوردی: باشنی بیله چورم بدن، راست کله بر کولوشله:
— نه وار؟ دیبه سوردی.

— هیچ! دیدم.

حالبوکه عینی آن ایچنده، صاچلرینی آووچلایوب یوزینی بکا دوغری چورمک و: «سن نیچون او کونکی کبی دکلسک؟» دیبه باغیرمق ایسته بوردم.

مابه مک اوستی قارما قاریشقدی: بر تپیده پرچ واردی؛ اونی صباحلین قارشى قارشیه ایکیمز آیتلامشقد. صباح هوا کوزلدى، کز، کی طاصارلامشقد. او نه ده سورولمش هاوجلر دورویوردی.. و او بکا باقیوردی بیله..

— نه دوشونویوردم. بیلیرمیک؟ دیدم.

اومورسامدن:

— نه دوشونویورسک؟ دیدی:

دیشلری صبقدم، بردنبره باشنی چورره رک؟

— نه یاییورسک اوراده؟ دیبه باغیردی.

اکک بیجاغنی آلمش، هاوجلره هجوم ایتشم. بن بونک فرقنده دکلم، فقط

ایستیفی بوزمدن:

— هیچ دیدم پلاو ایچون حاضر لایورم.

بو آناده: دیک هاوجلر بدن مهم. «دیبه دوشونویوردم.

— دلیر دکمی سن، الله عشقنه؟..

ایشه دهها دقتله دوام ایتدم. براز خرچینلاشدی:

— صوکره بر ایشه یاراما یاجق هاوجلر.

اورالی اولدم. سنی براز دهها یوکستدی:

— بیراق آرتیق، اکلنمکمه، بو قادر کافی...

هاوجلی پلاو مسئله‌سی

یاغمور یاغیوردی، پیس پیس یاغیوردی . بو هواده آنجاق ، یاابله‌جک بر شی
بولاتلرک ، بولدقلربی یاابیلنلرک جانی صیقلمزدی .. بنسه غزته‌نک بیلمه‌جه‌سنی‌ده
چوزمش بولونیوردم . بکارکن بازار باشقه توری چکردی .

قاریمی دوشونمک ایسته‌دم : هنوز کتجدی ، کوزلدی ، شیمدی آقشام بیکنی
حاضرلامنه چالیشیور وهنوز موئفاق ایشلریدن خوشلانیوردی . اپی چالیشمه‌مه رغماً،
اونی دوینولرمده جاناندیرامدم . بو فنا بر حالدی ... نه یاپمالی؟

رادبویه کیتدم: اوژون دالغه بومیوشدی . اولتا دالغه‌ده اوله... اوزون اوزون
اسنهدم . قیصه دالغه‌نک پارازیتلری آراسندن بر معجزه چیقدی : بو انفس بر کاندی
و قاریله ، داها ایکی سوکیلی ایکن دیکله‌دیکمز بر .

هر شی جانلانی وپردی . ایچمده ، کاشانی کوزلشدن، حیانه معنا ویرن او بوپولی
هیجان بلیرمکه باشلامشدی . سلندم :
- خرم .

کوریه‌جک سنی ایشتم :

- ائندیم !

کله‌که بر آز ، دیدم .

- نه وار؟ دیبه‌سوردی .

نه وار دیبه نیچون سورویوردی سانکه؟ بن اونی کوتزل و طاتلی شیتلری
پایلاشمقدن باشقه نه ایچون چاغیرردم ؟

- کل هله ! دیدم .

- أما بک یتیشمه‌یه‌جک سوکره .

وارسین یتیشمه‌سین ، دیبه‌جکدم ؟ فقط لزوم قالمادی . کان صوصمش ، بد بر سن ،

*Kaç gerçek var âlemde bilir misin
Bir sen varsın senden ötesi bir de
Arzu arzu uzanır sonra ara yerde
Senin için yaşamak ölmek senin için*

روحك هر کون اودامزه دولان هواك
سنکله یشارز زومه کیتسه
اولجولر سرخوشدر یانمزده بکن
زردن دنیا دنیا اوزاقلرده سک

*Ruhsun her gün odamıza dolan havasın
Seninle yaşarız nereye gitsen
Ölçüler sarhoştur, yanımızdayken
Bizden dünya dünyu uzaklardasın*

ایچمز دیشمز بوتون بئلکمز
دولودر بال رنگلی کوزللککه
بر قوری اوت کبی ز قارشیکده هله
ای بزم کهربار وجودلی سوکیلزمز

*İçimiz dışımız bütûn benliğimiz
Doludur bal renkli güzelliğinle
Bir kuru ot gibiyiz karşında hele
Ey bizim kehribar vücutlu sevgilimiz*

قوربانک اولسون کوزلار. بیغین بیغین
قورمالر ماوی کوزلیلر اسمرلر بیاضلر
هر رنگک کرچه بر پیغمبری وار
فقط سن اللهیسک صاریشینانک

*Kurbanın olsun güzeller yığın yığın
Kumrallar mavi gözlüler esmerler beyazlar
Her rengin gerçi bir peygamberi var
Fakat sen Allahsın sarışınlığın*

آرتیق بوتون قریستلار دوشون قیریلین
 بر یاندن بر یانک کورونور کبی
 الماسک ایچیگ یاقوتسک سانکه
 بللور بللور شفاف شفاف پیریل پیریلک

*Artık bütün kristaller düşsün kırılınsın
 Bir yandan bir yanın görünür gibi
 Elmassın incisin yakutsun sanki
 Billür billür şeffaf şeffaf pırıl pırılınsın*

آلو آلو دولار قلبه بیاض سسک
 دامارلره تحف بر سرینک ویرر
 انسان تا کری سسی دویمش کبی اورپرر
 سانکه رده لرك اوته سندمک

*Alev alev dolar kalbe beyaz sesin
 Damarlara tuhaf bir serinlik verir
 İnsan Tanrı sesi duymuş gibi ürperir
 Sanki perdelerin ötesindesin*

تا کری دکسک فقط سومک یرینه
 طامق ممکن آنجاق سکا کیجه کوندوز
 اویله یوکسکک که دکل کوکلز
 امیدمن بيله وارماز اتکلرینه

*Tanrı değilsin fakat sevmek yerine
 Tapmak mümkün ancak sona gece gündüz
 Öyle yüksesin ki değil gönlümüz
 Ümidimiz bile varmaz eteklerine*

قاچ کرچک وار عالمده بیلریمیک
 بر سن وارسک سنین اوتسی برده
 آرزو آرزو اوزانیر صوکره آرا یرده
 سنک ایچین یاشامق اولک سنک ایچین

*Vurlığın doldurur havayı bereket bereket
Altın akıp gider saçlarının gölgesinde
Bahtiyar kullarına beyaz ülkesinde
Ey en büyük huzuru veren hükümet*

کوزلرکده آجیلر اتمز پرده پرده
آیاق اوجکده باشلار اصل حیاتمز
وتل تل بتر آیدینلق کانتامز
سنک صاجلرک بتهدیکی پرده

*Gözlerinde açılır ufkumuz perde perde
Ayak ucunda başlar asıl hayatımız
Ve tel tel biter aydınlık kâinatımız
Senin saçlarının bittiği yerde*

پروانه کبی خنمتکده ایشیقلر قول کبی
سن بیک کوشملی بر پرلانته کیبیک
هر آنک نبغنی یوقلار کوزللك
بها کبی دکیز کبی استانبول کبی

*Peroane gibi hizmetinde ışıklar kul gibi
Sen bin köşeli bir pırlanta gibisin
Her ânın nabzını yoklar güzelliğin
Bahar gibi deniz gibi İstanbul gibi*

آدکله شعرمه آیدینلق دولاو
آلبر تورکجه می بر چوجوق سونجی
اوستنده بیاض الیرک کزمش کبی
ایشیل ایشیل یانار دورور مصراعلر

*Adınla şirime aydınlık dolar
Alır Türkçemi bir çocuk sevinci
Üstünde beyaz ellerin gezmiş gibi
Işıl ışıl yanar durur mısralar*

كشك كچمشك مكر بوتون معنارى

بر الا كوزلنك آووجنده عىش

دو كوم سنك پارماغك اوچنده عىش

باقىشلك بارلا تيرمش آنجاق آينه لرى

Gelmişin geçmişin meğer bütün mânalari

Bir elâ gözlünün avucundaymış

Düğüm senin parmağının ucundaymış

Bakışların parlatırmış ancak aynaları

كىمنده اوموز نورلى ايمش كىمنده ال

تا كرى سنى آرامش پىغمبر پىغمبر

سنگچينمش بوتون حاضرلق مكر

اى سندن طبرناغه ايشيق ياپىلى كوزمل

Kiminde omuz nurlu imiş kiminde el

Tanrı seni aramış peygamber peygamber

Seninçinmiş bütün hazırlık meğer

Ey tepeden tırnağa ışık yapılı güzel

بو بولى قاناتلر طاقك اشيايه

اونون بوور حضوركده آغاج كوكنى

توى كچي ياپدى حبانك بوتون بوكنى

سندن صوكره سنكله باشلايان رۇيا

Büyülü kanatlar taktın eşyaya

Unutuyor huzurunda ağaç kökünü

Tüy gibi yaptı hayatın bütün yükünü

Senden sonra seninle başlayan rüya

وارلغك دولدورور هوايى بركت بركت

آلتين آقيب كيدر صاچلرلك كولكك سنده

بختيار قوللرينه بياض اولكك سنده

اى اك بو بولك حضورى ورن حكومت

ایشیق سلطان Işık Sultan

دنیاڭ نەدن بویە طاتلی دوندیکنی
هر حالده دولتلم هیچ دوشونمەدک
بیللم بیلیرمیسک یورغون کونشک
تا کرینک آوجندن دوغدینی کونی

*Dünyanın neden böyle tatlı döndüğünü
Her halde devletlim hiç düşünmedin
Bilmem bilir misin yorgun güneşin
Tanrının avcundan doğduğu günü*

ایشته سن او کون شرف و یردک دنیاہ
قدری او کون دکیشدی طاشک طوبراغک
او کون یشبل اولدی رنگی یاراغک
تبسی او کون و یریلدی آہ

*İşte sen o gün şeref verdin dünyaya
Kaderi o gün değişti taşın toprağın
O gün yeşil oldu rengi yaprağın
Təbessümü o gün verildi aya*

اسکیدن وارلغک بر سری واردی
میوه دالفین دالفین دوشردی یر
آنجاک او کون فرحلق کلدی غنجهلر
کلر اوندن صوکره یاراق یاراق قیزاردی

*Eskiden varlığın bir sırrı vardı
Meyve dalgın dalgın düşerdi yere
Ancak o gün ferahlık geldi goncelere
Güller ondan sonra yaprak yaprak kızardı*

çekilmek چکilmek küçük کوچوک k, g, ğ, n
 güzel گوزل ekmek ائکک
 geldiğim کلدیکم sevgi سوکی
 bin بیک sana سکا deniz دکنز

değil دکل göz گوز g, ğ
 olgün اولگون

bilse بیله aldı آلدی lâlہ لال l
 leyl لیل

canım جاتم kimse کیمه mal مال m
 gelmem گلم

ben بَن anne آننه ne نه n
 ن ن ن

sev سَو civciv جیوجیو var وار v, o, ö, u, ü
 uyku اویکو olüm اولوم odun اودون
 süzgün سوزگون

soy سوی yiyecek ییجک yar یار y, i, l
 yedi یدی iki ایکی ılık ایشیق ışık ایشیق

siyahlık سیاهلق bahar بهار her هر h, e, a
 gecelik گجهلك deve دوه teşbih تشبیه
 yine ینه

zor آغیز *ağır* یوزسز *yüzsüz* ز ز ز ز z

sen سن انسان *insan* س س س sessiz س س س s

şu بشر *beşer* دیشاری *dışarı* ش ش ش شش ş
دیش *dış* ش ش ش شش ş

su صو باصدی *busdı* تبصص *tubasbus* س س س س s

durbe ضربه اضطراب *iztirab* ض ض ض ض ض z, d
muzır مضر بیانش *beyaz* ض ض ض ض ض z, d

topruk بلوراق خطابت *hitabel* ط ط ط ط ط t
zabt ضبط ط ط ط ط ط t

zafer ظفر یخله *yakaza* ایخاط *ikaz* ظ ظ ظ ظ ظ z

aşk عشق شعر *şiiir* جمع *'cami* ع ع ع ع ع e

gaga غانا صیغدی *sıgđı* بیغ *yiğ* غ غ غ غ غ g, ğ

fal فال صفر *sıfır* الف *elif* ف ف ف ف ف f

kar قار چیقار *şıkar* قیریق *kırık* ق ق ق ق ق c

ALİŞTİRMALAR

خ hi	ح ha	چ . çe, çim	ج cim	ث se	ت te	پ pe	ب be	ا elif
ض dat	ص sat	ش şin, şin	س sin	ژ je	ز ze	ر re	ذ zel	د dal
م mim	ل lâm	ك kef	ق kaf	ف fe	غ gayın	ع ayın	ظ zi	ط tı

ی • و ن
 ye he vav nun

a, e = • e = ا e, a = ا a = آ

ü, u, ö, o = او i, ı = ی i, ı = (ای)

ü, u, ö, o, = و

ay آی al آل aç آچ at آت T a

ara آرا ana آنا ata آتا ۱۱۱ | a, e

ez از el آل et أت ev أو | e

- On yedinci asır — Osmanlıca
- ۱۶۷ « نابی دیوانی » نندن
- ۱۷۱ « نصیبا تاریخی » نندن
- ۱۷۲ « نائی دیوانی » نندن
- ۱۷۴ « اولیا چلبی سیاحتنامہسی » نندن
- ۱۷۵ « نشاطی » دن
- ۱۷۵ « نغمی دیوانی » نندن
- ۱۷۹ « سلحدار تاریخی » نندن (On sekizinci — On yedinci asır)
- ۱۸۳ « اولیا چلبی سیاحتنامہسی » نندن
- ۱۸۴ « فذلکہ » دن
- On altıncı asır — Osmanlıca
- ۱۸۸ « باقی دیوانی » نندن
- ۱۹۲ « عاشق چلبی تذکرہسی » نندن
- ۱۹۳ « تاج التواریخ » دن
- ۱۹۴ « لطیفی تذکرہسندن
- ۱۹۵ « فضولی دیوانی » نندن
- ۲۰۱ « سلاسکی تاریخی » نندن
- ۲۰۲ « سہی تذکرہسی » نندن
- On besinci asır — Osmanlıca
- ۲۰۴ « نجائی » دن
- ۲۰۴ « احمد باشا » دن
- On beşinci asır — Eski Anadolu Türkçesi
- ۲۰۵ « عاشق باشا زادہ تاریخی » نندن
- ۲۰۸ « اوروج تاریخی » نندن
- On dördüncü asır — Eski Anadolu Türkçesi
- ۲۱۱ « سہیل و نوبہار » دن
- On üçüncü asır — Eski Anadolu Türkçesi
- ۲۲۲ یوسف و زلیخا » دن
شیراز حمزہ
- On ikinci, On üçüncü asır — Batı Türkçesine geçiş
- ۲۲۸ « بہجت الحدائق » دن

۱۱۳	جناب شهاب الدین	« حج یولنده » دن
۱۱۴	توفیق فکرت	غیای و جود
۱۱۵	عشاقی زاده خالد ضیا	« مائی و سیاہ » دن
۱۱۷	جناب شهاب الدین	مقدم یار
۱۱۸	حسین رحمی	« عفت » دن
۱۲۰	توفیق فکرت	نادم حیات
۱۲۱	معلم ناجی	« مکتوبلرم » دن
۱۲۱	عبدالحق حامد	« مقبر » دن
۱۲۵	نامق کمال	قصیدهٔ حریت
۱۲۸	نامق کمال	« جزمی » دن
۱۲۸	ضیا پاشا	« ترجیع بند » دن
۱۲۹	ضیا پاشا	« ترکیب بند » دن
۱۳۰	شناسی	مناجات
۱۳۲	نامق کمال	« مقالات سیاسیہ و ادبیہ » دن
۱۳۵		« عاصم تاریخی » ندن
۱۳۶		« شاقی زاده تاریخی » ندن
۱۳۹		« جودت تاریخی » ندن
۱۴۶		« لطف تاریخی » ندن
۱۴۷		« نتایج الوقعات » دن
۱۵۰		On sekizinci asır — Osmanlıca
۱۵۲		« سیخ غالب دیوانی » ندن
۱۵۳		« حسن و عشق » دن
۱۵۵		« تذکرہٴ سالم » دن
۱۶۲		« ندیم دیوانی » ندن
۱۶۳		« وادف یاریخی » ندن
۱۶۵		« عزری تاریخی » ندن
۱۶۷		« راشد تاریخی » ندن
۱۶۷		« نابی دیوانی » ندن

۶۲	محمد عاظم	چناق قلعه شهیدلرینه
۶۵	روشن اشرف	« یکمیش کونلر » دن
۶۷	رفیق خالد	« کبرینک دیدکلری » ندن
۶۸	یعقوب قدری	« بر سر انجم » دن
		Yirminci asır — Osmanlıca
۷۱	یحیی کمال	یاووز مرثیه‌سی « چالدران » دن
۷۲	یحیی کمال	چوبوقلیدن غزل
۷۲	یحیی کمال	اذان محمدی
۷۳	یحیی کمال	کدیک احمد پاشایه غزل
۷۴	سلیمان نظیف	« بطاریه ایله آتش » دن
۸۶	خالد ادیب	« خراب معبدلر » دن
۷۸	احمد هاشم	قدیش
۷۸	احمد هاشم	اولمک
۷۹	جناب شهاب‌الدین	تیارولر
۸۲	احمد هاشم	او بلده
۸۵	توفیق فکرت	فردا
۸۷	احمد رفیق	« بزانس قارشیننده تورکلر » دن
۸۹	احمد رفیق	« عالملر و صنعتکارلر » دن
۹۲	احمد راسم	« عثمانلی تاریخی » ندن
۹۴	هاهمر - محمد عطا	« دولت عثمانیه تاریخی » ندن
۹۷	عبدالرحمن شرف	« تاریخ معاصره لری » ندن
۱۰۰	توفیق فکرت	بر لحظه تأخیر
		On dokuzuncu asır — Osmanlıca
۱۰۱	توفیق فکرت	سبیس
۱۰۵	عشاقی زاده خالد ضیا	« عشق ممنوع » دن
۱۰۸	جناب شهاب‌الدین	الحان شتا
۱۱۰	محمد رؤف	کلیک
۱۱۱	توفیق فکرت	عمر مخیل